

SOPRONI
EGYETEM

BENEDEK ELEK
PEDAGÓGIAI
KAR

19. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia

19th Training and Practice Practice International Conference on Educational Science

Program – Absztraktok
Program – Abstracts

Szerkesztette | Edited by:

**Kissné Zsámboki Réka – Simon István Ágoston
Halvax Julianna – Maximovics Veronika**

**19. Képzés és Gyakorlat
Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia
2026. április 15.**

Program – Absztraktok

**19th Training and Practice International Conference
on Educational Science
April 15, 2026**

Program – Abstracts

Szerkesztette | Edited by:

**Kissné Zsámboki Réka
Simon István Ágoston
Halvax Julianna
Maximovics Veronika**

**SOPRONI EGYETEM KIADÓ
Benedek Elek Pedagógiai Kar
SOPRON, 2026**

Közreadó: a Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kara

Felelős kiadó:

Prof. Dr. Fábíán Attila
a Soproni Egyetem rektora

Szerkesztők:

Kissné Dr. Zsámboki Réka
dékánhelyettes, egyetemi docens
Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar
Neveléstudományi és Pszichológiai Intézet
kissne.zsamboki.reka@uni-sopron.hu

Dr. habil. Simon István Ágoston
dékánhelyettes, egyetemi docens
Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar
Művészeti és Sporttudományi Intézet
simon.istvan@uni-sopron.hu

Halvax Julianna
tanársegéd
Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar
Neveléstudományi és Pszichológiai Intézet
halvax.julianna@uni-sopron.hu

Maximovics Veronika
tanársegéd
Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar
Neveléstudományi és Pszichológiai Intézet
maximovics.veronika@uni-sopron.hu

Olvasószerkesztők:

Kuslicsné Kloiber Alexandra
tanársegéd
Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar
Társadalom-, Szociális és
Kommunikációtudományok Intézete
kloiber.alexandra@uni-sopron.hu

Szabóné Keresztény Dóra
Hunyadi János Evangélikus Óvoda, Általános Iskola
és Alapfokú Művészeti Iskola – Általános iskola
szabone.kereszteny.dora@hunyadi-sopron.hu

Technikai szerkesztő:

Ambrus Attila József
Soproni Egyetem Központi Könyvtár és Levéltár
ambrus.attila@uni-sopron.hu

ISBN (pdf) 978-963-334-580-1
DOI: 10.35511/978-963-334-580-1

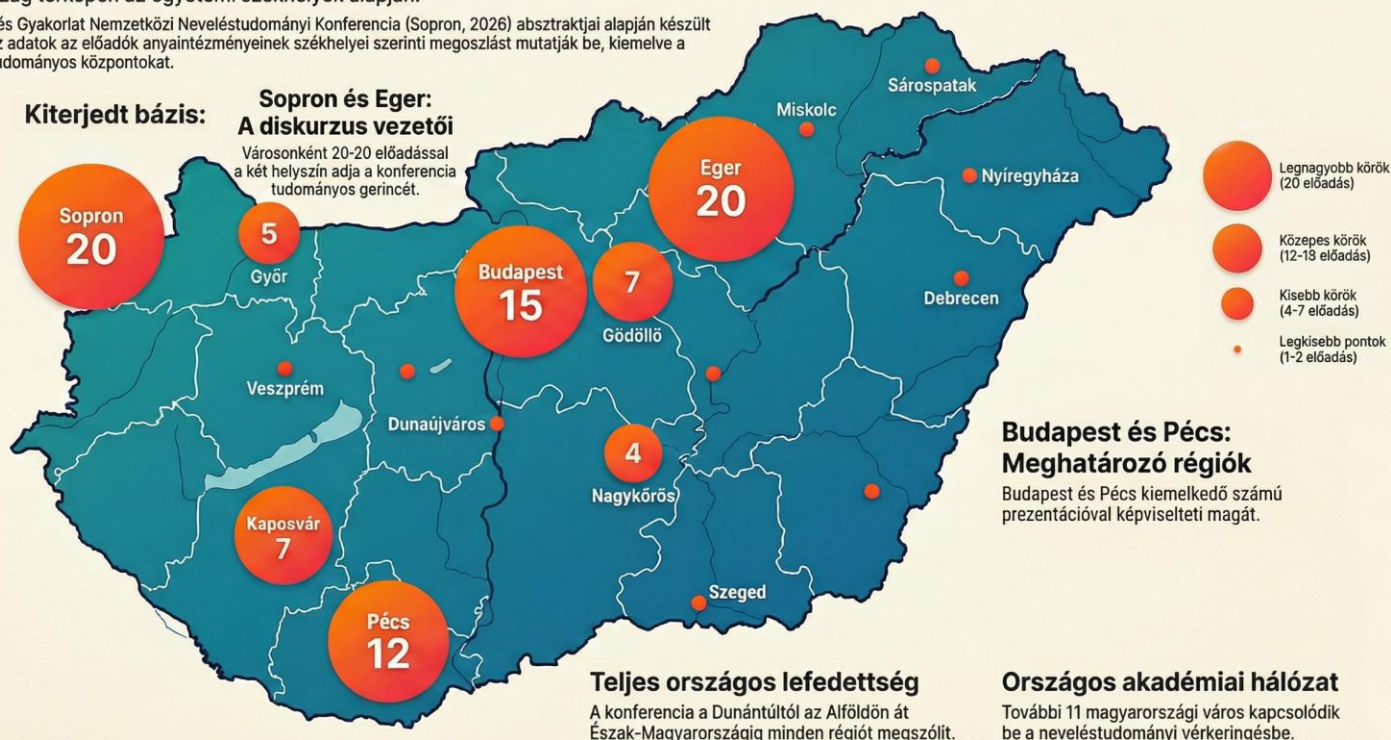
A kötet felhasználására a Creative Commons ezen rendelkezései vonatkoznak: CC BY-NC-ND 4.0, Nevezd meg! – Ne add el! – Ne változtasd! További felhasználás esetén a szerzőre hivatkozni kell.

Felhasználás esetén így hivatkozzon: Kissné Dr. Zsámboki Réka – Simon István Ágoston – Halvax Julianna – Maximovics Veronika (szerk.): 19. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia : 2026. április 15. : Program – Absztraktok = 19th Training and Practice International Conference on Educational Science : April 15, 2026 : Program – Abstracts. Soproni Egyetem Kiadó, Sopron, 2026 | A szerkesztés: 2026. április 9.

A 19. Képzés és Gyakorlat Konferencia Tudományos Térképe

A konferencián elhangzó előadások földrajzi forráspontjainak és gyakoriságának szemléltetése Magyarország térképén az egyetemi székhelyek alapján.

A 19. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia (Sopron, 2026) absztraktjai alapján készült összesítés. Az adatok az előadók anyaintézményeinek székhelyei szerinti megoszlást mutatják be, kiemelve a legaktívabb tudományos központokat.

19. Képzés és Gyakorlat:

A Neveléstudomány és Innováció TalálkozóPontja

A 19. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia (Sopron, 2026. április 15.) a Soproni Egyetem és a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem közös tudományos fóruma. A rendezvény híd szerepet tölt be a neveléstudományi elmélet, a pedagógiai kutatások és a gyakorlati megvalósítás között.

A Konferencia Számokban

18 különböző tematikus szekcióban zajló tudományos diskurzus.

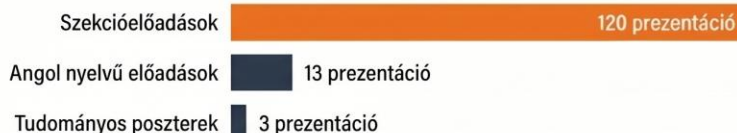

A program 13 angol nyelvű előadást és külföldi kutatási eredményeket is bemutatott.

A rendezvény 19. alkalommal teremtett lehetőséget a szakmai közösség találkozására.

Programtípusok Eloszlása

Kiemelt Innovációk és Kutatási Területek

Mesterséges Intelligencia az Oktatásban

- Fókuszban az AI-műveltség fejlesztése
- Etikai kérdések és a digitális tudásprotézisek

Élményalapú és Digitális Módszertan

LEGO® Education, VR és AR technológiák integrálása a természettudományos oktatásba

Holisztikus Pedagógiai Szemlélet

Kiemelt témák: a mentálhigiénés jóllét, a sporttehetség-gondozás és a fenntartható erdőpedagógia

19. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia

19th Training and Practice International Conference on Educational Science

Sopron, 2026. április 15. / April 15, 2026

A KONFERENCIA HÁTTÉRINTÉZMÉNYEI

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet
Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar

A KONFERENCIA TUDOMÁNYOS PROGRAMBIZOTTSÁGA

Ambrus Attiláné Prof. Dr. Kéri Katalin DSc
Prof. Dr. Józsa Krisztián DSc
Petőné Dr. habil. Csima Melinda
Bencéné Dr. Fekete Anikó Andrea
Dr. Podráczky Judit
Dr. habil. Varga László
Kissné Dr. Zsámboki Réka
Dr. habil Simon István Ágoston

A KONFERENCIA SZERVEZŐBIZOTTSÁGA

Halvax Julianna
Maximovics Veronika
Bindics Ildikó
Németh Tamás
Szabadhegyi Zita

A KONFERENCIA HELYSZÍNE

Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar
9400 Sopron, Ferenczy János u. 5.

A KONFERENCIA HONLAPJA:

<https://bpk.uni-sopron.hu/kgykonf2026>
Honlapkészítő: Németh Tamás
Webshop: Zsákai Balázs

19. Képzés és Gyakorlat Konferencia: A Pedagógia Új Horizontjai

A mozgásalapú tanulás és a digitális transzformáció összefüggéseinek bemutatása

A 19. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia (Sopron, 2026) az elméleti képzés és a gyakorlati megvalósítás metszéspontjait vizsgálja. A dokumentum rávilágít a modern pedagógia két húzóerejére: a fizikai aktivitás kognitív fejlesztő hatására és a mesterséges intelligencia etikus integrációjára.

Mozgás, Kogníció és Tanulási Teljesítmény

Szoros kapcsolat az agilitás és a matematika között.

A mozgásos intervenciók szignifikánsan javítják a matematikai kompetenciát és a problémamegoldó képességet.

A fizikai aktivitás mint kognitív katalizátor.

A tanórai mozgás fejleszti a végrehajtó funkciókat, a munkamemóriát és a tartós figyelmet.

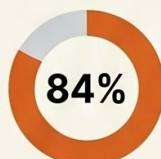
Négyes kódmodell a matematikaoktatásban.

stabilabb fogalmi tudás

A számreprezentáció kiegészülése a teljes testtel megvalósított kinesztetikus kóddal stabilabb fogalmi tudást eredményez.

Zenés-táncos mozgásformák

Pozitív attitűd aránya

Gyakorlati alkalmazás

Digitalizáció és az MI Oktatási Szerepe

64%

használ már mesterséges intelligenciát.

A pedagógushallgatók többsége rendszeresen alkalmaz MI-eszközöket tanulástámogatásra és óratervezésre.

Digitális tudásprotézis vagy szakmai segítőtárs?

Az MI nem helyettesíti a pedagógust, de hatékonyan támogatja a differenciálást és az adminisztrációt.

Az MI-műveltség alapja a digitális kompetencia.

Az eszközök etikus használatához elengedhetetlen a kritikai forráskritika és a módszertani tudatosság fejlesztése.

MI-eszközök használata (nappali)

Magas Magas
Pozitív attitűd aránya Gyakorlati alkalmazás

Továbbképzési nyitottság

Magas Fejlődő
Pozitív attitűd aránya Gyakorlati alkalmazás

TARTALOMJEGYZÉK

Köszöntő (<i>Kissné Zsámboki Réka – Simon István Ágoston a konferencia elnökei</i>)	16
---	----

ÁTTEKINTŐ ÉS RÉSZLETES PROGRAM /// OVERVIEW AND DETAILED PROGRAM

Áttekintő program	19
Részletes program	20
Digitalizáció és mesterséges intelligencia	20
Nevelés- és képzéstörténet	21
Nőnevelés és gyermekkortörténet	22
Koragyermekkorai nevelés az irodalom és a művészetek eszközeivel	23
Pedagógiai diagnosztika, fejlesztés és érzékenyítés	23
Az intézményi átmenetek pedagógiája	24
Pszichológiai kutatások a koragyermekkorai nevelés fókuszából	25
Jóllét és mentálhigiéné a pedagógiában	25
International Perspectives I. (ENGLISH)	26
International Perspectives II. (ENGLISH)	27
Interkulturalitás és diverzitás	28
A felsőoktatás és a pedagógusképzés aktualitásai	29
Pedagógusszerepek és -kompetenciák	30
Szakképzés és innováció	31
Sport és fizikai aktivitás	32
Egészségnevelés és életmód	33
Környezeti nevelés és fenntarthatóság	34
Szakmódszertani és tantárgypedagógiai kutatások	35
Mozgásintegrált pedagógiai modellek hatása a matematikai teljesítményre, végrehajtó funkciókra és a motivációra (szimpózium)	36
Poszterszekció	37

ABSZTRAKTOK

<i>Ádám Anetta</i> : Társadalmi felelősségvállalás és kompetenciafejlődés: a mentorálás kettős hatásmechanizmusa	39
<i>Antal Katalin – Horváth Cintia – Láng Éva</i> : Képzés és gyakorlat metszéspontja: A zenés-táncos mozgásformák testnevelésórai megjelenése	41
<i>Bácskay-Abonyi Barbara – Suszter László – Bognár József – Simon István Ágoston</i> : Élsportolói táplálkozás szocioökonómiai és családi háttere	43
<i>Balla Réka – Rapos Nóra</i> : A felsőoktatási tanulási környezetek nemzetközi szakirodalmának szisztematikus szakirodalmi áttekintése, különös tekintettel a tanárképzésre	45
<i>Balogh Mónika – Bencéné Fekete Anikó Andrea</i> : Interkulturális nevelés a kora gyermekkorban: óvodapedagógusok fogalomismerete, attitűdjei és módszertani felkészültsége	47
<i>Baloghné Nagy Gizella</i> : Hogyan tovább? Digitális eszközök használata az általános iskolai nyelvtanításban – a távolléti oktatás hatásai	49
<i>Barocsai Zoltán</i> : A földrajz tantárggyal kapcsolatos tanulói attitűdök vizsgálata Tolna vármegye 9-12. évfolyamos gimnazistái körében	51

<i>Belicza János Zsolt – Révész László – Lívják Emília: Komplex Alapprogram</i>	
– Testmozgásalapú alprogram fejlődése 2018 és 2021 között – Szakirodalmi áttekintés	53
<i>Bencéné Fekete Anikó Andrea: Az AI tanítása a pedagógushallgatók számára</i>	55
<i>Benkő Szabolcs: A középfokú zeneoktatás kerettantervi változásai 1990-től napjainkig.....</i>	57
<i>Berta-Szénási Panna: A magyar pedagógiai tárgykultúra fejlődése</i>	
a nemzetközi gyakorlatok tükrében (1960–1975)	59
<i>Bodnár Fruzsina – Bognár József: A fizikai aktivitás pedagógiai integrációjának</i>	
lehetőségei és korlátai alsó és felső tagozaton.....	61
<i>Bogár Lilla – Simon István Ágoston – Fügedi Balázs: Dobókockával a gondolkodás</i>	
fejlesztéséért: egy mozgásos matematikai intervenció hatása	
az általános iskolások kognitív teljesítményére	63
<i>Bognár József: A sporttehetség gondozásától az életpályáig:</i>	
a kettős karrier szerepe az utánpótlás-nevelésben.....	65
<i>Bognárné Kocsis Judit: Mit tanít nekünk az erdő? – rendszerszemlélet a köznevelésben</i>	67
<i>Bóka Zsolt: Egy nő a filatélia hajnalán: Prückler Klára (1844–1918).....</i>	69
<i>Bolla Zsolt: A szülők szabad iskolaválasztása és hatása a beiskolázásra</i>	71
<i>Borbélyová Diana: Képzés és gyakorlat találkozása:</i>	
az államnyelv tanításának kihívásai a szlovákiai magyar nemzetiségi óvodákban	73
<i>Budai Gábor: Technikumi tanulók karriertervei és továbbtanulási döntései</i>	
a képzés befejezésének időszakában	75
<i>Bugár Kinga – Borbélyová Diana: A kisgyermekkor reziliencia</i>	
kérdőíves mérőeszközeinek szisztematikus áttekintése	77
<i>Butor Barbara – Gortva János – Varga Attila: Az egyetemi testnevelés kihívásai</i>	
a Z generációs hallgatók oktatásában	79
<i>Czapné Makó Zita – Czető Fanni: A matematikai szorongás csökkentése a többszörös</i>	
intelligencia elmélet alkalmazásával tanító és óvodapedagógus szakos hallgatók körében	81
<i>Darvai Tibor: Kísérlet a magyar neveléstudomány</i>	
1945 és 1965 közötti történetének rekonstrukciójára	83
<i>Dringó-Horváth Ida – Drjenovszky Zsófia – T. Nagy Judit – Horváthné Gyurisán Szabina:</i>	
Intézményi szabályozás és oktatói felkészültség:	
a hazai felsőoktatási MI integráció két nézőpontból.....	85
<i>Egész Tamás: A múlt újramesélése MI-vel</i>	
– projektpedagógiai megközelítés a középiskolai történelemoktatásban.....	87
<i>Elekes Györgyi – Palkóné Tabi Katalin: Interkulturális kompetenciafejlesztés</i>	
a BIP-mobilitás keretében	89
<i>Emri Zsuzsa: A tanulás monitorozása fiziológiai paraméterek segítségével</i>	91
<i>Fábi Eufrozina: Az értékorientációk szerepe a fenntarthatósági attitűdök</i>	
és pro-environmentális viselkedések alakulásában középiskolás tanulók körében	93
<i>Farkas Zsuzsanna: The history of (Hungarian) scouting in Nagybecskerek</i>	
between 1909 and 1941	95
<i>Fehér Ágota: A tehetséggondozó pedagógus személye</i>	
és gyakorlati eszköztára pedagógushallgatók tapasztalatai alapján.....	96
<i>Fethi, Naila – Józsa Krisztián: Research on Trilingual Reading (2001-2025):</i>	
A Systematic Review.....	98
<i>Frang Gizella: Valóság és képzelet a magyar népmesékben.....</i>	99
<i>Frank Tamás: Egy bukás anatómiája oktatáspolitikai kontextusban:</i>	
Budapest és a kormányzat hatalmi rivalizálása egy karrier tükrében sajtókeretezéssel.....	101
<i>Galaczi Tibor: The Possibilities of Self-Transcendence and Meaningful Existence</i>	
in the Educational Processes of the Contemporary School.....	103

<i>Galambos Attila: Új lokalizmus és nyitott iskola a gyakorlatban – A Gyökereket és Szárnyakat projekt fejlesztési folyamatába ágyazott részvételi akciókutatás eredményei</i>	104
<i>Gilányi Magdolna: Helyszínek a vészkorszakból – időkapszulákból kirajzolódó történetek</i>	106
<i>Gombkötőné Lombár Izabella: Kreatív feladatok az órai figyelemzavar kezelésére.....</i>	108
<i>Gombocz Orsolya: Elsőéves tanárszakos hallgatók a pályaválasztásukról</i> – egy vizsgálat tapasztalatai.....	110
<i>Gritzné Pápai Eszter: Kapcsolódás az intézmények közötti átmenetben</i> – egy kihagyott lehetőség? A bölcsődei gyermekfejlődési dokumentáció alkalmazása a bölcsőde–óvoda átmenet támogatásában	112
<i>Győri-Karádi Réka: Kompetenciafejlesztés és attitűdformálás lovasterápia és lovas parasport szakmai program keretében.....</i>	114
<i>Hajdú Anna: Synthesis between Faith and Life – What is the Mission of Church Schools?</i>	116
<i>Hajdu Krisztián: A felsőoktatási könyvtárak szerepének transzformációja az ötödik ipari forradalom korában.....</i>	117
<i>Halvax Julianna: Digitális terek és önszabályozó tanulás az alsó tagozatban</i> ClassDojo-intervenció humánökológiai vizsgálata az óvoda–iskola átmenetben, Ellen Key örökségének tükrében	119
<i>Heidt Judit: Grunya Sukhareva's Position In the Pedagogical Reception History of Autism.....</i>	121
<i>Hideg-Fehér Gabriella – Karácsony Ilona: A pedagógusok szubjektív jóllétének vizsgálata demográfiai, szakmai és egészségi állapot mutatók bevonásával.....</i>	122
<i>Hodossi Sándor: Egyházi kötődésű felnőtt színjátszó-csoportok</i> pedagógiai hatása Magyarországon 1950–2025 között	124
<i>Horváth Cintia: Valós és vélt egészségműveltség:</i> profilalapú vizsgálat elsőéves hallgatók körében.....	126
<i>Horváth Dániel: A karate kulturális értékeinek megjelenése testnevelés órán.....</i>	128
<i>Horváth Mariann: Szenzoros szőnyeg alkalmazása az óvodai nevelésben.....</i>	130
<i>Horváth-Sümege Andrea: Kézzel fogható matematika alsó tagozaton.....</i>	132
<i>Husvéth Laura: A nők oktatásának társadalmi és pedagógiai összefüggései</i> a 19. században: összehasonlító értelmezés két nőnevelő tevékenységén keresztül magyar és angol viszonylatban	134
<i>Ivancsics Anna Rebeka – Svraka Bernadett: Kognitív és matematikai képességek</i> mérése digitális alapú vizsgálati módszerrel az óvodás korosztályban.....	136
<i>Izsák Hajnalka: Pedagogical Principles in Juvenile Correctional Education:</i> Narratives between Care and Control.....	138
<i>Janek Noémi Viktória: Pedagógusi szerepek az együttnevelésben:</i> óvodapedagógusok vélekedése saját és a gyógypedagógus szerepéről	139
<i>Juhász Anna – Hegedűs Roland: Digitális tudásprotézis a gyógypedagógiában?</i> Nagy nyelvi modellek hatékonyságának vizsgálata a logopédiai gyakorlatban.....	141
<i>Juhász Orchidea: Túl a tantermen:</i> az egyetemi öntevékeny körök rendszere mint strukturált informális tanulási modell	143
<i>Kállai Balázs: VR és AR technológia a természettudományos tantárgyak oktatásában</i>	145
<i>Kállai Gabriella: Sajátos szükségletű hallgatók felsőoktatási támogatása:</i> nemzetközi gyakorlatok egy desk research tükrében	147
<i>Karácsony Ilona – Hideg-Fehér Gabriella: Altatási stratégiák és szülői tényezők szerepe</i> a 2-18 hónapos gyermekek alvási mintázatainak alakulásában.....	149
<i>Katona György: Hallgatói projektalapú oktatás e-learning támogatással</i> a soproni szakmai tanárképzésben.....	151
<i>Kecskemétiné Szilvási Zsuzsanna: Adaptáció és diverzitás</i> az evangélikus oktatási rendszerben	153

<i>Keresztes Viktória – Csima Melinda – Podráczky Judit – Soós Evelin – Fináncz Judit:</i>	
Szülői készségek az óvodás gyermekek egészségének védelmében.....	155
<i>Kéri Katalin:</i> Egy édesanya nevelési kézikönyve fiainak a kora középkorban.....	157
<i>Kertész Tamás:</i> Jógyakorlatból: átkeretezett elméleti modell a kognitív és mozgásos képességek hatékony kapcsolatára matematikaórán.....	159
<i>Kinczler Zsuzsanna:</i> „Madár voltam álomban...” Művészettel művészetre nevelés óvodás korban	161
<i>Kis Annamária – Sipos Eszter – Podráczky Judit – Csima Melinda – Józsa Krisztián:</i>	
Teachers’ Interpretive Frameworks of Emotional Difficulties based on the Lexicometric Analysis of Semi-structured Interviews.....	163
<i>Kóger Yvetta:</i> Az „ötvenes évek” óvónőképzése az egykori óvónők szemüvegén át.....	164
<i>Kollarics Timea – Patyi Gábor:</i> Az újjászervezett szakoktató képzés első tapasztalatai a Soproni Egyetemen.....	166
<i>Kónya Réka:</i> A sportági prevenció mint nevelési–tanulási rendszer az akadémiai utánpótlás-kézilabdában: az edző pedagógiai és döntéshozói szerepe.....	168
<i>Kopecskó-Hodosi Zsófia:</i> Középiskolában tanuló diákok iskolai motivációjának és osztálytermi környezetének vizsgálata.....	170
<i>Kovács Krisztina:</i> A kooperatív tanulás módszereinek a megjelenése egyetemi kurzusként az óvodapedagógus-képzésben	172
<i>Kovács László:</i> Felkészítés a kántortanítói hivatásra – egy megújulást hozó modell formálódása.....	174
<i>Kozári Krisztián:</i> A gondoskodás mint fejleszthető pedagógiai kompetencia – reflektív modell egy elméleti vizsgálat tükrében	176
<i>Kövecsesné Gősi Viktória:</i> Történetből élmény – Mesék szerepe a tanulás és személyiségfejlesztés támogatásában a tanítóképzésben	178
<i>Krzyk, Adam:</i> Interactive and Creative English Classes: Improving Learners’ Communication Confidence.....	180
<i>Lampert Bálint – Balogh Evelin:</i> A természet gyógyító tere: szenzoros élménykeresés erdőpedagógiai tevékenységek révén.....	181
<i>Lénárd András Tamás:</i> Robotika más vetületben: a gyermekek robotokhoz fűződő attitűdjeinek, félelmeinek vizsgálata	183
<i>M. Pintér Tibor – Dringó-Horváth Ida:</i> Az oktatásinformatika módszertana a felsőoktatásban – PedagógiaiAI kiegészítés.....	185
<i>Maisch Patrícia:</i> A művelt nő megítélése a 19. századi hazai sajtó tükrében	187
<i>Mátó-Buchholz Katalin:</i> Taníthat-e énekelni az algoritmus? Mesterséges intelligencia az alsó tagozatos ének-zene oktatásban – egy pilotvizsgálat eredményei.....	189
<i>Maximovics Veronika – Kissné Zsámboki Réka:</i> A gyermeki tanulás és az iskolaérettség narratívái Célestin Freinet Máté mondásai című művében.....	191
<i>Mendéné Lajtai Krisztina – Locsmándi Zsófia:</i> A szociális érzékenyítés és az elfogadó attitűd megalapozása a katolikus óvodai nevelésben – pedagógiai lehetőségek és gyakorlati megközelítések	193
<i>Menyhárt Szilvia Zsuzsanna:</i> A digitális hétköznapiak és az iskolai tanulás közötti átjárás akadályai középiskolában	195
<i>Mogyorósi Zsolt – Rosemond Zsuzsa:</i> Emotional Intelligence in Early Childhood Education.....	197
<i>Molnár Gábor – Domokos Áron:</i> A világ igazságtalan, ámde barátságos urai? Egy képes történelmi gyermekkönyv-sorozat tanulságai.....	198
<i>Mshambala Wamvua, Andrew – Józsa Krisztián:</i> Science Education in Kenya’s Competency-Based Education: How Children Begin Learning Science in the Early Grades ..	200
<i>Nagy György:</i> A szenzoros izoláció alkalmazási lehetőségei a környezetismeret tanításában.....	201

<i>Nagyné Gájer Orsolya Klára – Bencéné Fekete Anikó Andrea: Tananyag-feldolgozás a spirális tudásépítés és a matematikai énhatékonyság tükrében az alsó-felső átmenet időszakában</i>	203
<i>Nemesszeghy-Nagy Enikő: Montessori-alapú megközelítések a hozzátáplálásban: gyakorlati eszközök a koragyermekkorai egészségneveléshez</i>	205
<i>Németh Dóra Katalin: Normák és szerepelvárások az óvónőképzésben az 1960-as években</i>	207
<i>Németh Krisztina – Varga László: Az első évek jelentősége az óvoda–iskola átmenet szempontjából – szülői perspektíva neuropedagógiai megközelítésben</i>	209
<i>Pálkuti Anikó: „A léha közfelfogás ellen”</i>	
– tanácsadó könyvek fiataloknak a 20. század elején Magyarországon	211
<i>Pap Ferenc: A KRE Pedagógiai Karának tanulmányi versenyei a református pedagógusképzés szolgálatában</i>	213
<i>Pásztor-Horváth Dóra: Kognitív kihívásokkal gazdagított testnevelésórák hatása az elsajátítási motiváció alakulására serdülőkorban</i>	215
<i>Patyi Gábor: A közelmúlt jeles évfordulói a soproni szakképzés történetében</i>	217
<i>Petzné Tóth Szilvia: Kiterjesztett valóság, mint digitális tanulási környezet lehetőségei az oktatásban</i>	219
<i>Pusztafalvi Henriette: Egészségnevelés a Kisdiednevelés szaklapban a 19. század végéig</i>	221
<i>Putz Gergő: Tudományos és áltudományos nézetek a klímaváltozásról középiskolások körében</i>	223
<i>Rácz Márk: Adalékok a szombathelyi Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola Marxizmus-Leninizmus Tanszékének történetéhez</i>	225
<i>Radics Krisztina: A gamifikáció szerepe az iskolai könyvtár módszertani megújulásában – Motiváció és élményalapú tanulás a digitális korban</i>	227
<i>Rajnai László: “The limits of my language mean the limits of my world.”</i>	
– Developmental bibliotherapy activities within the framework of ESL classes	229
<i>Reho Anna: A koragyermekkorai nevelés strukturális átalakulása Ukrajnában és Romániában – összehasonlító elemzés</i>	230
<i>Révész József – Gáspárdy Tibor – Bedécs-Hajas Veronika Ágnes – Révészné Pálfi Krisztina: Érzelmi leképeződések a zene és a vizualitás metszetében: képi korpuszelemzés óvodapedagógus-hallgatók alkotásain</i>	232
<i>Sajgó Melinda: Tér és intézménytörténet – a neveléstörténeti rekonstrukció emlékeztetelméleti kiterjesztésének lehetősége a marosvásárhelyi tanítóképző (1940–1942) dokumentumai alapján</i>	234
<i>Sanda István Dániel – Holik Ildikó Katalin: A céhes szakképzéstörténet magyarországi forrásai</i>	236
<i>Serbakov-Kovácsfi Emese: A nyelvoktatás és a nyelvtanárok szerepének átalakulása a mesterséges intelligencia korában</i>	238
<i>Simon István Ágoston – Reiner Dóra – Simonné Kajtár Gabriella – Herpainé Lakó Judit: A rendszeres fizikai aktivitás jellemzői és motivációi a nyugat- és észak-magyarországi idősök körében</i>	240
<i>Simonné Kajtár Gabriella – Simon István Ágoston: Egészséges gyermek, boldog gyermek Az egészség(nevelés) áthagyományozásának útjai a XIX. század végi Magyarországon</i>	242
<i>Sipos Eszter – Kis Annamária – Podráczky Judit – Csima Melinda – Józsa Krisztián: Az első osztályos tanulók tanulási motivációjának vizsgálatára kidolgozott interjúprotokoll bemutatása</i>	244
<i>Sólya Anna Tamara: Exit Ticket Progress Report</i>	
– Using Student Feedback for Self-Improvement	246

<i>Somogyi Anett</i> : A kisgyermekkorai rajz reprezentációja és jelentésrétegei	
Az Én Újságom című gyermeklapban.....	247
<i>Soós Evelin – Podráczky Judit</i> : Egészségtámogató szokások megjelenése	
kisgyermeket nevelő családok körében	249
<i>Szabó Anita</i> : Egyetemes tervezés elve az óvoda–iskola átmenetben	251
<i>Szabó Gina – Karácsony Ilona Hajnalka</i> : Családtervezési attitűdök,	
a fiatalok életcéljai, döntései és a pedagógus szerepe az életút-tervezésben.....	253
<i>Szabó József Mihály</i> : Játékpedagógia és LEGO® oktatásmódszertan	
a motiváció szolgálatában.....	255
<i>Szentpéteri Lili</i> : A gyógypedagógiai szemléletváltás úttörője:	
Margaret Bancroft intézményalapító és pedagógiai munkássága a 19. század végén	257
<i>Szilágyi Mónika</i> : Az intézményi kötődés elméleti megközelítései és pedagógiai vonatkozásai	259
<i>Szinger Veronika</i> : SZÖSZI, a szövegértés szintjei	
– Leendő pedagógusok olvasói énképének alakítása	261
<i>Takácsné Szabó Melinda</i> : Az informatikai gondolkodás fejlesztési lehetőségei	
az óvoda–iskola átmenet támogatásában.....	263
<i>Tareke, Tsehaynew Getaneh – Józsa Krisztián</i> : Mastery Motivation	
Questionnaire (MMQ) in Amharic for Ethiopian Public University Students	265
<i>Thür Antal – Kertész Tamás – Pásztor-Horváth Dóra – Fügedi Balázs</i> :	
Agilitásfejlesztés hatása a matematikai kompetenciára és a kognitív funkcióra	266
<i>Tóth Judit</i> : Cognitive Taxonomy of Short-Answer Items in the Hungarian Advanced-Level	
Written History Matura Tasks (2017–2025).....	268
<i>Tóth Zsuzsa – Bodnár Fruzsina – Győri-Karádi Réka – Bognár József</i> :	
Az óvó- és tanítóképzésre jelentkezők fizikai aktivitása: fókuszban a háttértényezők	269
<i>Tóth-Mangold Ágnes</i> : A városi tanulási tér pedagógiai újraértelmezése	
– fenntarthatósági programból integrált tanulásfejlesztési modell.....	271
<i>Tóthné Vojtkó Veronika – Antal Katalin</i> : Integrating the Olympic Values	
Education Programme (OVEP, IOC) into the Sport Management curriculum	
at a Hungarian university.....	273
<i>Vargáné Vincze Tímea</i> : Mérti vagy érteni? A pedagógusminősítés	
indikátorainak érvényessége tanulói, szülői és nemzetközi perspektívában.....	274
<i>Verebélyi Gabriella</i> : Mentálhigiénés jóllét a gyógypedagógus képzésben:	
hallgatói perspektívák	276
<i>Vereckei Judit</i> : Az óvodavezetők fejlesztése – igények, lehetőségek, kihívások.....	278
<i>Viczina Andrea</i> : Az implicit előítéletek makro-, mezo- és mikroszintű modellje	
pedagógusképzési implikációkkal	280
<i>Vódlai Zsolt István</i> : Tanulási tér és történeti reflexió	
– Az OnSite Learning neveléstudományi perspektívái	282
<i>Zuti Pál</i> : AI műveltség fejlesztése felnőttképzésben: prompt pedagógia, etika és adatvédelem.....	284
<i>Zsubrits Attila</i> : Az óvodapszichológusok kompetenciája	286
Névmutató.....	288

TABLE OF CONTENTS

Welcome Message (<i>Réka Kissné Zsámboki – István Ágoston Simon</i>)	17
--	----

ABSTRACTS

<i>Anetta Ádám: Social Responsibility and Competence Development: The Dual Impact Mechanism of Mentoring</i>	40
<i>Katalin Antal – Cintia Horváth – Éva Láng: The Intersection of Training and Practice: The Presence of Music- and Dance-Based Movement Forms in Physical Education Classes</i>	42
<i>Barbara Bácskay-Abonyi – László Suszter – József Bognár – István Ágoston Simon: Socioeconomic and Familial Background of Elite Athletes' Nutrition</i>	44
<i>Réka Balla – Nóra Rapos: A Systematic Review of the International Literature on Higher Education Learning Environments, with Particular Reference to Initial Teacher Education</i>	46
<i>Mónika Balogh – Anikó Andrea Bencéné Fekete: Intercultural Education in Early Childhood: Preschool Teachers' Conceptual Knowledge, Attitudes, and Methodological Preparedness</i>	48
<i>Gizella Baloghné Nagy: What's the next step? The Use of Digital Tools in Primary School Language Teaching – The Effects of Remote Teaching</i>	50
<i>Zoltán Barocsai: Examination of Students' Attitudes towards the Subject of Geography among 9th-12th Grade High School Students in Tolna County</i>	52
<i>János Zsolt Belicza – László Révész – Emília Lívják: The Development of the Complex Basic Program Physical Activity Subprogram between 2018 and 2021 – Literature Review</i>	54
<i>Anikó Andrea Bencéné Fekete: Teaching Artificial Intelligence to Teacher Candidates</i>	56
<i>Szabolcs Benkő: Changes in the Secondary Music Education Curriculum from 1990 to the Present</i>	58
<i>Panna Berta-Szénási: The Development of Hungarian Pedagogical Material Culture in Light of International Practices (1960–1975)</i>	60
<i>Fruzsina Bodnár – József Bognár: Possibilities and Limitations of the Pedagogical Integration of Physical Activity in Lower and Upper Primary Education</i>	62
<i>Lilla Bogár – István Ágoston Simon – Balázs Fügedi: Rolling the Dice for the Development of Thinking: The Effect of a Movement-Based Mathematical Intervention on the Cognitive Performance of Primary School Students</i>	64
<i>József Bognár: From Talent Development to Career Pathways: The Role of Dual Career in Youth Sport Development</i>	66
<i>Judit Bognárné Kocsis: What Can the Forest Teach Us? – A Systems Approach to Education</i>	68
<i>Zsolt Bóka: A Woman at the Dawn of Hungarian Philately: Klára Prückler (1844–1918)</i>	70
<i>Zsolt Bolla: Parental Free School Choice and Its Impact on Enrollment Processes</i>	72
<i>Diana Borbélyová: The Intersection of Theory and Practice: Challenges in Teaching the Official Language in Hungarian Ethnic Kindergartens in Slovakia</i>	74
<i>Gábor Budai: Career Aspirations and Post-Secondary Educational Choices of Vocational Secondary School Students in the Transition Period</i>	76
<i>Kinga Bugár – Diana Borbélyová: A Systematic Review of Questionnaire-Based Tools for Measuring Early Childhood Resilience</i>	78

<i>Barbara Butor – János Gortva – Attila Varga: Challenges of University Physical Education in Teaching Generation Z Students</i>	80
<i>Zita Czapné Makó – Fanni Czető: Reducing Math Anxiety among Teacher Training and Preschool Education Students through the Application of Multiple Intelligences Theory.....</i>	82
<i>Tibor Darvai: An Attempt to Reconstruct the History of Hungarian Educational Science between 1945 and 1965</i>	84
<i>Ida Dringó-Horváth – Zsófia Drjenovszky – Judit T. Nagy – Szabina Horváthné Gyurisán: Institutional Regulation and Faculty Preparedness: AI Integration in Hungarian Higher Education from Two Perspectives</i>	86
<i>Tamás Egész: Re-telling the Past with AI – A Project-Based Approach to Teaching History in Secondary Education.....</i>	88
<i>Györgyi Elekes – Katalin Palkóné Tabi: Intercultural Competence Development within the Framework of BIP Mobility.....</i>	90
<i>Zsuzsa Emri: Monitoring the learning process using physiological parameters.....</i>	92
<i>Eufrozina Fábri: The Role of Value Orientations in the Development of Sustainability Attitudes and Pro- Environmental Behaviors among Secondary School Students</i>	94
<i>Zsuzsanna Farkas: The history of (Hungarian) scouting in Nagybecskerek between 1909 and 1941</i>	95
<i>Ágota Fehér: The personality and practical tools of the talent development teacher based on the experiences of teacher training students</i>	97
<i>Naila Fethi – Krisztián Józsa: Research on Trilingual Reading (2001-2025): A Systematic Review.....</i>	98
<i>Gizella Frang: Reality and Fantasy in Hungarian Folk Tales</i>	100
<i>Tamás Frank: Anatomy of a Failure in the Context of Educational Policy: the Power Rivalry between Budapest and the Government in the Light of a Career with Press Framing.....</i>	102
<i>Tibor Galaczi: The Possibilities of Self-Transcendence and Meaningful Existence in the Educational Processes of the Contemporary School.....</i>	103
<i>Attila Galambos: New Localism and the Open School in Practice – Results of a Participatory Action Research Embedded in the Development Process of the Roots and Wings Project.....</i>	105
<i>Magdolna Gilányi: Sites from the Holocaust in Hungary (1944) – Stories Emerging from Time Capsules</i>	107
<i>Izabella Gombkötőné Lombár: Using Creative Task Types to Manage Attention Disorders in the Classroom.....</i>	109
<i>Orsolya Gombocz: First-year Teacher Training Students on Their Career Choices – Findings from a Study</i>	111
<i>Eszter Gritzné Pápai: Connecting the Gaps in the Transition Between Institutions – A Missed Opportunity? The Use of Child Development Documentation in Nurseries to Support the Transition from Nursery to Preschool</i>	113
<i>Réka Győri-Karádi: Competence Development and Attitude Formation Through a Structured Program in Equine-Assisted Therapy and Para-Equestrian Sport.....</i>	115
<i>Anna Hajdú: Synthesis between Faith and Life – What is the Mission of Church Schools?</i>	116
<i>Krisztián Hajdu: The Transformation of the Role of Higher Education Libraries in the Era of the Fifth Industrial Revolution.....</i>	118
<i>Julianna Halvax: Digital spaces and self-regulated learning in early primary grades A human ecological perspective of ClassDojo intervention in the kindergarten-school transition, in light of Ellen Key’s legacy</i>	120
<i>Judit Heidt: Grunya Sukhareva’s Position In the Pedagogical Reception History of Autism.....</i>	121

<i>Gabriella Hideg-Fehér – Ilona Karácsony: Examining Teachers’ Subjective Well-Being with the Inclusion of Demographic, Professional, and Health-Related Indicators</i>	123
<i>Sándor Hodossi: The Pedagogical Impact of Church-affiliated Adult Theater Groups in Hungary between 1950 and 2025</i>	125
<i>Cintia Horváth: Actual and Perceived Health Literacy: A Profile-Based Study among First-Year University Students</i>	127
<i>Dániel Horváth: The Manifestation of Karate’s Cultural Values in Physical Education Classes</i>	129
<i>Mariann Horváth: Sensory Mat in Kindergarten</i>	131
<i>Andrea Horváth-Sümeg: Hands-on Mathematics in Lower Primary School</i>	133
<i>Laura Husvéth: The Social and Pedagogical Significance of Women’s Education in the 19th Century: a Comparative Interpretation Based on the Activities of Two Female Educators in Hungary and England</i>	135
<i>Anna Rebeka Iváncsics – Bernadett Svraka: Measuring Cognitive and Mathematical Abilities in Preschool Children Using a Digital-Based Assessment Method</i>	137
<i>Hajnalka Izsák: Pedagogical Principles in Juvenile Correctional Education: Narratives between Care and Control</i>	138
<i>Noémi Viktória Janek: Pedagogical Roles in Integrated Education: Kindergarten Teachers’ Perceptions of Their Own and the Special Education Teacher’s Role</i>	140
<i>Anna Juhász – Roland Hegedűs: Digital Knowledge Prosthesis in Special Education? Examining the Effectiveness of Large Language Models in Speech and Language Therapy Practice</i>	142
<i>Orchidea Juhász: Beyond the Curriculum: The System of University Student Self-Organized Clubs as a Structured Model of Informal Learning</i>	144
<i>Balázs Kállai: VR and AR Technologies in Science Education</i>	146
<i>Gabriella Kállai: Support for Students with Special Needs in Higher Education: International Practices in the Light of Desk Research</i>	148
<i>Ilona Karácsony – Gabriella Hideg-Fehér: The Role of Sleep Strategies and Parental Factors in the Development of Sleep Patterns in Children Aged 2-18 Months</i>	150
<i>György Katona: Supporting Student Project-Based Learning in Vocational Teacher Education in Sopron through E-Learning</i>	152
<i>Zsuzsanna Kecskeméti Szilvási: Adaptation and Diversity in the Lutheran Educational System</i>	154
<i>Viktória Keresztes – Melinda Csima – Judit Podráczky – Evelin Soós – Judit Fináncz: Parenting Skills to Protect the Health of Preschool Children</i>	156
<i>Katalin Kéri: A Mother’s Educational Manual for Her Sons in the Early Middle Ages</i>	158
<i>Tamás Kertész: Best Practice: a Reframed Theoretical Model for the Effective Integration of Cognitive and Motor Skills in Math</i>	160
<i>Zsuzsanna Kinczler: “I was a bird in my dream...” Art Education Through Art in Preschool Age</i>	162
<i>Annamária Kis – Eszter Sipos – Judit Podráczky – Melinda Csima – Krisztián Józsa: Teachers’ Interpretive Frameworks of Emotional Difficulties based on the Lexicometric Analysis of Semi-structured Interviews</i>	163
<i>Yvetta Kóger: Kindergarten Teacher Training in the 1950s Through the Perspectives of Former Kindergarten Teachers</i>	165
<i>Tímea Kollarics – Gábor Patyi: First Experiences of the Re-organised Vocational Instructor Training Programme at the University of Sopron</i>	167
<i>Réka Kónya: Sport-Specific Prevention as a Teaching–Learning System in Academy Youth Handball: The Coach’s Pedagogical and Decision-Making Role</i>	169

<i>Zsófia Kopecskó-Hodosi</i> : An Examination of School Motivation and Classroom Environment Among Secondary School Students	171
<i>Krisztina Kovács</i> : The Implementation of Cooperative Learning Methods as a University Course in Preschool Teacher Education.....	173
<i>László Kovács</i> : Preparing for the Profession of Cantor-teacher: Forming a Model for Renewal....	175
<i>Krisztián Kozári</i> : Care as a Developable Pedagogical Competence – A Reflective Model in the Context of a Theoretical Study	177
<i>Viktória Kövecsesné Gósi</i> : From history to Experience – The Role of Fairy Tales in Supporting Learning and Personality Development in Teacher Training	179
<i>Adam Krzyk</i> : Interactive and Creative English Classes: Improving Learners’ Communication Confidence.....	180
<i>Bálint Lampert – Evelin Balogh</i> : Nature as a Healing Space: Sensory Experiences through Forest Pedagogical Activities.....	182
<i>András Tamás Lénárd</i> : Robotics from Another Perspective: Examining Children’s Attitudes toward Robots and Their Fears.....	184
<i>Tibor M. Pintér – Ida Dringó-Horváth</i> : Educational Technology in Higher Education. Methodological Considerations – AI-Enhanced Pedagogy	186
<i>Patricia Maisch</i> : The Perception of the Educated Woman in the Mirror of the 19th-Century Hungarian Press.....	188
<i>Katalin Mátó-Buchholz</i> : Can an Algorithm Teach Singing? Artificial Intelligence in Primary Music Education – Results of a Pilot Study	190
<i>Veronika Maximovics – Réka Kissné Zsámboki</i> : Narratives of Children’s Learning and School Readiness in Célestin Freinet’s The Sayings of Mathieu	192
<i>Krisztina Mendéné Lajtai – Zsófia Locsmándi</i> : Laying the Foundations for Social Sensitivity and Acceptance in Preschool Education: Pedagogical Opportunities and Practical Approaches.....	194
<i>Szilvia Zsuzsanna Menyhárt</i> : Barriers to the Interconnection between Digital Everyday Life and School Learning in Secondary Schools	196
<i>Zsolt Mogyorósi – Zsuzsa Rosemond</i> : Emotional Intelligence in Early Childhood Education.....	197
<i>Gábor Molnár – Áron Domokos</i> : How the Friendly but Unfair Took over the World. Lessons from an Illustrated Historical Children’s Book Series	199
<i>Andrew Mshambala Wamvua – Krisztián Józsa</i> : Science Education in Kenya’s Competency-Based Education: How Children Begin Learning Science in the Early Grades....	200
<i>György Nagy</i> : Applications of sensory isolation in natural science education.....	202
<i>Orsolya Klára Nagyné Gájer – Anikó Andrea Bencéné Fekete</i> : Curriculum Processing in the Light of Spiral Knowledge Construction and Mathematical Self-Efficacy during the Transition from Lower to Upper Primary Education	204
<i>Enikő Nemesszeghy-Nagy</i> : Montessori-based Approaches to Complementary Feeding: Practical Tools for Early Childhood Health Education	206
<i>Dóra Katalin Németh</i> : Norms and Role Expectations in Kindergarten Teacher Education in the 1960s.....	208
<i>Krisztina Németh – László Varga</i> : The Importance of the Early Years in Terms of the Transition from Kindergarten to School – A Parental Perspective from a Neuropedagogical Approach	210
<i>Anikó Pálkuti</i> : “Against Frivolous Public Opinion”: Advice Books for Young People in Early 20th-Century Hungary.....	212
<i>Ferenc Pap</i> : The Study Competitions of the Faculty of Pedagogy of KRE in the Service of Reformed Teacher Training.....	214
<i>Dóra Pásztor-Horváth</i> : The Effects of Cognitively Enriched Physical Education Classes on the Development of Mastery Motivation in Adolescence	216

<i>Gábor Patyi</i> : Significant Recent Anniversaries in the History of Vocational Training in Sopron	218
<i>Szilvia Petzné Tóth</i> : Augmented Reality as a Digital Learning Environment in Education.....	220
<i>Henriette Pusztafalvi</i> : Health Education in the Journal <i>Kisdednevelés</i> (Early Childhood Education) until the End of the 19th Century	222
<i>Gergő Putz</i> : Scientific and Pseudoscientific Views On Climate Change among Secondary School Students.....	224
<i>Márk Rácz</i> : Notes on the History of the Marxism-Leninism Department at the Berzsenyi Dániel Teacher Training College in Szombathely.....	226
<i>Krisztina Radics</i> : The Role of Gamification in the Methodological Renewal of the School Library – Motivation and Experience-Based Learning in the Digital Age.....	228
<i>László Rajnai</i> : “The limits of my language mean the limits of my world.” – Developmental bibliotherapy activities within the framework of ESL classes	229
<i>Anna Reho</i> : The Structural Transformation of Early Childhood Education in Ukraine and Romania – A Comparative Analysis	331
<i>József Révész – Tibor Gáspárdy – Veronika Ágnes Bedécs-Hajas – Krisztina Révészné Pálfi</i> : emotional Mappings at the Intersection of Music and Visuality: A Visual Corpus Analysis of Pre-Service Kindergarten Teachers’ Artworks.....	233
<i>Melinda Sajgó</i> : Space and Institutional History – The Possibility of Extending Educational-Historical Reconstruction through Memory Theory: Based on the Documents of the Teacher Training Institute of Marosvásárhely (1940–1942) ...	235
<i>István Dániel Sanda – Ildikó Katalin Holik</i> : Sources of the History of Guild Vocational Training in Hungary.....	237
<i>Emese Serbakov-Kovácsfi</i> : Transformations in Language Teaching and the Evolving Role of Language Teachers in the Age of Artificial Intelligence	239
<i>István Ágoston Simon – Dóra Reiner – Gabriella Simonné Kajtár – Judit Herpainé Lakó</i> : Characteristics and Motivations of Regular Physical Activity Among the Elderly in Northwest Transdanubia and Northern Hungary	241
<i>Gabriella Simonné Kajtár – István Ágoston Simon</i> : Healthy Child, Happy Child: Pathways of Transmitting Health (Education) in Late 19th-Century Hungary	243
<i>Eszter Sipos – Annamária Kis – Judit Podráczky – Melinda Csima – Krisztián Józsa</i> : Presentation of an Interview Protocol Developed to Examine the Learning Motivation of First-Grade Students.....	245
<i>Anna Tamara Sólya</i> : Exit Ticket Progress Report – Using Student Feedback for Self-Improvement	246
<i>Anett Somogyi</i> : The Representation and Layers of Meaning of Early Childhood Drawing in the Children’s Magazine <i>Az Én Újságom</i>	248
<i>Evelin Soós – Judit Podráczky</i> : The Emergence of Health-Promoting Habits among Families Raising Young Children	250
<i>Anita Szabó</i> : Universal Design for Learning (UDL) In the Preschool-Primary School Transition	252
<i>Gina Szabó – Ilona Hajnalka Karácsony</i> : Family Planning Attitudes, Young People’s Life Goals and Decisions, and the Role of Teachers in Life-Course Planning	254
<i>József Mihály Szabó</i> : Play-Based Pedagogy and LEGO® Teaching Methodology to Enhance Motivation.....	256
<i>Lili Szentpéteri</i> : The Perception of Individuals with Intellectual Disabilities in the 19th Century According to Margaret Bancroft.....	258
<i>Mónika Szilágyi</i> : Theoretical Approaches to Institutional Attachment and Their Pedagogical Implications	260

<i>Veronika Szinger: “SZÖSZI” – Levels of Text Comprehension.</i>	
Developing the Reader Self-Image of Future Teachers	262
<i>Melinda Takácsné Szabó: Opportunities for Developing Computational Thinking</i>	
in Supporting the Kindergarten–School Transition	264
<i>Tsehaynew Getaneh Tareke – Krisztián Józsa: Mastery Motivation Questionnaire (MMQ)</i>	
in Amharic for Ethiopian Public University Students	265
<i>Antal Thür – Tamás Kertész – Dóra Pásztor-Horváth – Balázs Fügedi:</i>	
The Impact of Agility Training on Mathematical Competence and Cognitive Functions	267
<i>Judit Tóth: Cognitive Taxonomy of Short-Answer Items</i>	
in the Hungarian Advanced-Level Written History Matura Tasks (2017–2025)	268
<i>Zsuzsa Tóth – Fruzsina Bodnár – Réka Győri-Karádi – József Bognár:</i>	
Physical Activity among Applicants to Preschool and Primary Teacher Education:	
The Role of Background Factors	270
<i>Ágnes Tóth-Mangold: Pedagogical Reinterpretation of Urban Learning Spaces</i>	272
<i>Veronika Tóthné Vojtkó – Katalin Antal: Integrating the Olympic Values</i>	
Education Programme (OVEP, IOC) into the Sport Management curriculum	
at a Hungarian university	273
<i>Tímea Vargáné Vincze: To Measure or to Understand? The Validity</i>	
of Teacher Evaluation Indicators from Student, Parent, and International Perspectives	275
<i>Gabriella Verebélyi: Mental Well-being in Special Education Training: Student Perspectives</i>	277
<i>Judit Vereckei: The Development of Kindergarten Leaders</i>	
– Needs, Opportunities, and Challenges	279
<i>Andrea Viczina: A Macro-, Meso-, and Micro Level Model</i>	
of Implicit Bias with Implications for Teacher Education	281
<i>Zsolt István Vódlí: Learning Space and Historical Reflection</i>	
– The Educational Science Perspectives of OnSite Learning	283
<i>Pál Zuti: AI Literacy Development in Adult Education: Prompt Pedagogy,</i>	
Ethics and Data Protection	285
<i>Attila Zsubrits: The Competence of Kindergarten Psychologists</i>	287
Name Index	288

Köszöntő

Tisztelt Résztvevők!

Kedves Kollégák!

A Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar és a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézetének nevében tisztelettel köszöntjük Önöket a 19. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi Neveléstudományi Konferencián!

Az ünnepi esemény közel két évtizedes hagyományra építve biztosít fórumot a neveléstudományi oktatók, kutatók és gyakorlati szakemberek találkozására és párbeszédére. Különleges jelentőséggel bír számunkra, hogy – tudományos folyóiratunk szellemi műhelye köré szerveződve – teret adhatunk ennek a párbeszédnek ezúttal Sopronban a Benedek Elek Pedagógiai Karon. Az idei évben is kiemelt érdeklődés kísérte a konferenciát. 18 szekcióban 120 előadás hangzik majd el, közöttük 13 angol nyelven. Három poszter kerül bemutatásra, valamint egy 5 előadásból álló szimpóziumot is meghallgathatnak az érdeklődők. A sporttehetségek gondozásáról szóló plenáris előadást innovatív pedagógiai jógyakorlatok bemutatása követi a LEGO® oktatásmódszertan, valamint a VR és AR technológia témakörében.

A Képzés és Gyakorlat folyóirat olyan szellemi tér, ahol az alkotói szabadság, az interdiszciplinaritás és a gondolati sokszínűség nemcsak érték, hanem alapelv. A folyóiratban közzétett írások és a konferencián elhangzó előadások hidat képeznek a múlt, a jelen és a jövő, az elmélet és a gyakorlat, valamint az egyéni nézőpontok és a kollektív tudás között. A bemutatott kutatások és az innovatív gyakorlatok hozzájárulnak ahhoz, hogy a neveléstudomány, a pedagógusképzés és az oktatás különböző színterületei között meglévő termékeny kapcsolat új nézőpontokkal, tudományos eredményekkel és narratívákkal is gazdagodjék.

Külön öröm számunkra, hogy a folyóirat szerkesztőbizottsági munkájában a Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar és a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézetének kollégái közös együttműködésben dolgozhatnak. Legyen a folyóirat továbbra is szellemi iránytű: segítsen múltunk megértésében, jelenünk értelmezésében, és egy emberközpontú, értékteremtő jövő formálásában!

Köszönjük mindazok munkáját, akik hozzájárultak a konferencia sikeres előkészítéséhez és megrendezéséhez!

Kissné dr. Zsámboki Réka és Dr. habil. Simon István Ágoston
a konferencia elnökei

Welcome Message

**Dear Participants,
Dear Colleagues,**

The University of Sopron Benedek Elek Faculty of Pedagogy and the Hungarian University of Agriculture and Life Sciences Institute of Pedagogy hereby extend a cordial welcome to all participants of the 19th International Conference on Educational Science Training and Practice.

Drawing upon nearly two decades of tradition, this celebratory event offers a platform for educators, researchers and practitioners in the domain of educational sciences to convene and engage in discourse. It is of particular significance to us that, organised around the intellectual workshop of our scientific journal, we are able to host this dialogue in Sopron at the Benedek Elek Faculty of Pedagogy. This year's conference has attracted significant interest. The programme will comprise a total of 120 presentations, which will be delivered across 18 sessions, including 13 in English. The programme will feature three posters, and attendees will also have the opportunity to participate in a symposium consisting of five presentations. The plenary presentation on nurturing sports talent will be succeeded by a series of demonstrations of innovative pedagogical best practices in the fields of the LEGO® education and VR & AR technology.

The academic journal Training and Practice functions as an intellectual space where creative freedom, interdisciplinarity, and diversity of thought are not only values but fundamental principles. The articles published in the journal and the presentations delivered at the conference form a bridge between past, present, and future; between theory and practice; and between individual perspectives and collective knowledge. The research presented and the innovative practices contribute to enriching the fruitful connections among the various fields of educational science, teacher education, and education with new perspectives, scientific results, and narratives.

It is a particular source of satisfaction for us that colleagues from the Benedek Elek Faculty of Pedagogy of the University of Sopron and the Institute of Pedagogy of the Hungarian University of Agriculture and Life Sciences are able to collaborate within the editorial board of the journal. It is to be hoped that the journal will continue to serve as an intellectual compass, aiding readers in comprehending the past, interpreting the present, and shaping a human-centred, value-creating future.

We would like to express our gratitude to all those who contributed to the successful preparation and organisation of the conference.

Dr. Réka Kissné Zsámboki and Dr. habil. István Ágoston Simon
Presidents of the conference

ÁTTEKINTŐ ÉS RÉSZLETES PROGRAM
///
OVERVIEW AND DETAILED PROGRAM

19. KÉPZÉS ÉS GYAKORLAT

NEMZETKÖZI NEVELÉSTUDOMÁNYI KONFERENCIA

PROGRAM ÉS SZEKCIÓBEOSZTÁS

2026. április 15. (szerda)	
Helyszín: Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar	
9:30–10:00	Regisztráció
10:00–10:20	Megnyitó, köszöntők - Óvodások műsora – SOE Lewinszky Anna Gyakorló Óvoda óvodásai - Köszöntők Dr. habil. Varga László – dékán (SOE BPK) Petőné Dr. habil. Csima Melinda – a Képzés és Gyakorlat folyóirat főszerkesztője
10:20–11:15	Plenáris előadás Prof. Dr. Bognár József <i>Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Sporttudományi Intézet</i> A sporttehetség gondozásától az életpályáig: a kettős karrier szerepe az utánpótlás-nevelésben
11:15–12:15	Innovatív jógyakorlatok a pedagógiában Szabó József Mihály <i>Nyíregyházi Egyetem, LEGO® Education Innovation Studio</i> Játékpedagógia és LEGO® oktatásmódszertan a motiváció szolgálatában Kállai Balázs <i>Edelényi Szent Miklós Görögkatolikus Ált. Iskola, Óvoda és AMI</i> VR és AR technológia a természettudományos tantárgyak oktatásában
12:15–13:15	Büféebéd
13:30–14:50	Szekcióelőadások I. rész
14:50–15:00	Szünet
15:00–16:20	Szekcióelőadások II. rész

Digitalizáció és mesterséges intelligencia

II. emelet 227. terem EduKaland Stúdió

Szekcióvezetők: Bencéné Fekete Anikó Andrea és Katona György

13:30–13:45	Serbakov-Kovácsfi Emese	A nyelvoktatás és a nyelvtanárok szerepének átalakulása a mesterséges intelligencia korában
13:45–14:00	Halvax Julianna	Digitális terek és önszabályozó tanulás az alsó tagozatban ClassDojo-intervenció humánökológiai vizsgálata az óvoda–iskola átmenetben, Ellen Key örökségének tükrében
14:00–14:15	Bencéné Fekete Anikó Andrea	Az AI tanítása a pedagógus hallgatók számára
14:15–14:30	Zuti Pál	AI műveltség fejlesztése felnőttképzésben: prompt pedagógia, etika és adatvédelem
14:30–14:50	Vita (20 perc)	
14:50–15:00	Szünet (10 perc)	
15:00–15:15	Egész Tamás	A múlt újramesélése MI-vel – projektpedagógiai megközelítés a középiskolai történelemoktatásban
15:15–15:30	Juhász Anna Hegedűs Roland	Digitális tudásprotézis a gyógypedagógiában? Nagy nyelvi modellek hatékonyságának vizsgálata a logopédiai gyakorlatban
15:30–15:45	Menyhárt Szilvia Zsuzsanna	A digitális hétköznapiak és az iskolai tanulás közötti átjárás akadályai középiskolában
15:45–16:00	Mátó-Buchholcz Katalin	Taníthat-e énekelni az algoritmus? Mesterséges intelligencia az alsó tagozatos ének-zene oktatásban – egy pilotvizsgálat eredményei
16:00–16:20	Vita (20 perc)	

Nevelés- és képzéstörténet

II. emelet 222. terem

Szekcióvezetők: Kovács László és Darvai Tibor

13:30–13:45	Frank Tamás	Egy bukás anatómiája oktatáspolitikai kontextusban: Budapest és a kormányzat hatalmi rivalizálása egy karrier tükrében sajtókeretezéssel
13:45–14:00	Rácz Márk	Adalékok a szombathelyi Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola Marxizmus-Leninizmus Tanszékének történetéhez
14:00–14:15	Darvai Tibor	Kísérlet a magyar neveléstudomány 1945 és 1965 közötti történetének rekonstrukciójára
14:15–14:30	Gilányi Magdolna	Helyszínek a vészkorszakból – Időkapszulákból kirajzolódó történetek
14:30–14:50	Vita (20 perc)	
14:50–15:00	Szünet (10 perc)	
15:00–15:15	Sanda István Dániel Holik Ildikó Katalin	A céhes szakképzéstörténet magyarországi forrásai
15:15–15:30	Berta-Szénási Panna	A magyar pedagógiai tárgykultúra fejlődése a nemzetközi gyakorlatok tükrében (1960-1975)
15:30–15:45	Sajgó Melinda	Tér és intézménytörténet – a neveléstörténeti rekonstrukció emlékezetelméleti kiterjesztésének lehetősége a marosvásárhelyi tanítóképző (1940–1942) dokumentumai alapján
15:45–16:00	Kovács László	Felkészítés a kántortanítói hivatásra – egy megújulást hozó modell formálódása
16:00–16:20	Vita (20 perc)	

Nőnevelés és gyermekkortörténet

II. emelet 214. terem

Szekcióvezetők: Kéri Katalin és Németh Dóra Katalin

13:30–13:45	Kéri Katalin	Egy édesanya nevelési kézikönyve fiainak a kora középkorban
13:45–14:00	Szentpéteri Lili	Gyógypedagógiai szemléletváltás úttörője: Margaret Bancroft intézményalapító és pedagógiai munkássága a 19. század végén
14:00–14:15	Bóka Zsolt	Egy nő a filatélia hajnalán: Prückler Klára (1844-1918)
14:15–14:30	Husvéth Laura	A nők oktatásának társadalmi és pedagógiai összefüggései a 19. században: összehasonlító értelmezés két nőnevelő tevékenységén keresztül magyar és angol viszonylatban
14:30–14:50	Vita (20 perc)	
14:50–15:00	Szünet (10 perc)	
15:00–15:15	Maisch Patrícia	A művelt nő megítélése a 19. századi hazai sajtó tükrében
15:15–15:30	Pálkuti Anikó	„A léha közfelfogás ellen” – tanácsadó könyvek fiataloknak a 20. század elején Magyarországon
15:30–15:45	Kóger Yvett	Az „ötvenes évek” óvónőképzése az egykori óvónők szemüvegén át
15:45–16:00	Németh Dóra Katalin	Normák és szerepelvárások az óvónőképzésben az 1960-as években
16:00–16:20	Vita (20 perc)	

Koragyermekkorai nevelés az irodalom és a művészetek eszközeivel

II. emelet 205. terem

Szekcióvezetők: Frang Gizella és Molnár Gábor

13:30–13:45	Somogyi Anett	A kisgyermekkorai rajz reprezentációja és jelentésrétegei Az Én Újságom című gyermeklapban
13:45–14:00	Molnár Gábor Domokos Áron	A világ igazságtalan, ámde barátságos urai? Egy képes történelmi gyermekkönyvsorozat tanulságai
14:00–14:15	Frang Gizella	Valóság és képzelet a magyar népmesékben
14:15–14:30	Kinczler Zsuzsanna	„Madár voltam álomban...” Művészettel művészetre nevelés óvodás korban
14:30–14:50	Vita (20 perc)	

Pedagógiai diagnosztika, fejlesztés és érzékenyítés

II. emelet 205. terem

Szekcióvezető: Emri Zsuzsanna

15:00–15:15	Iváncsics Anna Rebeka Svraka Bernadett	Kognitív és matematikai képességek mérése digitális alapú vizsgálati módszerrel az óvodás korosztályban
15:15–15:30	Mendéné Lajtai Krisztina Locsmándi Zsófia	A szociális érzékenyítés és az elfogadó attitűd megalapozása a katolikus óvodai nevelésben – pedagógiai lehetőségek és gyakorlati megközelítések
15:30–15:45	Horváth Mariann	Szenzoros szőnyeg alkalmazása az óvodai nevelésben
15:45–16:00	Gombkötőné Lombár Izabella	Kreatív feladatok az órai figyelemzavar kezeléséért
16:00–16:15	Emri Zsuzsa	A tanulás monitorozása fiziológiai paraméterek segítségével
16:15–16:35	Vita (20 perc)	

Az intézményi átmenetek pedagógiája

II. emelet 217. terem

Szekcióvezetők: Petőné Csim Melinda és Kissné Zsámboki Réka

13:30–13:45	Maximovics Veronika Kissné Zsámboki Réka	A gyermeki tanulás és az iskolaérettség narratívái Célestin Freinet Máté mondásai című művében
13:45–14:00	Németh Krisztina Varga László	Az első évek jelentősége az óvoda-iskola átmenet szempontjából – szülői perspektíva neuropedagógiai megközelítésben
14:00–14:15	Gritzné Pápai Eszter	Kapcsolódás az intézmények közötti átmenetben – egy kihagyott lehetőség? A bölcsődei gyermekfejlődési dokumentáció alkalmazása a bölcsőde–óvoda átmenet támogatásában
14:15–14:30	Nagyné Gájer Orsolya Klára Bencéné Fekete Anikó Andrea	Tananyagfeldolgozás a spirális tudásépítés és a matematikai énhatékonyság tükrében az alsó-felső átmenet időszakában
14:30–14:50	Vita (20 perc)	
14:50–15:00	Szünet (10 perc)	
15:00–15:15	Sipos Eszter Kis Annamária Podráczky Judit Csim Melinda Józsa Krisztián	Az első osztályos tanulók tanulási motivációjának vizsgálatára kidolgozott interjúprotokoll bemutatása
15:15–15:30	Szabó Anita	Egyetemes tervezés elve az óvoda-iskola átmenetben
15:30–15:45	Takácsné Szabó Melinda	Az informatikai gondolkodás fejlesztési lehetőségei az óvoda-iskola átmenet támogatásában
15:45–16:00	Bolla Zsolt	A szülők szabad iskolaválasztása és hatása a beiskolázásra
16:00–16:20	Vita (20 perc)	

Pszichológiai kutatások a koragyermekkorai nevelés fókuszából

II. emelet 216. terem

Szekcióvezetők: Zsubrits Attila és Lénárd András Tamás

13:30–13:45	Zsubrits Attila	Az óvodapszichológusok kompetenciája
13:45–14:00	Bugár Kinga Borbélyová Diana	A kisgyermekkorai reziliencia kérdőíves mérészközeinek szisztematikus áttekintése
14:00–14:15	Karácsony Ilona Hideg-Fehér Gabriella	Altatási stratégiák és szülői tényezők szerepe a 2-18 hónapos gyermekek alvási mintázatainak alakulásában
14:15–14:30	Lénárd András Tamás	Robotika más vetületben: a gyermekek robotokhoz fűződő attitűdjeinek, félelmeinek vizsgálata
14:30–14:50	Vita (20 perc)	

Jóllét és mentálhigiéné a pedagógiában

II. emelet 216. terem

Szekcióvezetők: Kállai Gabriella és Hideg-Fehér Gabriella

15:00–15:15	Kopecskó-Hodosi Zsófia	Középiskolában tanuló diákok iskolai motivációjának és osztálytermi környezetének vizsgálata
15:15–15:30	Hideg-Fehér Gabriella Karácsony Ilona	A pedagógusok szubjektív jóllétének vizsgálata demográfiai, szakmai és egészségi állapot mutatók bevonásával
15:30–15:45	Kállai Gabriella	Sajátos szükségletű hallgatók felsőoktatási támogatása: nemzetközi gyakorlatok egy desk research tükrében
15:45–16:00	Czapné Makó Zita Czető Fanni	Matematikai szorongás csökkentése a többszörös intelligencia elmélet alkalmazásával tanító és óvodapedagógus szakos hallgatók körében
16:00–16:15	Verebélyi Gabriella	Mentálhigiénés jóllét a gyógypedagógus képzésben: hallgatói perspektívák
16:15–16:35	Vita (20 perc)	

International Perspectives I. (ENGLISH)

Budai Ilona terem (fszt. 013)

Szekcióvezetők: Józsa Krisztián és Zsuzsa Rosemond

13:30–13:45	László, Rajnai	“The limits of my language mean the limits of my world.” – Developmental Bibliotherapy Activities within the Framework of ESL Classes
13:45–14:00	Veronika, Tóthné Vojtkó Katalin, Antal	Integrating the Olympic Values Education Programme (OVEP, IOC) into the Sport Management Curriculum at a Hungarian university
14:00–14:15	Tsehaynew Getaneh, Tareke Krisztián, Józsa	Mastery Motivation Questionnaire (MMQ) in Amharic for Ethiopian Public University Students
14:15–14:30	Judit, Tóth	Cognitive Taxonomy of Short-answer Items in the Hungarian Advanced-level Written History Matura Tasks (2017-2025)
14:30–14:50	Vita (20 perc)	
14:50–15:00	Szünet (10 perc)	
15:00–15:15	Fethi, Naila Krisztián, Józsa	Research on Trilingual Reading (2001-2025): A Systematic Review
15:15–15:30	Adam, Krzyk (online)	Interactive and Creative English Classes: Improving Learners' Communication Confidence
15:30–15:45	Mshambala Wamvua, Andrew Krisztián, Józsa	Science Education in Kenya's Competency-Based Education: How Children Begin Learning Science in the Early Grades
15:45–16:00	Zsolt, Mogyorósi Zsuzsa, Rosemond	Emotional Intelligence in Early Childhood Education
16:00–16:20	Vita (20 perc)	

International Perspectives II. (ENGLISH)

I. emelet 110.terem

Szekcióvezetők: Kitzinger Arianna és Izsák Hajnalka

13:30–13:45	Zsuzsanna, Farkas	The History of (Hungarian) Scouting in Nagybecskerek Between 1909 and 1941
13:45–14:00	Hajnalka, Izsák	Pedagogical Principles in Juvenile Correctional Education: Narratives Between Care and Control
14:00–14:15	Tibor, Galaczi	The Possibilities of Self-Transcendence and Meaningful Existence in the Educational Processes of the Contemporary School
14:15–14:30	Anna Tamara Sólya	Exit Ticket Progress Report – Using Student Feedback for Self-improvement
14:30–14:50	Vita (20 perc)	
14:50–15:00	Szünet (10 perc)	
15:00–15:15	Anna, Hajdú	Synthesis Between Faith and Life – What is the Mission of Church Schools?
15:15–15:30	Annamária, Kis Eszter, Sipos Judit Podráczky Melinda, Csima Krisztián, Józsa	Teachers' interpretive frameworks of emotional difficulties based on the lexicometric analysis of semi-structured interviews
15:30–15:40	Vita (10 perc)	

Interkulturalitás és diverzitás

II. emelet 218. terem

Szekcióvezetők: Sipos Judit és Elekes Györgyi

13:30–13:45	Balogh Mónika Bencéné Fekete Anikó Andrea	Interkulturális nevelés a koragyermekkorban: óvodapedagógusok fogalomismerete, attitűdjei és módszertani felkészültsége
13:45–14:00	Elekes Györgyi Palkóné Tabi Katalin	Interkulturális kompetenciafejlesztés a BIP-mobilitás keretében
14:00–14:15	Kecskemétiné Szilvási Zsuzsanna	Adaptáció és diverzitás az evangélikus oktatási rendszerben
14:15–14:30	Reho Anna	A koragyermekkorai nevelés strukturális átalakulása Ukrajnában és Romániában – összehasonlító elemzés
14:30–14:50	Vita (20 perc)	

A felsőoktatás és a pedagógusképzés aktualitásai

II. emelet 220. terem

Szekcióvezető: Kövecsesné Gősi Viktória és Kovács Krisztina

13:30–13:45	Kövecsesné Gősi Viktória	Történetből élmény – Mesék szerepe a tanulás és személyiségfejlesztés támogatásában a tanítóképzésben
13:45–14:00	Kovács Krisztina	Kooperatív tanulás módszerei egyetemi kurzusként való megjelenése az óvodapedagógus-képzésben
14:00–14:15	Révész József Gáspárdy Tibor Bedécs-Hajas Veronika Ágnes Révészné Pálfi Krisztina	Érzelmi leképeződések a zene és a vizualitás metszetében: képi korpuszelemzés óvodapedagógus hallgatók alkotásain
14:15–14:30	Benkő Szabolcs	A középfokú zeneoktatás kerettantervi változásai 1990-től napjainkig
14:30–14:50	Vita (20 perc)	
14:50–15:00	Szünet (10 perc)	
15:00–15:15	Balla Réka Rapos Nóra	A felsőoktatási tanulási környezetek nemzetközi szakirodalmának szisztematikus szakirodalmi áttekintése, különös tekintettel a tanárképzésre
15:15–15:30	Viczina Andrea	Az implicit előítéletek makro-, mezo- és mikroszintű modellje pedagógusképzési implikációkkal
15:30–15:45	Juhász Orchidea	Túl a tantermen: az egyetemi öntevékeny körök rendszere mint strukturált informális tanulási modell
15:45–16:05	Vita (20 perc)	

Pedagógusszerepek és -kompetenciák

II. emelet 228. terem

Szekcióvezetők: Vereckei Judit és Fehér Ágota

13:30–13:45	Janek Noémi Viktória	Pedagógusi szerepek az együttnevelésben: óvodapedagógusok vélekedése saját és a gyógypedagógus szerepéről
13:45–14:00	Vereckei Judit	Az óvodavezetők fejlesztése – igények, lehetőségek, kihívások
14:00–14:15	Kozári Krisztián	A gondoskodás mint fejleszthető pedagógiai kompetencia – Reflektív modell egy elméleti vizsgálat tükrében
14:15–14:30	Ádám Anetta	Társadalmi felelősségvállalás és kompetenciafejlődés: a mentorálás kettős hatásmechanizmusa
14:30–14:50	Vita (20 perc)	
14:50–15:00	Szünet (10 perc)	
15:00–15:15	Gombocz Orsolya	Elsőéves tanár-szakos hallgatók a pályaválasztásukról – egy vizsgálat tapasztalatai
15:15–15:30	Vargáné Vincze Tímea	Mérni vagy érteni? A pedagógusminősítés indikátorainak érvényessége tanulói, szülői és nemzetközi perspektívában
15:30–15:45	Fehér Ágota	A tehetséggondozó pedagógus személye és gyakorlati eszköztára pedagógushallgatók tapasztalatai alapján
15:45–16:00	Pap Ferenc	A KRE Pedagógiai Karának tanulmányi versenyei a református pedagógusképzés szolgálatában
16:00–16:20	Vita (20 perc)	

Szakképzés és innováció

II. emelet 215. terem

Szekcióvezetők: Kollarics Tímea és Patyi Gábor

13:30–13:45	Katona György	Hallgatói projektalapú oktatás e-learning támogatással a soproni szakmai tanárképzésben
13:45–14:00	Budai Gábor	Technikumi tanulók karriertervei és továbbtanulási döntései a képzés befejezésének időszakában
14:00–14:15	Patyi Gábor	A közelmúlt jeles évfordulói a soproni szakképzés történetében
14:15–14:30	Kollarics Tímea Patyi Gábor	Az újjászervezett szakoktató képzés első tapasztalatai a Soproni Egyetemen
14:30–14:50	Vita (20 perc)	
14:50–15:00	Szünet (10 perc)	
15:00–15:15	Petzné Tóth Szilvia	Kiterjesztett valóság, mint digitális tanulási környezet lehetőségei az oktatásban
15:15–15:30	Radics Krisztina	A gamifikáció szerepe az iskolai könyvtár módszertani megújulásában – Motiváció és élményalapú tanulás a digitális korban
15:30–15:45	Hajdu Krisztián	A felsőoktatási könyvtárak szerepének transzformációja az ötödik ipari forradalom korában
15:45–16:05	Vita (20 perc)	

Sport és fizikai aktivitás

II. emelet 201. terem

Szekcióvezetők: Herpainé Lakó Judit és Simon István Ágoston

13:30–13:45	Győri-Karádi Réka	Kompetenciafejlesztés és attitűdformálás lovasterápia és lovas parasport szakmai program keretében
13:45–14:00	Kónya Réka	A sportági prevenció mint nevelési-tanulási rendszer az akadémiai utánpótlás-kézilabdában: az edző pedagógiai és döntéshozó szerepe
14:00–14:15	Butor Barbara Gortva János Varga Attila	Az egyetemi testnevelés kihívásai a Z-generációs hallgatók oktatásában
14:15–14:30	Horváth Dániel	A karate kulturális értékeinek megjelenése testnevelés órán
14:30–14:50	Vita (20 perc)	
14:50–15:00	Szünet (10 perc)	
15:00–15:15	Antal Katalin Horváth Cintia Láng Éva	Képzés és gyakorlat metszéspontja: A zenés-táncos mozgásformák testnevelésórai megjelenése
15:15–15:30	Belicza János Zsolt Révész László Livják Emília	Komplex Alapprogram – Testmozgásalapú alprogram fejlődése 2018 és 2021 között – Szakirodalmi áttekintés
15:30–15:45	Tóth Zsuzsa Bodnár Fruzsina Győri-Karádi Réka Bognár József	Az óvó- és tanítóképzésre jelentkezők fizikai aktivitása: fókuszban a háttértényezők
15:45–16:00	Simon István Ágoston Reiner Dóra Simonné Kajtár Gabriella Herpainé Lakó Judit	A rendszeres fizikai aktivitás jellemzői és motivációi a nyugat- és észak-magyarországi időkörében
16:00–16:20	Vita (20 perc)	

Egészségnevelés és életmód

E/1-es előadó (I. emelet)

Szekcióvezetők: Pusztafalvi Henriette és Horváth Cintia

13:30–13:45	Szabó Gina Karácsony Ilona Hajnalka	Családtervezési attitűdök, fiatalok életcéljai, döntései és a pedagógus szerepe az életúttervezésben
13:45–14:00	Simonné Kajtár Gabriella Simon István Ágoston	Egészséges gyermek, boldog gyermek – Az egészség(nevelés) áthagyományozásának útjai a XIX. század végi Magyarországon
14:00–14:15	Pusztafalvi Henriette	Egészségnevelés a Kisdednevelés szaklapban a 19. század végéig
14:15–14:30	Nemesszeghy-Nagy Enikő	Montessori-alapú megközelítések a hozzátáplálásban: gyakorlati eszközök a koragyermekkori egészségneveléshez
14:30–14:50	Vita (20 perc)	
14:50–15:00	Szünet (10 perc)	
15:00–15:15	Soós Evelin Podráczky Judit	Egészségtámogató szokások megjelenése kisgyermeket nevelő családok körében
15:15–15:30	Keresztes Viktória Csimá Melinda Podráczky Judit Soós Evelin Fináncz Judit	Szülői készségek az óvodás gyermekek egészségének védelmében
15:30–15:45	Horváth Cintia	Valós és vélt egészségműveltség: Profilalapú vizsgálat elsőéves hallgatók körében
15:45–16:00	Bácskay-Abonyi Barbara Suszter László Bognár József Simon István Ágoston	Élsportolói táplálkozás szocioökonómiai és családi háttere
16:00–16:20	Vita (20 perc)	

Környezeti nevelés és fenntarthatóság

E/5-ös előadó (III. emelet)

Szekcióvezetők: Bognárné Kocsis Judit és Lampert Bálint

13:30–13:45	Fábri Eufrozina	Az értékorientációk szerepe a fenntarthatósági attitűdök és pro-environmentális viselkedések alakulásában középiskolás tanulók körében
13:45–14:00	Putz Gergő	Tudományos és áltudományos nézetek a klímaváltozásról középiskolások körében
14:00–14:15	Tóth-Mangold Ágnes	A városi tanulási tér pedagógiai újraértelmezése – Fenntarthatósági programból integrált tanulásfejlesztési modell
14:15–14:30	Lampert Bálint Balogh Evelin	A természet gyógyító tere: szenzoros élménykeresés erdőpedagógiai tevékenységek révén
14:30–14:50	Vita (20 perc)	
14:50–15:00	Szünet (10 perc)	
15:00–15:15	Bognárné Kocsis Judit	Mit tanít nekünk az erdő? – Rendszerszemlélet a köznevelésben
15:15–15:30	Galambos Attila	Új lokalizmus és nyitott iskola a gyakorlatban – A Gyökereket és Szárnyakat projekt fejlesztési folyamatába ágyazott részvételi akciókutatás eredményei
15:30–15:45	Nagy György	A szenzoros izoláció alkalmazási lehetőségei a környezetismeret tanításában
15:45–16:00	Barocsai Zoltán	A földrajz tantárggyal kapcsolatos tanulói attitűdök vizsgálata Tolna vármegye 9-12. évfolyamos gimnazistái körében
16:00–16:20	Vita (20 perc)	

Szakmódszertani és tantárgypedagógiai kutatások

II. emelet 221. terem

Szekcióvezető: Szinger Veronika

13:30–13:45	Szinger Veronika	SZÖSZI, a szövegértés szintjei – Leendő pedagógusok olvasói énképének alakítása
13:45–14:00	Borbélyová Diana	Képzés és gyakorlat találkozása: az államnyelv tanításának kihívásai a szlovákiai magyar nemzetiségi óvodákban
14:00–14:15	Vódlí Zsolt István	Tanulási tér és történeti reflexió – Az OnSite Learning neveléstudományi perspektívái
14:15–14:30	Horváth-Sümeg Andrea	Kézzel fogható matematika alsó tagozaton
14:30–14:50	Vita (20 perc)	
14:50–15:00	Szünet (10 perc)	
15:00–15:15	Baloghné Nagy Gizella	Hogyan tovább? Digitális eszközök használata az általános iskolai nyelvoktatásban – a távolléti oktatás hatásai
15:15–15:30	Szilágyi Mónika	Az intézményi kötődés elméleti megközelítései és pedagógiai vonatkozásai
15:30–15:45	Hodossi Sándor	Egyházi kötődésű felnőtt színjátszó csoportok pedagógiai hatása Magyarországon 1950-2025 között
15:45–16:05	Vita (20 perc)	

Szimposium

Mozgásintegrált pedagógiai modellek hatása a matematikai teljesítményre, végrehajtó funkciókra és a motivációra

II. emelet 206. terem

A szimpózium elnöke: Bognár József
Opponens: Simon István Ágoston

13:30–13:45	Pásztor-Horváth Dóra	Kognitív kihívásokkal gazdagított testnevelésórák hatása az elsajátítási motiváció alakulására serdülőkorban
13:45–14:00	Thür Antal Kertész Tamás Pásztor-Horváth Dóra Fügedi Balázs	Agilitásfejlesztés hatása a matematikai kompetenciára és a kognitív funkcióra
14:00–14:15	Bogár Lilla Simon István Ágoston Fügedi Balázs	Dobókockával a gondolkodás fejlesztéséért: egy mozgásos matematikai intervenció hatása az általános iskolások kognitív teljesítményére
14:15–14:30	Bodnár Fruzsina Bognár József	A fizikai aktivitás pedagógiai integrációjának lehetőségei és korlátai alsó és felső tagozaton
14:30–14:50	Kertész Tamás	Jó gyakorlatból: átkeretezett elméleti modell a kognitív és mozgásos képességek hatékony kapcsolatára matematika órán
14:50–15:20	Vita és opponensi értékelés (30 perc)	

Poszterszekció

*A poszterek a konferencia napján folyamatosan megtekinthetők
a III. emeleti tetőtéri aulában*

Judit, Heidt	Grunya Sukhareva's Position in the Pedagogical Reception History of Autism
Dringó-Horváth Ida Drjenovszky Zsófia T. Nagy Judit Horváthné Gyurisán Szabina	Intézményi szabályozás és oktatói felkészültség: a hazai felsőoktatási MI integráció két nézőpontból
M. Pintér Tibor Dringó-Horváth Ida	Az oktatásinformatika módszertana a felsőoktatásban – PedagógiaiAI kiegészítés

ABSZTRAKTOK

///

ABSTRACTS

TÁRSADALMI FELELŐSSÉGVÁLLALÁS ÉS KOMPETENCIAFEJLŐDÉS: A MENTORÁLÁS KETTŐS HATÁSMECHANIZMUSA

A felsőoktatási intézmények harmadik missziós tevékenységei egyre hangsúlyosabb szerepet kapnak a társadalmi felelősségvállalásról folytatott diskurzusban. A Tanítsunk Magyarorszáért program keretein belül egyetemi hallgatók kis településeken élő, jellemzően hátrányos helyzetű hetedik–nyolcadik osztályos tanulókat támogatnak tanulmányi és pályaaorientációs céllal. A program elsődleges célcsoportja a mentorált tanulók, ugyanakkor a mentorálási folyamat sajátossága, hogy a fejlődés nem egyirányú.

A mentorálás szakirodalma rámutat arra, hogy a mentor–mentorált kapcsolat duális természetű: a közös élmények, döntési helyzetek és reflektív folyamatok mindkét fél személyes és szociális fejlődésére hatnak. Miközben a mentoráltak érzelmi jólléte, tanulási motivációja és jövőképe erősödik, a mentorok olyan komplex kompetenciaterületeken fejlődnek, amelyek a formális felsőoktatási kurzusok keretében nehezebben megragadhatók.

Az előadás egy tervezett empirikus kutatás koncepcióját mutatja be, amely a mentorálási tevékenység hallgatói kompetenciafejlődésre gyakorolt hatását vizsgálja. A kutatás célja annak feltárása, hogy a társadalmi felelősségvállalási kontextusban végzett mentori munka milyen mértékben járul hozzá a soft skill kompetenciák – különösen a kommunikáció, empátia, konfliktuskezelés, felelősségvállalás, problémamegoldás, autonóm döntéshozatal és vezetői attitűd – fejlődéséhez.

Előadásunkban vázoljuk a vegyes módszertani eszköztárral tervezett kutatásunkat. Kérdőíves kompetenciamérés, longitudinális összehasonlítás, valamint kvalitatív reflektív beszámolók elemzése révén kívánjuk azonosítani a fejlődési mintázatokat és a hatásmechanizmusokat. Kiemelt figyelmet kap annak vizsgálata, hogy a mentorálás során megélt konkrét helyzetek miként épülnek be a hallgatók szakmai identitásába és professzionalizációs folyamatába.

Az előadás mellett érvel, hogy a mentorálás a társadalmi felelősségvállalás egyik gyakorlati formájaként nem csupán a támogatott tanulók számára jelent erőforrást, hanem az egyetemi hallgatók számára is intenzív, élményalapú tanulási térként működik. A kettős hatásmechanizmus tudományos feltárása hozzájárulhat a harmadik missziós programok pedagógiai értelmezéséhez és a felsőoktatási kompetenciafejlesztés újragondolásához.

Kulcsszavak: felsőoktatás, mentorálás, hallgatói kompetenciafejlődés

SOCIAL RESPONSIBILITY AND COMPETENCE DEVELOPMENT: THE DUAL IMPACT MECHANISM OF MENTORING

The third mission activities of higher education institutions are gaining increasing prominence in the discourse on social responsibility. Within the framework of the Teach for Hungary (Tanítsunk Magyarorszáért) programme, university students mentor secondary school pupils from disadvantaged backgrounds living in small settlements, supporting them in their academic progress and career development. Although the programme primarily targets the mentees, a distinctive feature of the mentoring process is that development is not unidirectional.

Literature on mentoring emphasises the dual nature of the mentor–mentee relationship, whereby shared experiences, decision-making situations, and reflective processes influence the personal and social development of both parties. While the emotional well-being, learning motivation and future orientation of mentees are strengthened, mentors develop complex competence that are more difficult to foster within formal higher education courses.

This presentation outlines a planned empirical study that will examine the impact of mentoring activities on the competence development of university students. The study aims to explore the extent to which mentoring work carried out in a social responsibility context contributes to the development of soft skills, such as communication, empathy, conflict management, taking responsibility, problem solving, making autonomous decisions and demonstrating leadership.

The study is designed to apply a mixed-methods approach. Through a combination of questionnaire-based competence assessment, longitudinal comparison and analysis of qualitative reflective accounts, we will seek to identify developmental patterns and the underlying mechanisms of impact. Particular attention will be given to examining how concrete situations experienced during mentoring are integrated into students' professional identity formation and professionalisation processes.

The presentation argues that, as a practical manifestation of social responsibility, mentoring not only constitutes a resource for supported pupils, but also functions as an intensive, experience-based learning environment for university students. Scientific exploration of this dual impact mechanism could inform the interpretation of third mission programmes pedagogically and prompt a rethink of competence development in higher education.

Keywords: higher education, mentoring, student competence development

**KÉPZÉS ÉS GYAKORLAT METSZÉSPONTJA:
A ZENÉS-TÁNCOS MOZGÁSFORMÁK TESTNEVELÉSÓRAI MEGJELLENÉSE**

Az élményalapú és motivációközpontú testnevelés iránti igény erősödésével párhuzamosan egyre nagyobb figyelem irányul a zenés-táncos mozgásformák iskolai alkalmazására. Nemzetközi és hazai kutatások szerint a ritmusos, zenére végzett mozgás pozitív hatással van a tanulók érzelmi jóllétére, szociális készségeire, tanulási motivációjára és kognitív teljesítményére (Barna és Balogh, 2021; Duberg és trsai, 2013; Láng, 2025; Molnár és Prisztóka, 2021). A pedagógusok attitűdje ugyanakkor gyakran kedvezőbb, mint a tényleges tanórai gyakorlat, ami az innovatív mozgásformák megjelenésének egyik központi dilemmája (Hamar és Karsai, 2017).

A kutatás célja annak feltárása volt, hogy a testnevelést tanító pedagógusok milyen mértékben alkalmazzák a zenés-táncos mozgásformákat, milyen tényezők befolyásolják azok tanórai megjelenését, valamint azonosítható-e a pedagógusok körében olyan csoport, amely módszertani támogatással aktivizálható.

A kvantitatív, keresztmetszeti vizsgálat online kérdőíves adatfelvétellel történt magyarországi általános iskolákban dolgozó testnevelőtanárok körében (N=150). A kérdőív a zenés-táncos mozgásformák tanórai alkalmazási gyakoriságára, a pedagógusi attitűdre, a személyes táncos tapasztalatra, a kapcsolódó képzésre és a háttérváltozókra irányult. Az adatok elemzése leíró statisztikával és keresztábrák vizsgálatával történt ($p < 0,05$).

A válaszadók 84%-a szükségesnek tartja a zenés-táncos mozgásformák rendszeres megjelenését és 87% szerint a tanulók kedvelik ezeket a tevékenységeket, ugyanakkor mindössze 29% alkalmazza azokat rendszeresen, míg 30% egyáltalán nem. A minta 53%-a nem rendelkezik személyes táncos tapasztalattal. A tapasztalat ugyanakkor szignifikáns kapcsolatban áll az alkalmazási gyakorisággal ($p < 0,001$): a táncos előélettel rendelkező pedagógusok nagyobb arányban használják a zenés-táncos mozgásformákat. A pedagógusok 55%-a részesült kapcsolódó képzésben, azonban ez nem járt együtt gyakoribb tanórai megjelenéssel. A településtípus szerinti összehasonlításban a rendszeres alkalmazás aránya a falusi intézményekben 34%, városi környezetben 27% volt, a különbség nem bizonyult szignifikánsnak ($p = 0,743$). A pedagógusprofilok elemzése három csoportot azonosított: innovátorok (28,7%), bizonytalan/megnyerhető pedagógusok (62%) és elutasítók (9,3%). Az elutasítók 43%-a ugyan fontosnak tartja a módszer pedagógiai jelentőségét, mégsem alkalmazná azt.

Az eredmények alapján a zenés-táncos mozgásformák alacsony tanórai alkalmazási aránya nem elsősorban pedagógusi elutasítással, hanem módszertani bizonytalansággal magyarázható. Bár a pedagógusok többsége pozitívan viszonyul a módszerhez, a rendszeres alkalmazás aránya alacsony. A pedagógusok jelentős része a „bizonytalan, de megnyerhető” kategóriába sorolható, és a továbbképzés iránti magas nyitottság (91%) jelentős fejlesztési potenciált jelez. A zenés-táncos mozgásformák tanórai integrációja így célzott, gyakorlatorientált módszertani támogatással érdemben erősíthető.

Kulcsszavak: pedagógusi attitűd, testnevelés, zenés-táncos mozgásformák, élményalapú pedagógia, módszertani támogatás

THE INTERSECTION OF TRAINING AND PRACTICE: THE PRESENCE OF MUSIC- AND DANCE-BASED MOVEMENT FORMS IN PHYSICAL EDUCATION CLASSES

As the demand for experience-based and motivation-centred physical education grows, more attention is being paid to integrating music- and dance-based movement forms into school curricula. Research from both Hungary and internationally indicates that performing rhythmic movements to music has a positive impact on students' emotional well-being, social skills, learning motivation, and cognitive performance (Barna & Balogh, 2021; Duberg et al., 2013; Láng, 2025; Molnár & Prisztóka, 2021). However, there is often a discrepancy between teachers' attitudes and their actual classroom practices, which represents a central dilemma in the implementation of innovative movement forms (Hamar & Karsai, 2017).

This study aimed to explore the extent to which physical education teachers incorporate music- and dance-based movement forms into their lessons, identify the factors influencing their classroom presence and determine if a group of teachers could be identified who could benefit from targeted methodological support.

This quantitative, cross-sectional study was conducted via an online questionnaire with physical education teachers working in Hungarian primary schools ($n = 150$). The questionnaire examined the frequency with which music- and dance-based movement forms were used in lessons, teachers' attitudes, personal dance experience, related training and background variables. Data were analysed using descriptive statistics and cross-tabulation analysis ($p < 0.05$).

According to the results, 84% of respondents considered the regular inclusion of music- and dance-based movement forms to be necessary and 87% believed that students enjoyed these activities. However, only 29% applied them regularly, while 30% did not use them at all. Overall, 53% of respondents reported having no personal dance experience. This variable was found to be significantly related to the frequency of application ($p < 0.001$): teachers with prior dance experience were more likely to incorporate such activities into their lessons. Although 55% of teachers had participated in related training, this was not associated with more frequent implementation in the classroom.

Comparisons by settlement type revealed that regular use was reported by 34% of teachers in rural schools and 27% in urban environments, but this difference was not statistically significant ($p = 0.743$). Analysis of teacher profiles identified three groups: innovators (28.7%), uncertain but potentially persuadable teachers (62%), and rejecters (9.3%). Notably, 43% of rejecters considered the method's pedagogical significance important, yet still would not apply it in practice.

The findings suggest that the low level of classroom application of music- and dance-based movement forms is primarily explained not by teacher rejection, but by methodological uncertainty. While most teachers have a positive attitude towards the method, regular implementation remains limited. A substantial proportion of teachers belong to the 'uncertain but persuadable' category, and the high level of openness to further training (91%) indicates considerable development potential. Consequently, the meaningful integration of music- and dance-based movement forms in the classroom can be strengthened through targeted, practice-oriented methodological support.

Keywords: teacher attitudes, physical education, music- and dance-based movement forms, experience-based pedagogy, methodological support

ÉLSPORTOLÓI TÁPLÁLKOZÁS SZOCIOÖKONÓMIAI ÉS CSALÁDI HÁTTERE

Az élsportolók teljesítményét számos tényező befolyásolja, amelyek közül kiemelt szerepet kap a tudatosan összeállított adekvát étrend. Az élsportolók étrendi szükségletei magasfokú egyénre szabottságot követelnek meg, amelynek során elengedhetetlen a nem, az életkor, a sportágspecifikus igények, valamint az aktuális felkészülési vagy versenydőszak figyelembevétele (Potgieter, 2013). Ugyanakkor a sporttáplálkozási irányelvek gyakorlati megvalósítását jelentősen befolyásolják az egyes sportágak és egyesületek anyagi erőforrásai és támogató rendszerei. E gazdasági tényezők mellett a családi mikrokörnyezet – így a hozott étkezési minták és a háztartás anyagi kapacitása – meghatározó tényezői az egészségtudatos táplálkozásnak a gyermek- és serdülőkorban, s hatása számottevő marad még a fiatal felnőttkor idején is (Scaglioni et al., 2018). Az előzőekben leírtak alapján szükség van az élsportolói étrend több szempontú vizsgálatára. Kutatásunk célja volt feltárni a sportolók anyagi támogatottsága és családi szokásai közötti összefüggéseket a sportolók, edzőik és szüleik szemszögéből.

A vizsgálat során feltételezzük, hogy a sporttáplálkozási tudatosság a versenydőszakra koncentrálódik, illetve elsősorban a felnőtt sportolókra jellemző; azt is feltételezzük, hogy az élsportoló fiatalok étkezési szokásait nagy mértékben befolyásolja sportáguk anyagi támogatottsága. Továbbá azt állítjuk, hogy az élsportoló fiatalok étkezési szokásait sportági támogatottságuknál jobban befolyásolja a családi étkezési szokások.

Kutatásunk mintáját véletlenszerű kiválasztás alapján 5 fő OB, VB, Olimpiai helyezett és az ő edzőik és szüleik adták (N=15). A hipotézisek bizonyítására kvalitatív módszert, strukturált mélyinterjút alkalmaztunk, amely során kitértünk sportág/sportoló anyagi támogatottságának lehetőségeire, a sportolók tervezett táplálkozására.

A sportolók, edzők és szülők válaszai alapján a táplálkozási tudatosság leginkább a versenydőszakra korlátozódik. Míg az utánpótláskorúaknál az étrendi fókusz hiányos, a felnőtteknél a fokozott fizikai terhelés és a teljesítménykényszer miatt ez az arány jelentősen megnövekszik. Az anyagi és intézményi háttér sportáganként különböző. Az anyagi forrásoktól függően dietetikai segítség vagy emellett táplálékkiegészítő és helyes étkezési lehetőségek biztosítása fordul elő. Mindhárom csoport egyetért abban, hogy a családi szokásrendszer és anyagi kapacitás olyan releváns tényező, amelyek alapjaiban határozzák meg a sportoló egészségmagatartását, gyakran felülírva a sportszakmai környezet hatásait is.

A kutatás rávilágított arra, hogy az anyagi támogatás nem garantálja a tudatos táplálkozást. Míg a kiemelt sportágakban a szakértői háttér (dietetikus) és a kiegészítők biztosítása rendszerszintű, addig a szakmai kontroll nélkül hagyott sportolók nem étkeznek kevésbé tudatosan. Ám a támogatott sportolók között sem általános a tudatos étrend követése. Az interjúk alapján a családi háttér meghatározó szerepe a hazai viszonyok között igazolható. A családi környezet szocializációs ereje még a magas szinten támogatott sportágakban is felülírhatja vagy alapjaiban határozhatja meg a sportoló egészségmagatartását.

Kulcsszavak: élsportolói táplálkozás, tudatos sporttáplálkozás, szocioökonómiai háttér, egészségmagatartás

SOCIOECONOMIC AND FAMILIAL BACKGROUND OF ELITE ATHLETES' NUTRITION

Athletic performance in elite sports is influenced by a wide range of factors, one of which is a consciously designed, adequate diet. The dietary requirements of elite athletes necessitate a high degree of individualisation, taking into account factors such as sex, age, sport-specific demands and the phase of preparation or competition they are in (Potgieter, 2013). At the same time, the practical implementation of sports nutrition guidelines is substantially shaped by the financial resources and support systems available within specific sports disciplines and clubs. Beyond these economic factors, the family environment, including established dietary patterns and household financial capacity, is a key factor in developing health-conscious eating behaviours during childhood and adolescence, with this influence often persisting into young adulthood (Scaglioni et al., 2018). Based on these considerations, a multidimensional investigation of elite athletes' dietary practices is warranted. This study aimed to explore the interrelations between athletes' financial support systems and familial habits from the perspectives of the athletes themselves, their coaches and their parents.

The study sought to test the following hypotheses:

- H1: Nutritional awareness in sport is predominantly concentrated during the competitive season and is primarily characteristic of adult athletes.
- H2: The eating habits of young elite athletes are substantially influenced by the level of financial support associated with their sport.
- H3: The eating habits of young elite athletes are more strongly influenced by familial dietary patterns than by sport-specific financial support.

The study sample was selected using random sampling and consisted of five elite athletes who had achieved placements at the National Championships (OB), the World Championships (WB) or the Olympic Games, along with their respective coaches and parents (N = 15). To test the hypotheses, a qualitative research design involving structured in-depth interviews was employed. These addressed issues related to financial and institutional support within the given sport, as well as the athletes' planned and structured dietary practices.

Based on the responses of the athletes, coaches and parents, it appears that nutritional awareness is largely confined to the competition period. Dietary focus among youth athletes is often incomplete or inconsistent, whereas adult athletes experience a marked increase in nutritional consciousness due to the heightened physical demands and performance pressure associated with their sport. Financial and institutional support varies considerably across sports. Depending on the available resources, this support can include access to dietary consultations, as well as the provision of dietary supplements and structured meal options. All three respondent groups agreed that familial patterns and financial capacity are fundamental determinants of athletes' health behaviours, often overriding the influence of the professional sporting environment.

The findings suggest that financial support alone does not ensure conscious or evidence-based nutritional practices. While expert support (e.g. dietitians) and supplementation are provided at a systemic level in prioritised sports disciplines, athletes lacking structured professional oversight do not necessarily exhibit lower levels of nutritional awareness. At the same time, adherence to a consciously planned diet is not universal, even among financially supported athletes. The interviews confirm the decisive role of family background in the national context examined. The socialising influence of the family environment can override or fundamentally shape athletes' health behaviours, even in highly supported elite sports settings.

Keywords: elite athlete nutrition; conscious sports nutrition; socioeconomic background; health behavior

**A FELSŐOKTATÁSI TANULÁSI KÖRNYEZETEK
NEMZETKÖZI SZAKIRODALMÁNAK SZISZTEMATIKUS
SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉSE,
KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A TANÁRKÉPZÉSRE**

A tanulás mindig valamilyen környezeti jellemzők által meghatározott folyamat (Kálmán & Kopp, 2022); a tanulási környezet fogalmát tágran értelmezve mindazon fizikai, pszichológiai, szociális, technológiai és didaktikai tényezők meghatározzák, amelyekben a tanulás folyamata zajlik (Manninen, Koivunen, Kuittinen, Luukanne, Sarkka & Passi, 2007). A tanulási környezetekkel kapcsolatos kutatások célja elsősorban annak megértése, hogy az embereket körülvevő környezet hogyan befolyásolja a tanulást. Kutatásom fókuszát az egyéni összefüggő tanítási gyakorlaton lévő hallgatók tanulását meghatározó partneriskola mint tanulási környezet képezi. Továbbá tudjuk, hogy a képzési koherencia olyan tényező, amely alapvetően határozza meg egy képzés eredményességét (Canrinus, 2011); a partneriskola a felsőoktatásban tanuló hallgatók tanulási folyamatában kiemelten fontos szakaszt jelent, ezért a tanárképzéshez kötődő felsőoktatási tanulási környezetek egyikeként értelemezem. A tanulási környezetek vizsgálatának tanulásméleti alapja elsősorban a konstruktivista, valamint emellett a szociokonstruktivista, illetve a szociokulturális tanulásmélet (Nahalka, 2022; Illeris, 2018).

Kutatásom egyik szakaszát a felsőoktatási tanulási környezetek vizsgálata képezi, amit egy szisztematikus szakirodalmi áttekintés keretében vizsgállok. A szisztematikus áttekintést a PRISMA-elvek mentén végzem. A beválogatás alapját a témában 2015 óta megjelent angol nyelvű írások adják, az EBSCO, a Web of Science és az Eric kulcsszókombináció általi, címekben és absztraktokban végzett áttekintése során talált 500 tételből mintegy 40 kerül be a vizsgálatomba.

A szisztematikus szakirodalmi áttekintés kutatási kérdései: 1) A tanulási környezet fogalma hogyan jelenik meg (mely elméletek alapozzák, milyen belső szerkezete van) a felsőoktatási kontextusban, szorosabban a tanárképzésben? 2) A felsőoktatási tanulási környezetek vizsgálatai milyen témákra irányulnak, melyek a főbb kutatási eredmények? 3) Az empirikus vizsgálatok milyen kutatási designnal jellemezhetők? A vizsgálat jelenlegi állása alapján elmondható, hogy a nemzetközi kutatásokban a felsőoktatás tanulási környezetei többféle aspektusból jelennek meg (pl. a környezet és a tanulás/hatékonyság kapcsolata, a környezet hallgatók által történő észlelése; a hallgatói jóllét); legnagyobb számban az egészségügyi képzést folytató felsőoktatási intézmények tanulási környezetét vizsgálják. Hiányként említhető a tanárképzéssel kapcsolatos felsőoktatási intézmények általam vizsgált szempontú bemutatása, és kifejezetten vizsgálati rés a tanítási gyakorlatok helyszínét jelentő oktatási intézmények tanulási környezetként való vizsgálata.

A kutatás jelentőségét erősíti az a tény, hogy a tanítási gyakorlat (az annak helyet adó tanulási környezettel együtt) kiemelt fontosságú szakasznak tekinthető a leendő pedagógusok pályaszocializációjának erősödése, a pályaidentitás kialakulása, megszilárdulása, a későbbi pályán maradás szempontjából, és ennek a területnek nincs releváns szakirodalma.

Kulcsszavak: felsőoktatási tanulási környezet, partneriskola, tanárképzés

A SYSTEMATIC REVIEW OF THE INTERNATIONAL LITERATURE ON HIGHER EDUCATION LEARNING ENVIRONMENTS, WITH PARTICULAR REFERENCE TO INITIAL TEACHER EDUCATION

Learning is invariably shaped by environmental characteristics (Kálmán & Kopp, 2022). Broadly interpreted, the concept of the learning environment encompasses the physical, psychological, social, technological, and pedagogical factors within which learning processes occur (Manninen et al., 2007). Research on learning environments primarily seeks to understand how the surrounding context influences learning. This study focuses on the partner school as a learning environment that shapes the learning of student teachers undertaking individual continuous teaching practice. Programme coherence is a well-known decisive factor in educational effectiveness (Canrinus, 2011); consequently, the partner school is a pivotal phase in the learning journey of higher education students and is thus interpreted as a specific higher education learning environment within teacher education. Theoretical foundations of learning environment research predominantly stem from constructivist, socio-constructivist, and sociocultural theories of learning (Nahalka, 2022; Illeris, 2018).

One phase of my research involves examining higher education learning environments through a systematic literature review conducted in accordance with the PRISMA guidelines. The inclusion criteria comprise English-language publications issued since 2015. Searches in EBSCO, Web of Science and ERIC using predefined keyword combinations in titles and abstracts initially identified 500 records, of which approximately 40 were included in the final review.

The review addresses the following research questions: (1) How is the notion of the learning environment conceptualised in higher education, and more specifically in teacher education, including its theoretical underpinnings and internal structure? (2) What themes characterise investigations of higher education learning environments, and what are the principal findings? (3) What research designs typify the empirical studies in this field? Preliminary findings suggest that international research considers higher education learning environments from various angles, such as the relationship between environment and learning or effectiveness, students' perceptions of the environment, and student well-being. Most studies focus on learning environments within health professions education. A notable gap concerns higher education institutions involved in teacher education that are examined from the perspective adopted in this study. In particular, there is a lack of research on the conceptualisation of school-based practice settings as learning environments.

This research is significant because it recognises that teaching practice, together with the learning environment in which it is embedded, is a pivotal stage in the professional socialisation of prospective teachers, the development and consolidation of their professional identity, and their long-term career retention. Despite its importance, this area remains underrepresented in the international literature.

Keywords: higher education learning environment; partner school; teacher education

INTERKULTURÁLIS NEVELÉS A KORA GYERMEKKORBAN: ÓVODAPEDAGÓGUSOK FOGALOMISMERETE, ATTITÚDJEI ÉS MÓDSZERTANI FELKÉSZÜLTSGE

Napjaink pluralizálódó világában egyre kevésbé jellemzőek a kulturálisan homogén társadalmak, a kulturális sokszínűség a köznevelési intézmények mindennapjainak meghatározó tényezőjévé vált. Az eltérő anyanyelvű és kulturális háttérű gyermekek együttnevelése interakciós és kölcsönhatási folyamatokat indít el, amelyek az interkulturalizmus fogalmi keretében értelmezhetők. Az interkulturális megközelítés a különbségek értéként való elismerésére épül, és a köznevelési rendszerben paradigmaváltást feltételez. Bár az interkulturális nevelés évtizedek óta jelen van a tudományos diskurzusban (Berry et al., 1998; Rosado, 1996; Forray, 2003; Torgyik, 2005; UNESCO, 2013; Jankowska et al., 2014), a pedagógiai gyakorlat adaptációja sok esetben elmarad az elméleti eredményektől.

A kora gyermekkor kiemelt jelentőségű az interkulturális kompetenciák megalapozásában, különösen biculturális szocializációs helyzetekben, ahol a gyermek egyszerre több kulturális normarendszerben szocializálódik. E „biculturális térben” a pedagógus mediátori szerepet tölt be, támogatva a kulturális átmenetek kezelését és az identitásbiztonság kialakulását (Szancsik, 2015). Az interkulturális nevelés eszköztárába sorolható a tartalom integrációja, a tudásépítés társadalmi meghatározottságának tudatosítása, az előítéletek csökkentése, az egyenlőség pedagógiája, valamint az intézményi kultúra átalakítása (Banks, 2013; Ogletree & Larke, 2010; Alves, 2016; Mihály, 2018; Bencéné Fekete, 2021).

A kutatás célja feltárni a hazai óvodapedagógusok interkulturális neveléssel kapcsolatos fogalomismeretét, háttértudását, attitűdjeit és módszertani felkészültségét. A vizsgálat kvantitatív módszertanra épülő, kérdőíves adatfelvétel keretében valósul meg óvodapedagógusok (n = 112) bevonásával. A mérőeszköz több dimenzió mentén vizsgálja (1) az interkulturális neveléshez kapcsolódó alapfogalmak (interkulturalizmus, integráció, inklúzió, biculturális szocializáció) értelmezését, (2) az eltérő anyanyelvű és kultúrájú gyermekek nevelésével kapcsolatos pedagógusi attitűdöket, (3) az alkalmazott módszertani eszköztár jellegét és gyakoriságát, valamint (4) az önértékelt szakmai kompetenciát és továbbképzési igényeket. Az adatelemzés leíró és többváltozós statisztikai eljárásokkal történik, külön figyelmet fordítva az intézménytípus, a szakmai tapasztalat és a településtípus szerinti különbségekre.

A kutatás eredményei hozzájárulhatnak az óvodapedagógus-képzés tartalmi és módszertani fejlesztéséhez, valamint az interkulturális szemlélet intézményi szintű megerősítéséhez, elősegítve a kulturális sokszínűségre reflektáló, inkluzív nevelési gyakorlat kialakítását.

Kulcsszavak: interkulturális nevelés, óvodapedagógusok, kulturális sokszínűség, inklúzió, pedagógusi attitűd

INTERCULTURAL EDUCATION IN EARLY CHILDHOOD: PRESCHOOL TEACHERS' CONCEPTUAL KNOWLEDGE, ATTITUDES, AND METHODOLOGICAL PREPAREDNESS

In today's increasingly pluralistic world, culturally homogeneous societies are becoming less commonplace. Instead, cultural diversity is becoming a defining feature of everyday life in educational institutions. Bringing together children with different mother tongues and cultural backgrounds for education initiates processes of interaction and mutual influence that can be understood through the lens of interculturalism. This approach recognises differences as valuable, implying a paradigm shift within the education system. While the concept of intercultural education has been part of academic discourse for decades (Berry et al., 1998; Rosado, 1996; Forray, 2003; Torgyik, 2005; UNESCO, 2013; Jankowska et al., 2014), it has often been slow to be implemented in practice.

Early childhood is a critical period for developing intercultural competencies, particularly in contexts of bicultural socialisation, where children are socialised within multiple systems of cultural norms. In this 'bicultural space', teachers act as mediators, supporting the management of cultural transitions and the development of identity security (Szancsik, 2015). Tools for intercultural education include content integration, raising awareness of the social construction of knowledge, reducing prejudice, equity pedagogy, and transforming institutional culture (Banks, 2013; Ogletree & Larke, 2010; Alves, 2016; Mihály, 2018; Bencéné Fekete, 2021).

This study aims to explore Hungarian preschool teachers' conceptual knowledge, background understanding, attitudes and methodological preparedness related to intercultural education. The research employs a quantitative design based on questionnaire data collection. The instrument examines four dimensions: (1) interpretation of key intercultural education concepts (e.g. interculturalism, integration, inclusion and bicultural socialisation); (2) attitudes towards educating children from diverse linguistic and cultural backgrounds; (3) the nature and frequency of the methodological tools used; and (4) self-assessed professional competence and in-service training needs. Data analysis will be conducted using descriptive and multivariate statistical procedures, paying particular attention to differences according to institution type, professional experience, and settlement type.

The findings may inform the development of preschool teacher education content and methodology and strengthen intercultural perspectives at an institutional level. This will promote inclusive educational practices that reflect cultural diversity.

Keywords: intercultural education, preschool teachers, cultural diversity, inclusion, teacher attitudes

HOGYAN TOVÁBB? DIGITÁLIS ESZKÖZÖK HASZNÁLATA AZ ÁLTALÁNOS ISKOLAI NYELVOKTATÁSBAN – A TÁVOLLÉTI OKTATÁS HATÁSAI

A pandémia miatti távolléti oktatás óta már sok év telt el, ezért indokolt a kutatási kérdések felülvizsgálata. Számos vizsgálat említi a módszertanban bekövetkezett változásokat, az új stratégiákat és a pedagógiai fejlődést mint az online oktatási forma hatásait; ma már az is fontos kérdés, hogy ezek az innovációk beépültek-e a jelenlegi oktatási gyakorlatba, vagy fokozatosan háttérbe szorultak a hagyományos, jelenléti tantermi környezetben.

Az előadásban bemutatott kutatás azt vizsgálja, milyen tényezők befolyásolják a digitális eszközök tanórai alkalmazását a magyarországi általános iskolai nyelvpedagógusok körében, összehasonlítva a pandémia alatti távolléti oktatással. A korábbi kvantitatív eredményekre (N = 706) építve (Baloghné Nagy & Svraka, 2025) ez a vegyes módszertanú kutatás elsősorban 27 pedagógussal készített kvalitatív interjúra támaszkodik. A kutatás célja másrészt azoknak a faktoroknak a felkutatása kvalitatív tartalmi elemzés során (Braun & Clarke, 2006), amelyek alapján a nyelvpedagógusok egy digitális applikáció vagy platform rendszeres használatáról döntenek, illetve a távolléti oktatás hosszabbtávú hatásainak feltárása.

A kvantitatív kutatás során kimutatható volt, hogy a távoktatás alatt szerzett pozitív tapasztalatok és a sikeresség érzése döntő szerepet játszik a digitális elemek további használatát illetően, míg a külső tényezők (pl. tanítási tapasztalat, település, iskola típusa) kevésbé (vö. Fekete, 2023). A kvalitatív vizsgálat ezen felül feltárja, hogy a tanárok a digitális eszközök mely jellemzőit tartják a legrelevánsabbnak, valamint, hogy a személyes meggyőződések, a digitális kompetenciák és a kontextuális feltételek miként hatnak a digitális eszközök tartós integrációjára.

Bár a pedagógusok széles körben alkalmaztak digitális eszközöket a vészhelyzeti távoktatás során és sokan már előtte is, a jelenléti oktatáshoz való visszatérés eltérő mintázatokat mutatott: egyesek bizonyos elemeket segédeszközként megtartottak, míg mások visszatértek a hagyományos módszerekhez. A tanárok kiemelték a tanulói autonómia és motiváció fontosságát, és a digitális és a személyes interakció közötti kiegyensúlyozott szerep fenntartását.

Az előadás arra a következtetésre jut, hogy a fenntartható digitális integráció nemcsak technikai képzést igényel, hanem pedagógiai és attitűdbeli fejlődést is, hangsúlyozva a célzott szakmai továbbképzések szükségességét, amelyek összekapcsolják a technológia használatát a hatékony tanításról alkotott változó elképzelésekkel.

A kutatás az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Program (2021-25, 57/2019. (X. 22.) számú elnökségi határozat) támogatásával valósult meg.

URL: <https://mta.hu/kozoktatasi-fejlesztesi-kutatasi-program>

Kulcsszavak: digitális elemek integrálása az oktatásban, a távolléti oktatás hatásai, nyelvoktatás az általános iskola 1-6. osztályában, nyelvtanítási módszertan, digitális elemek hasznossága

WHAT'S THE NEXT STEP?

THE USE OF DIGITAL TOOLS IN PRIMARY SCHOOL LANGUAGE TEACHING – THE EFFECTS OF REMOTE TEACHING

Several years have passed since the period of emergency remote teaching, so research questions should evolve accordingly. While numerous studies have identified methodological changes, new strategies and pedagogical development as outcomes of online education, an equally important question today is whether these innovations have been integrated into current teaching practices or have gradually disappeared in traditional, in-person classroom environments.

This talk presents a study examining the factors influencing the use of digital tools in classrooms among primary school language teachers in Hungary, comparing current practices with those during pandemic-related remote education. Building on previous quantitative results (N = 706) (Baloghné Nagy & Svarka, 2025), this mixed-methods study primarily draws on qualitative interviews with 27 teachers. Another aim of the study is to use qualitative content analysis (Braun & Clarke, 2006) to identify the factors that influence language teachers' decisions to adopt and regularly use a digital application or platform, and to explore the long-term effects of remote education.

The quantitative phase of the research demonstrated that positive experiences and a sense of success during remote education play a decisive role in the continued use of digital elements, whereas external factors (e.g. teaching experience, settlement type, and school type) are less influential (see Fekete, 2023). The qualitative analysis further reveals which features of digital tools teachers consider most relevant and how personal beliefs, digital competence and contextual conditions influence the sustained integration of digital tools.

Although teachers widely used digital tools during emergency remote education — and many had already done so beforehand — the return to in-person teaching showed varying patterns: some retained certain elements as supplementary tools, while others reverted to traditional methods. Teachers emphasised the importance of learner autonomy and motivation, as well as striking a balance between digital and face-to-face interaction.

In conclusion, the presentation highlights that sustainable digital integration requires not only technical training, but also pedagogical and attitudinal development. This emphasises the need for targeted professional development programmes that connect the use of technology with evolving conceptions of effective teaching.

Funding statement: This work was supported by the Research Programme for Public Education Development of the Hungarian Academy of Sciences.

URL: <https://mta.hu/kozoktatas-fejlesztesi-kutatasi-program>

Keywords: digital integration, effects of ERT, primary language teaching, language teaching methodology, utility-value of digital tools

**A FÖLDRAJZ TANTÁRGGYAL KAPCSOLATOS
TANULÓI ATTITÚDOK VIZSGÁLATA TOLNA VÁRMEGYE
9-12. ÉVFOLYAMOS GIMNAZISTÁI KÖRÉBEN**

A természettudományos, benne a földrajz tantárgyhoz kapcsolódó tehetséggondozás jelentős szerepet tölthet be a tudományterület utánpótlásának biztosításában, különösen annak fényében, hogy az elmúlt évtizedben országos szinten számottevően csökkent ezeken a területeken az alapképzésre jelentkezők száma. Mindez annak ellenére következett be, hogy például a földrajz az utóbbi években jelentős módszertani és technológiai innovációkat integrált – például a térinformatikai alkalmazásokat (GIS) –, amelyek a gazdaság számos szektorában hasznosítható kompetenciák fejlesztését teszik lehetővé.

A kutatás célja a magyarországi, földrajz tantárgyhoz kapcsolódóan kiemelkedő tehetséggondozó tevékenységet folytató középiskolák gyakorlatának feltárása és rendszerezése. A vizsgálat különös hangsúlyt helyez a tanulói attitűd alakulására, a tehetségazonosítás módszereinek azonosítására és a tehetséggondozás eredményességének feltárására, valamint az ezeket befolyásoló intézményi és területi tényezőkre.

Hipotézisem szerint azokban a középiskolákban, ahol a tehetséggondozás hangsúlyosabb szerepet kap, a földrajz tantárggyal kapcsolatos tanulói attitűd szignifikánsan pozitívabb. Ennek következtében a tanulók nagyobb arányban választják a földrajzot érettségi és felvételi tantárgyként, illetve továbbtanulási irányként, miközben kompetenciafejlődésük is kimutathatóan intenzívebb.

A kutatás alapját Tolna vármegye 11 gimnáziumában végzett kvantitatív kérdőíves felmérés képezi. A 9. évfolyamon bemeneti mérés történt egy 24 tételes online kérdőív alkalmazásával, míg a 9–12. évfolyamos tanulók körében év végi mérésre került sor egy 32 kérdésből álló teszt sor segítségével. A primer adatfelvételt a későbbiekben interjúk és szekunder adatelemzés (különösen a földrajzversenyek eredményeinek vizsgálata) egészíti ki. További cél a földrajzhoz kapcsolódó tehetségpontok országos szintű azonosítása.

A bemeneti mérést Tolna vármegyében 525 tanuló töltötte ki 116 településről, 10 gimnázium részvételével, míg az év végi kérdőívre 1123 diák válaszolt 147 településről, 11 intézményből. Az eredmények alapján a földrajz tantárgy kedveltsége az általános iskolából érkező tanulók körében a tantárgyi rangsor 7. helyén áll, amely a középiskolai évek során a 4–5. helyre javul. A témakörök közül a csillagászat bizonyult a legnépszerűbbnek, míg több természetföldrajzi tartalom a rangsor végén szerepel. A földrajzérettségi választására irányuló döntés különösen a 10. évfolyamon erősödik meg; a fakultációra jelentkezők több mint 40%-a emelt szinten vizsgázik, amelyet továbbtanulási célokra is felhasznál. A továbbtanulási irányok közül első helyen a gazdaságtudományi, másodikon a társadalomtudományi képzések állnak, megelőzve a földrajz szakot. A tanórán kívüli tevékenységek iránti motiváció a 9. évfolyamon magasabb, majd a 9–10. évben visszaesik, és elsősorban az emelt óraszámú tanuló 11–12. évfolyamosok körében erősödik ismét. Más tantárgyak esetében e motiváció kiegyensúlyozottabb mintázatot mutat.

Kulcsszavak: tehetséggondozás, kérdőíves attitűdvizsgálat, földrajzoktatás, tantárgyi motiváció, Tolna vármegye

EXAMINATION OF STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS THE SUBJECT OF GEOGRAPHY AMONG 9TH-12TH GRADE HIGH SCHOOL STUDENTS IN TOLNA COUNTY

Developing talent in science education, including Geography, is crucial for ensuring a future supply of professionals in these fields, especially given the significant nationwide decline in applications to undergraduate programmes in Hungary over the past decade. This decline has occurred despite Geography education recently integrating substantial methodological and technological innovations, such as Geographic Information Systems (GIS), which enable the development of transferable skills applicable in various sectors of the economy.

This study aims to explore and systematise the practices of Hungarian secondary schools that demonstrate exceptional talent development activities related to Geography. The study focuses particularly on students' attitudes, methods for identifying talented students, the effectiveness of talent development programmes, and the institutional and regional factors influencing these processes.

It is hypothesised that in secondary schools where talent development receives greater emphasis, students' attitudes towards Geography are significantly more positive. Consequently, these students are more likely to choose Geography for their final examinations and university entrance, as well as for further study. Their competency development is also demonstrably more intensive.

The empirical basis of the research is a quantitative questionnaire survey conducted in 11 grammar schools in Tolna County. An entry-level measurement was carried out in Year 9 using a 24-item online questionnaire, while a 32-item questionnaire was used for an end-of-year survey among students in Years 9–12. Primary data collection will later be supplemented by interviews and secondary data analysis, with a particular focus on the results of Geography competitions. An additional objective is to identify Geography-related talent centres nationwide.

In Tolna County, 525 students from 116 settlements and 10 grammar schools completed the initial survey, and 1,123 students from 147 settlements and 11 institutions responded to the end-of-year questionnaire. The results indicate that, among students entering secondary school, Geography ranks seventh in terms of subject preference, improving to fourth or fifth place during the grammar school years. Among the thematic areas, astronomy proved to be the most popular, while several physical Geography topics ranked at the lower end. Students' decision to choose Geography as a final examination subject becomes particularly pronounced in Year 10: over 40% of those enrolled in advanced-level classes take the examination at this level, often for university admission purposes. Regarding further education pathways, economics ranks first and social sciences second, preceding Geography as a major. Motivation for Geography-related extracurricular activities is higher in Year 9, declines during Years 9–10, and increases again, primarily among Years 11–12 students studying the subject for longer each week. Other subjects, in contrast, display a more balanced motivational pattern.

These findings suggest that organised and institutionally supported talent development could strengthen positive attitudes towards Geography and increase the likelihood of students choosing it for their final examinations and further education.

Keywords: Talent development, questionnaire attitude test, geography education, subject motivation, Tolna County

KOMPLEX ALAPPROGRAM – TESTMOZGÁSALAPÚ ALPROGRAM FEJLŐDÉSE 2018 ÉS 2021 KÖZÖTT – SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

A Komplex Alapprogram (KAP) Testmozgásalapú alprogram (TA) egy módszertani innováció, amely a mozgást komplex pedagógiai fejlesztő eszközként alkalmazza a tanulási folyamatban (Révész, 2018). Jelen kutatás középpontjában a 2018–2021 közötti időszak implementációja, a módszertani kultúraváltás folyamata áll, különös tekintettel arra, miként vált a testmozgás a differenciált, inkluzív és kompetenciaalapú fejlesztés integráns elemévé a köznevelésben. Az elemzés feltárja, hogyan épült be a TA a mindennapos testnevelésbe, valamint miként csökkentette a lemorzsolódást és erősítette a tanulói bevonódást.

A vizsgálat célja rendszerszintű áttekintést nyújtani a TA intézményi megvalósulásáról, pedagógiai hatásairól és fenntarthatóságáról, továbbá a Differenciált Fejlesztés Heterogén Tanulócsoportban (DFHT) koncepció gyakorlati érvényesülésének eredményeiről (K. Nagy E. 2019).

A vizsgálatunkban arra kerestük a választ, hogyan valósult meg a TA implementációja 2018–2021 között és hogyan hatott a pedagógusok módszertani énhatékonyságára. Ezen kívül kutatásunkban kitértünk arra is, miként befolyásolta a tanulók motivációját és az iskolai bevonódását.

A kutatás szekunder forrásokra épülő, vegyes módszertanú elemzés, amely a 2018–2021 közötti hivatalos dokumentumok, statisztikák és publikációk feldolgozására támaszkodik. A kvantitatív vizsgálat az intézményi részvételre, a pedagógus- és tanulólétszámra, valamint a hátrányos helyzetű tanulók arányára irányult, míg a kvalitatív elemzés a pedagógusi, szülői és fenntartói visszajelzéseket és a módszertani innovációkat értelmezte. A szekunder forrásokra épülő kvantitatív és kvalitatív elemzés kiemelten kezeli a kipróbálási statisztikákat.

2021-re összesen 344 iskola és 160 tagintézmény csatlakozott a programhoz, ami a magyarországi iskolák mintegy 10–12%-át jelenti, országosan 13 800 pedagógust és 250 000 tanulót érintve.

Az eredmények szerint a program kimutathatóan erősítette a tanulóközpontú szemléletet, a pedagógusok módszertani megújulását és szakmai énhatékonyságát, valamint pozitívan hatott a tanulók motivációjára, kompetenciafejlődésére és közösségi részvételére (Kállai et al., 2020). A program indulásakor a tanulók 38,5%-a még inkább terhelésként tekintett az új módszerre, a későbbi visszajelzések szerint azonban már 50,1%-uk megfelelőnek értékelte. Ennek függvényében az adatok összesítéseinél azt láthatjuk, hogy a tanulói aktivitás 20–30%-kal növekszik és a tanórai részvétel is 15–25%-os javulást mutat. Az együttműködési készség fejlődése 55–65%-ban kimutatható, a tanulói teljesítményre gyakorolt hatás pedig 0,40–0,60 közötti hatásmérettel mérhető.

Összegzésként elmondható, hogy a KAP–TA program – a differenciálás elvére építve – erősítette a tanulóközpontú szemléletet, a tanári énhatékonyságot és emelte a testnevelés presztízsét. Nemzetközi adatok szerint az ilyen megközelítésekben a pedagógusok több mint 80%-a alkalmaz aktív, tanulóközpontú módszereket, ugyanakkor csak 30–36% számol be a tanulói interakciók javulásáról (Freeman et al., 2014). A elemzés során feltárt adatok arra utalnak, hogy a magyar program sikeresnek mondható.

Kulcsszavak: Komplex Alapprogram (KAP), Testmozgásalapú alprogram (TA), differenciált fejlesztés, lemorzsolódás megelőzése, inkluzív pedagógia

THE DEVELOPMENT OF THE COMPLEX BASIC PROGRAM PHYSICAL ACTIVITY SUBPROGRAM BETWEEN 2018 AND 2021 – LITERATURE REVIEW

The Complex Basic Programme (CBP) Physical Activity Sub-Programme (PA) is a methodological innovation that uses movement as a complex pedagogical development tool in the learning process (Révész, 2018). This study examines the implementation of the programme between 2018 and 2021, as well as the process of methodological cultural change. Particular emphasis is placed on the integration of physical activity into differentiated, inclusive and competency-based development in public education. The analysis explores how PA was integrated into everyday physical education, reducing dropout rates and increasing student engagement.

The study aims to provide a systematic overview of the institutional implementation, pedagogical effects and sustainability of the PA, as well as the results of the practical application of the Differentiated Development in Heterogeneous Learning Groups concept (DFHT) (K. Nagy, 2019). The study addresses the following questions:

- How was PA implemented between 2018 and 2021?
- How did it affect teachers' methodological self-efficacy?
- How did it influence student motivation and school engagement?

This mixed-methods analysis is based on secondary sources and relies on the processing of official documents, statistics and publications from 2018 to 2021. The quantitative analysis focused on institutional participation, teacher and student numbers, and the proportion of disadvantaged students. In contrast, the qualitative analysis interpreted feedback from teachers, parents, and school operators, as well as methodological innovations. Priority is given to trial statistics in the quantitative and qualitative analysis based on secondary sources.

By 2021, a total of 344 schools and 160 member institutions had joined the programme, representing around 10–12% of schools in Hungary and involving 13,800 teachers and 250,000 students nationwide.

According to the results, the programme has demonstrably strengthened the student-centred approach and the methodological renewal and professional self-efficacy of teachers. It has also had a positive impact on student motivation, competence development and community participation (Kállai et al., 2020). Initially, 38.5% of students viewed the new method as a burden, but later feedback revealed that 50.1% now rated it as appropriate. In light of this, it is worth looking at the summary of the data measured so far:

- Student activity increased by 20–30%.
- Classroom participation improved by 15–25%.
- Cooperation skills were demonstrable in 55–65% of cases.
- The impact on student performance can be measured with an effect size between 0.40 and 0.60.

In summary, the CBP PA programme, based on the principle of differentiation, has strengthened the student-centred approach and raised the prestige of physical education, as well as increasing teacher self-efficacy. According to international data, while more than 80% of teachers use active, student-centred methods, only 30–36% report an improvement in student interactions (Freeman et al., 2014). The data revealed by the analysis suggest that the Hungarian programme can be considered successful.

Keywords: Complex Basic Program (CBP), Physical Activity Subprogram (PA), differentiated development, dropout prevention, inclusive pedagogy

AZ AI TANÍTÁSA A PEDAGÓGUSHALLGATÓK SZÁMÁRA

A mesterséges intelligencia (AI) gyors térnyerése alapvetően átalakítja a tanulási környezetet, a tudáshoz való hozzáférést és a pedagógiai tervezés folyamatát, ezért a pedagógusképzésben elengedhetetlen az AI-kompetenciák tudatos fejlesztése (UNESCO, 2023; European Commission, 2022). Az AI-eszközök tanulástámogató, differenciáló és értékelést segítő lehetőségei új módszertani távlatokat nyitnak. A pedagógusképzés feladata nem csupán az eszközhasználat megtanítása, hanem a kritikus, reflektív és etikus alkalmazás megalapozása.

A jelenlegi kutatás célja annak feltárása, milyen módszertani lépések biztosítják az AI oktatását a felsőoktatásban pedagógushallgatók számára. A kutatás egy 2025 tavaszán végzett pilotvizsgálaton alapul (Bencéné, 2025), amelyben 50 pedagógushallgató (17 nappali, 33 levelező tagozatos) töltött ki online kérdőívet az AI használatáról tanulmányaik során. A hallgatók 64%-a rendszeresen használ AI-t tanulási célokra, a nappali tagozatosok körében 82%, a levelezősök esetében 55%. Az AI-t főként tanulástámogatásra, tananyag-összefoglalásra, jegyzetelésre, feladatellenőrzésre, óratervek és kreatív ötletek készítésére, fordításra és információkeresésre alkalmazzák.

A szakirodalmi források szerint az MI pedagógiai integrációja nem csupán technikai készségek átadását jelenti, hanem az oktatási tervezés, értékelés és etikai reflexió együttes fejlesztését is (Bognár, 2024). A pedagógushallgatók gyakran keverik az MI-eszközöket más IKT-készségekkel, ami rávilágít a célzott, moduláris AI-oktatás szükségességére (Demeter & Mező, 2023).

Az előadás során bemutatásra kerül egy pedagógiaileg megalapozott, interaktív és reflektív módon megvalósuló szeminárium, amely minden módszertani tárgy esetében beépíthető a tematikába. A blended learning, az esetalapú feldolgozás és a projektalapú tanulás alkalmazására került sor, ahol a hallgatók valós pedagógiai helyzetekre terveznek AI-jal támogatott tanulási folyamatokat. A képzés tartalmazta az AI-eszközök kritikus elemzését, az etikai dilemmák feldolgozását, a saját tanórai alkalmazások tervezését és a reflexív értékelését. A digitális pedagógiai kompetencia fejlesztése a tanári önreflexió és a kollaboratív tanulás támogatásával valósítható meg, a nemzetközi szakirodalom által is javasolt módon (OECD, 2021). A hallgatói reflexiók azt mutatták, hogy a hallgatók nyitottak az AI-képzésre, látják a tanulástámogató, kreatív és szervezést segítő lehetőségeket. A projektalapú, esetalapú és reflektív gyakorlatok motiválóak számukra. A kollaboratív feladatok és a valós helyzetekre tervezett AI-használat segíti a kompetenciák gyorsabb fejlődését.

A pedagógusképzésben az MI oktatásának integrálása multidiszciplináris megközelítést igényel, amely ötvözi az IKT-készségek, a pedagógiai tervezés és az etikai reflexió fejlesztését.

Az eredmények alátámasztják, hogy a módszertani keretek – mint az aktív tanulási feladatok és projektalapú megközelítés – kulcsfontosságúak az AI-kompetenciák fejlesztésében a leendő pedagógusok körében.

Kulcsszavak: pedagógusképzés, mesterséges intelligencia, digitális kompetencia, tanítás-tanulás módszertan

TEACHING ARTIFICIAL INTELLIGENCE TO TEACHER CANDIDATES

The rapid expansion of artificial intelligence (AI) is transforming learning environments, access to knowledge and pedagogical planning processes. Consequently, the deliberate development of AI-related competencies has become essential in teacher education (UNESCO, 2023; European Commission, 2022). AI tools offer new methodological opportunities by supporting learning, differentiation, and assessment. Therefore, teacher education must go beyond mere tool usage and foster critical, reflective and ethical application.

This study aims to explore which methodological approaches effectively support AI instruction for pre-service teachers in higher education.

Research question: Which pedagogical methods (e.g. project-based learning, reflective practices and case analysis) facilitate the development of AI competencies among pre-service teachers?

This study is based on a pilot survey conducted in spring 2025 (Bencéné, 2025) in which 50 pre-service teachers (17 full-time and 33 part-time) completed an online questionnaire about their use of AI in their studies. The results indicate that 64% of participants regularly use AI for learning purposes, with 82% of full-time students and 55% of part-time students reporting its use. AI was primarily used to support learning activities such as summarising course materials, taking notes, checking assignments, designing lesson plans, generating creative ideas, translating text and retrieving information.

Research emphasises that integrating AI into teacher education involves more than transferring technical skills; it requires the simultaneous development of instructional planning, assessment and ethical reflection (Bognár, 2024). Pre-service teachers often conflate AI tools with other ICT skills, highlighting the need for structured, modular AI instruction (Demeter & Mező, 2023).

The study presents an interactive, reflective seminar with a pedagogy-driven approach that can be adapted to all methodological subjects. The seminar employed blended, case-based, and project-based learning, in which students designed AI-supported learning processes for real pedagogical scenarios. Training included the critical analysis of AI tools, discussions of ethical dilemmas, planning of classroom applications and reflective evaluation. The development of digital pedagogical competence was supported through teacher self-reflection and collaborative learning, as recommended in the international literature (OECD, 2021).

Student reflections indicated a strong openness to AI instruction and a recognition of its potential to support learning, creativity, and organisation. Project-based, case-based and reflective exercises were motivating, while collaborative tasks and real-scenario AI applications facilitated faster development of competencies.

Conclusion: Integrating AI instruction into teacher education requires a multidisciplinary approach combining ICT skills, pedagogical planning and ethical reflection. The findings suggest that methodological frameworks, such as active learning tasks and project-based approaches, are essential for developing AI competencies in future teachers.

Keywords: teacher education, artificial intelligence, digital competence, teaching-learning methodology

A KÖZÉPFOKÚ ZENEOKTATÁS KERETTANTERVI VÁLTOZÁSAI 1990-TŐL NAPJAINKIG

Magyarországon a zeneoktatás centrumát megjelenítő zeneművészeti szakgimnázium, mint intézménytípus felépítését és működését napjainkig kevés tudományos munka tette vizsgálat tárgyává. Egyes kutatások szerint a zenei képzés ezen szegmensére eddig kevés figyelem irányult (Váradi és mtsai. 2024). Mindezek mellett a szakgimnáziumokban végzett pedagógiai munka minősége alapjaiban befolyásolja a zenei felsőoktatás beiskolázási folyamatának minőségi mutatóit. Az egymásra épülő zeneoktatási szintek – óvodától az egyetemig - folyamatosan hatnak egymásra és mindennapi kölcsönhatásban működnek (Kodály 1975), biztosítva ezzel a zenei tehetséggondozás változatos formáit.

A jogszabályi környezet szerves részeként érvényesülő kerettantervi szabályozás – nevéhez és jelentéstartalmához híven – a zenepedagógiai munka kereteit határozza meg olyan módon, hogy az önmagában is hatást gyakorol a tartalomra. Ez az állítás igaz akkor is, ha a középfokú oktatást szabályozó kerettantervek napjainkban már nem jogszabály formájában kerülnek kiadványozásra (Rózsás 2021), és hatályba léptetésük jelenleg szakmai folyamatnak tekinthető. A jelen kutatás azt is bizonyítja, hogy az intézményi külső és belső szabályozók, illetőleg azok változásai nem csak adminisztratív változtatást jelentenek, hanem bizonyos fókig zenepedagógiai módosulást is indukálnak. Az előadás célja bemutatni a középfokú zeneoktatás szakmai munkáját alapjaiban meghatározó szabályrendszert – közérthető formában - a kodifikációs folyamat teljes vertikumát feltérképezve, 1990-től napjainkig. A több évtizedes időszakot érintő áttekintés lehetőséget biztosít arra, hogy a középfokú zeneoktatásnak, valamint az azt megjelenítő intézménytípusnak a közoktatás rendszerén belül való áthelyeződése és újra pozicionálása bemutatásra kerüljön, a szakképzéstől a köznevelésig. A kutatás a szakmai folyamatokat keretbe foglaló szabályrendszer vizsgálatának eredményeként bemutatja annak hatását a szakgimnázium mindennapjaiban jelen lévő sokrétű pedagógiai tevékenységre.

Összességében elmondható, hogy a központi kerettantervi változtatások a zenepedagógiai hagyomány és az oktatásirányítás szabályozási törekvéseknek kölcsönhatásában értelmezhetők, amelyek -ideális esetben- a zeneoktatás fejlesztését hivatottak előmozdítani.

Kulcsszavak: zeneoktatás, kerettantervi szabályozás, zeneművészeti szakgimnázium

CHANGES IN THE SECONDARY MUSIC EDUCATION CURRICULUM FROM 1990 TO THE PRESENT

In Hungary, few academic studies have examined the structure and functioning of specialised secondary schools for music education, despite them representing the centre of music education. According to some studies, this segment of music education has received little attention (Váradi et al., 2024). Furthermore, the quality of teaching in these schools is a key factor in the quality indicators of enrolment in higher music education. The successive levels of music education — from kindergarten to university — constantly influence each other and interact on a daily basis (Kodály, 1975), thus ensuring a variety of forms of musical talent development.

The framework curriculum regulations are an integral part of the legal environment and define music education in such a way that they impact the content themselves. This is true even though framework curricula regulating secondary education are no longer issued as legislation (Rózsás, 2021), and their implementation is currently considered a professional process. The present research also demonstrates that changes to institutional regulators, both internal and external, not only represent administrative changes, but also induce modifications in music education to a certain extent. This presentation aims to explain the system of rules that determines the professional work of secondary music education in an easy-to-understand way, mapping the entire vertical of the codification process from 1990 to the present day. This overview, covering a period of several decades, provides an opportunity to present the relocation and repositioning of secondary music education within the public education system, from vocational training to public education, and the types of institutions that represent it. Examining the regulatory framework governing professional processes reveals its impact on the diverse pedagogical activities present in the everyday life of vocational high schools. Overall, the changes to the central curriculum can be interpreted in the context of the interaction between the tradition of music education and regulatory educational management efforts, which are ideally intended to promote the development of music education.

Keywords: Music education, curriculum regulations, specialized secondary school for music

A MAGYAR PEDAGÓGIAI TÁRGYKULTÚRA FEJLŐDÉSE A NEMZETKÖZI GYAKORLATOK TÜKRÉBEN (1960–1975)

A kutatás a magyarországi általános iskolák tárgyi világát és a pedagógiai munkafolyamatok érzékszervi beágyazottságát vizsgálja az 1960–1975 közötti időszakban, különös tekintettel a tanári alkotótevékenység és a kialakuló állami tanszergyártás kapcsolatára. A vizsgálat központi tézise, hogy a korszak oktatástechnikai modernizációját nem kizárólag a politikai-ideológiai direktívák hívták életre, hanem a pedagógusok aktív, alulról jövő innovációs tevékenysége generálta, amely gyakran szinkronban mozgott a korabeli nemzetközi gyakorlatokkal.

Ebben az időszakban a tantermek anyagi kultúrája kísérleti terepként működött: a hagyományos, kézműves jellegű szemléltetőeszközök és az új technikai megoldások párhuzamos jelenléte hozta létre az iskolai mindennapok egyedi, modern esztétikáját. A kutatás forrásbázisának elsődleges pillérét a Tanító munkája és a Tanító című szakmódszertani folyóiratok (1963–1975) alkotják, amelyek a pedagógiai reflexiók és a módszertani kísérletezés lenyomatai. A diskurzus nemzetközi kontextualizálása érdekében az elemzés beemeli a szocialista országok taneszközügyi kongresszusainak jegyzőkönyveit és szakpolitikai jelentéseit is.

Az összehasonlító elemzés rávilágít arra a folyamatra, amely során a tanítók által fejlesztett, kezdetben lokális kiállításokon bemutatott egyedi segédeszközök beépültek a rendszerszintű, ipari méretű tanszergyártásba, reflektálva a határokon átívelő oktatástechnológiai váltásra. A módszertani keret interdiszciplináris: a kvalitatív tartomelemzés mellett kiemelt szerepet kap a korszak folyóirat-illusztrációinak és fotográfiáinak ikonográfiai vizsgálata, lehetővé téve a „másodlagos antropológiai terek” rekonstrukcióját.

A tanulmány fókuszba állítja a tantermek átrendeződését, és vizsgálja az új iskolaépítészeti elgondolások, a technikai eszközök vizuális kultúrája, valamint a saját készítésű modellek textúrájának hatását az oktatási atmoszférára. A vizsgálat egyik fontos megállapítása, hogy a magyar pedagógusok – reagálva a szűkös infrastrukturális adottságokra – olyan egyedi megoldásokat (pl. papír applikációs prototípusok, tablók) hoztak létre, amelyek megelőzték és előkészítették a terepet a későbbi, állami szinten uniformizált tanszerellátás számára.

Összegzésként a kutatás igazolja, hogy a taneszközök nem pusztán ipari produktumok, hanem a pedagógiai alkotómunka érzékelhető tárgyai voltak. Az eredmények rávilágítanak arra, hogy a szocialista modernizáció „előkapuja” a tanári cselekvőképesség volt, amely hidat képzett a hazai pedagógiai hagyomány és a nemzetközi technikai jövőkép között.

Kulcsszavak: taneszközfejlesztés, szemléltetés, oktatástörténet, vizualitás, szocializmus

THE DEVELOPMENT OF HUNGARIAN PEDAGOGICAL MATERIAL CULTURE IN LIGHT OF INTERNATIONAL PRACTICES (1960–1975)

This study examines the material world of Hungarian primary schools and the sensory embeddedness of pedagogical processes between 1960 and 1975. It focuses particularly on the relationship between teachers' creative activities and the emerging state-run educational equipment manufacturing industry. The study's central thesis is that the modernisation of educational technology during this period was driven not only by political and ideological directives, but also by the active, bottom-up innovation of teachers, which often aligned with contemporary international practices.

The material culture of classrooms during this period served as a testing ground, with the coexistence of traditional, handcrafted teaching aids and new technical solutions creating a unique modern aesthetic in everyday school life. The research draws primarily on the journals *Tanító Munkája* (The Teacher's Work) and *Tanító* (The Teacher) (1963–1975), imprints of pedagogical reflections and methodological experimentation. To contextualise the discourse internationally, the analysis also includes the minutes and policy reports of teaching materials congresses in socialist countries.

The comparative analysis reveals how unique teaching aids, initially presented by teachers at local exhibitions, were integrated into systematic, industrial-scale production, reflecting a cross-border shift in educational technology. The interdisciplinary methodological framework includes qualitative content analysis and iconographic examination of periodical illustrations and photographs, which play a prominent role in enabling the reconstruction of 'secondary anthropological spaces'.

The study focuses on the reorganisation of classrooms, examining the impact of new school architectural concepts, the visual culture of technical devices and the texture of homemade models on the educational atmosphere. A key finding of the study is that, in response to limited infrastructure, Hungarian teachers created unique solutions (e.g. paper application prototypes and charts) that anticipated and paved the way for the later standardisation of teaching materials at a state level.

In summary, the research confirms that teaching aids were tangible objects of pedagogical creativity, not merely industrial products. The results show that the 'gateway' to socialist modernisation was the ability of teachers to act, forming a bridge between domestic pedagogical tradition and the international technical vision of the future.

Keywords: teaching aid development, illustration, history of education, visuality, socialism

A FIZIKAI AKTIVITÁS PEDAGÓGIAI INTEGRÁCIÓJÁNAK LEHETŐSÉGEI ÉS KORLÁTAI ALSÓ ÉS FELSŐ TAGOZATON

Az elmúlt évtized nemzetközi kutatásai egyértelműen igazolták a fizikai aktivitás és a kognitív működés közötti pozitív összefüggéseket. A tanulási folyamatba integrált mozgás kedvezően hat a figyelmi kontrollra, a végrehajtó funkciókra és a tanulási teljesítményre, miközben erősíti a motivációt és a tanulói bekapcsolódást is. A szakirodalom az alsó tagozatos életkort érzékeny fejlődési szakasznak tekinti, ahol a mozgás a kognitív és affektív fejlődés támogatója. Ugyanakkor kevés hazai vizsgálat tárja fel, hogy a tanórai fizikai aktivitás milyen pedagógiai lehetőségeket és strukturális korlátokat jelent alsó és felső tagozaton. A szakirodalmi eredményekre támaszkodva a kutatás abból a feltevésből indul ki, hogy a pedagógusok alapvetően pozitív pedagógiai potenciált tulajdonítanak a tantermi fizikai aktivitásnak, ugyanakkor az alkalmazhatóságot életkori és intézményi tényezők befolyásolják (Syväoja, és mtsai., 2024).

A jelen kutatás egy feltáró jellegű kvalitatív vizsgálat, amelynek célja annak elemzése, hogy a pedagógusok és a tanítóképzés szereplői miként értelmezik a tantermi fizikai aktivitás pedagógiai szerepét, valamint lehetőségeit és korlátait, milyen kognitív, affektív és strukturális dimenziók mentén látják annak megvalósíthatóságát különböző korosztályokon. A vizsgálat három fő feltevés mentén szerveződik; (1) a résztvevők a tantermi fizikai aktivitást a figyelem és motiváció támogatásának eszközeként értelmezik; (2) alkalmazását inkább alsó tagozaton tartják megvalósíthatónak, míg felső tagozaton strukturális korlátokat azonosítanak; (3) a testnevelésórába történő integrációt nyitottan, de kevésbé kidolgozottan látják.

A mintavétel célzott szakmai szempontok alapján történt (N=12). A minta kialakításánál szempont volt a különböző szakmai szerepek és tapasztalati szintek bevonása. A vizsgálatban gyakorló pedagógusok, mentorpedagógusok, tanító szakos hallgatók, egy tanító szakfelelős és egy módszertant oktató egyetemi tanár vett részt. Az adatfelvétel félig strukturált, 20–30 perces, hangrögzített interjúk formájában zajlott. Az interjúk tematikus tartalomelemzéssel és dimenzionális kvalitatív kódolással kerültek feldolgozásra.

Az elemzés három meghatározó dimenziót azonosított. A kognitív dimenzióban a résztvevők többsége a figyelem és koncentráció javulását emelte ki. Az affektív dimenzióban számos résztvevő hangsúlyozta a motiváció, a bekapcsolódás és az órai légkör pozitív változását. A strukturális dimenzióban több résztvevő jelölt meg korlátozó tényezőket, elsősorban az időkereteket és a tantárgyi kötöttségeket. A különbségek markánsan jelentek meg az alsó és felső tagozat között, alsó tagozaton rugalmasabb alkalmazási lehetőségek jelentek meg, míg felső tagozaton a strukturális keretek erőteljesebb korlátozó hatása mutatkozott.

Az eredmények arra utalnak, hogy a tantermi fizikai aktivitás pedagógiai integrációja differenciált megközelítést igényel, amely figyelembe veszi az életkori sajátosságokat és az intézményi struktúrát.

Kulcsszavak: tanórai fizikai aktivitás, feltáró kutatás, tanítóképzés, kognitív képességek, affektív tényezők

POSSIBILITIES AND LIMITATIONS OF THE PEDAGOGICAL INTEGRATION OF PHYSICAL ACTIVITY IN LOWER AND UPPER PRIMARY EDUCATION

Over the past decade, international research has demonstrated positive associations between physical activity and cognitive functioning. Integrating movement into learning improves attentional control, executive functions and academic performance, while strengthening motivation and student engagement. The literature identifies the early years of primary education as a sensitive developmental period in which movement facilitates cognitive and emotional development. However, relatively few domestic studies have examined the pedagogical opportunities and structural constraints of classroom physical activity in lower and upper primary education. Based on this literature, this study assumes that, while teachers recognise the positive pedagogical potential of classroom physical activity, its applicability is shaped by age-related and institutional factors (Syväoja et al., 2024).

This exploratory qualitative study examines how teachers and teacher education participants interpret the pedagogical role of classroom physical activity, its opportunities and limitations, and the cognitive, affective and structural dimensions of its feasibility. The study is organised around three assumptions: (1) classroom physical activity is interpreted as a tool for supporting attention and motivation; (2) it is considered more feasible to implement in lower primary education than in upper primary education; and (3) integration into physical education lessons is viewed as an option that has not been fully explored.

Purposive sampling was applied ($n = 12$). The sample included practising teachers, mentor teachers, pre-service primary teacher students, a programme leader and a university lecturer in methodology. Data were collected through 20–30 minute semi-structured audio-recorded interviews and analysed using thematic content analysis and dimensional coding.

The analysis identified three dimensions. Within the cognitive dimension, most participants emphasised improvements in attention and concentration. In the affective dimension, several participants highlighted increased motivation and engagement, as well as a more positive classroom climate. Within the structural dimension, participants identified limiting factors, primarily time constraints and subject requirements. There were marked differences between lower and upper primary education: implementation appeared more flexible in lower primary education, whereas upper primary structures exerted stronger constraints.

The findings suggest that integrating physical activity into the classroom requires an approach that considers age-specific characteristics and institutional structures.

Keywords: classroom physical activity, exploratory research, primary teacher education, cognitive abilities, affective factors

**DOBÓKOCKÁVAL A GONDOLKODÁS FEJLESZTÉSÉÉRT:
EGY MOZGÁSOS MATEMATIKAI INTERVENCIÓ HATÁSA
AZ ÁLTALÁNOS ISKOLÁSOK KOGNITÍV TELJESÍTMÉNYÉRE**

A mozgás és a kognitív működés kapcsolatát vizsgáló kutatások egyre hangsúlyosabb szerepet kapnak az oktatáskutatásban, ugyanakkor kevés empirikus vizsgálat fókuszál a tanórai környezetbe integrált, strukturált mozgásos matematikai programok hatására. A nemzetközi szakirodalom alapján a fizikai aktivitás kedvezően befolyásolhatja a végrehajtó funkciókat (Li et al., 2025; Fernandes, 2024; Wang et al., 2025), a figyelmi kontrollt és a munkamemóriát, azonban az iskolai tanulási teljesítményre gyakorolt közvetlen hatások mechanizmusa még nem teljesen tisztázott (Dixon, 2025). Jelen kutatás célja egy dobókocka-alapú, mozgásos matematikai intervenció kognitív teljesítményre gyakorolt hatásának vizsgálata általános iskolás tanulók körében.

A kutatás három kérdésre fókuszál: (1) Kimutatható-e fejlődés az alapvető matematikai képességekben (számolás, figyelem, munkamemória) az elő- és utómérés között? (2) Eltér-e a fejlődés mértéke a kísérleti és a kontrollcsoport között (3) Összefügg-e a kognitív fejlődés a tanulmányi eredmények alakulásával? A szakirodalom alapján a következő hipotéziseket fogalmaztuk meg: 1. Az elő- és utómérés között szignifikáns fejlődés mutatható ki az alapvető matematikai képességekben (számolás), valamint a kapcsolódó kognitív területeken (figyelem, munkamemória). 2. A fejlődés mértéke nagyobb a kísérleti csoportban, mint a kontrollcsoportban. 3. A kognitív tesztek tekintetében kimutatható fejlődés az elő- és az utómérés tekintetében a figyelmi kontroll és a munkamemória között.

A vizsgálat pilotkutatás-elrendezésben zajlott (kísérleti $n=49$; kontroll $n=33$). A tanulók matematikai-kognitív teljesítményét öt papír-ceruza alapú feladat és egy összpontszám mutató segítségével mértük elő- és utómérés formájában, négyhetes időintervallummal. Az intervenció során a tanulók strukturált, dobókockával irányított mozgásos matematikai feladatokat végeztek, amelyek a számolási és a logikai műveletek, továbbá a figyelmi kontroll együttes aktiválását célozták. Az adatok elemzéséhez ismételt méréses varianciaanalízist (RM-ANOVA) és kovarianciaanalízist (ANCOVA) alkalmaztunk.

Az eredmények alapján a kognitív tesztek tekintetében az ANCOVA szignifikáns csoporthatást mutatott az előteszt kontrollálása mellett ($F(1,79)=5.035$, $p=.028$). Az egyes feladatok eredményei vegyes képet mutattak: néhány esetben szignifikáns elő–utómérési különbség volt kimutatható (figyelmi kontroll, munkamemória), míg más feladatoknál nem volt eltérés a kísérleti és a kontrollcsoport között. Eredményeink arra utalnak, hogy a strukturált, mozgásos matematikai tevékenységek nem általános, hanem feladatspecifikus módon járulhatnak hozzá a kognitív teljesítmény fejlődéséhez. A beavatkozás különösen azokban a feladatokban bizonyult hatékonynak, amelyek fokozott végrehajtó kontrollt és munkamemória-igénybevételt igényeltek.

A tanulmány segít jobban megérteni, hogyan hat a mozgásintegrált oktatás a tanulók teljesítményére, és azt mutatja, hogy a matematikába beépített, tudatosan megtervezett mozgásos feladatok már rövid távon is javíthatják a matematikai teljesítményt, valamint a figyelmet és a munkamemóriát.

Kulcsszavak: mozgásos tanulás; kognitív teljesítmény; fizikai aktivitás

ROLLING THE DICE FOR THE DEVELOPMENT OF THINKING: THE EFFECT OF A MOVEMENT-BASED MATHEMATICAL INTERVENTION ON THE COGNITIVE PERFORMANCE OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS

Research examining the relationship between movement and cognitive functioning is receiving increasing emphasis in educational research; however, few empirical studies focus on the effects of structured movement-based mathematical programs integrated into the classroom environment. Based on the international literature, physical activity may favorably influence executive functions (Li et al., 2025; Fernandes, 2024; Wang et al., 2025), attentional control, and working memory; however, the mechanism of its direct effects on school learning performance has not yet been fully clarified (Dixon, 2025). The aim of the present study is to examine the effect of a dice-based, movement-based mathematical intervention on cognitive performance among primary school students.

The research focuses on three questions: (1) Is improvement detectable in basic mathematical abilities (calculation, attention, working memory) between the pre-test and post-test? (2) Does the magnitude of improvement differ between the experimental and the control group, and (3) Is cognitive development associated with changes in academic achievement? Based on the literature, the following hypotheses were formulated: H1. Significant improvement can be detected between the pre-test and post-test in basic mathematical abilities (calculation), as well as in related cognitive domains (attention, working memory). H2. The magnitude of improvement is greater in the experimental group than in the control group. H3. With respect to the cognitive tests, improvement can be detected between the pre- and post-test regarding attentional control and working memory.

The study was conducted in a pilot research design (experimental $n=49$; control $n=33$). Students' mathematical-cognitive performance was measured by means of five paper-pencil tasks and one total score indicator in a pre- and post-test format, with a four-week interval. During the intervention, students performed structured, dice-guided movement-based mathematical tasks targeting the simultaneous activation of calculation operations, logical operations, and attentional control. For data analysis, repeated measures analysis of variance (RM-ANOVA) and analysis of covariance (ANCOVA) were applied.

Based on the results, with respect to the cognitive tests, the ANCOVA revealed a significant group effect while controlling for the pre-test ($F(1,79)=5.035$, $p=.028$). The results of the individual tasks showed a mixed pattern: in some cases, a significant pre-post difference was detectable (attentional control, working memory), whereas in other tasks there was no difference between the experimental and the control group. Our results suggest that structured, movement-based mathematical activities may contribute to the development of cognitive performance not in a general but in a task-specific manner. The intervention proved particularly effective in tasks requiring increased executive control and working memory load.

The study contributes to a better understanding of how movement-integrated education affects students' performance and demonstrates that consciously designed movement-based tasks embedded in mathematics may improve mathematical performance, as well as attention and working memory, even in the short term.

Keywords: movement-based learning; cognitive performance; physical activity

A SPORTTEHETSÉG GONDOZÁSÁTÓL AZ ÉLETPÁLYÁIG: A KETTŐS KARRIER SZEREPE AZ UTÁNPÓTLÁS-NEVELÉSBEN

A karrierlehetőségek feltérképezése és az elköteleződés egy választott életpálya mellett jellemzően a középiskolai évek során kezdődik. Ebben az időszakban a fiatalok saját elképzeléseik és észlelt kompetenciáik alapján választanak olyan tevékenységeket, amelyek mentén életpályájuk felépíthető. A középiskolás korosztály egyik lehetséges karriercélja az élsportolói pálya, amely már serdülőkorban jelentős elköteleződést igényel. Ennek megfelelően a középiskolai évek az élsportolói pályafutás fontos befektetési szakaszának tekinthetők (Stambulova és mtsai., 2015).

A sportolók jelentős része jövőjét kizárólag sportpályafutására alapozza, annak ellenére, hogy csupán elenyésző hányaduk jut el a felnőttkori élsport szintjére (Gulbin és mtsai., 2010). A sportkarrier lezárása sok esetben felkészületlenül éri a sportolókat, ami megnehezíti a sporton kívüli életpálya megtervezését és a munkaerőpiacra való kilépést (Ryba és mtsai., 2016). E kihívások hívták életre a sportolói kettős karrier koncepcióját, amely a sportpályafutás és az oktatási–munkaerőpiaci életút összehangolt támogatását helyezi a középpontba. A kettős karrier a tehetséges sportolók fenntartható karrierfejlődésének egyik kulcseleme, mivel hozzájárul a kiegyensúlyozott életvitel kialakításához és a sport utáni életpályára való felkészüléshez (European Commission, 2012). A fiatalok egyéni tényezői mellett a karrierfejlődést jelentős mértékben befolyásolják a környezetükben jelen lévő szereplők, így a szülők, edzők, pedagógusok és kortársak.

Bár a sportolók kettős karrierjével foglalkozó szakirodalom kiterjedt, kevés kutatás vizsgálja azt, hogy a középiskolás korú sportolók aspirációi, törekvései és környezeti tényezői miként kapcsolódnak a sport utáni karrierre való tudatos felkészüléshez. A karrierkonstrukciós elmélet szerint a fiatalok karriercéljai és észlelt kompetenciái irányt szabnak a választott életpályáknak, miközben az ezek során szerzett tapasztalatok visszacsatolásként hatnak az életutak alakulására (Savickas, 2013). A sportolói életpálya során a fiataloknak komplex kihívásokkal kell megküzdeniük, amelyeket fejlődési feladatok, kritikus átmenetek és a kedvezőtlen események együttesen idéznek elő. Az előadás célja annak bemutatása, hogy a kettőskarrier-szemlélet miként járulhat hozzá az utánpótlás-nevelés hosszú távon fenntartható, felelős és fejlesztő megközelítéséhez.

Kulcsszavak: középiskolás korosztály, sport és tanulás, életpálya tervezés

FROM TALENT DEVELOPMENT TO CAREER PATHWAYS: THE ROLE OF DUAL CAREER IN YOUTH SPORT DEVELOPMENT

The exploration of career opportunities and the gradual commitment to a chosen life path typically begins during secondary school years. In this developmental period, young people select activities and future directions based on their personal aspirations and perceived competencies, which provide the foundation for subsequent career construction. One possible career goal during secondary education is the pursuit of an elite athletic career, which already requires substantial commitment in adolescence. Accordingly, the secondary school years are widely regarded as a crucial investment phase in the development of an elite sporting career (Stambulova et al., 2015).

A considerable proportion of young athletes base their future almost exclusively on their sporting career, even though only a small fraction eventually reach the adult elite level (Gulbin et al., 2010). The termination of a sporting career often occurs without adequate preparation, which complicates the planning of a sport-extrinsic career and the transition into the labor market (Ryba et al., 2016). These challenges have led to the emergence of the dual career concept, which emphasizes the coordinated support of athletic development alongside educational and labor market pathways. Dual career is considered a key element of talented athletes' sustainable career development, as it contributes to the establishment of a balanced lifestyle and preparation for life after sport (European Commission, 2012). In addition to individual characteristics, career development is strongly influenced by the athletes' personal environment, including parents, coaches, teachers, and peers.

Although the literature on athletes' dual careers is widespread, relatively few studies have examined how the aspirations, educational efforts, and environmental influences of secondary school student-athletes are related to preparation for a post-sport career. According to career construction theory, young people's career goals and perceived competencies guide the life paths they choose, while experiences gained along these paths provide feedback that shapes subsequent career trajectories (Savickas, 2013). Throughout an athletic career, young athletes are required to cope with complex challenges arising from developmental tasks, critical transitions, and adverse events. The aim of the presentation is to demonstrate how the dual career perspective can contribute to a long-term sustainable, responsible, and developmental approach to talent management in youth sport.

Keywords: secondary school age group, sport and education, career planning

MIT TANÍT NEKÜNK AZ ERDŐ? – RENDSZERSZEMLELET A KÖZNEVELÉSBEN

A környezeti válság ma már nem pusztán természettudományos vagy gazdasági kérdés, hanem a köznevelés világát is mélyen érintő pedagógiai kihívás. A fiatalok körében egyre gyakrabban jelenik meg az ökoszorongás, az apokaliptikus jövőkép és a cselekvésképtelenség érzése. Mindez felveti a kérdést, hogy a fenntarthatóság pedagógiája miként tud úgy megszólalni az iskolában, hogy ne a bénultságot, hanem a cselekvőképességet és a remény perspektíváját erősítse.

A kutatás célja annak vizsgálata, hogy a rendszerszemléletű ökológiai megközelítés milyen módon járulhat hozzá a fenntarthatóság pedagógiájának megújításához a köznevelésben, különösen a kapcsolatiság, a közösségi tanulás és a tapasztalati pedagógia hangsúlyozásán keresztül.

A vizsgálat központi kutatási kérdései arra irányulnak, hogy hogyan értelmezhető az iskola ökológiai rendszerként, milyen pedagógiai jelentősége van a természetben megfigyelhető kapcsolati mintázatoknak (együttműködés, önszabályozás, hálózatos működés), valamint miként járulhatnak hozzá ezek a szemléletek a tanulók felelősségérzetének és cselekvőképességének erősítéséhez az ökológiai válság kontextusában.

A kutatás kvalitatív megközelítést alkalmaz. A vizsgálat alapját hazai és nemzetközi szakirodalom szisztematikus áttekintése, valamint fenntarthatósági és ökológiai nevelési jó gyakorlatok dokumentumelemzése képezi. Az elemzés célja annak feltárása, hogy a rendszerszemlélet és a kapcsolati intelligencia fogalma milyen módon jelenik meg a pedagógiai diskurzusban, illetve milyen nevelési modellek támogatják az ökoszorongás csökkentését és a cselekvőképesség erősítését a köznevelésben. A vizsgálat különös figyelmet fordít azokra a kezdeményezésekre, amelyek a rendszerszemléletet, a közösségi döntéshozatalt és a tapasztalati tanulást integrálják az iskolai nevelési folyamatba.

Az eredmények arra utalnak, hogy az ökológiai szemlélet pedagógiai alkalmazása nem elsősorban új tantárgyak bevezetését igényli, hanem szemléletváltást a tanulási folyamat értelmezésében. Az iskola, mint kapcsolati ökoszisztéma felfogása erősítheti a közösségi tanulást, a felelősségteljes részvételt és a környezeti problémákra adott cselekvő válaszok kialakulását. Az ökológiai nevelés így nem a félelemkeltésre, hanem a reményalapú felelősség és a közös cselekvés lehetőségének megteremtésére épül.

Kulcsszavak: ökológiai nevelés, lelki ökológia, intelligencia, ökoszorongás

WHAT CAN THE FOREST TEACH US? – A SYSTEMS APPROACH TO EDUCATION

The environmental crisis is now a pedagogical challenge that deeply affects the world of public education, as well as being a scientific and economic issue. Eco-anxiety, apocalyptic visions of the future and feelings of helplessness are becoming increasingly common among young people. This raises the question of how sustainability can be taught in schools to foster action and hope, rather than paralysis.

This study aims to examine how a systems-oriented ecological approach can contribute to renewing the pedagogy of sustainability in public education, particularly by emphasising interconnectedness, community learning and experiential pedagogy.

The study's central research questions are as follows:

How can the school be understood as an ecological system? What pedagogical significance do the relational patterns observable in nature, such as cooperation, self-regulation and networked functioning, hold, and how can these perspectives contribute to strengthening students' sense of responsibility and capacity for action in the context of the ecological crisis?

The study employs a qualitative approach. It is based on a systematic review of domestic and international literature, as well as an analysis of documents on best practices in sustainability and environmental education. The analysis explores how the concepts of systems thinking and relational intelligence appear in pedagogical discourse and which educational models support reducing eco-anxiety and strengthening agency in public education. Particular attention is paid to initiatives that integrate a systems perspective, community decision-making and experiential learning into the school curriculum.

The results suggest that introducing new subjects is not the main requirement for the pedagogical application of an ecological perspective, but rather a shift in perspective regarding the interpretation of the learning process. Viewing the school as a relational ecosystem can strengthen community learning, responsible participation and proactive responses to environmental issues. Thus, ecological education is based not on instilling fear, but on fostering hope-based responsibility and creating opportunities for collective action.

Keywords: ecological education, spiritual ecology, intelligence, eco-anxiety

**EGY NŐ A FILATÉLIA HAJNALÁN:
PRÜCKLER KLÁRA (1844–1918)**

A tanulmány hazánk első bélyegkereskedőjének, Prückler Klárának állít emléket, feltárva eddig csak töredékesen ismert életútját és a magyar filatélia hajnalán betöltött meghatározó szerepét. Miután alakja és tevékenysége a szakmai emlékezetből mára jórészt kikopott, vizsgálatunk célja, hogy elsődleges források és korabeli sajtóanyagok alapján rekonstruáljuk pályaképét, és új megvilágításba helyezzük a munkásságát.

Elemzésünk a családi háttértől indulva követi végig Prückler Klára életútját egészen az 1918-as forradalmi napokban bekövetkezett haláláig. Kiemelt figyelmet fordítunk arra a fordulóra, amikor testvére 1876-os halála után átvette a családi fűszerkereskedést, majd az üzleten belül létrehozta az ország első specializált bélyegüzletét. Tanulmányunk bemutatja, miként vált a férfiak által dominált üzleti világban elismert kereskedővé, és hogyan kapcsolódott be a nemzetközi filatéliai mozgalomba. Részletesen vizsgáljuk innovatív tevékenységét is: 1886-ban ő jelentette meg az első magyar bélyegkatalógust, majd 1906-ban szabadalmaztatta saját fejlesztésű, a bélyegek épségét óvó „bélyegtárcáját”, amely technikai megoldásaiban a külföldi mintákat is felülmúlta. E kezdeményezések nemcsak szakmai precizitását, hanem vállalkozói és alkotói szemléletét is tanúsítják.

A tanulmány eredményei hozzájárulnak a magyar filatélia korai történetének pontosításához, valamint a dualizmus kori női gazdasági szerepvállalás és vállalkozói stratégiák árnyaltabb megértéséhez. Prückler Klára pályaképe így nem csupán egy elfeledett szakmai életmű rekonstrukciója, hanem annak példája is, miként válhatott egy nő a 19. század végi Magyarország gazdasági és szakmai világának önálló, innovatív szereplőjévé.

Kulcsszavak: filatélia, dualizmus kora, női vállalkozók, nőtörténet, gazdasági szerepvállalás

A WOMAN AT THE DAWN OF HUNGARIAN PHILATELY: KLÁRA PRÜCKLER (1844–1918)

This study reconstructs the life and professional career of Klára Prückler, Hungary's first stamp dealer. Her significant contribution to the early development of Hungarian philately has largely been forgotten. Drawing on primary archival sources and contemporary press materials, this article re-examines Prückler's life and reassesses her contributions to philately and women's economic activity in late nineteenth-century Hungary.

The analysis traces Prückler's life from her family background to her death during the revolutionary events of 1918. Particular attention is paid to the turning point in 1876 when she took over the family grocery and colonial goods trade following her brother's death, subsequently establishing the country's first specialised stamp shop within it. The study explores how Prückler gained recognition in a male-dominated commercial environment and became actively involved in the international philatelic community.

Prückler's innovative activities are also examined in detail. In 1886, she published the first Hungarian stamp catalogue and, in 1906, patented her own 'stamp wallet', which was designed to protect stamps and surpassed contemporary foreign models in terms of technical refinement. These initiatives demonstrate her professional expertise, entrepreneurial spirit and creative vision.

By situating Prückler's career within the broader socio-economic context of the Austro-Hungarian Dual Monarchy, the article contributes to a more nuanced understanding of early Hungarian philately, as well as to the historiography of women's economic participation and entrepreneurial strategies in the late nineteenth century. Prückler's life emerges as more than just the reconstruction of a forgotten professional career; it is also a significant example of female agency and innovation in the economic sphere of her time.

Keywords: philately, Dual Monarchy period, women entrepreneurs, women's history, economic participation

A SZÜLŐK SZABAD ISKOLAVÁLASZTÁSA ÉS HATÁSA A BEISKOLÁZÁSRA

A kutatás témája a szülők szabad iskolaválasztásának múltja, jelene és a benne rejlő lehetőségek. A Magyarországon hatályos törvényi szabályozás szerint a szülőt megilleti a nevelési, illetőleg a nevelési-oktatási intézmény szabad megválasztásának joga. Számos elemzés tárgyalta hatását a magyarországi iskolarendszerre, és vizsgálta a szegregált intézmények létrejöttét elősegítő következményeit (Kertesi & Kézdi, 2016). Sokat bírált szerepe azonban napjainkra új árnyalatot kapott. A kutatások többsége 2018 előtt született, és nem feledkezhetünk meg arról, hogy azóta számos változás formálta át az oktatást. Ez a tanulmány azokat az előnyöket és hátrányokat vizsgálja, amelyek az elmúlt időszakban jelentős hatást gyakoroltak az iskolák jelenére és jövőjére, többek között hogy milyen következménye lehet a kedvezőtlen demográfiai változásoknak, az egyházi iskolák expanziójának, illetve az oktatásfinanszírozás megoldatlan helyzetének. Az új helyzetekre az iskoláknak reagálniuk kell fennmaradásuk érdekében.

Az empirikus és az adatelemző kutatás kvantitatív részében kérdőívet töltöttek ki a szülők, ami kiegészült további szülőkkal, óvodavezetőkkel készült kvalitatív interjúkkal. A vizsgálat alapvetése, hogy azoknak a szülőknek a véleményére lehet építeni a felmérést, akik aktuálisan érintettek az iskolaválasztásban, ezért célzottan, az óvodák segítségével jutottak el a kérdőívek azokhoz, akiknek gyermeke nagycsoportos óvodásként iskolába készült. Kutatói kérdésként azt vizsgáltuk, hogy tisztában vannak-e a szülők szabad iskolaválasztási jogukkal, változott-e a szülők információforrásainak sorrendje, melyek a szülők iskolaválasztási prioritásai, valamint, hogy segítheti-e a szülők szabad iskolaválasztási joga az állami iskolák fennmaradását.

Hipotéziseink szerint az informális csatornák szerepe meghatározó a beiskolázás sikerében, a magasabb és alacsonyabb végzettségű szülők iskolaválasztási preferenciái között szignifikáns különbségek vannak, az állami iskolák megfelelő sikerrel vehetik fel a versenyt az egyházi, vagy alapítványi iskolákkal, illetve a szülők szabad iskolaválasztása segíthet az állami iskolák fennmaradásában.

Három, egymást követő évben, két vármegyei székhelyen, Pécsen és Kaposváron történt a felmérés. Az eredmények értékelése azt mutatja, hogy szignifikáns különbségek vannak a magasabb és alacsonyabb végzettségű szülők iskolaválasztási preferenciái között. A szülők tájékozottak iskolaválasztási szabadságukat illetően, és élni is kívánnak vele, ahogy tették is már többen az óvodák kiválasztásakor. Bizakodásra adhat okot, hogy többségük tankerületi iskolában gondolkodik. Az iskolákról szerzett információ forrásainak fontossági sorrendje, és a választás szempontjai segíthetnek egy hatékony stratégia felépítésében.

Az erre épülő sikeres innovációkkal, megfelelő marketinggel kezelhetők a tankerületi iskolák egyre súlyosbodó beiskolázási gondjai. Az előadás erre is szolgáltat jó gyakorlatot, hasznosítható példát.

Kulcsszavak: szabad iskolaválasztás, prioritások, beiskolázás, innováció

PARENTAL FREE SCHOOL CHOICE AND ITS IMPACT ON ENROLLMENT PROCESSES

The research topic is the past and present of parents' free school choice and the opportunities this offers. According to Hungarian legislation, parents have the right to choose the educational institution for their children freely. Numerous analyses have discussed the impact of this legislation on the Hungarian school system and examined the consequences of promoting the creation of segregated institutions (Kertesi & Kézdi, 2016). However, the role of this much-criticised practice has taken on a new dimension today. Most of the research was conducted before 2018, and it is important to recognise that numerous changes to education have occurred since then.

This study examines the significant impacts that the free choice of school has had on schools in recent years. What are the possible consequences of unfavourable demographic changes, the expansion of church schools and unresolved education funding issues? Schools must adapt to survive. For the quantitative part of the empirical and data analysis research, parents completed a questionnaire, supplemented by qualitative interviews with additional parents and kindergarten directors. The study is based on the premise that the survey can be based on the opinions of parents currently involved in school selection. Therefore, the questionnaires were distributed through kindergartens to parents of older kindergarteners preparing for school. The following research questions arose: Are parents aware of their right to choose a school? Has the order of parents' sources of information changed? What are parents' priorities when choosing a school? Can the right of parents to choose a school help public schools survive? Our hypotheses are as follows: Informal channels play a decisive role in the success of school enrolment. There are significant differences in the school selection preferences of parents with higher versus lower levels of education. Public schools can compete successfully with church or foundation schools. Parents' freedom to choose schools can help public schools survive. The survey was conducted in the county towns of Pécs and Kaposvár over three consecutive years.

Evaluating the results showed significant differences in the school choice preferences of parents with higher and lower levels of education. Parents are well informed about their right to choose a school and wish to exercise this right, as many have already done when selecting a kindergarten. Encouragingly, the majority of parents are considering schools in their local area. Knowing the order of importance of sources of information about schools and criteria for choosing a school can inform the development of an effective strategy. Successful innovations based on this, together with appropriate marketing, could help to address the increasingly serious enrolment problems of district schools. The presentation also provided good practices and useful examples in this regard.

Keywords: free choice of school, priorities, school enrollment, innovation

KÉPZÉS ÉS GYAKORLAT TALÁLKOZÁSA: AZ ÁLLAMNYELV TANÍTÁSÁNAK KIHÍVÁSAI A SZLOVÁKIAI MAGYAR NEMZETISÉGI ÓVODÁKBAN

A kisebbségi nyelvoktatás olyan interdiszciplináris kutatási terület, amely a pedagógia (King & Leeman, 2015; Huang & Chalmers, 2023), szociolingvisztika (O'Rourke et al., 2015) és nyelvpolitika (Bruno et al., 2025) mezsgyéjén pozicionálható. Nemzetközi kontextusban olyan oktatási modelleket jelöl, amelyekben a tanítás és tanulás folyamata valamely nemzeti, etnikai vagy nyelvi kisebbség nyelvén zajlik, s e nyelv nem rendelkezik domináns, hivatalos (államnyelvi) státusszal (Bayat et al., 2023; Bruno et al., 2025).

A kisebbségi nyelvoktatás területén végzett nemzetközi kutatások megerősítik, hogy a kisebbségi nyelv oktatási nyelvként való használata nem jelent akadályt az államnyelv elsajátításában (Maluch et al., 2015; Ó Duibhir, 2020; Hopp et al., 2021). Sőt, ha az oktatási rendszer az additív kétnyelvűség elvein alapul (Cummins, 2000), hozzájárulhat a nyelvi kompetenciák kiegyensúlyozott fejlesztéséhez, miközben a modern pedagógiai megközelítések, mint például a translanguaging (Contech, 2018; Turner & Lin, 2024) lehetővé teszik mindkét nyelv rugalmas használatát, és így támogatják a kisebbségi és államnyelv egyidejű hatékony elsajátítását.

Szlovákiában a nemzetiségi oktatás a Szlovák Köztársaság Alkotmányának 34. cikkelye értelmében a nemzeti köznevelési rendszer része, melyben a kisebbségi nyelven folyó oktatás elismert szervezeti formaként illeszkedik ugyanabba a kormányzási, minőségbiztosítási és tantervi keretbe, mint a szlovák tannyelvű óvodák és iskolák, azonban párhuzamosan kiegészül a kisebbségi jogokból fakadó speciális, nyelvpolitikai célokkal és elvárásokkal.

Előadásunkban egy olyan kutatás eredményeit mutatjuk be, melynek célja a szlovákiai magyar tannyelvű óvodákban dolgozó óvodapedagógusok államnyelv oktatásával kapcsolatos tapasztalatainak és nézeteinek feltérképezése volt saját fejlesztésű kérdőív segítségével. Arra kerestük a választ, hogy az óvodapedagógusok hogyan értékelik saját kezdeti szakmai felkészültségüket a szakmódszertan területén, milyen pedagógiai kihívásokkal szembesülnek a gyakorlatban és milyen szakmai igényeket és támogatási szükségleteket fogalmaznak meg.

Eredményeink szerint a kezdeti szakmai felkészültség önészlelt szintje a vizsgált mintában közepesnek tekinthető ($M = 2,53$). A felsőfokú végzettséggel rendelkezők szignifikánsan alacsonyabbra értékelték felkészültségüket, mint a középfokú végzettségűek ($p < .001$, $d = 0,57$). A kezdeti felkészültség és a pedagógiai kihívások között közepes erősségű pozitív korreláció mutatkozott ($\rho = 0,448$). A pedagógiai kihívások és a szakmai kompetenciaigények között szintén szignifikáns pozitív kapcsolat volt kimutatható ($\rho = 0,415$).

Az eredmények azt mutatták, hogy a pedagógusok magas szinten észlelik a pedagógiai kihívásokat ($M = 3,22$), különösen a szlovák nyelvű foglalkozások tervezése, a vegyes életkorú gyermekcsoportokkal való munka, valamint a gyermekek motivációjának fenntartása területén.

A teljes mintában magas szintű szakmai fejlődési igény jelent meg ($M = 3,53$). A pedagógusok elsősorban a játékos, élményalapú nyelvfejlesztési módszerek elsajátítását és a korszerű módszertani útmutatókhoz való hozzáférést tartják szükségesnek. A pedagógiai kihívások és a szakmai kompetenciaigények közötti szignifikáns pozitív korreláció ($\rho = 0,415$) arra utal, hogy azok a pedagógusok, akik több nehézséget észlelnek a mindennapi gyakorlatban, erősebb igényt fogalmaznak meg a szakmai támogatás iránt.

Az előadás A szlovák mint második nyelv az egyetemi tanárképzésben – SLOV2LIN 06R02-20-V01-00001 projekt támogatásával jött létre.

Kulcsszavak: kisebbségi nyelvoktatás, nemzetiségi óvodák, államnyelv, szlovák nyelv, Szlovákia

THE INTERSECTION OF THEORY AND PRACTICE: CHALLENGES IN TEACHING THE OFFICIAL LANGUAGE IN HUNGARIAN ETHNIC KINDERGARTENS IN SLOVAKIA

Minority language education is an interdisciplinary field of research encompassing pedagogy (King & Leeman, 2015; Huang & Chalmers, 2023), sociolinguistics (O'Rourke et al., 2015) and language policy (Bruno et al., 2025). In an international context, it refers to educational models in which the teaching and learning process takes place in the language of a national, ethnic, or linguistic minority. This language does not have official (state) status (Bayat et al., 2023; Bruno et al., 2025).

International research in this field confirms that using a minority language as the language of instruction does not hinder acquisition of the official language (Maluch et al., 2015; Ó Duibhir, 2020; Hopp et al., 2021). Furthermore, an education system based on the principles of additive bilingualism (Cummins, 2000) can promote balanced language development, and modern pedagogical approaches such as translanguaging (Contech, 2018; Turner & Lin, 2024) facilitate the flexible use of both languages, supporting the effective acquisition of both the minority and state languages simultaneously.

In Slovakia, minority education forms part of the national public education system, as set out in Article 34 of the Slovak Republic's Constitution. Education in minority languages is recognised as an organisational form that aligns with the same governance, quality assurance, and curriculum framework as Slovak-language kindergartens and schools. However, it is supplemented by specific language policy objectives and expectations stemming from minority rights.

In our presentation, we will present the results of a study that mapped the experiences and views of Slovak kindergarten teachers with Hungarian as the language of instruction, using a self-developed questionnaire. Our objectives were to ascertain how kindergarten teachers evaluate their initial professional preparedness in the area of professional methodology, the pedagogical challenges they encounter in practice, and their professional demands and support requirements.

According to our findings, the self-assessed level of initial professional preparedness among those in the study sample can be considered moderate ($M = 2.53$). Those with higher education rated their preparedness significantly lower than those with secondary education ($p < .001$, $d = .57$). There was a moderate positive correlation between initial preparedness and pedagogical challenges ($\rho = .448$). A significant positive relationship was also found between pedagogical challenges and professional competence requirements ($\rho = 0.415$).

Teachers perceived pedagogical challenges to be high ($M = 3.22$), particularly in the areas of planning Slovak-language lessons, working with mixed-age groups of children and maintaining children's motivation. The entire sample showed a high level of professional development needs ($M = 3.53$). Teachers primarily consider it necessary to learn playful, experience-based language development methods, and to have access to up-to-date methodological guidelines. The significant positive correlation between pedagogical challenges and professional competence requirements suggests that teachers who perceive more difficulties in their daily practice express a stronger need for professional support.

Keywords: minority language education, ethnic kindergartens, official language, Slovak language, Slovakia.

**TECHNIKUMI TANULÓK KARRIERTERVEI
ÉS TOVÁBBTANULÁSI DÖNTÉSEI
A KÉPZÉS BEFEJEZÉSÉNEK IDŐSZAKÁBAN**

A technikumi képzés egyszerre szolgál közvetlen munkaerőpiaci kilépési pontként és a felsőoktatásba vezető átmenetként, ezért különösen fontos annak vizsgálata, hogy a képzés befejezéséhez közeledő tanulók milyen pályadöntéseket hoznak. A kutatás célja annak feltárása volt, hogy a technikumi tanulók milyen arányban terveznek felsőoktatási továbbtanulást, közvetlen munkába állást, illetve a megszerzett szakmájukban történő elhelyezkedést, valamint, hogy e döntések milyen mintázatokat mutatnak a különböző képzési területeken.

A vizsgálat empirikus alapját négy különböző szakon tanuló osztály 98 fős mintája adta. A vizsgálat helye a Dunaújvárosi Egyetem Bánki Donát Technikum volt. Az adatfelvétel online kérdőív alkalmazásával történt, 2026 februárjában. A kérdőív változói kiterjedtek a továbbtanulási szándékra (igen/nem/bizonytalan), a választott képzési területre, a szakmában való elhelyezkedési szándékra, a tervezett földrajzi mobilitásra, valamint a döntést befolyásoló tényezők (jövedelmi elvárások, szakmai érdeklődés, családi hatás, munkaerőpiaci lehetőségek) értékelésére. Az adatelemzés leíró statisztikai mutatók (gyakoriság, arány, átlag) számításával, valamint szakok szerinti összehasonlító elemzéssel történt.

Az eredmények alapján a tanulók döntési stratégiái három domináns mintázatba sorolhatók, amelyek a közvetlen munkavállalás saját szakmában, felsőoktatási továbbtanulás az adott szakmai területhez kapcsolódóan, valamint pályamódosítási szándék. A válaszadók jelentős része a megszerzett szakmához kötődő elhelyezkedést jelölte meg elsődleges célként, ugyanakkor számottevő arányban jelenik meg a felsőoktatási továbbtanulás iránti orientáció is. A szakok között eltérések mutathatók ki a továbbtanulási és munkavállalási preferenciák arányában, ami a képzési struktúra és az adott szakterület munkaerőpiaci perspektíváinak különbségeivel értelmezhető.

A kutatás hozzájárul a technikumi tanulók pályadöntési mechanizmusainak empirikus megértéséhez, valamint alapot szolgáltat az intézményi szintű pályaaorientációs és továbbtanulási támogatási rendszerek fejlesztéséhez.

Kulcsszavak: technikum, karriercél, továbbtanulás, elhelyezkedés; kvantitatív

CAREER ASPIRATIONS AND POST-SECONDARY EDUCATIONAL CHOICES OF VOCATIONAL SECONDARY SCHOOL STUDENTS IN THE TRANSITION PERIOD

Vocational secondary education serves as both a direct entry point to the labour market and a pathway to higher education. Therefore, examining the career decisions of students approaching the completion of their studies is particularly important. This research aimed to explore the proportion of vocational secondary school students who plan to pursue higher education, enter the labour market immediately or seek employment in their chosen profession. It also aimed to identify decision-making patterns across different fields of study.

The empirical basis of the study consisted of a sample of 98 students from four different vocational specialisations at Bánki Donát Technikum of the University of Dunaújváros. Data were collected in February 2026 using an online questionnaire. The survey included variables related to intentions for further study, the chosen field of higher education, the intention to work in the acquired profession, planned geographical mobility and the evaluation of factors influencing decisions (income expectations, professional interest, family influence and labour market opportunities). Data analysis involved descriptive statistical indicators (frequencies, proportions, and means), as well as comparative analysis across specialisations.

The findings suggest that students' decision-making strategies can be categorised into three main patterns: (1) seeking immediate employment in their trained profession, (2) continuing to higher education within the same professional field, and (3) intending to change career direction. A considerable proportion of respondents identified employment in their acquired profession as their primary objective, while a significant proportion also expressed an interest in further education. Differences in the proportions of further study and employment preferences were observable across specialisations, which can be interpreted in relation to the structural characteristics of the training programmes and the respective fields' labour market perspectives.

This study enhances our empirical understanding of the career decision-making processes of vocational secondary school students, providing a foundation for the development of institutional career guidance and higher education transition support systems.

Keywords: vocational secondary school, career decision-making, further study, labour market entry, quantitative study.

A KISGYERMEKKORI REZILIENCIA KÉRDŐÍVES MÉRŐESZKÖZEINEK SZISZTEMATIKUS ÁTTEKINTÉSE

A szakirodalom a rezilienciát olyan folyamatként határozza meg, amelyben az egyén sikeresen alkalmazkodik a kihívást jelentő élethelyzetekhez, alakulását pedig egyéni, környezeti és szociális tényezők egyaránt befolyásolják (APA, 2018). A fogalom értelmezése az elmúlt évtizedekben jelentős szemléleti változásokon ment keresztül. A korai kutatások (Wang et al., 1995; Werner, 1989) a rezilienciát belső erőforrásként azonosították, és az egyén statikus, izolált kimeneti jellemzőjének tekintették. A későbbi szakirodalom a rezilienciát már dinamikus folyamatként értelmezi, amely súlyos kockázati tényezők mellett is lehetővé teszi a fejlődést (Masten, 2001; Masten & Cicchetti, 2012), és az egyén-környezet kölcsönhatásában alakul (Masten, 2007). E szemlélettel összhangban a 21. században megjelenik a reziliencia többdimenziós, rendszerszintű megközelítése (Boonk et al, 2023; Ungar, 2012; Marquez et al, 2023), melynek kiemelkedő irányzata a Multi System Model of Resilience (Liu et al, 2020).

A mai rohamosan fejlődő világban kiemelt jelentősége van a kora gyermekkori reziliencia fejlesztésének, mivel a védő tényezők (mint az önbecsülés, az önkontroll, a társas kompetenciák és a pozitív felnőtt-gyermek kapcsolat) korai megerősítése segítheti a gyermekeket a mindennapi nehézségek leküzdésében (Miller-Lewis et al., 2013; Garcia & Jensen, 2014; Ungar, 2015), illetve az őket ért kritikák, csalódások és az esetleges bullying hatékony feldolgozásában (Seiler, 2008). A hatékony beavatkozások megtervezésének alapfeltétele a gyermekek rezilienciaszintjének feltárása és objektív értékelése. Ezért a reziliencia vizsgálata nemzetközi szinten egyre nagyobb hangsúlyt kap.

Előadásunkban egy szisztematikus szakirodalmi áttekintés eredményeit mutatjuk be. A kutatás arra irányult, hogy áttekintse és rendszerezze a kisgyermekkorban alkalmazható rezilienciát mérő eszközöket, valamint bemutassa és értelmezze azok elméleti hátterét és mérési fókuszát. Kutatásunk célja a gyermekek rezilienciáját mérő, nemzetközileg validált kérdőívek feltérképezése volt. A szakirodalmi feltárás a PRISMA-protokoll módszertanát követte. A keresést a Web of Science adatbázisban végeztük el a következő kifejezésekkel: „child resilience scale“AND („early childhood“OR „preschool“OR „primary school“). A dokumentumok szűkítése céljából csak az angol nyelvű tanulmányokat vizsgáltuk, így a szisztematikus áttekintés során 93 cikkből 35 felelt meg a szűkítési kritériumoknak. A feltárás eredményei rámutattak, hogy az elemzett tanulmányok leggyakrabban használt mérőeszközei a következők voltak: SDQ (11 alkalommal), DECA (9), CBCL (8), CYRM (5) és FRAS (3). A vizsgált kutatások többsége nem dedikált rezilienciaskálát alkalmazott, hanem többdimenziós, kombinált indexeket (multi-domain composites), amelyekben a viselkedés, érzelmi és iskolai teljesítmény is szerepelt. A mérés gyakran több forrásból származott (szülők, pedagógusok), míg az önbevalláson alapuló kérdőívek ritkán jelentek meg. Előadásunk során a hangsúlyt a hazai viszonyokra való adaptálhatóságra kívánjuk helyezni. A CYRM kérdőív adatbázisban publikált különböző változatai minden esetben megfelelő Cronbach-alfa értékeket mutattak, ami a kérdőív belső konzisztenciáját és validitását igazolja, így megbízható eszköznek bizonyult a kisgyermekkori reziliencia mérésében, és alkalmasnak találtuk az adaptálásra.

Kulcsszavak: kisgyermekkori reziliencia, reziliencia mérése, kérdőíves mérőeszközök, szisztematikus irodalmi áttekintés, CYRM-R

A SYSTEMATIC REVIEW OF QUESTIONNAIRE-BASED TOOLS FOR MEASURING EARLY CHILDHOOD RESILIENCE

According to the literature, resilience is defined as the process by which an individual successfully adapts to challenging life situations, influenced by personal, environmental and social factors (APA, 2018). The interpretation of the concept has undergone significant changes over the past few decades. Early research (Wang et al., 1995; Werner, 1989) identified resilience as an internal resource, considering it to be a static and isolated characteristic of an individual's outcomes. More recent literature, however, interprets resilience as a dynamic process that enables development even in the presence of severe risk factors (Masten, 2001; Masten & Cicchetti, 2012) and as evolving through interaction between individuals and their environments (Masten, 2007). Consistent with this perspective, the 21st century has witnessed the development of multidimensional, systems-level approaches to resilience (Boonk et al., 2023; Ungar, 2012; Márquez et al., 2023), one prominent example being the Multi-System Model of Resilience (Liu et al., 2020).

In today's rapidly changing world, fostering resilience in early childhood is particularly significant, as strengthening protective factors such as self-esteem, self-regulation, social competencies and positive adult-child relationships from an early age can help children cope with everyday challenges (Miller-Lewis et al., 2013; García & Jensen, 2014; Ungar, 2015) and process criticism, disappointments and potential bullying experiences effectively (Seiler, 2008). Identifying and objectively assessing children's levels of resilience is a prerequisite for designing effective interventions. Consequently, research on resilience is receiving increasing attention internationally.

In our presentation, we report the results of a systematic literature review. The study aimed to review and organise tools for measuring resilience in early childhood, and to present and interpret their theoretical background and measurement focus. Our study aimed to map internationally validated questionnaires for assessing children's resilience. The literature review was conducted using the PRISMA protocol methodology. The search was conducted in the Web of Science database using the following terms: 'child resilience scale' AND ('early childhood' OR 'preschool' OR 'primary school'). To narrow the results, only English-language studies were considered. Ultimately, 35 out of 93 articles met the inclusion criteria for the systematic review.

The findings indicated that the most commonly used measurement tools in the analysed studies were: SDQ (11 times), DECA (9 times), CBCL (8 times), CYRM (5 times) and FRAS (3 times). Most of the examined studies did not use dedicated resilience scales, but rather multidimensional composite indices (multi-domain composites) that included behavioural, emotional and academic performance measures. Measurements were often obtained from multiple sources (parents and teachers), while self-report questionnaires were used less frequently. In our presentation, we focus on adapting these tools to the domestic context. The various published versions of the CYRM questionnaire have consistently demonstrated adequate Cronbach's alpha values, confirming the questionnaire's internal consistency and validity. This makes it a reliable tool for measuring early childhood resilience and suitable for adaptation.

Keywords: early childhood resilience, resilience measurement, questionnaire-based tools, systematic literature review, CYRM-R

AZ EGYETEMI TESTNEVELÉS KIHÍVÁSAI A Z GENERÁCIÓS HALLGATÓK OKTATÁSÁBAN

A 21. század pedagógiáját a technológiai innováció és a tanulási paradigmaváltás kettőssége jellemzi. Az információs társadalom megjelenése és a digitalizáció terjedése alapvetően módosította a nevelési környezetet, az oktatás céljait és módszereit. Az oktatásnak új kihívásokra kell reagálnia, integrálnia kell az új technológiai megoldásokat, valamint alkalmazkodnia kell a megváltozott tanulási környezethez és formákhoz. A felsőoktatásban is szükségessé vált új szemléletek, módszerek alkalmazása, illetve új nevelési célok kitűzése (Falus-Szűcs, 2022; Szűts, 2020). Ezen változások a testnevelés tantárgy oktatására is hatást gyakoroltak.

Kutatásunk célja az egyetemi testnevelést oktató szakemberek – az elmúlt évtizedben az egyetemi testnevelés oktatásában bekövetkezett változásokról alkotott – véleményének és tapasztalatainak feltárása volt. Vizsgálni kívántuk, hogy miként alakult az egyetemi testnevelés helyzete, a hallgatók testneveléssel, sportolással kapcsolatos elvárásai, motivációja és hozzáállása, valamint a testnevelők és hallgatók közötti kommunikáció. További cél volt, hogy feltérképezzük, mennyire ismert az Egészségfejlesztő Egyetem Program a testnevelők körében, és milyen mértékben hasznosak és valósulnak meg a program fizikai aktivitásra vonatkozó ajánlásai az egyes intézményekben. Emellett javaslatokat gyűjtöttünk a hallgatók sportolási szokásainak fejlesztésére és a felsőoktatási sportélet minőségének javítására. Saját fejlesztésű, online, strukturált kérdőíves vizsgálatunkat az ország egyetemein oktató testnevelők körében végeztük (n=130). A kérdőívek kiküldése 2025/26-os tanév tavaszi szemeszterében elektronikus úton történt. Megállapítást nyert, hogy a felsőoktatási hallgatók sportolási szokásai és igényei átalakulóban vannak, a testnevelés és a hallgatók fizikai aktivitása komplex, több tényezőtől függő terület. A vizsgálat rávilágított arra, hogy a hallgatók sportolással kapcsolatos motivációja egyre inkább személyes élményekhez, rugalmas lehetőségekhez, valamint az egyetem által biztosított feltételekhez kötődik. A testnevelők megítélése szerint a hallgatók testneveléshez, sporthoz való hozzáállása közepesnek mondható. A válaszaik alapján 42,3% a sportot közepesen fontosnak, 32,7% fontosnak tartja, 9,6% nem tartja fontosnak, 15,4% pedig csak kötelező tárgyként tekint rá. A hallgatók testneveléshez és sporthoz való hozzáállásában 26 fő pozitív irányú változást tapasztalt, 15 fő szerint romlott, 11 fő szerint pedig nem történt változás. A közoktatásban bevezetett mindennapos testnevelés hatása a felsőoktatásban alig érzékelhető. A sportági tudás javulásában 28 fő egyáltalán nem tapasztalja, 21 fő pedig kismértékű fejlődést észlelt. A hallgatók fizikai állapotában 29 fő egyáltalán, 18 fő kismértékben tapasztalt változást, ami azt jelzi, hogy a testnevelés fontosságának tudatosítása és a mozgás iránti elköteleződés nem önmagától fenntartható, hanem folyamatos intézményi és pedagógiai támogatást igényel. A hallgatók óráválasztását meghatározó szempontok közül a legfontosabbak közé tartozik az idősáv (46 fő), az élményorientált, változatos testnevelés (37 fő), a jó hangulat (33 fő), a minőségi oktatás és az oktató szakmai tudása (23 fő), illetve a közösségi programok, élmények (19 fő) és a kommunikáció (19 fő). Az oktatók szerepe kibővült, új komplex kompetenciákra van szükség a Z generáció testnevelés-oktatásában, aktív és egészséges életmódra nevelésben. A vizsgálat kiemeli továbbá, az intézményi digitális kommunikációs felület, a honlapok fontosságát, a megfelelő testnevelésre, sportra vonatkozó tartalmak közvetítésében és a hallgatói motiváció fejlesztésében. Véleményünk szerint a digitális kornak megfelelő és a hallgatói igényekhez alkalmazkodó kommunikáció, illetve információátadás tehát elengedhetetlen a motiváció és a fizikai aktivitás javításában.

Kulcsszavak: egyetemi testnevelés, Z generáció, sportolási szokások, digitalizáció

CHALLENGES OF UNIVERSITY PHYSICAL EDUCATION IN TEACHING GENERATION Z STUDENTS

Twenty-first-century pedagogy is characterised by the combined impact of technological innovation and a shift in learning paradigms. Digitalisation and the rise of the information society have profoundly changed the educational environment, reshaping the aims and methods of teaching. Higher education institutions are under increasing pressure to integrate new technological solutions while adapting to evolving learning environments and student expectations. This has given rise to new perspectives, methods and educational objectives in higher education (Falus-Szűcs, 2022; Szűts, 2020). These developments have also influenced the teaching of physical education at university level.

This study aims to explore the perspectives and experiences of university physical education instructors regarding changes in the field over the past decade. We examined shifts in the status of university physical education, students' expectations and motivation, and their attitudes towards sport and physical activity. We also investigated patterns of communication between instructors and students. Additionally, we investigated instructors' awareness of the Health-Promoting University Programme and the extent to which its physical activity recommendations are implemented across institutions. The study also sought to gather proposals for improving students' sporting habits and enhancing the overall quality of university sporting life. A structured online questionnaire, developed by the authors, was administered to physical education instructors working at Hungarian universities ($n = 130$). The survey was distributed electronically during the spring semester of the 2025/26 academic year. The findings suggest that students' sporting habits and expectations are evolving and that physical education in higher education is a complex, multifactorial domain. Motivation for sport is increasingly shaped by personal experience, flexible opportunities and institutional conditions.

According to the instructors' assessments, students' attitudes towards physical education and sport are generally moderate. Based on the responses, 42.3% of students considered sport to be moderately important, 32.7% considered it to be important and 9.6% considered it to be unimportant, while 15.4% regarded it merely as a compulsory subject. Regarding changes in student attitudes, 26 instructors reported positive developments, 15 perceived a decline and 11 observed no noticeable change. The impact of daily physical education introduced in primary and secondary education appears to be only marginally visible in higher education. Twenty-eight respondents did not observe any improvements in sport-specific skills, while 21 reported only slight progress. Similarly, changes in students' physical condition were reported as negligible by 29 instructors and minimal by 18. These results suggest that awareness of the importance of physical education and commitment to physical activity cannot be sustained without ongoing institutional and pedagogical support. The most significant factors influencing students' course selection include scheduling flexibility, experience-oriented and varied classes, a positive atmosphere, high-quality instruction and professional expertise, community experiences, and effective communication.

The role of instructors has expanded considerably, requiring complex competencies to educate Generation Z students and promote an active, health-conscious lifestyle. The study also highlights the importance of institutional digital communication platforms and university websites in disseminating relevant sports-related information and fostering student motivation. Aligning communication and information delivery with the digital age and making it responsive to student needs is essential for enhancing motivation and physical activity levels.

Keywords: university physical education, Generation Z, sporting habits, digitalisation

A MATEMATIKAI SZORONGÁS CSÖKKENTÉSE A TÖBBSZÖRÖS INTELLIGENCIA ELMÉLET ALKALMAZÁSÁVAL TANÍTÓ ÉS ÓVODAPEDAGÓGUS SZAKOS HALLGATÓK KÖRÉBEN

A kutatók egyre intenzívebben vizsgálják a tantárgyi szorongás jelenségét, amely napjainkban mind gyakrabban jelenik meg az iskolákban. A magyar oktatási intézményekben tanuló diákok a leginkább szorongáskeltő tantárgynak a matematikát tartják (Nótin, 2015). A matematikai szorongás egy összetett jelenség, és sajnos a tanító és óvodapedagógus szakos hallgatóink körében is gyakran tapasztalható. A középiskolában átélt negatív élmények jelentősen befolyásolják a hallgatók ezen tantárgyhoz fűződő viszonyát. Nem szeretik a matematikát, rossz érzéseik vannak az órákon, néhányan erősen szoronganak. A matematikai attitűd vizsgálatával és a tanulók matematikához való viszonyának feltárásával a nemzetközi kutatások már az 1960-as évektől foglalkoznak, különös figyelmet fordítva a tantárgyi érdeklődésre. (Kontra, 1999). Jelen kutatásunkban a hallgatók matematikai attitűdjét és szorongásuk mértékét vizsgáltuk. Kitértünk arra is, hogy mennyire jelentkeznek náluk fizikai tünetek, illetve csökkenthető-e a szorongásuk a különböző intelligencia területekhez kapcsolódó matematikai feladatok alkalmazásával. A hallgatók érdeklődési területeit a Gardner-féle intelligenciateszt segítségével határoztuk meg. A matematikához fűződő viszonyukat és a szorongásukat online kérdőívek segítségével mértük, amelyek 5 fokozatú Likert-skálán értékelő kérdéseket tartalmaztak. A kérdőíveket 145 hallgató töltötte ki. A válaszadók 49%-a óvodapedagógus, 51%-a pedig tanító szakos hallgató. 46,2%-uk nappali, 53,8% pedig levelező tagozaton tanul. A kérdőív kitöltésére az alapozó matematika kurzusok első óráján került sor. A kérdéseinkre, mind az attitűd, mind a szorongás vonatkozásában érdekes válaszokat kaptunk. Néhány eredményt kiemelve, a kitöltések alapján a matematikai attitűd tekintetében azt mondhatjuk, hogy a hallgatók szeretnék fejleszteni a matematikai tudásukat és szívesen tanulnak új módszereket, de nem szívesen foglalkoznak matematikával a szabadidejükben. Ugyanakkor fontosnak tartják, hogy jó példát mutassanak a gyermekeknek a matematikához való viszonyulásukban. A szorongást tekintve fizikai tüneteket nagyon csekély arányban jelöltek. Nem a matematikától, mint tantárgytól félnek, hanem leginkább attól, hogyha ki kell menniük a táblához és mások előtt kell megoldaniuk egy feladatot. Félnék attól, hogy mi lesz, ha nem tudják megoldani. A kurzus során a hagyományos matematikai feladatok mellett az érdeklődési területükhöz kapcsolódó feladatokat is megoldottunk. Az ilyen jellegű feladatok megoldása közben a megfigyeléseink alapján azt mondhatjuk, hogy a hallgatók sokkal felszabadultabban és bátrabban mertek kiállni a csoport elé. Több kurzusnál még folyamatban van a vizsgálat, így az eredmények végleges kiértékelésére március végén kerül sor, de az eddigi részeredmények pozitív változásokat mutatnak.

*Az előadás a Kulturális és Innovációs Minisztérium Nemzeti Tehetség Programja,
az NTP-HHTDK-25-0018 projekt keretében valósult meg.*

Kulcsszavak: felsőoktatáspedagógia, matematika, attitűdformálás, szorongáscsökkentés, egyéni fejlesztés

REDUCING MATH ANXIETY AMONG TEACHER TRAINING AND PRESCHOOL EDUCATION STUDENTS THROUGH THE APPLICATION OF MULTIPLE INTELLIGENCES THEORY

Researchers are increasingly studying the phenomenon of subject-specific anxiety, which is becoming more prevalent in schools today. In Hungary, both educational institutions and their students consider mathematics to be the most anxiety-inducing subject (Nótin, 2015). Mathematical anxiety is a complex phenomenon and, unfortunately, is often observed among our teacher training and preschool education students. Negative experiences in secondary school can have a significant influence on students' attitudes towards mathematics. They dislike mathematics, feel uncomfortable in class and some experience severe anxiety.

Since the 1960s, international research has examined attitudes towards mathematics and explored students' relationships with the subject, paying particular attention to their interest in it (Kontra, 1999). In our current research, we examined students' attitudes towards mathematics and their anxiety levels. We also investigated the extent to which they experience physical symptoms and whether using mathematical tasks related to different areas of intelligence could reduce their anxiety. We used Gardner's intelligence test to determine the students' areas of interest. Their relationship to mathematics and their anxiety were measured using online questionnaires containing questions rated on a 5-point Likert scale.

The questionnaires were completed by 145 students. Of these, 49% were preschool teachers and 51% were elementary school teachers. Of these, 46.2% were full-time students and 53.8% were part-time. The questionnaire was completed during the first class of the introductory mathematics course. We received interesting answers to our questions regarding attitude and anxiety. Based on the responses, we can highlight some of the results: in terms of attitude towards mathematics, students would like to improve their knowledge and are willing to learn new methods, but are reluctant to engage with mathematics in their free time. At the same time, they consider it important to set a good example to their children regarding their attitude towards mathematics. In terms of anxiety, a very small proportion of respondents reported physical symptoms. They are not afraid of mathematics as a subject, but rather of being called upon to solve a problem at the blackboard in front of others. They are afraid of what will happen if they cannot solve it. During the course, as well as solving traditional mathematical problems, we also solved problems related to the students' areas of interest.

Based on our observations, we can say that students are much more relaxed and more willing to stand up in front of the group when solving these types of problems. The study is ongoing across several courses, and the final evaluation of the results will take place at the end of March. However, the partial results so far show positive changes.

Keywords: higher education pedagogy, mathematics, attitude formation, anxiety reduction, individual development

KÍSÉRLET A MAGYAR NEVELÉSTUDOMÁNY 1945 ÉS 1965 KÖZÖTTI TÖRTÉNETÉNEK REKONSTRUKCIÓJÁRA

A magyar neveléstudomány szocialista korszakbeli történetét több megközelítési mód és különféle források segítségével írták le és írják le folyamatosan a hazai neveléstörténészek. Az egyik megközelítési mód a politika és neveléstudomány, illetve a politika és pedagógia kapcsolatára helyezi a hangsúlyt elemzései során. E kutatások azt próbálják meg bebizonyítani, hogy az egypártrendszerű szovjet típusú diktatúrában – amilyen a magyar is volt – a politika hatással volt a közoktatási rendszerre, a pedagógiára és a neveléstudományra is. E logikának megfelelően forrásként elsősorban a politikai, oktatáspolitikai dokumentumokat elemzik és arra kíváncsiak, hogy e döntések hogyan képződtek le a pedagógiában és a neveléstudományban. E megközelítés erőssége, hogy a pedagógia történetét nemcsak a szakmai-pedagógiai logika segítségével írja le, hanem segítségül hívja a politikatudomány és egynémely esetben a szociológia tudományának metodológiáját. Azonban erőssége egyben gyengesége is, hiszen olykor a politológiai-szociológiai logika háttérbe szorítja a szakmai-pedagógiai megközelítést.

Ezzel szemben a másik releváns kutatási irány a szakmai-pedagógia logika segítségével igyekszik leírni a pedagógia 1945 utáni történetét. Ez azt jelenti, hogy a kutatások a pedagógiai logikára, és nem más – például politológiai – változókra helyezik a hangsúlyt. Az ilyen jellegű kutatások a neveléstudomány, oktatástudomány fejlődését az érintett területeken végbement szakmai-pedagógiai változások segítségével írják le. Ennek megfelelően e kutatási irányt követő kutatók forrásai közé tartoznak a korszak legrelevánsabb neveléstudósainak művei (Ágoston György, Nagy Sándor stb.). E megközelítési mód érdeme abban rejlik, hogy a szakmai-pedagógiai, szakmai-neveléstudományi logikára helyezi a hangsúlyt. Viszont olykor nem láttatja azt a tényt, hogy a pedagógiára is hatnak külső tényezők, például a politikai rendszerben végbement változások, vagy éppen maga a politikai rendszer.

Jelen vizsgálat e már meglévő kutatási irányok eredményeire építve igyekszik kiegészíteni a magyar pedagógia 1945 és 1965 közötti történetére vonatkozó tudásunkat, méghozzá azzal, hogy a szocialista korszak neveléstudósainak visszaemlékezéseit vonja be kutatásának forrásai közé. Ugyanis 1963 és 1965 között a Pedagógiai Szemle hasábjain hét neveléstudós visszaemlékezése jelent meg (Ágoston György, Jausz Béla, Kiss Árpád, Nagy Sándor, Földes Éva, Hermann Alice és Kelemen László). Jelen kutatás amellet érvel, hogy e visszaemlékezések olyan értékes információkat, tényeket és adatokat rejtenek, amelyeket nem tartalmaznak sem az oktatáspolitikai, sem a szakmai-neveléstudományi dokumentumok. Természetesen a visszaemlékezések szubjektív szövegek, emiatt vizsgálatuk során elengedhetetlen a megfelelő forráskritika használata, azonban e forráskritikai munka elvégzése után releváns, eddig fel nem tárt eredményeket kínálnak az oktatástörténész-szakma számára.

Kulcsszavak: neveléstudomány, szocializmus, diktatúra, visszaemlékezések, Rákosi-korszak

AN ATTEMPT TO RECONSTRUCT THE HISTORY OF HUNGARIAN EDUCATIONAL SCIENCE BETWEEN 1945 AND 1965

The history of Hungarian educational science during the socialist era has been described and is continuously being described by Hungarian historians of education using various approaches and sources. The first approach focuses on the relationship between politics and educational science, and politics and pedagogy. This research aims to prove that in a one-party Soviet-style dictatorship, such as Hungary's, politics had an impact on the public education system, pedagogy, and educational science. In line with this logic, they primarily analyse political and educational policy documents as sources and seek to understand how these decisions were reflected in pedagogy and educational science. The strength of this approach is that it describes the history of pedagogy not only with the help of professional pedagogical logic, but also draws on the methodology of political science and, in some cases, the science of sociology. However, its strength is also its weakness, as political-sociological logic sometimes overshadows the professional-pedagogical approach.

In contrast, the other relevant line of research attempts to describe the history of pedagogy after 1945 using the logic of the professional-pedagogical approach. This means that research focus on pedagogical logic rather than other variables, such as politics. This type of research describes the development of educational theory and didactics with the help of professional-pedagogical changes that have taken place in these scientific areas. Consequently, researchers following this line of research often refer to the works of the most relevant educational scientists of the period (György Ágoston, Sándor Nagy, etc.). The value of this approach lies in the fact that it focuses on professional-pedagogical and professional-educational scientific logic and not on anything else. However, it sometimes ignores the fact that pedagogy is also influenced by external factors, such as changes in the political system or the political system itself.

Building on the results of these existing lines of research, the present study seeks to supplement our knowledge of the history of Hungarian pedagogy between 1945 and 1965 by using the memoirs of educational scientists from the socialist era as sources. Indeed, between 1963 and 1965, the Pedagogical Review published the memoirs of seven educational scientists (György Ágoston, Béla Jausz, Árpád Kiss, Sándor Nagy, Éva Földes, Alice Hermann, and László Kelemen). This research argues that these memoirs contain valuable information, facts, and data that are not included in either education policy or professional educational scientific documents. Of course, memoirs are subjective texts, so it is essential to use appropriate source criticism when examining them. However, once this source criticism has been implemented, they offer relevant, previously undiscovered findings for historians of education.

Keywords: educational science, socialism, dictatorship, memoirs, Rákosi era

¹Károli Gáspár Református Egyetem
IKT Kutatóközpont, Oktatásinformatikai Továbbképző Központ
Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar
²Károli Gáspár Református Egyetem
Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar
Társadalom- és Kommunikációtudományi Intézet
Szociológiai Tanszék

INTÉZMÉNYI SZABÁLYOZÁS ÉS OKTATÓI FELKÉSZÜLTSG: A HAZAI FELSŐOKTATÁSI MI INTEGRÁCIÓ KÉT NÉZŐPONTBÓL

A mesterséges intelligencia (MI) felsőoktatási térnyerése egyszerre vet fel intézményi szabályozási és oktatói kompetenciafejlesztési kérdéseket. Jelen előadás célja e két nézőpont integrált bemutatása: egyrészt a hazai felsőoktatási intézmények MI-használattal kapcsolatos szabályozási gyakorlatainak feltérképezése és összehasonlító elemzése, másrészt az egyetemi oktatók MI-műveltségének és digitális kompetenciájának vizsgálata, valamint ezek összefüggéseinek feltárása. A két kutatás egymást kiegészítve világít rá arra, hogy az MI-ökoszisztéma eredményes intézményi bevezetése csak a megfelelő kompetenciákra épülő, világos szabályozási környezetben valósulhat meg.

A szabályozási vizsgálat 2025 őszén kvantitatív dokumentumelemzéssel térképezte fel a magyar felsőoktatási intézmények nyilvánosan elérhető MI-szabályzatait. Az eredmények szerint az intézmények 53%-a rendelkezik ilyen dokumentummal, amelyek formája, fókusza és részletezettsége jelentősen eltér (az 1-től az 52 oldalas dokumentumig). Ennek ellenére több közös hangsúly meghatározható: az akadémiai integritás védelme, az adatbiztonság, valamint a felelős és transzparens MI-használat.

A kutatás második része a szabályozási kereteket az oktatói kompetenciák oldaláról egészíti ki. Egy nagymintás, országos kérdőíves vizsgálat ($n = 1103$) a Hornberger-féle MI-literacy skála és a felsőoktatási DigCompEdu keretrendszer alkalmazásával mérte fel az oktatók digitális felkészültségét. A korrelációs elemzések pozitív kapcsolatot mutattak a digitális pedagógiai kompetencia és az MI-műveltség között ($R = .105$; $p < .001$), ami igazolja, hogy az MI-eszközök hatékony integrációjához elengedhetetlen a stabil digitális alapkompétencia. A kevert módszertanú megközelítés részeként 32 félig strukturált interjú mélyítette el a kvantitatív eredményeket, amelyek alapján négydimenziós oktatói tipológia rajzolódott ki: MI-optimisták, MI-szkeptikusok, MI-pragmatisták és MI-bizonytalanok.

A két kutatás szintézise rávilágít arra, hogy az intézményi szabályozások és az oktatói kompetenciák egymást feltételező tényezők. A szabályzatok csak akkor lehetnek hatékonyak, ha reflektálnak az oktatók valós tudásszintjére, attitűdjeire és igényeire; míg a kompetenciafejlesztés akkor lehet célzott, ha azt világos és következetes intézményi iránymutatások támogatják. Ennek megfelelően javasoljuk a szabályozási keretek és a kompetenciafejlesztési stratégiák összehangolt, tipológiaalapú kialakítását, amely a hazai felsőoktatás MI-használatának biztonságos, etikus és hatékony fejlesztését szolgálja.

Kulcsszavak: mesterséges intelligencia, felsőoktatás, MI-szabályzat, digitális kompetencia, MI-műveltség

INSTITUTIONAL REGULATION AND FACULTY PREPAREDNESS: AI INTEGRATION IN HUNGARIAN HIGHER EDUCATION FROM TWO PERSPECTIVES

The expansion of artificial intelligence (AI) in higher education raises both institutional regulatory challenges and issues related to the development of teaching competencies. The aim of this presentation is to provide an integrated overview of these two perspectives: on the one hand, mapping and conducting a comparative analysis of Hungarian higher education institutions' regulatory practices regarding AI use; on the other hand, examining university instructors' AI literacy and digital competence, as well as exploring the relationships between them. Together, the two studies highlight that the successful institutional implementation of an AI ecosystem can only be achieved within a clear regulatory framework built upon appropriate competencies.

The regulatory study mapped publicly available AI-related policies of Hungarian higher education institutions in autumn 2025 through quantitative document analysis. The results indicate that 53% of institutions have such documents, which vary considerably in form, focus, and level of detail (ranging from 1 to 52 pages). Despite these differences, several common emphases can be identified: the protection of academic integrity, data security, and the responsible and transparent use of AI.

The second part of the research complements the regulatory perspective by focusing on instructors' competencies. A large-scale national survey ($n = 1103$), applying the Hornberger AI literacy scale and the DigCompEdu framework adapted for higher education, assessed instructors' digital preparedness. Correlation analyses revealed a positive relationship between digital pedagogical competence and AI literacy ($R = .105$; $p < .001$), confirming that stable foundational digital competencies are essential for the effective integration of AI tools. As part of a mixed-methods approach, 32 semi-structured interviews provided deeper insight into the quantitative findings, resulting in the identification of a four-dimensional typology of instructors: AI optimists, AI skeptics, AI pragmatists, and AI uncertain users.

The synthesis of the two studies demonstrates that institutional regulations and instructors' competencies are mutually interdependent factors. Policies can only be effective if they reflect instructors' actual knowledge levels, attitudes, and needs, while competence development can only be well-targeted if supported by clear and consistent institutional guidelines. Accordingly, we propose the coordinated, typology-based design of regulatory frameworks and competence development strategies to promote the safe, ethical, and effective advancement of AI use in Hungarian higher education.

Keywords: artificial intelligence (AI), higher education, AI policy, digital competence, AI literacy

A MÚLT ÚJRAMESÉLÉSE MI-VEL – PROJEKTPEDAGÓGIAI MEGKÖZELÍTÉS A KÖZÉPISKOLAI TÖRTÉNELEMOKTATÁSBAN

Az előadás egy mesterséges intelligenciával támogatott, projektpedagógiai kísérlet tapasztalatait mutatja be a középiskolai történelemoktatás kontextusában. A vizsgálat középpontjában az a kérdés áll, miként járulhat hozzá a digitális eszközök tudatos alkalmazása a történelmi gondolkodás, különösen a történelmi empátia és a forráskritikai kompetenciák fejlesztéséhez. A feldolgozott történelmi problémakör az 1922-es soproni nemzetgyűlési választások eseménysora, amely a korabeli sajtóban megjelenő magyar–német politikai és identitásbeli feszültségek révén jól modellezi a társadalmi polarizációt, az előítéletesség és a narratív konstrukció kérdéseit. A 12. évfolyamos tanulók egy fiktív, 1922-ben megjelenő soproni napilap megszerkesztésén keresztül „újramesélték” a múltat. A feladat komplex tanulási helyzetet teremtett: a diákoknak korabeli sajtóforrásokat kellett elemezniük, eltérő politikai és társadalmi nézőpontokat rekonstruálniuk, valamint ezek alapján koherens, korhűnek szánt narratívákat alkotniuk. A munka során szöveges és vizuális digitális produktumok születtek (cikkek, vezércikkek, hirdetések, plakátok), amelyek egy adott korszak gondolkodásmódját és retorikáját igyekeztek megjeleníteni. A projekt így egyszerre igényelt történelmi tudást, kreatív problémamegoldást és reflektált döntéshozatalt. A mesterséges intelligencia eszközei a tanulási folyamat különböző szakaszaiban kaptak szerepet: támogatták a szövegalkotást, a vizuális tervezést, a lehetséges nézőpontok variálását és a tartalmak strukturálását. Kiemelt pedagógiai cél volt ugyanakkor, hogy a tanulók ne kész megoldásként, hanem vitatható, ellenőrzendő javaslatként kezeljék az MI által generált tartalmakat. A hangsúly a kritikai ellenőrzésen, a történelmi kontextusba helyezésen és az anakronizmusok kiszűrésén volt. Az MI így nem helyettesítette a történelmi gondolkodást, hanem annak reflexív gyakorlóterévé vált. A projekt hatásának vizsgálata bemeneti és kimeneti kérdőíves mérésre épült, amely a történelmi empátia egyes dimenzióit, az elfogultság felismerésének képességét, valamint a mesterséges intelligenciához való viszonyulást mérte. Az eredmények a történelmi nézőpontváltás tudatosabb alkalmazását, az előítéletek kritikusabb értékelését és az MI használatával kapcsolatos etikai érzékenység erősödését jelzik. A tanulók visszajelzései alapján a technológia növelte a motivációt és az önálló munkavégzés élményét, miközben rávilágított a digitális tartalomalkotás felelősségi dimenzióira is. A tapasztalatok arra utalnak, hogy a digitális eszközök bevonása nem pusztán módszertani innováció, hanem a tanári szerep és a tanulásszervezés újragondolását is szükségessé teszi. A tanár facilitátorként, szakmai kontrollpontként és reflexiós partnerként van jelen, míg a tanulók aktív értelmezőként és tudásalkotóként vesznek részt a közös történelmi jelentésképzésben. A projekt eredményei alapján a mesterséges intelligenciával támogatott projektpedagógia ígéretes keretet kínál a 21. századi kompetenciák – különösen a kritikai gondolkodás, az empátia és a digitális tudatosság – fejlesztéséhez a középiskolai történelemoktatásban.

Kulcsszavak: mesterséges intelligencia az oktatásban, projektalapú tanulás, történelmi empátia, forráskritika, középiskolai történelemoktatás

RE-TELLING THE PAST WITH AI – A PROJECT-BASED APPROACH TO TEACHING HISTORY IN SECONDARY EDUCATION

This presentation introduces an artificial intelligence-supported, project-based pedagogical experiment conducted in the context of secondary school history education. The study's central question is how the conscious use of digital tools can contribute to the development of historical thinking, particularly with regard to historical empathy and critical analysis of sources. The historical case examined is the series of events surrounding the 1922 parliamentary elections in Sopron. Through the political and identity-based tensions between the Hungarian and German communities reflected in the contemporary press, this case provides an appropriate model for analysing social polarisation, prejudice and the construction of historical narratives. Through creating a fictitious newspaper published in Sopron in 1922, Year 13 students 'retold' the past. This task presented students with a complex learning situation, requiring them to analyse contemporary press sources, reconstruct differing political and social perspectives, and develop coherent, historically plausible narratives based on these materials. The project resulted in textual and visual digital products, such as articles, editorials, advertisements and posters, which were designed to reflect the mindset and rhetoric of the period. Thus, the learning process demanded historical knowledge, creative problem-solving and reflective decision-making. Artificial intelligence tools were integrated at various stages of the learning process to support text production, visual design, exploring alternative viewpoints and structuring content. A key pedagogical objective was to ensure that students did not treat AI-generated outputs as final answers, but rather as proposals open to debate and verification. Emphasis was placed on critical evaluation, contextualisation and identifying anachronisms. In this sense, AI did not replace historical reasoning; rather, it provided a reflective space in which such reasoning could be practised and improved. The project's impact was assessed using pre- and post-intervention questionnaires that measured selected aspects of historical empathy, the ability to recognise bias, and attitudes towards artificial intelligence. The findings suggest a more deliberate adoption of perspective-taking, a more discerning evaluation of prejudice, and heightened ethical awareness concerning the use of AI. Student feedback also suggests that integrating technology enhanced motivation and supported independent work while highlighting the responsibilities inherent in creating digital content. The results suggest that integrating digital tools represents a broader reconsideration of teacher roles and learning organisation, not merely methodological innovation. Teachers assume the roles of facilitator, professional guide and reflective partner, while students participate as active interpreters and knowledge constructors in the shared process of creating historical meaning. Overall, AI-supported, project-based pedagogy appears to offer a promising framework for developing key twenty-first-century competencies, particularly critical thinking, empathy and digital awareness, within secondary history education.

Keywords: artificial intelligence in education, project-based learning, historical empathy, source criticism, secondary history education

INTERKULTURÁLIS KOMPETENCIAFEJLESZTÉS A BIP-MOBILITÁS KERETÉBEN

Az előadás alapját képező empirikus kutatás az Apor Vilmos Katolikus Főiskola Blended Intensive Programme (BIP) keretében megvalósított programjának vizsgálatára irányul. A tanulmány a 2025-ös Intercultural Dialogue Through Stories című programban résztvevő 27 nemzetközi pedagógushallgató portfóliójának kvalitatív elemzésére épül. A portfóliók feldolgozása a Grounded Theory módszertani keretében történt, különös tekintettel Anselm Strauss és Juliet Corbin (1990, 1998) által képviselt irányzatra. A kutatás célja a hallgatói tapasztalatok feltárása és értelmezése annak érdekében, hogy az eredmények hozzájáruljanak a magyarországi felsőoktatási intézményekben megvalósuló BIP-programok fejlesztési koncepciójához. A módszertani választást indokolja, hogy a Grounded Theory posztmodern szemléletmódja lehetővé teszi a résztvevők perspektívájának minél autentikusabb megjelenítését, így az elemzésben feltárjuk és elismerjük a válaszadók eltérő valóságészlelését, amely az interkulturalitás egyik alapvető tézise.

A szisztematikus kvalitatív adatelemzés eredményei alapján kirajzolódik, hogy a BIP időbeli kerete – különösen annak rövideksége – strukturális korlátot jelent a tartós közösségtudat kialakulása szempontjából; a közös tevékenységek elsősorban átmeneti csoportkohéziót eredményeztek. A BIP virtuális szakaszának vizsgálata rámutat, hogy a hallgatók az előadásközpontú formákkal szemben inkább az interaktív, kooperatív feladatokra nyitottak, amelyek hatékonyabban alapozhatják meg a jelenléti szakasz közösségépítő folyamatait. Az elemzés továbbá hangsúlyozza, hogy a nemzetközi hallgatói csoportokban a kooperatív tanulás legjelentősebb akadályát a nyelvi heterogenitás (eltérő angol nyelvi kompetenciaszintek, akcentusbeli különbségek) jelentik. E nehézségek részben kompenzálhatók a műhelymunka során alkalmazott nonverbális történetmeselési technikák révén, amelyek elősegítik a jelentésképzést és az interperszonális kapcsolódást. Az eredmények kiemelik a fogadóintézmény szervezeti kultúrájának meghatározó szerepét, a nyitottságot és az inkluzív intézményi attitűdöt, amelyek elősegítik az interkulturalitásból fakadó különbségek és az esetleges konfliktusok adaptív kezelését, s ez pozitív hatással van a hallgatói interakciókra. Mindez pedig összhangban áll az Európai Unió mobilitási és nemzetköziesítési törekvéseivel.

Kulcsszavak: interkulturalitás, Grounded Theory, közösségépítés, Blended Intensive Programme, felsőoktatási mobilitás

INTERCULTURAL COMPETENCE DEVELOPMENT WITHIN THE FRAMEWORK OF BIP MOBILITY

The empirical research underlying this presentation focuses on the Blended Intensive Programme (BIP) organized by Apor Vilmos Catholic College. The study is based on a qualitative analysis of the portfolios of 27 international teacher training students participating in the 2025 programme called Intercultural Dialogue Through Stories. The portfolios were processed using the Grounded Theory methodology, with particular reference to the approach represented by Anselm Strauss and Juliet Corbin (1990, 1998). The aim of the research is to explore and interpret student experiences in order to contribute to the development concept of BIPs organized in Hungarian higher education institutions. The choice of methodology is justified by the fact that the postmodern approach of Grounded Theory allows for the most authentic representation of the participants' perspectives, thus in the analysis we explore and acknowledge the respondents' different perceptions of reality, which is one of the fundamental theses of interculturality.

Based on the results of systematic qualitative data analysis, it becomes clear that the time frame of the BIP – especially its brevity – poses a structural constraint on the development of a lasting sense of community; joint activities primarily promote temporary group cohesion. An examination of the virtual phase of the BIP shows that students are more open to interactive, cooperative tasks than lecture-based formats, which can more effectively lay the foundations for community-building processes in the physical phase. The analysis also emphasizes that the most significant obstacle to cooperative learning in international student groups is linguistic heterogeneity (different levels of English language proficiency, differences in accent). These difficulties can be partially compensated for by nonverbal storytelling techniques used in workshops, which promote meaning-making and interpersonal connection. The results highlight the decisive role of the host institution's organizational culture, openness, and inclusive institutional attitude, which promote the adaptive management of differences and potential conflicts arising from interculturality, which has a positive effect on student interactions. All of this is in line with the European Union's mobility and internationalization efforts.

Keywords: interculturality, Grounded Theory, community building, Blended Intensive Programme, higher education mobility

A TANULÁS MONITOROZÁSA FIZIOLÓGIAI PARAMÉTEREK SEGÍTSÉGÉVEL

Felmerült az EEG-adatok oktatási környezetben történő alkalmazása a tanulók éberségének és kognitív terhelésének monitorozására feladatok során. A módszer hátránya, hogy az EEG-adatok értelmezése nehézkes, mivel az EEG-aktivitás nagyfokú egyéni változékonyságot mutat. Az adatelemzés technikai szakértelmet és időt igényel. Legmegbízhatóbban az éberség, fáradtság és a vizuális érzékelés követhető EEG-vel.

Ebben a tanulmányban 20 középiskolás diák agyi aktivitását rögzítettük EEG-vel, miközben biológia leckékre figyeltek, amelyeket film, szöveg és hanganyag formájában prezentáltunk számukra. Kontrollként csukott és nyitott szemű relaxációt, illetve fejszámolás alatti aktivitást használtunk. EEG-mérés után teszteltük, hogy mennyire emlékeztek a biológialeckékre, és kitöltöttek egy önreflexiós kérdőívet is, amelyben értékelték a feladatok nehézségét és a fáradtságukat. A tanulók tanulási stílusát egy VARK-teszttel mértük.

A kísérletben azt vizsgáltuk, hogy a tanulók egyéni tanulási stílusa mennyire befolyásolja a feladatmegoldás sikerességét, melyik prezentációs módszer segítette a leghatékonyabban a teszt megoldását, és hogyan korreláltak a különböző EEG-paraméterek a teszteredményekkel. Az EEG-adatokból kiszámítottuk az átlagos alfa-teljesítményt az éberség és a fáradtság monitorozására, a frontális théta-teljesítményt a rövid távú memória használatának monitorozására és a különböző feladatok során fellépő kognitív terhelést.

Azt tapasztaltuk, hogy a tanulási stílus nem befolyásolta a tesztek eredményeit. Az átlagos frontális théta-aktivitás pozitív korrelációt mutatott a teszteredményekkel. Azok, akiknek magas volt a frontális théta-aktivitásuk egy feladat során, jobb eredményt értek el azoknál, akiknek alacsony volt. Vagyis azok a tanulók, akik hatékonyan tudták használni a rövid távú memóriájukat, több tényre emlékeztek a leckéből. A kognitív terhelési értékek nem korreláltak a teszteredményekkel, a tanulók jó teszteredményeket értek el átlagos és magas kognitív terhelési értékekkel is. A fáradtság negatív korrelációt mutatott a filmfeladat teszteredményével: a fáradtabb tanulók nem szerették a filmet, inkább az olvasási feladatot kedvelték. Az olvasásnál a diákok saját tempójukban haladhattak, valószínűleg fáradtan ezért részesítették előnyben a filmmel szemben. A film audiovizuális prezentációs módja túl sok információt nyújtott ahhoz, hogy fel tudják dolgozni a megfelelő ütemben.

Bár az EEG jelenlegi oktatástechnológiai használatát korlátozza, hogy csak néhány kognitív jellemzőről áll rendelkezésünkre elegendő adat ahhoz, hogy megbízható következtetéseket vonjunk le, de a pilotvizsgálat eredményei biztatók, a kognitív folyamatokkal kapcsolatos agyi aktivitás korrelál a tanulás eredményességét jelző faktorokkal. Másik fontos megállapításunk, hogy a multimodális prezentáció nem feltétlenül a leghatékonyabb prezentációs forma, a diákok mentális állapota is befolyásolja, hogy milyen prezentációs módot részesítenek előnyben.

Kulcsszavak: EEG, multimodális prezentáció, tanulás

MONITORING THE LEARNING PROCESS USING PHYSIOLOGICAL PARAMETERS

Recently, the use of EEG data has been suggested for monitoring students' alertness and cognitive load during learning tasks in educational settings. One disadvantage of this method is that EEG data is difficult to interpret, as EEG activity shows a high degree of individual variability. Data analysis requires technical expertise and time. EEG is the most reliable method for monitoring alertness, fatigue, and visual perception.

In this study, we recorded the brain activity of 20 high school students using EEG while they studied biology lessons in the form of films, texts and audio recordings. For comparison, we used closed- and open-eyed relaxation and mental arithmetic activities. Following the EEG measurements, we assessed their recall of the biology lessons, and the students completed a self-reflection questionnaire in which they rated the difficulty of the tasks and their level of fatigue. The students' learning style was assessed using a VARK test.

We examined the effect of students' individual learning styles on task-solving success, the most effective presentation method for solving the test, and the correlation between different EEG parameters and test scores. From the EEG data, we calculated the average alpha power and frontal alpha power to monitor alertness and fatigue, and the frontal theta power to monitor short-term memory use and cognitive load during the different tasks.

We found that learning style did not affect test scores. Average frontal theta activity showed a positive correlation with test results: those with high frontal theta activity during a task achieved higher test scores than those with low frontal theta activity. In other words, students who were able to use their short-term memory effectively remembered more facts from the lessons.

Cognitive load values did not correlate with test results; students performed well with both average and high cognitive load values. Fatigue was negatively correlated with test scores on the movie task. Students who were tired also disliked the movie and preferred the reading task. Students could progress at their own pace during the reading task, which is probably why they preferred it to the film when they were tired. The film's audiovisual presentation provided too much information for them to process at the right pace.

While the current use of EEG in educational technology is limited by the fact that there is only enough data on a few cognitive characteristics to draw reliable conclusions, the results of the pilot study are encouraging. They show that brain activity related to cognitive processes correlates with factors that indicate learning effectiveness.

Another important finding is that a multimodal presentation is not necessarily the most effective form of presentation, and students' mental state influences their preferred form of presentation.

Keywords: EEG, learning, multimodal presentation

AZ ÉRTÉKORIENTÁCIÓK SZEREPE A FENNTARTHATÓSÁGI ATTITÜDÖK ÉS PRO-ENVIRONMENTÁLIS VISELKEDÉSEK ALAKULÁSÁBAN KÖZÉPISKOLÁS TANULÓK KÖRÉBEN

A fenntarthatóság pedagógiája az elmúlt évtizedekben az oktatás egyik kiemelt területévé vált, ugyanakkor a fenntarthatósági attitűdök kialakulását befolyásoló értékalapú és világnézeti tényezők empirikus vizsgálata – különösen középiskolai kontextusban – továbbra is hiányos a hazai kutatásokban. A kutatás célja annak feltárása, hogy a vallásosság, az értékorientációk és a fenntarthatósági attitűdök, valamint az önbevallott környezettudatos viselkedés milyen összefüggésben állnak egymással középiskolás tanulók körében, továbbá, hogy az értékorientációk közvetítő szerepet töltenek-e be a vallásosság és a fenntarthatósági attitűdök kapcsolatában.

A kutatás kvantitatív, keresztmetszeti kérdőíves módszert alkalmaz, a vizsgálati minta 10–12. évfolyamos tanulókból áll ($N \approx 150$ –200), középiskolák bevonásával. A mérőeszköz több, egymásra épülő blokkot tartalmaz: a vallásosság mértékének és formáinak (szubjektív vallásosság, vallásgyakorlás gyakorisága) vizsgálatát; az értékorientációk mérését a Schwartz-féle értékelmélet rövidített változata alapján, kiemelten az önmeghaladó, proszociális és tradícióorientált, valamint az önérvényesítő értékdimenziókra; továbbá a fenntarthatósági attitűdök feltárását a New Environmental Paradigm logikájára épülő állítások segítségével. A kérdőív kiterjed az önbevallott környezettudatos viselkedés (pl. energiatakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés, tudatos fogyasztás) és az iskolai értékalapú, illetve fenntarthatóság-orientált nevelési környezet tanulói észlelésének mérésére is.

Az adatelemzés során deskriptív statisztikák, megbízhatósági vizsgálatok, korrelációs és regressziós elemzések, valamint mediációs modellek kerülnek alkalmazásra. A kutatás hipotézise szerint a magasabb vallásossági szint erősebb önmeghaladó és proszociális értékorientációval jár együtt, amelyek pozitívan kapcsolódnak a fenntarthatósági attitűdökhöz és viselkedéshez, míg az önérvényesítő értékek negatív összefüggést mutatnak ezekkel. Várható továbbá, hogy az értékorientációk részben közvetítik a vallásosság és a fenntarthatósági attitűdök kapcsolatát, valamint, hogy az iskolai nevelési klíma érzékelése szignifikáns szerepet játszik az attitűdök és viselkedések alakulásában.

A kutatás eredményei hozzájárulhatnak az értékalapú nevelés, a vallásos nevelés és a fenntarthatóság pedagógiájának tudatosabb integrációjához, és empirikus alapot nyújthatnak olyan nevelési gyakorlatok kialakításához, amelyek a diákok hosszú távú, belsővé vált fenntarthatósági elköteleződését támogatják.

Kulcsszavak: értékalapú nevelés; vallásosság; fenntarthatósági attitűdök; Schwartz-értékelmélet; NEP-skála

THE ROLE OF VALUE ORIENTATIONS IN THE DEVELOPMENT OF SUSTAINABILITY ATTITUDES AND PRO- ENVIRONMENTAL BEHAVIORS AMONG SECONDARY SCHOOL STUDENTS

In recent decades, sustainability education has become a central focus of educational discourse. However, there is limited empirical research examining the value- and worldview-related factors that influence sustainability attitudes, particularly in the context of secondary education in Hungary. This study explores the relationships between religiosity, value orientations, sustainability-related attitudes and self-reported pro-environmental behaviour among secondary school students. Particular attention is given to the mediating role of value orientations in the relationship between religiosity and sustainability attitudes.

The study employs a quantitative, cross-sectional, questionnaire-based research design. The sample comprises students in years 10–12 ($N \approx 150\text{--}200$) from both faith-based and non-faith-based secondary schools. The research instrument comprises several interconnected sections: measurement of the level and forms of religiosity (subjective religiosity and frequency of religious practice); assessment of value orientations based on a shortened version of Schwartz's value theory, with a particular focus on self-transcendent, prosocial and tradition-oriented values, as well as self-enhancing value dimensions; and evaluation of sustainability attitudes using statements grounded in the logic of the New Environmental Paradigm (NEP). Additionally, the questionnaire measures self-reported pro-environmental behaviours (e.g. energy conservation, selective waste collection and conscious consumption) and students' perceptions of value-based and sustainability-oriented educational practices within their schools.

Data analysis includes descriptive statistics, reliability testing, correlation and regression analyses, and mediation models. The study hypothesises that higher levels of religiosity are associated with stronger self-transcendent and prosocial value orientations, which are then positively related to sustainability attitudes and pro-environmental behaviour. Meanwhile, self-enhancing values are expected to show negative associations. Furthermore, value orientations are assumed to partially mediate the relationship between religiosity and sustainability attitudes. Students' perceptions of their school's educational climate are also expected to significantly influence both attitudes and behaviours.

The findings of this study are expected to contribute to a more integrated understanding of value-based education and religious education.

Keywords: value-based education, sustainability attitudes, Schwartz's value theory, New Environment Paradigm scale

**THE HISTORY OF (HUNGARIAN) SCOUTING
IN NAGYBECSKEREK BETWEEN 1909 AND 1941**

The research focuses on the local development of a youth movement that played a decisive role on a global scale in the first half of the 20th century but whose membership and activities also remain significant present-day. The World Organization of the Scout Movement comprises 176 scout associations, with a membership of more than 60 million young people and volunteers worldwide, while the World Association of Girl Guides and Girl Scouts has more than 11 million members in 153 countries in 2026. The aim of this research is to present the activities of the Nagybecskerek (Hungarian) scouting between 1909 and 1941.

Nagybecskerek can be considered the cradle of Hungarian scouting, as the Hungarian translation of Baden-Powell's *Scouting for Boys* book first appeared in the 1909/1910 school yearbook of the Nagybecskerek Municipal High School. There are few written sources available on scouting during this period, but the surviving material evidence, the flag of the Nagybecskerek scout regiment, suggests that there was scouting activity in Nagybecskerek even before World War I.

During the period under investigation, the scout troop in Veliki Bečkerek operated continuously, regardless of changes in the national organization, until the German occupation of the area in 1941. Scouting was established in Veliki Bečkerek (Nagybecskerek) in 1923 within the framework of the Association of Boy Scouts and Girl Guides (*Savez Izvidnika i Planinki*) and continued its activities even after the introduction of the dictatorship in the Royal Yugoslav Scout Association (*Savez Skauta Kraljevina Jugoslavija*).

The research is based on Serbian and Hungarian archival sources, contemporary press materials (*Híradó*, *Torontál*, *Bácsmegyei Napló*, *Napló*), scout press (*Skautski Glasnik*, *Glasnik Izvidnika i Planinki*) and school yearbooks. The research methodology consisted of source, document, and literature analysis.

Based on the sources, the research shows that the Nagybecskerek scout troop (from 1935 Petrovgrad) was the most populous scout troop in the Kingdom of Yugoslavia in 1938, according to the official statistics of the association. Nagybecskerek not only played a significant role in the early stages of scouting, but also contributed as a key factor to the regional formation and development of the scouting movement throughout the entire period under study.

The research contributes to the study of the educational and social history of the communities of Nagybecskerek and Vojvodina, highlighting that scouting functioned not only as a youth activity but also as a force for community cohesion during the politically turbulent first half of the 20th century.

Keywords: scouting, educational history, Nagybecskerek, youth movement, Yugoslav scouting

**A TEHETSÉGGONDOZÓ PEDAGÓGUS
SZEMÉLYE ÉS GYAKORLATI ESZKÖZTÁRA
PEDAGÓGUSHALLGATÓK TAPASZTALATAI ALAPJÁN**

A tehetség és a tehetséggondozás fogalmköreihez kapcsolódóan számos különböző megközelítést, modellt ismerünk, mindeközben gyakorlati vonatkozásban jelentősen meghatározók a célcsoport életkori sajátosságai is. Pedagógusképző intézményként ezen árnyalatok a képzéseknek mind elméleti ismereteket gazdagító, mind gyakorlati készségeket fejlesztő részleteiben kifejeződnek.

A Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Karán a csecsemő- és kisgyermeknevelő, óvodapedagógus és tanító alapképzési szakos hallgatóinkat szólítottuk meg a tehetségsegítés szakjukhoz – és általa hivatásukhoz – illeszkedő sajátosságaihoz kapcsolódóan. Előadásunkban az érkezett válaszokat összegezzük és elemezzük a tehetséggondozó pedagógus személye és gyakorlati eszköztára vonatkozásában kari szellemiségünk és gyakorlatunk példáinak bevonásával.

Kérdőíves vizsgálatunk témaszálai között érintettünk a tehetség fogalmi megragadásához kapcsolódó, valamint a tehetséges személyiségre jellemző lelki sajátosságokat. Karunk szellemiségét követve közvetlenül építkezünk a hit szerepére a legjobb képességek kibontakoztatása során, így hallgatóinkat is megkérdeztük a hitbeli érintődés és a tehetséggondozás kapcsolódásáról. A tehetségsegítő pedagógus személyes készségei és tevékenységei, mint lehetőségek a tehetségek fejlesztésében, gyarapításában további kérdéseink témaszálait képezték csakúgy, mint a pedagógushallgatók közvetlen tapasztalatának megszólítása a témában.

Célunk a pedagógusképzésben, kiemelten a csecsemő- és kisgyermeknevelő, óvodapedagógus, valamint tanító alapképzési szakokon részt vevő hallgatók gondolatainak feltárása a témában, kérdőíves kutatásunkhoz kapcsolódó válaszaikon keresztül pedig a szakjuk mentén az adott gyermeki életkori szakaszhoz illeszkedő tehetségsegítő tendenciák megragadása. Célunk mindezek által a kari gyakorlatunk tapasztalatainak, valamint további pedagógusképzési tanulságainak elemzése annak reményében, hogy a hallgatók hivatásuk további szakaszaiban is hasznosíthatják mindezeket saját tehetségsegítő tevékenységeik során.

A kutatást a Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Karának Tehetséggondozás és minőségbiztosítás új környezetben című pályázata támogatja.

Kulcsszavak: tehetséggondozás, pedagógusképzés, életkori sajátosságok

THE PERSONALITY AND PRACTICAL TOOLS OF THE TALENT DEVELOPMENT TEACHER BASED ON THE EXPERIENCES OF TEACHER TRAINING STUDENTS

There are many different approaches and models related to the concepts of talent and talent development, while the age characteristics of the target group are also significantly decisive in practical terms. As a teacher training institution, these nuances are reflected in the details of our training programs, which enrich both theoretical knowledge and practical skills.

At the Faculty of Pedagogy of Károli Gáspár University of the Reformed Church in Hungary we addressed our students in the basic training programs for infant and early childhood educators, preschool teachers, and elementary school teachers in relation to the specific characteristics of their talent support specialization and, through it, their profession. In our presentation, we summarize and analyze the responses we received in relation to the personality and practical tools of the talent-supporting educator, drawing on examples from our faculty's spirit and practice.

Among the topics covered in our questionnaire survey were those related to the conceptual understanding of talent and the psychological characteristics typical of talented individuals. In keeping with the spirit of our faculty, we build directly on the role of faith in the development of the best abilities, so we also asked our students about the connection between faith and talent development. The personal skills and activities of teachers who support talent as opportunities for developing and nurturing talent formed the subject of our further questions, as did the direct experiences of teacher training students in this area.

Our goal was to explore the thoughts of students participating in teacher training programs, particularly those studying to become infant and early childhood educators, preschool teachers, and elementary school teachers, and, through their responses to our questionnaire-based survey, to identify talent-supporting trends appropriate to the given age group of children in their respective fields. Our goal is to analyze the experiences of our faculty and further lessons learned in teacher training in the hope that students will be able to utilize these in their own talent development activities in the further stages of their careers.

The research is supported by the Faculty of Pedagogy of Károli Gáspár University of the Reformed Church in Hungary grant application entitled Talent management and quality assurance in a new environment.

Keywords: talent development, teacher training, age-specific characteristics

RESEARCH ON TRILINGUAL READING (2001-2025): A SYSTEMATIC REVIEW

Trilingual reading research has expanded since 2001, yet evidence remains fragmented and concentrated in a small set of contexts. The PRISMA 2020 guided systematic review synthesizes studies that assessed reading in the same sample across three languages (L1, L2, L3) and reported at least one reading outcome (e.g., word reading or reading comprehension). We addressed three questions: (1) Which designs, samples, and methods dominate the field? (2) Which individual differences factors are examined? (3) Which factors explain variation in reading outcomes across the three languages?

Searches in Scopus (n=74), Web of Science (n=561), and ERIC (n=26) used (“trilingual education” OR trilingualism OR trilingual) AND read*. After removing duplicates, screening titles/abstracts, and evaluating full texts against eligibility criteria, 14 studies met inclusion criteria.

Across the corpus, cross-sectional quantitative designs dominated; longitudinal and intervention studies were rare. Most studies focused on reading comprehension and emphasized word-level and language-specific predictors such as decoding, phonological awareness, vocabulary, and orthographic similarity. Evidence consistently supported cross-linguistic transfer, particularly from L1 to L2/L3 when languages shared orthographic features, while transfer was weaker or more variable across typologically distant writing systems. However, higher-order comprehension processes (inferencing, discourse integration, and metacognitive monitoring) were seldom operationalized, and integrated explanatory models that combine linguistic, cognitive/metacognitive, and contextual variables were uncommon. Variation across L1–L3 was most often explained by proficiency and exposure-related factors (vocabulary size, amount of input, and language of instruction), whereas broader contextual predictors (socio-economic status, migration background, classroom practices, and teacher support) were rarely included, limiting ecological validity and implications for practice.

To conclude, the review maps the current empirical scope of trilingual reading research and identifies priorities for future work: more longitudinal and intervention designs, stronger measurement of higher-order comprehension and metacognition, and multi-level models that incorporate instructional and socio-contextual factors alongside cross-linguistic transfer mechanisms across L1–L3. These directions are essential for designing evidence-informed supports in multilingual classrooms. For example, aligning instruction with learners’ exposure profiles, explicitly teaching decoding strategies when orthographies differ, and strengthening comprehension instruction beyond vocabulary to include inferencing and monitoring across different languages.

Keywords: Trilingual reading, multilingual literacy, cross-linguistic transfer, orthographic similarity, systematic review.

VALÓSÁG ÉS KÉPZELET A MAGYAR NÉPMESÉKBEN

Amikor a népmesékkal találkozunk, megszokjuk, hogy tündéri világba csöppenünk. Olyanba, ahol a jó elnyeri méltó jutalmát, a rossz pedig megbűnhődik. Azt is megtanuljuk, hogy a mese szereplői az ember vágyott jó életére adott válasz és vigasz hordozói, egyúttal az emberi élet jelképei is. Ezért tanulhat az egyszerű történetű, nyelvezetű, rövid mesékből már a kisgyermek is.

A valós és elképzelt környezetet és történetet egyszerűen csak meseszerűnek nevezzük. Holott a mesemondás eredetileg a felnőttek mulatsága volt, s valós történeteken alapult. Mindez egyszerre magában hordozza a valósat és a jelképeset. A konkrét cselekvések mellett az irracionális. Ezért válhatott gyermekeknek mondott történeté, hiszen így tud megfelelni a gyermeki világképnek.

Ugyanakkor népmeséink a magyar hagyomány jelképrendszerét hordozzák, nyelvi szimbólumokkal, s emellett az identitásképzésre is alkalmasak. Ha tüzetesebben megvizsgáljuk őket, látjuk, hogy a szereplők (akadályok és segítők) megvilágítják az élet színtereit és embertípusait. Olyan kérdéseket vetnek fel, hogy mik az emberi célok, lelki-szellemi szükségletek, gondolati, mentalitásbeli változások, illetve milyen az adott kor világképe, s ebben mi az örök emberi.

Tanulmányunk és előadásunk arra keresi a választ, miként lesz az évszázadok tanúja a mese, mit jelentett, s mit jelent ma. Ezzel célunk annak bemutatása, hogy a magyar népmese nem elszakad a valóságtól, hanem egy sajátos transzformáció révén a paraszti világ hétköznapi tapasztalatait emeli szimbolikus szintre.

Ebben négy konkrét mesén keresztül multidiszciplinárisan, részben a magyar szimbolikus látásmód kutatásainak szakirodalmára, részben a magyar nyelvtörténetre, illetve a kultúrtörténetre támaszkodunk, emellett az antropológiai módszert használjuk.

Arra keressük a választ konkrét példákon keresztül, hogy miként jelenik meg a kettős világkép, a tér és idő viszonylatban mit jelentenek a mesei toposzok illetőleg a helyjelölések. Rávilágítunk a mesében megjelenő szociális feszültségek megjelenésére és a paraszti világ konkrét tárgyainak jelentőségére, s mindebben hol helyezkedik el a vizualitás, a megtapasztalás. Megpróbáljuk bemutatni, hogy a mesék fantasztikuma nem öncélú, hanem funkcionális, és ebben milyen szerepe van a rítusnak. Mindemögött hol és hogyan húzódik a pszichológiai igazság, miként ötvöződik transzcendens értelmezéssé a látszólagos ellentét: a képzelet és a valóság.

Kulcsszavak: Archetípus, néprajzi realizmus, szakrális tér, táltoshit, szociális igazságosság

REALITY AND FANTASY IN HUNGARIAN FOLK TALES

When we read folk tales, we are usually transported to a world of fairy tales. A world where good is rewarded and evil is punished. We also learn that the characters in fairy tales symbolise the good life that people long for, as well as representing human life itself. This is why even young children can learn from these short, simple stories and their language.

We simply refer to both the real and imaginary environments and stories as fairy tales. However, storytelling was originally intended to entertain adults and was based on real events. All of this carries both reality and symbolism. There are concrete actions and irrationality. This is why they became fairy tales for children, as they fit their worldview.

At the same time, our folk tales carry the symbolic system of Hungarian tradition and linguistic symbols, making them suitable for identity formation. Examining them more closely reveals that the characters (obstacles and helpers) illuminate scenes and types of life. They raise questions such as: what are human goals and spiritual and intellectual needs; what changes in thinking and mentality have occurred; what is the worldview of a given era; and what is eternal in humanity?

Our study and presentation seek to answer the question of how fairy tales have reflected centuries of history and what they have meant in the past and present. Our goal is to demonstrate that Hungarian folk tales are not divorced from reality, but rather elevate the everyday experiences of peasant life to a symbolic level through a unique transformation.

In this section, we draw on literature concerning the symbolism of fairy tales, the history of the Hungarian language and cultural history, applying anthropological methods in the process.

Using concrete examples, we explore how the dual worldview emerges and the significance of fairy tale and place name motifs in relation to space and time. We highlight the social tensions that appear in the tales, as well as the significance of specific objects from peasant life. We also examine the role of visibility and experience in all this. We demonstrate that the fantastic elements of the tales serve a purpose and examine the role of rituals in this context. Underpinning all this, we explore where and how psychological truth lies and how the apparent contradiction between imagination and reality is connected in a transcendent interpretation.

Keywords: archetype, ethnographic realism, sacred space, táltoshit, social justice

**EGY BUKÁS ANATÓMIÁJA OKTATÁSPOLITIKAI KONTEXTUSBAN:
BUDAPEST ÉS A KORMÁNYZAT HATALMI RIVALIZÁLÁSA
EGY KARRIER TÜKRÉBEN SAJTÓKERETEZÉSSSEL**

Az 1921-ben oktatási tanácsnoknak kinevezett, 1923-ban alpolgármesternek megválasztott dr. Zilahi Kiss Jenő szakmai életútja különleges fordulatokat rejt. A Tanácskormány alatt az egyházi javak államosítását még támogató, majd azt követően igen gyorsan a keresztény-nemzeti szellemiséget maximálisan kiszolgáló, ezért a kommün mellett magukat exponáló tanerők elbocsátását, a zsidó iskolaigazgatók leminősítését kezdeményező, a B-listázást az általa „megbízhatatlannak” tartott tanerők elbocsátásával abszolváló főhivatalnok Budapest törvényhatóságán. A húszas évek közepéig erőskezü főhivatalnoka a fővárosnak, az oktatáspolitikai vezető aktora. Az általa irányított, felügyelt oktatási szcénában a Wolff Károly vezette kereszténynacionalista párt szellemiségét képviselve konfrontatív tanügy- és rekrutációs politikát képviselt az oktatásban akkor, amikor a Klebelsberg vezette Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium kiemelt szerepet szánt a tanítóságnak a Trianon utáni új eszme, a kultúrfölény megvalósításában.

A korszakban az írott sajtó közvélemény-formáló szerepe vitathatatlan. A kutatás során Zilahi Kiss 1924–1925-ben bekövetkező térvesztését, majd bukását, és az azt követő éveit rekonstruáljuk azon politikai orgánusok segítségével, melyek szellemi gyökereit Zilahi Kiss a magáénak vallotta ebben az időszakban. A Központi Sajtóvállalat reprezentánsai, a Szózat és az Új Nemzedék, valamint a Milotay István szerkesztette Új Nemzedék alkotja a korpuszt. A kvalitatív vizsgálat egyrészt arra keresi a választ, hogy a lapok mely tartalmak segítségével tematizálták a Zilahi Kiss-diskurzust az olvasótáboruk számára. A politikai újságok diskurzusteremtő és -befolyásoló képessége által milyen narratívát alkottak a Zilahi Kiss térvesztésével és a teljes megsemmisülésével kapcsolatosan? Megjelent-e a hatalmi konfliktus, Budapest–kormány relációja a publikációkban? Hogyan interpretálták a politikailag kötött lapok a vizsgált személy politikai, szakpolitikai pedigéjét? Megjelent-e, ha igen, akkor milyen (szak)politikai tartalmak által a múlt átkeretezése? A kutatás a leíró statisztika révén arra is választ keres, hogy a kvantifikáció tekintetében kimutatható-e szignifikáns különbség a periodikák publikációs mintázatában Zilahi Kiss Jenő vonatkozásában? Megjelent-e szármosság tekintetében a szerkesztőségek által bizonyos témák elhallgatása, más tartalmak kiemelt reprezentálása? A kutatás eddigi eredményei alapján elmondható, hogy a keresztény-nemzeti lapok narratívája változást mutat Zilahi Kiss tevékenységének bemutatásakor és annak értelmezésekor az idő előrehaladtával, illetve a lapokban a múlt átkeretezése is kimutatható egy Budapest-kötődésű oktatáspolitikus esetében.

Kulcsszavak: Dr. Zilahi Kiss, fővárosi oktatáspolitikai, hatalmi konfliktus, sajtókutatás

ANATOMY OF A FAILURE IN THE CONTEXT OF EDUCATIONAL POLICY: THE POWER RIVALRY BETWEEN BUDAPEST AND THE GOVERNMENT IN THE LIGHT OF A CAREER WITH PRESS FRAMING

Dr. Jenő Zilahi Kiss, who was appointed as an educational councilor in 1921 and elected as a deputy mayor in 1923, has a unique career path. During the Council Government, he supported the nationalization of church property, and then very quickly served the Christian-nationalist spirit to the fullest, initiating the dismissal of teachers who exposed themselves to the Commune, the downgrading of Jewish school principals, and completing the B-listing by dismissing teachers he considered “unreliable.” Until the mid-twenties, he was a strong-willed chief official in Budapest, a leading actor in educational policy. In the educational scene he directed and supervised, he represented the spirit of the Christian-nationalist party led by Károly Wolff and represented a confrontational curriculum and recruitment policy in education at a time when the Ministry of Religion and Public Education led by Klebelsberg intended a prominent role for the teaching profession in the implementation of the new idea of cultural supremacy after Trianon.

The role of the written press in shaping public opinion in the era is indisputable. During the research, we reconstruct the loss of Zilahi Kiss in 1924–1925, then his fall, and the years that followed with the help of the political organs whose intellectual roots Zilahi Kiss claimed as his own during this period. The representatives of the Central Press Company, Szózat and Új Nemzedék, as well as Új Nemzedék edited by István Milotay, form the corpus. The qualitative study seeks to answer, on the one hand, the questions of which content the newspapers used to thematize the Zilahi Kiss discourse for their readership? What narrative did political newspapers create regarding the loss of space and its complete destruction through their discourse-creating and -influencing ability? Did the power conflict and the Budapest-government relationship appear in the publications? How did the politically connected newspapers interpret the political and policy pedigree of the person under study? Did the reframing of the past appear, and if so, what (professional) policy content? The research also seeks to answer, through descriptive statistics, whether a significant difference can be demonstrated in the publication pattern of the periodicals regarding Jenő Zilahi Kiss in terms of quantification? Did the editorial staff silence certain topics or highlight other content in terms of frequency? Based on the results of the research so far, it can be said that the narrative of Christian-national newspapers shows a change in the presentation and interpretation of Zilahi Kiss’s activities as time goes on, and a reframing of the past can also be detected in the newspapers in the case of an education politician with ties to Budapest.

Keywords: Dr. Zilahi Kiss, capital city education policy, power conflict, press research

**THE POSSIBILITIES OF SELF-TRANSCENDENCE
AND MEANINGFUL EXISTENCE IN THE EDUCATIONAL PROCESSES
OF THE CONTEMPORARY SCHOOL**

This theoretical research primarily endeavors to examine spirituality and transcendence through the humanistic lens of positive psychology within an educational-psychological context. Far from being a neurotic escape, the desire for transcendence is perceived as a fundamental psychological need inherent in the structure of human existence, manifesting most intensely during crisis situations.

The study aims to explore how spirituality functions as an active organizing principle and a protective factor in adolescent thriving. At the core of this inquiry is the theoretical correlation suggesting that the virtue of transcendence and the search for meaning can integrate the fragmented experiences of youth into a harmonious whole. Specifically, the research addresses how the coherent worldview provided by spirituality can shield the adolescent consciousness from psychic entropy and assist in reframing failures as developmental opportunities.

The methodological foundation of this study is an integrative theoretical synthesis, bridging the scientific frameworks of positive psychology (Seligman, Csíkszentmihályi) with the existential insights of the humanistic tradition (Maslow, Frankl, Lukas). Within this framework, spirituality is interpreted not as a rigid, institutionalized system of dogmas, but as a deeply personal, emotional bond—a point of connection between the individual and the transcendent that paves the way for self-transcendence.

The results highlight that spirituality is not merely a passive buffer against substance abuse or depression, but the very foundation of flourishing. During the "spiritual awakening" characteristic of adolescence, the educator's primary role is to identify the student's inner "spark" and provide a Winnicottian "holding environment" that facilitates reflective contemplation (*besinnung*). Ultimately, the conclusion suggests that education, viewed as spiritual guidance, fosters the healing of various injuries within the inner world and promotes profound personal growth.

Keywords: spirituality, meaning, self-transcendence, adolescent thriving, inner spark

**ÚJ LOKALIZMUS ÉS NYITOTT ISKOLA A GYAKORLATBAN – A GYÖKEREKET
ÉS SZÁRNYAKAT PROJEKT FEJLESZTÉSI FOLYAMATÁBA
ÁGYAZOTT RÉSZVÉTELI AKCIÓKUTATÁS EREDMÉNYEI**

A Roots and Wings – Gyökereket és szárnyakat Erasmus+ együttműködésben két falusi iskola és azok szakmai partnerei a nyitott iskola (Falus & Vajnai, 2012; Taguma & Frid, 2024) és az új lokalizmus (Rapos et al., 2011) szemléletére építve gondolják újra az iskolai működést. A nyitott iskola koncepciója a helyi közösség erőforrásainak tudatos használatára, partnerségek építésére és ezek pedagógiai programba integrálására törekszik. A kapcsolódó új lokalizmus a tanulást a (helyi) közösség kontextusába helyezi vissza, és kölcsönös viszonyt épít: az iskola a helyi közegre támaszkodik, miközben aktívan hozzájárul a közösség építéséhez.

A projekt kutatási szakaszában azokra a kérdéseket keressük a választ, hogy hogyan értelmezhető a résztvevő pedagógusok és intézmények hozzáállása (helyi partnerségek, tanulószervezési átjárhatóság, diákok bevonása stb.) a spirális akciókutatási ciklusok során és mely beavatkozások (műhelymunka kérdőív, e-learning reflektív visszajelzés) járulnak hozzá leginkább az elméleti és tartalmi fejlesztéshez.

A projektet a részvételi akciókutatás spirális logikájába (Zank, 2020) ágyazva monitoroztuk: a résztvevő intézmények meglévő közösségi-iskolai gyakorlatait feltáró, közös reflexiót indító szakaszt egy kétnapos szakmai műhely követte, ahol a résztvevők reflektív/önértékelő kérdőívet töltöttek ki (n=26). A műhelyben a közösségi projektek tudatos tervezéséhez szükséges kompetenciákat és a lehetséges helyi partnereket is feltérképezték. A következő ciklusban hat fejlesztő közösen készített e-learning tananyagot a nyitott iskola és új lokalizmus témájában; a pilot során pedagógusok strukturált visszajelzése (n=15) alapján iteratív módon módosították a tartalmat és a tanulási útvonalatokat.

A részvételi akciókutatás ebben a kontextusban kettős funkciót tölt be, egyrészt fejlesztési eszköz, mert a résztvevők visszacsatolásai közvetlenül alakítják a projekt eredményeit (képzési anyagot, nyitott iskola adaptációs potenciálját stb.); másrészt professziófejlesztő keret, mert a pedagógusok a saját pedagógiai valóságukra, szerepeikre és a helyi erőforrásokkal való munkára reflektálnak.

Az előadás célja a folyamat és az eddigi tanulságok rendszerezett bemutatása.

Kulcsszavak: Akciókutatás, nyitott iskola, új lokalizmus

NEW LOCALISM AND THE OPEN SCHOOL IN PRACTICE – RESULTS OF A PARTICIPATORY ACTION RESEARCH EMBEDDED IN THE DEVELOPMENT PROCESS OF THE ROOTS AND WINGS PROJECT

In the Roots and Wings Erasmus+ collaboration, two rural schools and their professional partners are rethinking school functioning by drawing on the concepts of the open school (Falus & Vajnai, 2012; Taguma & Frid, 2024) and new localism (Rapos et al., 2011). The open school concept aims at the intentional use of local community resources, building partnerships, and integrating these into the school's pedagogical programme. The related approach of new localism places learning back into the context of the (local) community and builds a reciprocal relationship: the school relies on the local environment while actively contributing to community development.

During the research phase of the project, we formulated the following questions: RQ1: How can the attitudes of participating teachers and institutions (local partnerships, permeability/connectedness of learning organisation, student involvement, etc.) be interpreted across the spiral cycles of action research? RQ2: Which interventions (workshop questionnaire, reflective feedback on the e-learning module) contribute most to the theoretical and content development?

We monitored the project by embedding it in the spiral logic of participatory action research (Zank, 2020): the initial phase—exploring the participating institutions' existing community–school practices and initiating collective reflection—was followed by a two-day professional workshop, where participants completed a reflective/self-assessment questionnaire ($n = 26$). During the workshop, the competencies needed for the intentional planning of community projects and potential local partners were also mapped. In the next cycle, six developers collaboratively created an e-learning module on the themes of the open school and new localism; during the pilot, the content and learning pathways were iteratively revised based on teachers' structured feedback ($n = 15$).

In this context, participatory action research serves a dual function: (1) a development tool, because participants' feedback directly shapes the project outputs (training material, the adaptation potential of the open school concept, etc.); and (2) a professional development framework, because teachers reflect on their own pedagogical realities, roles, and work with local resources. The aim of the presentation is to provide a structured account of the process and the lessons learned so far.

Keywords: Action research open school, new localism

HELYSZÍNEK A VÉSZKORSZAKBÓL – IDŐKAPSZULÁKBÓL KIRAJZOLÓDÓ TÖRTÉNETEK

A kutatás a holokausztt felső tagozaton történő oktatásának módszertani megújítására irányul, különös tekintettel a helyalapú tanulás és a narratív tudásátadás lehetőségeire. A második világháborút követő évtizedekben a magyarországi holokausztt társadalmi feldolgozása hosszú időre háttérbe szorult, amely a kollektív emlékezet töredezettségéhez vezetett. A késleltetett múltértelmezés következtében a téma oktatása ma is kihívások elé állítja a pedagógusokat, különösen az empátiafejlesztés és a történelmi gondolkodás morális dimenzióinak megerősítése terén.

A kutatás célja annak vizsgálata, miként járulhat hozzá az időkapszula-módszer és a történeti séta összekapcsolása a 7–8. évfolyamos tanulók történelmi tudatosságának, empátiájának és aktív tudáskonstrukciójának fejlesztéséhez. Alapvető kutatási kérdésem, hogy a személyes történetekre és lokális helyszínekre épülő, élményalapú tanulásszervezés képes-e mélyebb megértést és nagyobb bevonódást eredményezni, mint a hagyományos tanórai feldolgozás. Hipotézisem szerint a mikrohistóriai megközelítés és a tanulói szerepvállalás erősíti a reflektív gondolkodást és az erkölcsi érzékenységet.

A vizsgálat elméleti keretét a Nemzeti alaptanterv és a kerettanterv előírásai, valamint a Yad Vashem pedagógiai koncepciója adja, amely hangsúlyozza a gyermeki nézőpont, a személyes történetek és az embermentés példáinak jelentőségét. A módszertani kísérlet alapjául Zágonyi Balázs *A csillag és a százados* című ifjúsági regénye szolgál, amely mikro- és makroszinten egyaránt lehetőséget teremt a történelmi események értelmezésére.

A fejlesztés során négy időkapszula került kialakításra, amelyek egy-egy regényrészletet, korabeli használati tárgyakat és – a Holokausztt Emlékközpont kiállításából származó – fényképeket tartalmaznak. A tanulók feladatlapok segítségével dolgozzák fel az anyagot, majd az eredményeket idegenvezetői forgatókönyvvé alakítják. A 8. évfolyamos tanulók GPS-koordináták alapján szervezett történeti sétán mutatják be a vészkorszak helyszíneit a 7. évfolyamosoknak, a gyakorlóiskola közvetlen környezetében. A kvalitatív megfigyelések és tanulói reflexiók alapján a módszer erősítette az érzelmi bevonódást, a történelmi perspektívaváltás képességét és az együttműködést.

Az eredmények arra utalnak, hogy a lokális térhez és személyes narratívákhoz kötött tanulásszervezés hatékony eszköze lehet a holokausztt komplex, erkölcsi dimenziókat is integráló feldolgozásának felső tagozaton.

Kulcsszavak: holokauszttoktatás; helyalapú tanulás; empátiafejlesztés; narratív tudásátadás

SITES FROM THE HOLOCAUST IN HUNGARY (1944) – STORIES EMERGING FROM TIME CAPSULES

This research project aims to update the methodology for teaching the Holocaust in upper primary education (Grades 7–8), focusing particularly on the potential of place-based learning and narrative knowledge transmission. In the decades following World War II, the social processing of the Holocaust in Hungary was marginalised for a long time, resulting in the fragmentation of collective memory. This delayed interpretation of the past continues to present challenges for educators when teaching the subject, particularly with regard to fostering empathy and reinforcing the moral dimensions of historical thinking.

This study will examine how combining the time capsule method with historical walks can contribute to developing historical consciousness, empathy and active knowledge construction among Years 7 and 8 students. The central research question is whether experience-based learning organised around personal stories and local sites can generate a deeper understanding and greater engagement than traditional classroom instruction. The hypothesis is that combining a microhistorical approach with active student participation enhances reflective thinking and moral sensitivity.

The study's theoretical framework is based on the requirements of the Hungarian National Core Curriculum and related framework curricula, as well as the pedagogical concept of Yad Vashem, which emphasises the importance of children's perspectives, personal narratives and examples of rescue. The methodological experiment is based on Balázs Zágoni's youth novel *A csillag és a százados* (The Star and the Captain), which provides opportunities to interpret historical events at micro and macro levels.

During the development process, four time capsules were created, each containing an excerpt from the novel, period artefacts, and photographs from the Holocaust Memorial Centre exhibition. Students process these materials using worksheets, before transforming their findings into a guided tour script. Using GPS coordinates, Year 8 students lead a historical walk, presenting local sites from the Holocaust era to Year 7 students in the immediate surroundings of the practice school. Qualitative observations and student reflections suggest that this approach strengthened emotional engagement, the ability to adopt historical perspectives and collaborative skills.

These results suggest that an approach centred on local spaces and personal narratives could effectively address the complexity of the Holocaust, including its moral dimensions, in upper primary education.

Keywords: Holocaust education; place-based learning; empathy development; narrative knowledge transfer

KREATÍV FELADATOK AZ ÓRAI FIGYELEMZAVAR KEZELÉSÉRE

Számos pedagógiai szakirodalom foglalkozik a megnövekedett médiahasználat miatt kialakuló órai figyelemzavar problémájával. Ugyanakkor a hétköznapi pedagógiai gyakorlatban is nyilvánvaló tapasztalat, hogy az átlagos diákok egy-egy órai feladatra irányuló koncentrációjának időintervalluma is egyre csökken.

Az órai keretek között az ismeretek átadása mellett tehát egyre nagyobb hangsúllyal kell hogy szerepeljenek azok a tevékenykedtető feladatok, amelyek nemcsak a tananyag elsajátítását és begyakorlását, hanem a diákok egyéni képességeit, tehetségét, világról való tudását is mozgósítják, s ezzel bevonják a tanórába. Minél szerteágazóbb jellegűek, kreatívabbak és minél rövidebbek ezek a feladatok, annál jobban ritmizálják a tanórai tevékenységet. Ha mindezek mellett változatos tanulói munkaformákat választunk: egyéni, páros és csoportos szervezési módokat, illetve eltérő feladattípusokat biztosítunk diákjaink számára, tehát zárt és nyílt végű feladatokat egyaránt, akkor további sikereket érhetünk el a figyelemkoncentráció fejlesztése terén.

Előadásomban azokat az osztálytermi tapasztalatokat szeretném összefűzni, amelyeket az általános iskolai magyar, illetve katolikus hittan, valamint a gimnáziumi franciaóráimon gyűjtöttem össze. Változatosan tevékenykedtető feladatok segítségével a diákok órai bevonódása többszöröse a frontális módszernél tapasztaltaknál. Azzal kapcsolatban osztanám meg tapasztalataimat, hogy a rajzos és a nyílt végű feladatok, illetve a szabad történetmesélés, a kreatív írás akár önállóan, akár a Komplex Instrukciós Program keretébe ágyazottan mennyire sokat javíthatnak diákjaink koncentrációs képességén.

A pedagógiai szakirodalom kifejti a közösségi- és szórakoztató média használatának árnyoldalait a diákok pszichés állapota, fejlődése és iskolai jelenléte szempontjából. És valóban, az otthoni médiahasználatra mérsékelt a ráhatásunk. De az iskolában, az óráinkon úgy irányítjuk és alakítjuk diákjaink tevékenykedtetését, ahogyan a legjobbnak gondoljuk. Tehát minél több oldalról mutatjuk meg számukra tehetségüket, annál valószínűbb, hogy nem iskolai helyzetekben is egyre inkább e képességeikre fognak támaszkodni ahelyett, hogy a médiafogyasztás legyen az elsődleges az életükben.

Kulcsszavak: figyelemkoncentráció, figyelemzavar, feladattípusok, tevékenykedtetés, kreativitás

USING CREATIVE TASK TYPES TO MANAGE ATTENTION DISORDERS IN THE CLASSROOM

A considerable body of pedagogical literature addresses the issue of attention disorders in the classroom developing as a result of increased media use. At the same time, everyday teaching practice clearly shows that students' ability to concentrate on a single classroom task is steadily decreasing.

Therefore, within the framework of the lesson, alongside transmitting knowledge, increasing emphasis must be placed on activity-based tasks that support the acquisition and practice of curriculum content, as well as mobilising students' individual abilities, talents and knowledge of the world. This actively involves them in the lesson. The more diverse, creative and short these tasks are, the better they help to create a rhythm in classroom activities. Further success in developing students' concentration skills can be achieved by choosing varied forms of student work — individual, pair and group organisation — and providing different task types, including both closed- and open-ended activities.

In my presentation, I will synthesise classroom experiences gathered from my primary school Hungarian language and Catholic religious education classes, as well as my secondary school French lessons. Students' classroom engagement is much greater with varied, activity-based tasks than with frontal teaching methods. I would like to share my experiences of using drawing-based activities, free storytelling, creative writing and open-ended tasks, either independently or as part of the Complex Instruction Programme, to significantly improve students' concentration abilities.

Pedagogical literature also highlights the negative effects of social and entertainment media use on students' psychological well-being, development and engagement with school. Indeed, our influence over media use at home is limited. However, at school, we can shape and direct students' active engagement as we see fit. The more opportunities we give them to recognise and demonstrate their talents from different angles, the more likely they are to rely on these abilities outside of school as well, rather than making media consumption the main focus of their lives.

Keywords: focus, attention deficit, task types, activity-based learning, creativity

ELSŐÉVES TANÁRSZAKOS HALLGATÓK A PÁLYAVÁLASZTÁSUKRÓL – EGY VIZSGÁLAT TAPASZTALATAI

Napjainkban egyre általánosabban elfogadott nézet, hogy középiskolás fiataljainktól a pályaválasztás során nem egy életre szóló döntést kell elvárunk. Így van ez a pedagógusnak készülő diákok esetében is, de össztársadalmi érdek, hogy minél több fiatal - akiket képességeik, tudásuk, a pálya iránti érzelmeik alkalmassá tehetnek erre a pályára - bátorítsunk a pályaválasztásra, erősítsük meg őket alakuló érdeklődésükben, hogy megmaradjanak a választott pályán. Igyekeznek-e eléggé az iskola és a benne működő tanár a pálya iránt érdeklődőket megnyerni, megtesznek-e minden tőle telhetőt azért, hogy vonzóvá tegye a szakmát? Kap-e támogatást a tanárnak készülő fiatal szűkebb környezetétől, családjától, barátaitól? Hogyan élték ezt meg a kutatásunkba bevont elsőéves tanárszakos hallgatók? Senkinek, de különösen a szakma képviselőinek nem lehet közömbös, hogy hányan és kik választják a tanári pályát. Bár számtalan kutatás, tanulmány foglalkozik azokkal a kérdésekkel, hogy kik azok a középiskolások, akiket vonz a tanári pálya, és mi motiválja, illetve tartja vissza őket a tanári pálya választásától, úgy gondoltuk, érdemes megvizsgálnunk néhányat ezek közül a kérdések közül a Pázmány Péter Katolikus Egyetem elsőéves osztatlan tanárszakos hallgatóink körében is azért, hogy pontosabb képet kapjunk pályaválasztásuk támogatottságáról, háttéréről. Különösen érdekes ennek a kérdésnek a vizsgálata annak az információnak a fényében, hogy az elmúlt néhány év felvételi adatai már inkább reménykeltők. A korábbi feltűnően alacsony érdeklődés mintha megfordulni látszana: az elmúlt pár évben egyre nőtt a nappali munkarendbe felvételt nyert osztatlan tanárszakos hallgatók száma. Tanulmányunkban arra kerestük a választ, hogy valóban a tanári pályára készül-e a tanár-szakra jelentkező, illetve mennyire volt támogató a családi, baráti közeg a tanár-szak választásánál, valamint mennyire volt támogató az iskolai közeg, a tanárok. Az adatfelvételre a 2025/2026. akadémiai év tavaszi félévében tanórai keretek közt került sor: elsőéves osztatlan tanárszakos hallgatók egy rövid kérdéssorra adott válaszaikkal számoltak be arról, hogy mennyire volt átélethető családjuk, barátaik és tanáraik körében a pályaválasztás támogatása, tanárnak készülnek-e, és ha igen, mi motiválta őket a pályaválasztáskor. Vizsgálatunkban azért kizárólag erre az évfolyamra esett a választásunk, mert náluk még feltételezhető, hogy intenzíven él a pályaválasztás élménye, kevésbé homályosultak el a középiskolai tapasztalatok, mint magasabb évfolyamra járó hallgatótársaik esetében. Az írásbeli kikérdezés mellett az elsőévesek szűkebb körét megszólító szóbeli kikérdezésre is sor került. A kapott válaszok alapján megállapíthatjuk, hogy hallgatóink jellemzően nem elutasítók a tanári pályával szemben. Oktatóként azonban feladatunk, hogy a képzés során a pálya vonzó voltára irányítsuk hallgatóink figyelmét, a képzés során megerősítsük őket pályaválasztási döntésükben, és a szakma lényegéből fakadó fontos pályamotívumokat elmélyítsük.

Kulcsszavak: tanárképzés, pályaválasztás, tanári pálya, támogatás, pályaaorientáció

FIRST-YEAR TEACHER TRAINING STUDENTS ON THEIR CAREER CHOICES - FINDINGS FROM A STUDY

Nowadays, it is widely accepted that we should not expect high school students to make lifelong decisions about their career path. The same is true for those preparing to become teachers. However, it is in society's interest to encourage as many young people as possible with the aptitude, knowledge and enthusiasm for teaching to pursue this career, and to reinforce their interest so they remain on their chosen path. Are schools and teachers doing enough to attract prospective teachers, and are they doing everything in their power to make the profession attractive? Are young people training to become teachers supported by their immediate environment, family and friends? What was the experience of the first-year Pázmány students enrolled in teacher training programmes who participated in our research? No one, especially those in the profession, can be indifferent to who chooses a career in teaching and why. Although countless studies and research projects have addressed which high school students are attracted to a career in teaching and what motivates or discourages them from choosing it, we thought it would be worthwhile examining some of these questions among first-year students on the undivided teacher training programme at Pázmány Péter Catholic University. This would give us a clearer idea of their career choice and the reasons behind it. This issue is of particular interest given that enrolment data from recent years has been rather encouraging. The previously strikingly low level of interest seems to be reversing; over the past few years, the number of students admitted to full-time teacher training programmes has increased. In our study, we sought answers to the following questions: Are those who apply for teacher training programmes truly preparing for a career in teaching? How supportive were their family and friends in their choice of teacher training? How supportive were their school environment and teachers? Data were collected during the spring semester of the 2025/26 academic year as part of classroom lessons. First-year undivided teacher training students answered a short questionnaire about the extent to which their family, friends and teachers had supported their career choice and whether they were preparing to become teachers. If so, they were asked to explain what had motivated them to choose this career. We chose to focus exclusively on this year group because they are likely to still be intensely engaged in the career choice process and to have clearer memories of their time at school than their peers in higher grades. In addition to the written survey, a smaller group of first-year students was interviewed. Based on the responses received, we can conclude that our students are generally not averse to a career in teaching. However, as educators, it is our job to draw our students' attention to the attractiveness of the profession during their training, reinforce their career choices and deepen their understanding of the important motivations that stem from the nature of the profession.

Keywords: teacher training, career choice, teaching career, support, career guidance

**KAPCSOLÓDÁS AZ INTÉZMÉNYEK KÖZÖTTI
ÁTMENETBEN – EGY KIHAGYOTT LEHETŐSÉG?
A BÖLCSŐDEI GYERMEKFEJLŐDÉSI DOKUMENTÁCIÓ ALKALMAZÁSA
A BÖLCSŐDE-ÓVODA ÁTMENET TÁMOGATÁSÁBAN**

A bölcsődei gyermekfejlődési dokumentáció a bölcsődei kisgyermeknevelők szakmai munkájának jelentős részét képezi. Számukra a pedagógiai munka, az önreflexió és a családdal való kapcsolattartás eszköze, míg a szülők számára gyermekük fejlődéséről, bölcsődei életéről, mindennapjairól szóló beszámoló, „emlékkönyv”, melyet megőrizhetnek, bármikor fellapozhatnak. A egyéni fejlődési dokumentáció a kisgyermeknevelők rögzített megfigyeléseit tartalmazza arra vonatkozóan, hogyan élte meg a gyermek a bölcsődébe való beszkokást, a bölcsődei mindennapokat, milyen élményeket és tapasztalatokat szerzett, milyen fejlődési utat járt be, milyen egyéni szükségletei, szokásai, képességei vannak, ily módon rendkívül informatív lehet a bölcsőde-óvoda átmenet során a fogadó óvodapedagógusok számára, elősegítheti a gyermekek megismerését, a „ráhangolódást”, azt, hogy egyénre szabottan közelíthessenek a gyermekekhez és családjaikhoz. Egyértelműnek tűnik tehát, hogy hasznos eszköz lehet az óvodába történő sikeres alkalmazkodáshoz, beszkokáshoz és beszoktatáshoz, a gyakorlatban azonban mégsem tapasztalható, hogy akár az intézmények, akár a szülők kihasználnák ezt a lehetőséget az átmenet megkönnyítésére. Mi lehet ennek az oka, miért nem elterjedt módszer a rendszeres jellemzések, vagy azok rövid összegzésének megosztása az érintett gyermekekről, ha egyébként mindkét típusú intézményben szakmai feladat a fejlődés írásos nyomon követése? Felmerül a kérdés: milyen egyéb szakmai haszna és célja van a dokumentáció vezetésének a fent említetteken kívül (ha nem olvassa senki sem, a szakmai munkát ellenőrző személyeken kívül természetesen)?

Kutatásom során dokumentumelemzés, kérdőíves vizsgálat és strukturálatlan interjúk segítségével egyrészt arra kerestem a választ, valóban alkalmazható-e a bölcsődei gyermekfejlődési dokumentáció az óvodai beszoktatás megkönnyítésére, s hogyan; másrészt azokat az okokat kerestem, amelyek miatt egyelőre úgy tűnik, ez a lehetőség kiaknázatlan marad. Feltételezésem, miszerint a bölcsődei dokumentáció gazdag információtartalma révén hatékony eszköz lehet az óvodai beszokás és beszoktatás megkönnyítésében – a Gyermekút Módszertani Központ Átmenetek című kiadványában is szerepel módszertani ajánlasként az alkalmazása (Budapest, 2024), de ennek ellenére mégsem elterjedt, sőt, szinte egyáltalán nem alkalmazott a gyakorlatban – , megerősítést nyertek a kutatás által, s úgy tűnik, leginkább adatvédelmi szempontból aggályos a módszer kidolgozása, annak ellenére, hogy megfelelő szabályozás mellett nincs akadálya az információk megosztásának.

A kutatás célját és gyakorlati hasznát abban látom, hogy előtérbe helyezze, „szem elé” hozza ezt a kiaknázatlan lehetőséget a bölcsődék és óvodák, valamint a szakmai módszertani szervezetek számára, s az eredményekre építve a jövőben a bölcsőde-óvoda átmenet hatékony segítője legyen a bölcsődei gyermekfejlődési dokumentáció alkalmazása a folyamatnak. Ehhez azonban, egyebek mellett, leginkább széleskörű szemléletváltásra van szükség.

Kulcsszavak: gyermekfejlődési dokumentáció, bölcsőde-óvoda átmenet, óvodai beszoktatás, módszertan

**CONNECTING THE GAPS IN THE TRANSITION BETWEEN
INSTITUTIONS – A MISSED OPPORTUNITY?
THE USE OF CHILD DEVELOPMENT DOCUMENTATION IN NURSERIES
TO SUPPORT THE TRANSITION FROM NURSERY TO PRESCHOOL**

Documenting children's development is a significant part of the professional work of early childhood educators in nurseries. For educators, it is a tool for pedagogical work, self-reflection, and communication with parents. For parents, it is a record of their child's development and life at nursery, which they can keep and refer to at any time. Individual development documentation contains early childhood educators' observations of how the child experienced transitioning to nursery school, their daily life there, the experiences and knowledge they gained, the developmental path they followed, and their individual needs, habits and abilities. This information can be extremely helpful for nursery school teachers during the transition to kindergarten, enabling them to get to know the children, 'tune in' and approach them and their families in a personalised manner. Therefore, it is clear that it can be a useful tool for successful adaptation, habituation, and acclimatisation to kindergarten. However, in practice, neither institutions nor parents take advantage of this opportunity to facilitate the transition. Why is it not a widespread method to share regular characterisations or brief summaries about the children concerned when monitoring development in writing is a professional task in both types of institutions? What other professional benefits and purposes does keeping documentation have besides those mentioned above, if no one reads it except those supervising the professional work?

During my research, I sought answers to the following questions: how can nursery child development documentation be used to facilitate kindergarten adjustment, and why does this opportunity seem to remain unexploited for the time being? My assumption that nursery documentation can be an effective tool in facilitating kindergarten adjustment, due to its rich information content, was confirmed by the research. Despite this, it is not widespread and is hardly used in practice. It seems that the development of the method is mostly of concern from a data protection perspective, despite the fact that there is no obstacle to sharing information with appropriate regulation.

I see the aim of the research as highlighting this untapped opportunity for nurseries, kindergartens and professional methodological organisations, and building on the results. In future, the application of child development documentation in nursery schools should effectively aid the nursery school–kindergarten transition process, but this requires a broad change in perspective, among other things.

Keywords: Child development documentation, nursery school-kindergarten transition, kindergarten introduction, methodology

KOMPETENCIAFEJLESZTÉS ÉS ATTITÚDFORMÁLÁS LOVASTERÁPIA ÉS LOVAS PARASPORT SZAKMAI PROGRAM KERETÉBEN

Szalai (2014) megállapítja, hogy az állatasszisztált módszerek integrálhatók a köznevelés különböző szintjein, különösen a sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztésében. Bognár (2023) hangsúlyozza, hogy a nevelési folyamatok eredményessége a tudatosan felépített kompetenciarendszeren, a motiváció támogatásán és a személyiségfejlesztésen alapul. E megközelítés az állatasszisztált pedagógiai programok esetében is releváns, mivel azok strukturált, célorientált fejlesztési folyamatként értelmezhetők, amelyek a kognitív, érzelmi és szociális kompetenciák integrált fejlesztésére töreksznek.

Jelen kutatás célja bemutatni egy háromórás szakmai program hatékonyságát a hallgatók ismereteinek és attitűdjeinek változásában a lovasterápiához és a lovas parasporthoz. Az esettanulmány 34 fő levelező tagozatos, gyógypedagógia szakos, 8. félévét végző hallgatóval készült kérdőíves vizsgálat. Intervencióként a hallgatók háromórás foglalkozáson vettek részt lovasterápia és lovas parasport témakörben. A foglalkozás elméleti és gyakorlati részre tagolódott. A hallgatók a háttértényezőkre vonatkozó kérdések mellett Likert-skálának megfelelően adhatták meg válaszaikat. A leíró statisztikai eljárások mellett egymintás és páros t-próbát alkalmaztunk.

A megkérdezettek 88,3 %-a érkezett lakhely tekintetében városi környezetből. A válaszadók 77,1 %-a nyilatkozott úgy, hogy sosem vagy csak kipróbálás szintjén ült lovon. Az elő- és utómérések alapján szignifikáns eltérések mutatkoztak több kérdésnél. A résztvevők fontosnak tartják leendő pedagógusként, hogy tisztában legyenek a lovasterápia ágaival ($t=-3,083$, $p=0,005$), illetve a lovas parasporttal ($t=-3,313$, $p=0,003$). Ugyanakkor a lovasterápiát a ló kiszámíthatatlansága miatt veszélyesnek tartják ($t=-2,579$, $p=0,015$). Ismerik a lovasterápia cél- és hatásrendszerét ($t=-8,861$, $p<0,001$) és a lovas parasport területeit, illetve azok célrendszerét ($t=-6,732$, $p<0,001$). Meg tudják különböztetni a lovasterápia és lovas parasport célcsoportjait ($t=-3,360$, $p=0,002$) és tisztában vannak a lovasterápiában ($t=5,156$, $p<0,001$) és a lovas parasportban ($t=-6,181$, $p<0,001$) foglalkoztatott lovak iránt támasztott követelményekkel. A foglalkozás után kitöltendő kérdéseknél a hallgatók 82,8 %-a érzi úgy, hogy a jövőben is jelenjen meg a tananyagban a lovasterápia. 94,3 % nyilatkozott úgy, hogy pozitív irányba hatott szakmai fejlődésére a foglalkozáson való részvétel.

Ezen értékek alapján elmondható, hogy a hallgatók csekély ismeretekkel rendelkeztek a foglalkozást megelőzően a lovakról, lovasterápiáról és a lovas parasportról. A kérdőív eredményei alapján a hallgatók szükségesnek tartják, hogy a pedagógusképzés tananyagában a jövőben is megjelenjen tartalomként a lovasterápia és a lovas parasport. A foglalkozás a hallgatók szakmai fejlődése tekintetében hatékonynak bizonyult.

Kulcsszavak: lovasterápia, lovas parasport, gyógypedagógus képzés

COMPETENCE DEVELOPMENT AND ATTITUDE FORMATION THROUGH A STRUCTURED PROGRAM IN EQUINE-ASSISTED THERAPY AND PARA-EQUESTRIAN SPORT

Animal-assisted educational interventions are increasingly recognized within inclusive and special education contexts. Szalai (2014) emphasizes their integrative potential across educational levels, particularly in supporting learners with special educational needs. From a competence-based perspective, Bognár (2023) argues that effective professional development relies on structured competence frameworks, intrinsic motivation, and personality development. Within this framework, equine-assisted programs may be conceptualized as goal-oriented interventions fostering integrated cognitive and socio-emotional competence development.

This pre–post intervention study examined the impact of a structured three-hour professional program on special education teacher trainees' knowledge and attitudes regarding equine-assisted therapy and para-equestrian sport. Participants were 34 part-time undergraduate students in their eighth semester. Data were collected via a structured questionnaire including background variables and Likert-scale items. Descriptive statistics and paired-samples t-tests were applied.

Most participants (88.3%) resided in urban areas and 77.1% reported little or no prior riding experience, indicating limited baseline familiarity with equine contexts. Pre–post comparisons revealed significant improvements across multiple domains. Participants attributed greater professional relevance to knowledge of equine-assisted therapy ($t = -3.083$, $p = 0.005$) and para-equestrian sport ($t = -3.313$, $p = 0.003$). Perceived risk associated with equine-assisted therapy decreased significantly ($t = -2.579$, $p = 0.015$).

Substantial gains were observed in self-reported knowledge of the aims and therapeutic mechanisms of equine-assisted therapy ($t = -8.861$, $p < 0.001$) and the disciplines and objectives of para-equestrian sport ($t = -6.732$, $p < 0.001$). Participants demonstrated improved differentiation of target groups ($t = -3.360$, $p = 0.002$) and enhanced understanding of professional requirements for horses involved in therapy ($t = 5.156$, $p < 0.001$) and para-sport ($t = -6.181$, $p < 0.001$). Post-intervention, 82.8% supported curricular inclusion, and 94.3% reported positive professional impact.

Findings indicate that a brief, structured intervention can produce significant knowledge acquisition and favorable attitudinal shifts among future special educators. Although limited by sample size ($N = 34$), results suggest meaningful competence development and support the curricular integration of equine-assisted content in teacher education.

Keywords: equine-assisted therapy, para-equestrian sport, special education teacher preparation program

SYNTHESIS BETWEEN FAITH AND LIFE – WHAT IS THE MISSION OF CHURCH SCHOOLS?

According to the 1977 document by the Congregation for Catholic Education, the mission of the Church is to proclaim the Gospel, lead people to new life and educate those renewed in Christ. Given this, the question arises as to what the mission of a church school itself may be. Kocsis (2012) points out that the historical presence of the Church in education represents a unity of teaching and education aimed not only at transferring knowledge, but also at forming the whole personality. In line with this, Johnson (1970) states that the purpose of a Christian presence in education is to promote the integrated development of students' social, moral, academic and spiritual dimensions, in other words, to provide education that considers the whole person.

Church schools have long been the subject of educational research, and they are playing an increasingly important role in public education (Fodor, 2003). Contemporary social challenges, such as loneliness, changing family structures and the impact of technology, which often influences the learning process more than the teacher (Szűts & Szűts-Novák, 2023), make it particularly important to reconsider education that considers the whole person (Catholic Educational Congregation, 2010).

This study aims to answer the question of how the educational mission of church schools is defined by the Second Vatican Council's declaration *Gravissimum Educationis*, documents from the Congregation for Catholic Education and relevant papal statements. It also analyses how these mission goals are reflected in the pedagogical programme of a Benedictine school in Budapest.

The research is based on a qualitative strategy, applying a literature review and structured document analysis to examine church documents and the institution's pedagogical programme according to a predefined category system. While it can be assumed that the holistic and evangelical educational mission described in the literature also appears in the Benedictine school's pedagogical programme, the emphasis placed on individual personality dimensions varies within the institution.

Preliminary results suggest that the school's pedagogical programme places a strong emphasis on the need for integrated personal development, particularly in the areas of morality and community. This study contributes to a more nuanced understanding of the educational mission of church schools in the context of current social challenges.

Keywords: church schools; educational mission; holistic education; Benedictine pedagogy; document analysis

A FELSŐOKTATÁSI KÖNYVTÁRAK SZEREPÉNEK TRANSZFORMÁCIÓJA AZ ÖTÖDIK IPARI FORRADALOM KORÁBAN

A felsőoktatási ökoszisztéma az elmúlt évtizedben radikális átalakuláson ment keresztül: az ötödik ipari forradalom, a digitális hálózatosodás és a pedagógiai paradigmaváltás egyaránt gyökeres változásokat idézett elő (Racsko & Kis-Tóth, 2022). Ebben a környezetben a könyvtárak szerepköre a dokumentumkezeléstől a komplex tanulástámogató központok irányába tolódott el (Chad & Anderson, 2017). Az automatizáció és a mesterséges intelligencia térnyerése felértékeli a 21. századi készségeket, így a könyvtár, mint „digitális bázisintézmény” kap központi szerepet a diákok adaptációs készségének fejlesztésében (Kiszl, 2021). A neveléstudományi kutatások fókuszában ma már azok az információs terek állnak, amelyek meghatározzák a hallgatói eredményességet (Kiszl, 2020), s a könyvtár egyfajta harmadik helyként képez hidat a formális oktatás és az egyéni tudásépítés között (Racsko & Kis-Tóth, 2022).

Az előadás célja a felsőoktatási könyvtárak változó szerepének és nemzetközi trendjeinek elemzése, feltárva a bennük rejlő tanulástámogató potenciált. Célunk annak igazolása, hogy a szolgáltatások diverzifikálása (pl. Learning Commons, MI-műveltség, inkluzív terek) közvetlen hatással van a felsőoktatás minőségére. Vizsgálatunkban arra keressük a választ, miként hat a fizikai tér transzformációja a tanulási szokásokra; hogyan integrálható az MI-műveltség a könyvtári programokba; valamint miként valósul meg a speciális igényű hallgatók inkluzív támogatása. A kutatás módszertani keretét a nemzetközi szakirodalmi trendek kvalitatív szintézise, valamint a hazai jó gyakorlatok komparatív elemzése alkotja. A vizsgálat célja a magyar felsőoktatási könyvtárak tanulástámogatói ökoszisztémájának feltárása, különös tekintettel a stratégiai dokumentumokban megjelenő innovációs törekvésekre. A vizsgálat mintáját a HVG 2024-es felsőoktatási rangsorának első tíz intézménye adta, a módszertani vázát a nemzetközi szakirodalmi trendek kvalitatív szintézise, valamint a hazai jó gyakorlatok komparatív elemzése alkotja. Az elemzés célja a magyar felsőoktatási könyvtárak tanulástámogatói ökoszisztémájának feltárása, különös tekintettel a stratégiai dokumentumokban megjelenő innovációs törekvésekre. A szabályozási mélység mérésére egy saját fejlesztésű, nyolc szempontból álló indikátorrendszer került alkalmazásra, amely négy fő dimenzióban – oktatási tartalom, gyűjteménykezelés, szolgáltatások és egyetemi eredményesség – mérte az intézményi elkötelezettséget egy 0-tól 5-ig terjedő skálán.

Az eredmények igazolják, hogy a funkcióváltás elengedhetetlen; a hazai könyvtárak sikeresen adaptálják a nemzetközi Learning Commons modellt, ahol a pedagógia hajtja a tértervezést. A mérés eredményei alapján a kutatótámogatás és az elektronikus erőforrások biztosítása területén a hazai intézmények egységesen magas színvonalat mutatnak, a könyvtárak pedig az Open Science és a repozitórium-menedzsment révén stratégiai partnerekké váltak (Virágos, 2020). A vizsgált hazai felsőoktatási intézmények körében kiemelkedő jó gyakorlatok azonosíthatók a holisztikus módszertani támogatás, a személyre szabott szolgáltatások, valamint a technológiai innovációk területén. Az inklúzió vizsgálata rávilágított az adaptált tananyagok kritikus szerepére az esélyegyenlőségben. Összegzőként a könyvtár a jövő kompetenciáinak bölcsője, amelynek hasznossága a humán tőke fejlesztésén keresztül mérhető (Kiszl, 2021).

Kulcsszavak: tanulástámogatás, Learning Commons, digitális transzformáció, MI-műveltség, tartalomelemzés

THE TRANSFORMATION OF THE ROLE OF HIGHER EDUCATION LIBRARIES IN THE ERA OF THE FIFTH INDUSTRIAL REVOLUTION

Over the past decade, the higher education ecosystem has undergone a radical transformation: the Fifth Industrial Revolution, digital networking and a pedagogical paradigm shift have all brought about fundamental changes (Racsko & Kis-Tóth, 2022). In this environment, the role of libraries has shifted towards becoming complex learning support centres (Chad & Anderson, 2017). The rise of automation and artificial intelligence increases the importance of 21st-century skills, meaning that the library, as a ‘digital base institution’, plays a pivotal role in fostering students’ adaptability (Kiszl, 2021). Educational research now focuses on the spaces where students access information, which are crucial for their success (Kiszl, 2020). In these spaces, the library acts as a ‘third place’, connecting formal education with individual knowledge building (Racsko & Kis-Tóth, 2022).

This presentation aims to analyse the changing roles and international trends of higher education libraries, exploring their inherent potential for learning support. Our goal is to demonstrate that diversifying services (e.g. Learning Commons, AI literacy, and inclusive spaces) directly impacts the quality of higher education. Our study will explore how the transformation of physical spaces affects learning habits, how AI literacy can be integrated into library programmes and how inclusive support for students with special needs can be realised. Our methodological framework consists of a qualitative synthesis of international literature and a comparative analysis of domestic best practices. The study explores the learning support ecosystem of Hungarian higher education libraries, paying particular attention to innovation efforts appearing in strategic documents. The study sample was provided by the top ten institutions in the 2024 HVG higher education ranking. To measure regulatory depth, we applied a self-developed indicator system consisting of eight criteria, measuring institutional commitment across four main dimensions — educational content, collection management, services and university effectiveness — on a scale of 0 to 5.

The results confirm that a functional shift is essential and that Hungarian libraries are successfully adapting the international Learning Commons model, in which pedagogy drives space design. Based on the measurement results, domestic institutions consistently demonstrate high standards in research support and electronic resource provision. Libraries are becoming strategic partners through Open Science and repository management (Virágos, 2020). Outstanding best practices can be identified among the Hungarian higher education institutions investigated in the fields of holistic methodological support, personalised services, and technological innovations. Investigating inclusion highlighted the critical role of an adapted curriculum in ensuring equal opportunities. In conclusion, the library is the cradle of future competencies, the value of which can be measured by the development of human capital (Kiszl, 2021).

Keywords: learning support, Learning Commons, digital transformation, AI literacy, content analysis

**DIGITÁLIS TEREK ÉS ÖNSZABÁLYOZÓ TANULÁS AZ ALSÓ TAGOZATBAN
CLASSDOJO-INTERVENCIÓ HUMÁNÖKOLÓGIAI VIZSGÁLATA
AZ ÓVODA–ISKOLA ÁTMENETBEN,
ELLEN KEY ÖRÖKSÉGÉNEK TÜKRÉBEN**

2026-ban, Ellen Key halálának 100. évfordulója előtt tisztelegve, különösen időszerű annak vizsgálata, miként őrizhető meg a gyermeki méltóság és a fejlődés személyes ritmusa a digitális pedagógiai környezetekben. A tanulmány a ClassDojo platform alsó tagozatos alkalmazását elemzi az óvoda–iskola átmenet érzékeny időszakában, elsősorban a szülő–pedagógus partnerség és a digitális visszajelzési kultúra alakulása, másodsorban az önszabályozó tanulás korai támogatása felől. A kutatás célja annak feltárása, hogy a platform gyermekközpontú, fokozatos bevezetése miként befolyásolja az iskola–otthon kapcsolat működését, a visszajelzési kultúrát és a tanulók önreflexív megnyilatkozásait. A vizsgálat központi kérdése, hogy hogyan értelmezhető a ClassDojo humánökológiai és etikai szempontból az óvoda–iskola átmenetben, illetve milyen pedagógiai mintázatok kapcsolhatók a kapcsolatközpontú bevezetéshez. A kutatás abból a feltevésből indul ki, hogy a platform nem szükségszerűen fegyelmező digitális eszközként működik, hanem megfelelő pedagógiai keretben hozzájárulhat a bizalomra épülő kommunikáció, a jóvátehetőségre építő visszajelzési kultúra és az önszabályozás korai támogatásának erősítéséhez. A vizsgálat elsődleges elméleti kerete Bronfenbrenner bioökológiai modellje, amelynek nézőpontjából a ClassDojo a nevelési környezetet átstrukturáló közvetítő közegként értelmezhető: egyszerre alakítja a mikroszisztéma tanórai interakcióit és a mezoszisztéma szintjén az iskola–otthon kapcsolat működését. Ezt egészíti ki az önszabályozó tanulás szociális-kognitív megközelítése, valamint a digitális láthatóság és platformfegyelmezés kritikai értelmezése. Ellen Key gyermekközpontú öröksége ebben a keretben reflexív-etikai viszonyítási pontként jelenik meg. A kutatás reflexív esettanulmány, tanári akciókutatási perspektívával. A vizsgálat egy első osztályos tanulócsoport (N=28) és szüleik bevonásával, másfelől tanéven át tartó osztálytermi beavatkozás pedagógiai tapasztalataira épül; a szülői kérdőív válaszadóinak száma n=21. Az adatgyűjtés saját fejlesztésű szülői kérdőívvel, továbbá a platformhasználathoz kapcsolódó pedagógiai dokumentumok és interakciós mintázatok tematikus elemzésével történt. Az elemzés túlnyomórészt kvalitatív megközelítésű, a kérdőíves adatok leíró jelleggel a tendenciák érzékeltetését szolgálják. A kezdeti eredmények szerint a kapcsolatközpontú bevezetés összefüggésbe hozható a kétirányú szülő–pedagógus kommunikáció erősödésével és a szülői visszajelzésekben megjelenő nagyobb átláthatóságérzettel. Az osztálytermi tapasztalatok alapján a tanulók szabályalkotásba való bevonása növelte a szabályok elfogadottságát, és gyakoribbá váltak az önreflexív megnyilatkozások a visszajelzési helyzetekben. A pedagógiai megfigyelések arra utalnak, hogy a platform gyermekközpontú alkalmazása hozzájárulhat a megbélyegző fegyelmezési mintázatok háttérbe szorításához, valamint a gyermeki méltóságot tiszteletben tartó, jóvátételre építő visszajelzési kultúra megerősödéséhez.

Kulcsszavak: ClassDojo, visszajelzési kultúra, önszabályozó tanulás, óvoda–iskola átmenet, szülő–pedagógus partnerség

**DIGITAL SPACES AND SELF-REGULATED LEARNING
IN EARLY PRIMARY GRADES A HUMAN ECOLOGICAL PERSPECTIVE
OF CLASSDOJO INTERVENTION IN THE KINDERGARTEN-SCHOOL
TRANSITION, IN LIGHT OF ELLEN KEY'S LEGACY**

In 2026, on the occasion of the approaching centenary of Ellen Key's death, it is particularly timely to examine how children's dignity and individual pace of development can be preserved in digital educational environments. This study explores the use of the ClassDojo platform in lower primary education during the sensitive transition from kindergarten to school, primarily from the perspective of parent-teacher partnership and the development of a digital feedback culture, and secondarily from the perspective of the early support of self-regulated learning. The aim of the research is to investigate how the child-centred and gradual introduction of the platform influences the functioning of the school-home relationship, the culture of feedback, and students' self-reflective utterances. The central question of the study is how ClassDojo can be interpreted from a bioecological and ethical perspective in the kindergarten-school transition, and what pedagogical patterns may be associated with its relationship-centred introduction. The study is based on the assumption that the platform does not necessarily function as a disciplinary digital tool; rather, within an appropriate pedagogical framework, it may contribute to strengthening trust-based communication, a restorative feedback culture, and the early support of self-regulation. The primary theoretical framework of the study is Bronfenbrenner's bioecological model, from which perspective ClassDojo can be understood as a mediating medium that restructures the educational environment: it simultaneously shapes classroom interactions within the microsystem and the functioning of the school-home relationship within the mesosystem. This is complemented by a social-cognitive approach to self-regulated learning, as well as by a critical interpretation of digital visibility and platform-based disciplinary logics. Within this framework, Ellen Key's child-centred legacy appears as a reflexive and ethical point of reference. The research is designed as a reflexive case study from the perspective of teacher action research. It draws on the pedagogical experiences of a classroom intervention lasting one and a half school years and involving a group of first-grade students ($N = 28$) and their parents; the number of respondents to the parent questionnaire was $n = 21$. Data were collected through a self-developed parent questionnaire, as well as through the thematic analysis of pedagogical documents and interaction patterns related to platform use. The analysis is predominantly qualitative, while the questionnaire data serve descriptively to illustrate emerging tendencies. Initial findings suggest that the relationship-centred introduction of the platform may be linked to stronger two-way parent-teacher communication and a greater sense of transparency in parental feedback. Classroom experiences indicate that involving students in rule-making increased acceptance of the rules, and self-reflective utterances became more frequent in feedback situations. Pedagogical observations further suggest that the child-centred use of the platform may contribute to the weakening of stigmatizing disciplinary practices and to the strengthening of a feedback culture grounded in remediation and respect for children's dignity.

Keywords: ClassDojo, feedback culture, self-regulated learning, kindergarten-school transition, parent-teacher partnership

**GRUNYA SUKHAREVA'S POSITION
IN THE PEDAGOGICAL RECEPTION HISTORY OF AUTISM**

The study focuses on the pedagogical interpretation and reception-historical analysis of Grunya Sukhareva's case studies published between 1925 and 1926 within the context of educational science and special education. Historical scholarship typically attributes the first systematic description of autism to the works of Leo Kanner (1943) and Hans Asperger (1944). However, Sukhareva's earlier publications document detailed behavioural, cognitive, and social characteristics which, in light of contemporary autism interpretations, are pedagogically relevant, particularly regarding the structuring of learning environments and the educational interpretation of developmental specificities.

The aim of the study is to explore the pedagogical significance of Sukhareva's descriptions and to identify the historiographical, linguistic, and disciplinary factors that contributed to her work remaining peripheral in both international and Hungarian educational discourse for an extended period. The main research questions are: which pedagogically interpretable learning and behavioural patterns can be identified in Sukhareva's case studies; how these descriptions relate to later classical autism accounts; and which canon-forming mechanisms and institutional scientific structures influenced the development of her scholarly reception.

The research applies a qualitative historical discourse-analytical approach. The analysis is based primarily on Sukhareva's German-language publications, examined through comparative textual analysis within the context of contemporary child psychiatric discourse as well as current pedagogical and diagnostic frameworks. Reception-historical, sociology-of-science, and history-of-education perspectives are integrated into the analysis.

Preliminary findings suggest that Sukhareva's development-oriented and strengths-based observations anticipate several aspects considered pedagogically relevant today, including the importance of structured learning environments, attention to individual learning pathways, and the complex interpretation of social participation. The delayed reception of her work can partly be explained by linguistic, geopolitical, and disciplinary factors. The poster presents the pedagogical implications of these findings, along with conclusions relevant to pedagogical canon critique and directions for further research.

Keywords: Sukhareva, autism history, pedagogical reception, discourse analysis, history of education

**A PEDAGÓGUSOK SZUBJEKTÍV JÓLLÉTÉNEK VIZSGÁLATA
DEMOGRÁFIAI, SZAKMAI ÉS EGÉSZSÉGI ÁLLAPOT
MUTATÓK BEVONÁSÁVAL**

A pedagóguspálya jelentős pszichés és érzelmi megterheléssel jár, amely hosszú távon befolyásolhatja a pedagógusok szubjektív jóllétét, ezért fontos olyan kutatási kérdések vizsgálata, amelyek feltárják a jóllét kapcsolatát demográfiai, szakmai és egészségi állapot mutatókkal.

Jelen kvantitatív, keresztmetszeti empirikus kutatás célja az volt, hogy feltárja:

- a) Milyen kapcsolat van a pedagógusok demográfiai jellemzői és szubjektív jólléte között?
- b) Milyen szerepet játszanak a szakmai tényezők (pl. pályán töltött évek, tantárgytípus, intézménytípus) a jóllét alakulásában?
- c) Az egészségi állapot mutatói (általános egészségérzet, mentális egészség és vitalitás) milyen prediktív erővel bírnak a pedagógusok szubjektív jóllétének magyarázatában?

A vizsgálatot online kérdőíves adatgyűjtéssel végeztük pedagógusok körében ($n=108$), ahol saját szerkesztésű kérdések mellett standardizált mérőeszközöket (SF-36, WBI5) alkalmaztunk az egészségi állapot és a jóllét jellemzésére. Az adatok elemzéséhez Mann–Whitney-próbát, Kruskal–Wallis-próbát, Spearman-korrelációt és többváltozós lineáris regresszió számítását használtunk, minden esetben $p<0,05$ szignifikancia szinten, az SPSS 28.0 szoftver segítségével.

A minta átlagéletkora 35,9 év volt, a pedagógusok átlagosan 15 éve dolgoztak az oktatás-nevelés területén. A demográfiai változók (életkor, nem, lakóhely, iskolai végzettség, jövedelmi helyzet) nem mutattak szignifikáns kapcsolatot a szubjektív jólléttel, és nem differenciálták az egészségi állapot mutatóit sem ($p>0,05$). Hasonlóképpen, a szakmai jellemzők (pályán eltöltött évek, tantárgy típus, intézménytípus) sem bizonyultak szignifikáns prediktoroknak a jóllét tekintetében ($p>0,05$).

A többváltozós lineáris regresszió eredményei azonban rámutattak arra, hogy az egészségi állapot mutatói közül a mentális egészség és a vitalitás jelentősen hozzájárultak a pedagógusok szubjektív jóllétéhez. Az első modellünkben a vizsgált változók együttesen jelentős magyarázó erővel bírtak a jóllét változásában ($R^2=0,245$; $p=0,003$), ahol a mentális egészség ($\beta=0,31$; $p=0,008$) és a vitalitás ($\beta=0,224$; $p=0,042$) voltak a legerősebb prediktorok. Egy második modellben, amely a szakmai jellemzők és egészségi mutatók együttes hatását vizsgálta, a pedagógusok mentális egészsége továbbra is a legmeghatározóbb tényezőnek bizonyult ($R^2=0,275$; $F=4,81$; $p<0,001$; $\beta=0,39$; $p<0,001$).

Eredményeink azt jelzik, hogy a pedagógusok szubjektív jóllétének alakulását elsősorban nem demográfiai vagy szakmai háttérváltozók, hanem a mentális egészségi állapot határozza meg.

Kulcsszavak: pedagógusok, szubjektív jóllét, mentális egészség, vitalitás, szakmai tényezők

EXAMINING TEACHERS' SUBJECTIVE WELL-BEING WITH THE INCLUSION OF DEMOGRAPHIC, PROFESSIONAL, AND HEALTH-RELATED INDICATORS

The teaching profession involves substantial psychological and emotional demands, which may have a long-term impact on teachers' subjective well-being. Therefore, it is crucial to investigate research questions that explore how subjective well-being is associated with demographic, professional, and health-related indicators. In this quantitative, cross-sectional empirical study, we aimed to examine: a) the relationship between teachers' demographic characteristics and their subjective well-being; b) the role of professional factors (e.g., years of experience, subject area, institution type) in well-being; and c) the extent to which health indicators (general health perception, mental health, and vitality) predict teachers' subjective well-being.

The investigation was conducted through an online questionnaire administered to a sample of teachers ($n = 108$). In addition to author-designed questions, standardized instruments (SF-36, WBI5) were used to assess health status and well-being. Data were analyzed using Mann–Whitney and Kruskal–Wallis tests, Spearman's correlation, and multiple linear regression analyses, all at a significance level of $p < 0.05$, using SPSS version 28.0.

The mean age of the sample was 35.9 years, and participants had an average of 15 years of experience in education. Demographic variables (age, gender, place of residence, educational attainment, income level) did not show significant associations with subjective well-being and did not differentiate health status indicators ($p > 0.05$). Similarly, professional characteristics (years of experience, subject taught, institution type) were not significant predictors of well-being ($p > 0.05$).

However, results from multiple linear regression analysis indicated that among the health indicators, mental health and vitality significantly contributed to teachers' subjective well-being. In the first model, the set of predictors explained a significant proportion of variance in well-being ($R^2 = 0.245$; $p = 0.003$), with mental health ($\beta = 0.31$; $p = 0.008$) and vitality ($\beta = 0.224$; $p = 0.042$) emerging as the strongest predictors. In a second model examining the combined effects of professional characteristics and health indicators, mental health remained the most influential factor ($R^2 = 0.275$; $F = 4.81$; $p < 0.001$; $\beta = 0.39$; $p < 0.001$).

These findings suggest that teachers' subjective well-being is determined primarily by their mental health status rather than by demographic or professional background variables.

Keywords: Teachers, subjective well-being, mental health, vitality, professional factors

**EGYHÁZI KÖTŐDÉSŰ FELNŐTTSZÍNJÁTSZÓ-CSOPORTOK
PEDAGÓGIAI HATÁSA MAGYARORSZÁGON
1950–2025 KÖZÖTT**

1950–1989 között az évszázados hagyományokkal rendelkező egyházi háttérű felnőtt színjátszás csak illegálisan működhetett tovább. A megmaradt csoportok vezetői összetett, egyben meghatározó szerepet játszottak. Többnyire olyan nagy hatású, karizmatikus személyiségek voltak, akikre felnéztek a kör tagjai, akik miatt a színjátszók az ellenséges környezetben is vállalták a próbákat, előadásokat. Ezek a vezetők általában nem csupán a szereplőket válogatták össze és az előadásokat rendezték, hanem a szövegeket is maguk írták. Tették ezt azért, mert a korszakban nem voltak hozzáférhető forgatókönyvek, amelyekre építhettek volna. A rendszerváltással alapvetően változtak meg a lehetőségek, azonban a két világháború közti időszak gazdag színjátszó élete már nem tért vissza.

A kutatás célja, hogy teljességre törekvő módon, felekezetenként feltérképezze a korszak különböző színpadi törekvéseit. Azért is fontos ez a feladat, mert az egyházi kötődésű színjátszás utóbbi 75 évének ökumenikus szellemű alapos feldolgozása még várat magára. A kutatómunka egyben főhajtás, tisztelgés is azok előtt, aki egy-egy közösség élén megszervezték, lelkesítették, vezették a színjátszóköröket a legnehezebb időkben is.

Hipotézisem szerint a rendszerváltás előtti időszak egyházi színjátszó csoportjai számára a missziói-valláspedagógiai szempontok lényegesen fontosabbak voltak, mint az esztétikai minőség. Hozzáférhető szövegek nem voltak, ezért a csoportok vezetői többnyire maguk írták a változó minőségű darabokat. Az egyházi színjátszás tiltott tevékenység volt, ezért a csoportban való részvétel a rendszerrel szembeni kiállás kifejezése is volt. A rendszerváltást követően újra megnyíltak a lehetőségek, de ez nem eredményezte az egyházi színjátszás tömegessé válását. Ennek egyik fő oka az volt, hogy alapvetően változott meg az egyházakat körülvevő társadalmi közeg. A hozzáférhető dokumentumok, nyomtatott, elektronikus és levéltári anyagok feldolgozásán túl az oral history, a korábbi színjátszók, csoportvezetők személyes visszaemlékezései is fontos összetevői a kutatásnak.

Az egyházi színjátszó csoport hosszú távú működésének alapvető feltétele egy kompetens vezető, aki tudja motiválni, lelkesíteni, vezetni a csoportot. A másik feltétel egy olyan stabil szervezeti háttér (gyülekezet, intézmény, szerzetesrend vagy alapítvány), amely biztosítja a szükséges anyagi feltételeket. A korszak első egységének (1950-1990 közötti évtizedek), anyagának feldolgozása még rendkívül hiányos. A rendszerváltást követő 35 évben nem indult el az egymástól függetlenül működő kezdeményezések közötti hálózatosodás, tapasztalatcsere.

Kulcsszavak: egyházi színjátszás, amatőr színpad, bibliai dramatizálás, misztériumjáték

THE PEDAGOGICAL IMPACT OF CHURCH-AFFILIATED ADULT THEATER GROUPS IN HUNGARY BETWEEN 1950 AND 2025

Between 1950 and 1989, church-affiliated adult theatre, with its centuries-old traditions, could only continue to operate illegally. The leaders of the remaining groups played complex yet pivotal roles. They were influential and charismatic figures whom the group members looked up to. Because of these leaders, the actors undertook rehearsals and performances, even in a hostile environment. These leaders not only selected the actors and directed the performances, but also wrote the scripts themselves. They did this because there were no accessible scripts available during that era on which they could base their work. Following the change of regime, opportunities fundamentally changed, yet the rich theatrical life of the interwar period never returned.

The aim of this research is to comprehensively map the various theatrical endeavours of the era, organised by denomination. This task is important because a thorough ecumenical analysis of the past 75 years of church-affiliated theatre has yet to be undertaken. This research is also intended as a tribute to those who organised, inspired and led drama groups within their communities, even during the most difficult times.

According to my hypothesis, missionary and religious-educational considerations were significantly more important than aesthetic quality for church drama groups in the period before the change of regime. As there were no accessible scripts, group leaders mostly wrote the plays themselves, which varied in quality. Participation in church theatre was also an expression of defiance against the regime because it was a prohibited activity. Following the fall of communism, opportunities reopened, yet this did not result in widespread church theatre. One of the main reasons for this was that the social environment surrounding the churches had changed fundamentally. In addition to analysing accessible documents, printed materials, electronic resources and archival materials, oral history and the personal recollections of former actors and group leaders are important components of the research.

A fundamental prerequisite for the long-term operation of a church drama group is a competent leader who can motivate, inspire and guide the group. Another prerequisite is a stable organisational background (congregation, institution, religious order or foundation) that provides the necessary financial support. Material from the first period (the decades between 1950 and 1990) remains extremely under-processed. In the 35 years following the regime change, there has been no networking or exchange of experiences among initiatives operating independently of one another.

Keywords: church theater, amateur stage, biblical dramatization, mystery play

**VALÓS ÉS VÉLT EGÉSZSÉGMŰVELTSÉG:
PROFILALAPÚ VIZSGÁLAT
ELSŐÉVES HALLGATÓK KÖRÉBEN**

Az egészségműveltség (EM) a 21. században a tudatos egészségmagatartás és a megalapozott döntéshozatal alapvető feltétele, ugyanakkor egyre több kutatás jelzi, hogy a tényleges készségek és az önértékelés között jelentős eltérés mutatkozhat (van der Vaart & Drossaert, 2017; Okan et al., 2019). A felsőoktatásba való átmenet olyan életszakasz, amelyben a fiatalok megnövekedett autonómiával és felelősséggel szembesülnek (Arnett, 2015), így az egészségműveltség és annak reális önértékelése kiemelt jelentőségű.

A kutatás célja annak feltárása, hogy milyen kapcsolat áll fenn az elsőéves hallgatók funkcionális (teljesítményalapú) és szubjektíven észlelt (önértékelt) egészségműveltsége között, azonosíthatók-e jellegzetes egészségműveltség-profilok, valamint ezek miként ágyazódnak be társadalmi-demográfiai tényezőkbe.

A vizsgálat keresztmetszeti kérdőíves kutatás keretében zajlott 314 elsőéves hallgató bevonásával (N=314). A funkcionális EM a magyar nyelvű Newest Vital Sign, míg a szubjektív EM a magyar nyelvű BRIEF Health Literacy Screening Tool (Mátyás, Vincze & Bíró, 2021) mérte. A két kategória kombinálásával négy profilt alakítottunk ki: (1) kongruensen alacsony (inadekvát funkcionális + inadekvát szubjektív EM), (2) kongruensen magas (megfelelő funkcionális + adekvát szubjektív EM), (3) túlbecslő (inadekvát funkcionális + adekvát szubjektív EM) és (4) alulbecslő (megfelelő funkcionális + inadekvát szubjektív EM). Az adatelemzés során leíró statisztikát és khi-négyzet próbát alkalmaztunk.

Bár a teljesítményalapú mérés szerint a hallgatók többsége (68,2%) megfelelő funkcionális EM rendelkezik, az önértékelés ennél alacsonyabb szintet tükrözött (21,0%), a két dimenzió között nem mutatkozott szignifikáns különbség. Az eredmények egyértelmű eltérést jeleznek az objektív és szubjektív egészségműveltség között. A profilalapú elemzés szerint a legnagyobb arányban a túlbecslő profil fordult elő (51,6%), a kongruensen alacsony profil a minta 27,4%-át, a kongruensen magas profil 16,6%-át tette ki. Az alulbecslő profil aránya alacsony volt (4,5%). Az egészségműveltség-profilok szignifikáns összefüggést mutattak az anya iskolai végzettségével ($p=0,009$) és a lakóhellyel ($p=0,017$): a túlbecslés gyakoribb volt alacsonyabb anyai iskolázottság és falusi vagy községi háttér esetén.

Az eredmények rámutatnak arra, hogy az egészségműveltség nem ragadható meg egyetlen indikátorral és a túlbecslés mint metakognitív torzítás potenciális kockázatot jelent az egészségmagatartás szempontjából. A felsőoktatásban ezért olyan intervenciókra van szükség, amelyek nemcsak a készségek fejlesztésére, hanem a reális önértékelés és reflektív gondolkodás erősítésére is fókuszálnak.

Kulcsszavak: egészségműveltség, elsőéves egyetemisták, önértékelés, felsőoktatás

ACTUAL AND PERCEIVED HEALTH LITERACY: A PROFILE-BASED STUDY AMONG FIRST-YEAR UNIVERSITY STUDENTS

Health literacy (HL) is a fundamental prerequisite for conscious health behavior and informed decision-making in the 21st century; at the same time, a growing body of research indicates that substantial discrepancies may exist between individuals' actual skills and their self-assessment (van der Vaart & Drossaert, 2017; Okan et al., 2019). The transition to higher education represents a developmental period in which young people encounter increased autonomy and responsibility (Arnett, 2015); therefore, health literacy and its accurate self-evaluation are of particular importance.

The aim of the study was to explore the relationship between functional (performance-based) and subjectively perceived (self-assessed) health literacy among first-year university students, to identify characteristic health literacy profiles, and to examine how these profiles are embedded in socio-demographic factors. The research was conducted as a cross-sectional survey involving 314 first-year students ($N = 314$). Functional HL was measured using the Hungarian version of the Newest Vital Sign, while subjective HL was assessed with the Hungarian version of the BRIEF Health Literacy Screening Tool (Mátyás, Vincze & Bíró, 2021). By combining the two categories, four profiles were constructed: (1) concordant low (inadequate functional + inadequate subjective HL), (2) concordant high (adequate functional + adequate subjective HL), (3) overestimation (inadequate functional + adequate subjective HL), and (4) underestimation (adequate functional + inadequate subjective HL). Descriptive statistics and chi-square tests were applied in the data analysis.

Although performance-based assessment indicated that the majority of students (68.2%) demonstrated adequate functional HL, self-assessment reflected a lower level (21.0%), and no significant difference was found between the two dimensions. The findings reveal a clear discrepancy between objective and subjective health literacy. Profile-based analysis showed that the overestimation profile was the most prevalent (51.6%), followed by the concordant low profile (27.4%) and the concordant high profile (16.6%). The underestimation profile was rare (4.5%). Health literacy profiles were significantly associated with maternal educational attainment ($p = 0.009$) and place of residence ($p = 0.017$): overestimation was more common among students whose mothers had lower educational levels and among those from rural or village backgrounds.

The results highlight that health literacy cannot be adequately captured by a single indicator, and that overestimation as a metacognitive bias may pose a potential risk for health-related behavior. Higher education institutions should therefore implement interventions that focus not only on skill development but also on fostering accurate self-assessment and reflective thinking.

Keywords: health literacy, first-year university students, self-assessment, higher education

A KARATE KULTURÁLIS ÉRTÉKEINEK MEGJELENÉSE TESTNEVELÉS ÓRÁN

A karate a XIX. század végétől kezdve, nacionalista törekvések hatására, fél évszázad alatt alakult át okinawai harci gyakorlatok titkos rendszeréből a japán budo részévé, komplex személyiségfejlesztés pedagógiai eszközévé (Csákvári, 2024). A második világháború utáni „sportosodás” és a globális kulturális expanzió révén a karate az 1960-as évektől kezdve a nyugati világban is rendkívüli népszerűsége tette szert. Napjainkra a karatét egyesületekben, oktatási intézményekben és rendvédelmi szervek képzési anyagában is megtaláljuk, melyet mélyen áthat a japán kultúra és szimbólumrendszer. A globalizáció és a sporttá válás folyamata azonban új kihívások elé állította ezt a távol-keleti küzdősportot. Kérdésként merül fel, hogy az iskolai testnevelésbe iktatott karateoktatás vajon tudja-e közvetíteni a karatéban rejlő kulturális értékeket?

A kutatás központi kérdése, hogy a karate kulturális értékei – a sajátos etikai kódex, az etikett és a testkép – miként jelennek meg a testnevelésórán. A vizsgálati módszer ennek megfelelően összehasonlító esettanulmány, egy karateegyesület és a testnevelésórai karatefoglalkozások sajátosságait vizsgálja Assmann (1999) kollektív emlékezet dimenzióit használva szempontrendszernek. Az adatgyűjtés részben megfigyelés útján, részben a vonatkozó szabályozók (Nat 2020, Kerettantervek 2020) elemzése útján történt.

Az eredmények azt mutatják, hogy a testnevelésórán döntően a mimetikus emlékezet szintjén, a különböző sportági mozgás- és viselkedésminták gyakorlásával történik a kultúra átadása. A testnevelésóra jellegéből adódó, infrastrukturális és logisztikai limitációk miatt a tárgyi és kommunikációs emlékezet ugyan nehezen tud kialakulni, mégis a Nat és Kerettantervek által biztosított időkeret (Györík & Béki, 2024) lehetővé teszi a karate megismerését (Nat 2020, o. 439), amely előmozdíthatja a diákok érdeklődését a karate kulturális értékei iránt, valamint a sportággal kapcsolatos elköteleződésüket. A külső helyszínek oktatásba történő bevonásával az edzőterem, formaruházat, különböző színű övek, különböző stílusok címerei, a falakon lévő alapító mesterek portréi mint tárgyi emlékezet és a minta részei jelennek meg. Az edzéseken, versenyeken edzőtáborokban szerzett közös élmények, a tanítómesterek történetei a kommunikatív emlékezetbe ágyazva mélyítik az értékeket. A mimetikus, tárgyi és kommunikációs emlékezet szintézise révén valósulhat meg a kulturális emlékezet általi kulturális értékteremtés, komplex személyiségfejlesztés.

Az iskolai testnevelés meghatározó szerepet tölthet be a karate kulturális értékeinek az ápolásában, elsősorban a mozgásminták átadásán keresztül, másodsorban a sportág iránti érdeklődés felkeltésében, a sportágválasztás elősegítésében.

Kulcsszavak: karate, kulturális emlékezet, testnevelés, tradíció

THE MANIFESTATION OF KARATE'S CULTURAL VALUES IN PHYSICAL EDUCATION CLASSES

Influenced by nationalist movements, karate underwent a transformation from secret Okinawan martial practices into an integral part of Japanese budo and a pedagogical tool for complex personality development beginning in the late 19th century (Csákvári, 2024). Following the process of 'sportification' and global cultural expansion after WWII, karate gained popularity in the Western world from the 1960s onwards. Today, karate can be found in clubs, educational institutions and the training curricula of law enforcement agencies, and is deeply permeated by Japanese culture and symbolism. However, the processes of globalisation and sportification have presented new challenges to this Far Eastern martial art. The question arises: can karate instruction integrated into school physical education (PE) effectively convey the cultural values inherent in the art?

This research focuses on how the cultural values of karate, specifically its unique ethical code, etiquette and body image, manifest in physical education classes. The research method is therefore a comparative case study examining the characteristics of a karate club versus karate sessions within PE classes, using Assmann's (1999) dimensions of collective memory as a framework. Data were collected partly through observation and partly through analysing relevant regulations (National Core Curriculum [Nat] 2020; Framework Curricula 2020).

The results indicate that, in PE classes, the transmission of culture predominantly occurs at the level of mimetic memory through the practice of various sport-specific movements and behaviours. While infrastructural and logistical limitations inherent to the nature of PE classes make it difficult for object-based and communicative memory to develop, the timeframe provided by the National Curriculum and Framework Curricula (Győrik & Béki, 2024) allows for an introduction to karate (National Curriculum, 2020, p. 439). This may foster students' interest in karate's cultural values and encourage them to commit to the sport. Involving external venues in education introduces elements such as the dojo, uniforms, coloured belts, style crests and portraits of founding masters, which become part of object-based memory and the model. Shared experiences gained at training sessions, competitions and camps, embedded in the stories of masters, reinforce these values within communicative memory. The synthesis of mimetic, object-based and communicative memory enables the creation of cultural values and the development of a complex personality via cultural memory.

School PE can play a decisive role in transmitting the cultural values of karate, primarily by transferring movement patterns and secondarily by sparking interest in the sport and helping students to choose a sport.

Keywords: karate, cultural memory, physical education, tradition

SZENZOROS SZÖNYEG ALKALMAZÁSA AZ ÓVODAI NEVELÉSBEN

A multiszenzoros tanulás az óvodai élet minden pillanatában jelen van. Auditív ingerek hatnak a kicsikre, életkornak megfelelő, ingergazdag vizuális térben játszanak, taktilis és kinezetikus információk feldolgozását végzik. Mindezen felsorolt tevékenységek olykor a másodperc tört része alatt és párhuzamosan zajlanak: észlelés, rendszerezés és tárolás metódusát követve. A gyermekek ezeket az ingereket és a dinamikát igénylik, az óvodai közeg igyekszik maximálisan felkészíteni őket arra, ami az iskolában vár rájuk. Ezeket az igényeket az óvodapedagógusok igyekeznek kielégíteni azáltal, hogy újabb módszereket csempésznek a csoportszobákba, a foglalkozásokba.

Az előadás célja egy olyan eszköz bemutatása, mely a multiszenzoros tanítást támogatja. A szenzoros szőnyeg egy kb. 60 X 90 cm nagyságú, zöld háttérű applikáció, melyre különböző, részben fix, részben mozgatható állatokat, növényeket, tereptárgyakat varrtunk. A foglalkozások során az óvodapedagógus ezt a textildarabot szemléltetésként felhasználhatja, így a gyermekek sík- és térbeli tájékozódását, logikus gondolkodását, szókincsét fejlesztheti.

A szakirodalomban számos tanulásméleti és módszertani megközelítés található. A Fleming-féle VARK-modell (vizuális, auditív, olvasás/írás alapú és kinezetikus tanulási stílusok) nem adaptálható teljes egészében az óvodai nevelésre, de egyes elemei itt is megjelenhetnek. (Dmitrichenkova & Dolzhich, 2020). Howard Gardner többszörös intelligencia elméletének hatására komplexen gondolkodhatunk (Goleman, 2024).

Paivio óta ismert, hogy a verbális és a nonverbális rendszerek szoros kölcsönhatásban működnek és a kettős kódolás révén a tanulás hatékonyabbá válik (Paivio, 1969). A tanulási folyamat szerkezetét részletesen bemutatja a Baddeley moduláris munkamemória-modelljére épülő multimodális tanulás kognitív elméletének emlékezeti modellje (Mayer & Moreno, 2003). Az elméleti keretek sokszínűsége előnyt jelent a gyerek számára, mivel lehetőséget teremt arra, hogy saját igényeikhez a legmegfelelőbb tanulási stratégiát válasszák.

Milyen hatása van a multiszenzoros tanulásnak? Hogyan segítheti a szenzoros szőnyeg a gyermekek memóriájának fejlesztését, motivációjának fenntartását? Milyen tapasztalatokról számoltak be a nemzetközi gyakorlatban? Az előadás igyekszik mindezeket megválaszolni.

Kulcsszavak: multiszenzoros tanulás, óvodai nevelés, óvoda-iskola átmenet, szenzoros szőnyeg, óvodai módszertan

SENSORY MAT IN KINDERGARTEN

Multisensory learning is present throughout kindergarten life. The little ones are affected by auditory stimuli, play in an age-appropriate, visually stimulating environment and process tactile and kinaesthetic information. All of these activities sometimes occur in rapid succession and in parallel, in line with the processes of perception, systematisation, and storage. Children need these stimuli and dynamics, and the preschool environment aims to prepare them as much as possible for school. Preschool teachers introduce new methods into the group rooms and activities to meet these needs.

This presentation aims to introduce a tool that supports multisensory teaching. The sensory mat is a 60 x 90 cm appliqué with a green background onto which various animals, plants, and landmarks have been sewn, some fixed and some movable. During activities, kindergarten teachers can use this fabric as a visual aid to help children develop their spatial orientation, logical thinking and vocabulary.

There are many learning theories and methodological approaches in the literature. While Fleming's VARK model (which categorises learning styles as visual, auditory, reading/writing-based, or kinesthetic) cannot be fully adapted to preschool education, some of its elements can be applied here (Dmitrichenkova & Dolzhich, 2020). (Dmitrichenkova & Dolzhich, 2020). Howard Gardner's theory of multiple intelligences encourages us to think in complex terms (Goleman, 2024).

Since the work of Paivio, it has been recognised that verbal and non-verbal systems interact closely, and that dual coding can enhance the effectiveness of learning (Paivio, 1969). The learning process is described in detail in the memory model of cognitive multimodal learning theory, which is based on Baddeley's modular working memory model (Mayer & Moreno, 2003). Having a variety of theoretical frameworks available is advantageous for children, as it enables them to select the learning strategy that best meets their needs.

What impact does multisensory learning have? How can sensory rugs help to develop children's memory and maintain their motivation? What experiences have been reported in international practice? This presentation will attempt to answer these questions.

Keywords: multissensory learning, kindergarten education, kindergarten-school transition, sensory mat, kindergarten methodology

KÉZZEL FOGHATÓ MATEMATIKA ALSÓ TAGOZATON

A hagyományos matematikaoktatás gyakran elvont, a tankönyvekre korlátozódik, pedig az alsó tagozatos gyerekek számára a konkrét, tapasztalati tanulás a leghatékonyabb. Az oktatás megújításának egyik lehetséges útját a tevékenység alapú oktatás különböző formáinak alkalmazása jelentheti, ilyen pl.: a projekt alapú tanulás [PBL]). A tanév során ennek alkalmazási lehetőségeit vizsgáltam a formális tanulási keretek között.

Előadásomban bemutatom, hogyan lehet a matematikaórákat élménnyé alakítani, amikor a tanulók a valódi helyzeteken keresztül sajátítják el az alapvető matematikai ismereteket és készségeket.

Az első rész egy valódi bolti vásárlást imitáló szituáció megteremtése volt. Üres bolti áruk dobozaiból saját kisboltot hoztunk létre, amelyben a gyerekek beárazták a termékeket, majd játékpénzzel vásároltak. Ez az egyszerűnek tűnő tevékenység azonban komplex matematikai tanulási lehetőségeket rejt magában: az összeadás és kivonás gyakorlása nem elvont elméleti feladatokon keresztül, hanem valós kontextusban történt. A diákok megtanulták, hogyan kell a pénzt kezelni, a visszajárót kiszámolni. A játéknak köszönhetően a tanulás játékos, motiváló volt, és a gyerekek természetes módon alkalmazták a matematikai műveleteket, mindemellett szociális készségüket is fejlesztettünk, és az újrahasznosítás témakörével is foglalkoztunk. A „kisbolt” termékeit a mértékegységek tanulásakor is felhasználtuk.

A második rész projektfeladatokon keresztül valósult meg. Egy hálaadás témájú projektben a gyerekek egy pulyka bőrbe bújva szerveztek partit. Ezalatt nem csak szórakoztak, hanem gyakorlati matematikai feladatokat oldottak meg: mértékegységeket használtak az ételek mennyiségének meghatározásához, időt kalkuláltak a programok szervezéséhez, és logisztikai, gazdasági döntéseket hoztak. A másik projekt egy saját pizzeria megnyitása volt matematikaórán. A tanulók árakat kalkuláltak, különböző méretű pizzákat terveztek, üzleti számításokat végeztek; de ide kapcsolódva pizzás dobozt és étlapot is terveztek tantárgyi kooperáció keretében.

Kutatásom során azokra a kérdésekre kerestem a választ, hogy a matematikaórákon alkalmazott projektfeladatok milyen pedagógiai célok, tantárgyközi kapcsolatok megvalósulását segítik és milyen módon hat a projektmódszerek alkalmazása a tanári attitűdre és a kompetenciaterületek fejlődésére.

Kutatási kérdéseink alapján azt a hipotézist fogalmaztam meg, hogy a projektmódszerek tanórai alkalmazása segíti a pedagógiai célok megvalósulását. Ezen kívül, hogy projektmódszerek tanórai alkalmazása pozitív hatással van a tanári attitűdre és a kompetenciaterületek fejlődésére.

Az elméleti és az empirikus kutatás szisztematikus szakirodalmi áttekintését követően egy kérdőíves felmérést végeztem el. Ez utóbbi online kérdőív segítségével valósult meg, melyet diákok, pedagógus kollégák és szülők töltöttek ki.

Ezek a projektek azt demonstrálják, hogy a matematika nem izolált tárgy, hanem az élet szerves része. Az alsó tagozatos gyerekek számára a kézzel fogható, valódi helyzetekben tanított matematika mélyebb megértéshez, jobb memóriamegőrzéshez és a tanulás iránti pozitív hozzáálláshoz vezet.

Kulcsszavak: projektoktatás, élménypedagógia, matematika alsó tagozaton

HANDS-ON MATHEMATICS IN LOWER PRIMARY SCHOOL

Traditional mathematics education is often abstract and confined to textbooks. However, for lower primary school children, a concrete, experiential learning approach is most effective. One promising approach to educational renewal is the application of various forms of activity-based education, such as project-based learning (PBL). Throughout the school year, I have been exploring the potential for implementing this approach within formal learning frameworks.

In my presentation, I demonstrate how mathematics lessons can be transformed into memorable experiences that enable students to master fundamental knowledge and skills through real-life situations.

The first component involved creating an authentic shopping experience. We built a small shop using empty retail packaging boxes, in which the children priced items and made purchases using play money. This seemingly simple activity provides opportunities for complex mathematical learning: addition and subtraction are practised in a real context, not with abstract numbers. Students learned how to handle money and calculate change. Play made learning engaging and motivating, and children naturally applied mathematical operations. Additionally, we developed social competencies and recycling awareness. The shop's products were also used to teach units of measurement.

The second component was implemented through project-based tasks. For example, in a Thanksgiving-themed project, the children dressed up as turkeys and organised a party. While enjoying themselves, they solved practical mathematical problems, such as using units of measurement to determine food quantities, calculating the time needed to organise activities, and making logistical and economic decisions. Another project involved opening their own pizzeria during a maths lesson. The students calculated prices, designed pizzas of different sizes and performed business calculations. They also designed pizza boxes and menus through interdisciplinary cooperation.

My research questions were as follows: (1) How do project-based tasks applied in mathematics lessons support the realisation of pedagogical goals and interdisciplinary connections? (2) How does the application of project methods affect teacher attitudes and the development of competency areas?

Based on these questions, I formulated two hypotheses: (1) The classroom application of project methods supports the realisation of pedagogical goals. (2) The classroom application of project methods has a positive impact on teacher attitudes and the development of competency areas.

Following a systematic review of the literature on theoretical and empirical research, I conducted a survey using an online questionnaire completed by students, teachers and parents.

These projects demonstrate that mathematics is an integral part of life, not an isolated subject. For lower primary school children in particular, mathematics taught through tangible, real-life situations leads to a deeper understanding of the subject, better retention of information, and a more positive attitude towards learning.

Keywords: project education, experiential pedagogy, mathematics in lower primary school

**A NŐK OKTATÁSÁNAK TÁRSADALMI ÉS PEDAGÓGIAI ÖSSZEFÜGGÉSEI
A 19. SZÁZADBAN: ÖSSZEHASONLÍTÓ ÉRTELMEZÉS
KÉT NŐNEVELŐ TEVÉKENYSÉGÉN KERESZTÜL
MAGYAR ÉS ANGOL VISZONYLATBAN**

Európában a 19. században az oktatási stratégiák átalakulása révén a nőnevelés terén olyan változások indultak el, amelyek túlmutattak az intézményi reformokon, éppen ezért a női társadalmi szerepek újradefiniálásának folyamatával is összefonódtak. A nők oktatásának történeti vizsgálata ugyanakkor gyakran nemzeti keretek között maradt, ami elfedte azokat a transznacionális párhuzamokat és strukturális különbségeket, amelyek a modern női műveltségesszmény kialakulását meghatározták. A tanulmány célja e kapcsolatrendszer feltárása Teleki Blanka és Frances Mary Buss nőnevelő tevékenységének összehasonlító értelmezésén keresztül.

Az elemzés a nőnevelés intézményesülését egymással kölcsönhatásban álló társadalmi, kulturális és politikai tényezők összefüggésrendszerében vizsgálja. Ezen megközelítés lehetővé teszi annak bemutatását, hogy a mindennapi pedagógiai gyakorlat miként kapcsolódott az intézményi struktúrákhoz, az oktatáspolitikai feltételekhez, valamint a női szerepekről alkotott korabeli diskurzusokhoz. A reformkori Magyarországon Teleki Blanka leánynevelő intézete a nemzeti művelődés és a társadalmi modernizáció pedagógiai kísérleteként értelmezhető, amelyben a női műveltség a közéleti és kulturális részvétel lehetőségével kapcsolódott össze, ugyanakkor működését a politikai instabilitás és a történeti töréspontok korlátozták. Angliában ezzel párhuzamosan Frances Mary Buss a lányok oktatásának intézményes megszervezésével olyan modellt alakított ki, amelyet az iparosodó társadalom strukturális stabilitása és a fokozatosan beépülő oktatási reformok is támogattak.

A két életmű összevetése azt jelzi, hogy a nőnevelés fejlődése nem lineáris modernizációs folyamatként értelmezhető, hanem eltérő társadalmi kontextusokban létrejövő pedagógiai válaszok sorozataként. A vizsgálat azt a tézist képviseli, hogy a nőnevelési intézmények nem pusztán oktatási innovációk színterei voltak, hanem a női identitás, műveltség és társadalmi szerep új jelentéseinek formálódási közegei is. Ennek következtében a nőnevelés története a neveléstörténet mellett társadalmi- és kultúrtörténeti perspektívából is újraértelmezhető.

A magyar nőnevelés történeti értelmezéséhez kiindulópontot jelentenek Endrődy-Nagy Orsolya (2025), Kéri Katalin (2019), Nóbik Attila (2025), Pukánszky Béla (2013), valamint Szűts-Novák Rita (2025) kutatásai, amelyek a hazai pedagógiai és társadalmi folyamatok összetett hátterének feltárásában útmutatók. Az angol oktatás fejlődésének és Frances Mary Buss szerepének vizsgálatához Annie E. Ridley (1895), továbbá Jane Martin és Joyce Goodman (2004) munkái szolgálnak meghatározó forrásként.

A kutatás rámutat arra, hogy Teleki Blanka és Frances Mary Buss munkássága nem elszigetelt nemzeti jelenségként értelmezhető, hanem a 19. századi európai oktatási modernizáció egymással összefüggő folyamataiba illeszkedik, ami által új perspektívát is nyithat a nőnevelés történetének vizsgálatában.

Kulcsszavak: nőnevelés, női műveltségesszmény, oktatási modernizáció, transznacionális perspektíva

THE SOCIAL AND PEDAGOGICAL SIGNIFICANCE OF WOMEN'S EDUCATION IN THE 19TH CENTURY: A COMPARATIVE INTERPRETATION BASED ON THE ACTIVITIES OF TWO FEMALE EDUCATORS IN HUNGARY AND ENGLAND

In 19th-century Europe, changes in educational strategies led to developments in women's education that went beyond institutional reforms, becoming intertwined with the redefinition of women's societal roles. However, historical studies of women's education have often remained within national frameworks, obscuring the transnational parallels and structural differences that shaped modern ideals of female literacy. This study aims to explore this network of relationships by comparing the work of women's educators Blanka Teleki and Frances Mary Buss.

The analysis examines the institutionalisation of women's education within the context of interacting social, cultural and political factors. This approach demonstrates how everyday pedagogical practice was linked to institutional structures, educational policies and contemporary discourses on women's roles. During the reform era in Hungary, Blanka Teleki's girls' school can be viewed as an experiment in national education and social modernisation. In this context, women's education was associated with opportunities for public and cultural participation; however, the school's operations were constrained by political instability and significant historical events. Meanwhile, in England, Frances Mary Buss developed a model for the institutional organisation of girls' education supported by the structural stability of an industrialising society, gradually implementing educational reforms.

Comparing the two bodies of work indicates that the development of women's education cannot be interpreted as a linear process of modernisation, but rather as a series of pedagogical responses that emerged in different social contexts. The study argues that women's educational institutions were not merely the setting for educational innovations, but also a means of forming new concepts of female identity, literacy and social roles. Consequently, the history of women's education can be reinterpreted from the perspectives of educational, social, and cultural history.

The historical interpretation of Hungarian women's education is based on the works of Orsolya Endrődy-Nagy (2025), Katalin Kéri (2019), Attila Nóbik (2025), Béla Pukánszky (2013) and Rita Szűts-Novák (2025). These works provide valuable insights into the complex background of domestic pedagogical and social processes. The works of Annie E. Ridley (1895), Jane Martin and Joyce Goodman (2004) are key sources for examining the development of English education and the role of Frances Mary Buss.

The research highlights that the work of Blanka Teleki and Frances Mary Buss cannot be viewed in isolation, but rather forms part of the interconnected processes of 19th century European educational modernisation. This offers new insights into the study of the history of women's education.

Keywords: women's education, female literacy ideals, educational modernization, transnational perspective

KOGNITÍV ÉS MATEMATIKAI KÉPESSÉGEK MÉRÉSE DIGITÁLIS ALAPÚ VIZSGÁLATI MÓDSZERREL AZ ÓVODÁS KOROSZTÁLYBAN

Az alapkészségek és képességek óvodáskori fejlődése minden gyermek életének meghatározó szakasza. A korai diagnosztika és intervenció alapelve szerint a fejlődési nehézségek minél korábbi szakaszban történő azonosítása jelentősen növeli a pedagógiai fejlesztés hatékonyságát és eredményességét. A gyermekek kognitív fejlődésére és figyelmi funkcióira jelentős hatással vannak a megváltozott környezeti tényezők, valamint a digitális ingerekben gazdag környezet. A hagyományos nevelési és oktatási módszerek sokszor nem bizonyulnak elég hatékonynak, ezért a kognitív folyamatok vizsgálatának korszerűsítése is szükségessé válik.

A kutatás keretében a Diszkalkulia Pedagógiai Vizsgálata (DPV) Ovi2 teszt digitális változatát fejlesztettük ki, és empirikusan hasonlítottuk össze a hagyományos papíralapú eljárással. A teszt számos kognitív területet vizsgál, többek között a tájékozódást, a számlálást, a számmemóriát, a logikát, a mennyiségi összefüggések felismerését és a műveletek végrehajtását. A vizsgálatban 57 nagycsoportos óvoda vett részt budapesti és falusi óvodákból. A résztvevő gyerekeket két azonos csoportra osztottuk, az egyik csoport először a papíralapú, majd a digitális változatot; a másik csoport először a digitális, majd a papíralapú változatot végezte el, ezzel kontrollálva a sorrendi hatásokat. Mindemellett a vizsgálat szerves részét képezte a gyermekek digitális tesztelés során tanúsított attitűdjének, viselkedésének előre meghatározott szempontok szerinti megfigyelése. A tanulmány továbbá kitér a digitális eszközök korai használatának hatására és a digitális eszközök tudatos használatának fontosságára.

Fő kutatási kérdésünkkel arra kerestük a választ, hogy a digitális DPV alkalmas és megbízható előszűrő eszköz lehet-e a korai matematikai képességek vizsgálatában.

Az eredmények erős, szignifikáns pozitív kapcsolatot mutattak a digitális és papíralapú teszteredmények között, ami a két mérési forma magas fokú összehasonlíthatóságát jelzi. A digitális forma nem eredményezett szisztematikus teljesítménycsökkenést, ugyanakkor rövidebb felvételi időt és azonnali kiértékelést biztosított. Tapasztalataink azt mutatják, hogy a gyermekek szívesebben és motiváltabban végeznek digitális tesztekkel.

A digitális eszközök integrálása a kognitív vizsgálatokba nemcsak hatékonyabb és gyorsabb mérést tesz lehetővé, hanem a pedagógiai és diagnosztikai gyakorlat számára is új irányokat jelölhet ki a jövőben, különösen az óvodai szűrés terén.

Kulcsszavak: digitális diagnosztika, matematikai alapkészségek, digitális DPV, digitális eszközhasználat, óvodáskor

MEASURING COGNITIVE AND MATHEMATICAL ABILITIES IN PRESCHOOL CHILDREN USING A DIGITAL-BASED ASSESSMENT METHOD

The development of basic skills and abilities during the preschool years is a defining stage in every child's life. According to the principle of early diagnosis and intervention, identifying developmental difficulties at the earliest possible stage can significantly increase the efficiency and effectiveness of pedagogical development. Children's cognitive development and attention functions are greatly influenced by environmental factors and a digital-rich environment. Traditional educational and training methods are often not effective enough, which is why modernising the examination of cognitive processes has become necessary.

In this study, we created a digital version of the Diszkalkulia Pedagógiai Vizsgálata (DPV) Ovi2 test and compared its results with those of the traditional paper-based procedure. The test assesses several cognitive domains, including orientation, counting, numerical memory, logic, recognition of quantitative relationships and the execution of operations. The study involved 57 preschool children in their final year of kindergarten, from both urban and rural settings. The children were divided into two equal groups: one group first completed the paper-based version, then the digital version; the other group first completed the digital version, then the paper-based version. This controlled for order effects. Additionally, we observed the children's attitudes and behaviours during digital testing according to predetermined criteria. The study also discusses the impact of the early use of digital devices, emphasising the importance of their mindful use.

The main research question was whether digital DPV could be a suitable and reliable pre-screening tool for assessing early mathematical abilities.

The results revealed a strong, statistically significant positive correlation between the digital and paper-based test scores, indicating a high degree of comparability between the two assessment formats. The digital version did not produce systematic performance differences, but it ensured a shorter administration time and immediate scoring. Our experience shows that children are more willing and motivated to take digital tests.

Integrating digital tools into cognitive assessments enables more efficient and faster measurement and may set new directions for pedagogical and diagnostic practice, particularly in kindergarten screening.

Keywords: digital diagnostics, early mathematical skills, digital device use, preschool age

PEDAGOGICAL PRINCIPLES IN JUVENILE CORRECTIONAL EDUCATION: NARRATIVES BETWEEN CARE AND CONTROL

Educators working in juvenile correctional institutions operate in a complex pedagogical field where education, development and rehabilitation are embedded in a highly regulated environment marked by tensions between care and control. This study examines how the pedagogical principles set out in the Professional Programme of a Hungarian juvenile correctional institution are reflected – explicitly and implicitly – in educators’ everyday thinking and practice as captured through their narratives.

The study draws on semi-structured interviews with correctional educators and applies qualitative content analysis with thematic coding. The Professional Programme defines a multi-principle pedagogical framework, including equality of opportunity, a rehabilitative orientation, positive reinforcement, the coordination of educational influences, individualisation/differentiation, the maintenance of therapeutic impact, a holistic/system-based approach, and partnership-oriented interactive teaching. Across the interview corpus these principles were continuously present. However, when educators were asked to identify their most important guiding principle, consistency emerged as the dominant priority (mentioned by nearly half of the participants). Educators associated consistency with reliable boundaries, predictability and safety, and distinguished it from “mere strictness.” This aligns with the classic pedagogical claim that educators should be “firm” in principles yet “flexible” in methods (Dékány, 1936). Importantly, interview narratives also highlight that consistent practice depends on institutional coherence. Shared expectations, effective internal communication and coordinated staff decisions are described as preconditions for maintaining consistent rules and responses.

Beyond consistency, recurrent priorities included “tight-loose” situational judgment, positive reinforcement, trust and non-judgement, “tough/strict love,” acceptance, empathy, patience and providing second chances. The findings suggest that strengthening professional collaboration and communication may be as crucial as individual pedagogical competence for implementing programme principles in juvenile correctional education.

Keywords: juvenile correctional education, correctional educators, pedagogical principles, professional programme, qualitative content analysis

**PEDAGÓGUSI SZEREPEK AZ EGYÜTTNEVELÉSBEN:
ÓVODAPEDAGÓGUSOK VÉLEKEDÉSE
SAJÁT ÉS A GYÓGYPEDAGÓGUS SZEREPÉRŐL**

Az együttnevelés hazánkban több évtizedes gyakorlatra tekint vissza, mely legfontosabb feltételei között említhetők a megfelelő személyi feltételek (Békési & Kasza, 2008; Papp et al., 2012; Tamás, 2017), valamint a gyógypedagógus támogató szerepe és az óvodapedagógussal kialakított partneri kapcsolat, ami alapvetően befolyásolhatja az együttnevelés sikerességét (Szekeres & Perlusz, 2012, Tamás, 2017). Az elmúlt másfél évtized kutatásai rámutattak, hogy az együttnevelés formálisan ugyan megvalósul, ám az együttműködésen alapuló partneri kapcsolódás kevésbé jellemzi az intézményi gyakorlatot. A kutatás célja az együttnevelésben betöltött pedagógusszerepek feltárása volt Esztergom város óvodáiban. A kutatás fő kérdése arra irányult, miként értelmezik az óvodapedagógusok az együttnevelés során betöltött saját, illetve a gyógypedagógus szerepét. A szerepfelfogások feltárása hozzájárulhat az egymással szembeni elvárások, a szakmai kompetenciahatárok és az együttműködési mintázatok mélyebb megértéséhez. Az adatgyűjtés 2025 novemberében, írásbeli kikérdezés módszerével történt a város kilenc óvodájának bevonásával (N=46 fő). A vizsgálat során 14 nyílt végű kérdésre adott válasz kvalitatív tartalomelemzése valósult meg az ATLAS.ti 25 program alkalmazásával. A kapott válaszok szó szerinti rögzítését követően az elemzés során nyílt, axiális és szelektív kódolást végeztem a jellemző mintázatok és kategóriák azonosítása érdekében. A pedagógusszerepek értelmezése a gyógypedagógusok körében végzett korábbi kutatások (Mile & Papp, 2016, 2018; Mile et al., 2023) során kialakított kódcsaládokra épült.

Az eredmények alapján az együttnevelés sikerességének legfontosabb feltételeként a résztvevők a személyi tényezőket jelölték meg, különös hangsúllyal a befogadói attitűdre, amelyet az óvodapedagógusi szerep alapvető elemének tekintettek. Az óvodapedagógusi szerepkonstrukcióban hangsúlyosan jelent meg a szupportív, a nevelő-fejlesztő és a partneri szerepkör (147 kódolt elem; n=196). A gyógypedagógus szerepértelmezésében legerőteljesebben a konzultációs szerep emelkedett ki (151 említés; n=304), amelyet a terapeuta-nevelő és a tanácsadó szerep követett. A vizsgálat eredményei – azon túl, hogy megerősítik a korábbi kutatások megállapításait – rámutatnak arra, hogy az együttnevelés eredményességében a szakemberek közötti együttműködés és a támogató szakmai attitűd meghatározó jelentőségű. A pedagógusok közötti kapcsolódást alapvetően határozhatja meg egymás szerepeinek és kompetenciáinak ismerete, amely hozzájárulhat az együttműködés tudatosabb tervezéséhez és az együttnevelés mindennapi gyakorlatának eredményesebb megvalósításához.

Kulcsszavak: együttnevelés, pedagógusszerep, óvodapedagógusi szerepek, gyógypedagógusi szerepek, kompetenciák

PEDAGOGICAL ROLES IN INTEGRATED EDUCATION: KINDERGARTEN TEACHERS' PERCEPTIONS OF THEIR OWN AND THE SPECIAL EDUCATION TEACHER'S ROLE

Integrated education has a decades-long history of practice in Hungary. Its key conditions include adequate human resources (Békési & Kasza, 2008; Papp et al., 2012; Tamás, 2017) and the supportive role of special educational needs (SEN) teachers. The latter's collaborative relationship with kindergarten teachers fundamentally influences the success of inclusive practices (Szekeres & Perlusz, 2012; Tamás, 2017). However, research over the past fifteen years has shown that, although integrated education is formally implemented, partnership-based relationships are less common in institutional practice.

The present study aimed to explore the pedagogical roles of integrated education in kindergartens in Esztergom. The main research question focused on how kindergarten teachers interpret their own roles and the roles of special educational needs (SEN) teachers in integrated education. Exploring these perceptions is important for developing a deeper understanding of mutual expectations, professional competency boundaries and collaboration patterns. Data were collected in November 2025 using a written questionnaire in nine kindergartens (N = 46). Qualitative content analysis of responses to 14 open-ended questions was conducted using ATLAS.ti 25. Following verbatim transcription of the responses, open, axial and selective coding were applied to identify characteristic patterns and categories. Interpretation of the pedagogical roles was based on code families developed in previous studies of special educational needs and disability (SEND) teachers (Mile & Papp, 2016, 2018; Mile et al., 2023).

The results indicated that the participants identified human factors as the most important condition for successful integrated education, with particular emphasis on an accepting attitude. Among kindergarten teachers, the most prominent role constructions were the supportive, educational-developmental, and collaborative roles (147 coded elements; n = 196). When interpreting the roles of special educational needs (SEN) teachers, the consultation role was the most frequently mentioned (151 references; n = 304), followed by the therapist-educator and advisory roles. These findings confirm previous research and highlight the importance of collaboration among professionals and a supportive professional attitude for successful integrated education. A mutual understanding of roles and competencies can shape teacher interactions, leading to more deliberate collaboration and the effective implementation of inclusive practices in daily pedagogical work.

Keywords: integrated education, pedagogical roles, preschool teachers' role, special education teachers' role, competencies

DIGITÁLIS TUDÁSPROTÉZIS A GYÓGYPEDAGÓGIÁBAN? NAGY NYELVI MODELLEK HATÉKONYSÁGÁNAK VIZSGÁLATA A LOGOPÉDIAI GYAKORLATBAN

A mesterséges intelligencia (MI) oktatási alkalmazásai az elmúlt években dinamikus fejlődésen mentek keresztül, különösen a generatív nagy nyelvi modellek megjelenésével (Bommasani et al., 2021). A gyógypedagógia és ezen belül a logopédia területén az MI nem csupán technológiai innovációként, hanem potenciális „digitális tudásprotézisként” értelmezhető, amely a szakemberek tervezési, szövegalkotási és differenciálási folyamatait támogathatja (Holmes et al., 2022). Az előadás célja annak vizsgálata, hogy a jelenleg széles körben elérhető nagy nyelvi modellek – az OpenAI ChatGPT rendszere, a Google Gemini modellje, valamint az Anthropic által fejlesztett Claude – milyen mértékben és milyen minőségben járulnak hozzá a logopédiai tervezés és feladatkészítés támogatásához.

A vizsgálat összehasonlító megközelítést alkalmaz. Azonos, előre strukturált instrukciók (promptok) alapján elemezzük a modellek által generált tartalmak szakmai megfelelőségét, nyelvi pontosságát, kreativitását és pedagógiai használhatóságát. A kutatás gyakorlati logopédiai helyzeteket modellez: óvodás korosztály számára készítendő feladatlapok generálását, meghatározott fonológiai kritériumok szerinti mondatalkotást, valamint narratív kompetenciát fejlesztő, képsorozatra épülő történetalkotási feladat létrehozását.

Ezen túlmenően a vizsgálat kiterjed arra is, hogy a modellek miként teljesítenek strukturált pedagógiai dokumentációs és adminisztratív jellegű feladatok generálásában (pl. fejlesztési tervek, egyéni haladási naplók vagy reflexív szakmai szövegek előkészítése), különös tekintettel a szakmai terminológia pontosságára és a gyógypedagógiai koherenciára.

Az elemzés arra is fókuszál, hogy a modellek mennyiben képesek figyelembe venni az életkori sajátosságokat, a fejlesztési célokat és a terápiás pontosság követelményeit.

Az eredmények szerint a nagy nyelvi modellek hatékonyan támogathatják a tananyag-előkészítést, az ötletgenerálást és a differenciált feladatkészítést, ugyanakkor alkalmazásuk szakmai kontrollt és kritikai reflexiót igényel. A fonológiai precizitás, a fejlesztési célokkal való koherencia, valamint az etikai és adatvédelmi szempontok továbbra is a logopédus felelősségi körébe tartoznak. Az MI tehát nem a logopédus helyettesítője, hanem potenciális szakmai támogató eszköz, amely megfelelő kompetenciával alkalmazva hozzájárulhat a hatékonyság növeléséhez és az innovatív pedagógiai gyakorlat kialakításához.

Kulcsszavak: mesterséges intelligencia, gyógypedagógia, logopédia, nagy nyelvi modellek, pedagógiai tervezés

DIGITAL KNOWLEDGE PROSTHESIS IN SPECIAL EDUCATION? EXAMINING THE EFFECTIVENESS OF LARGE LANGUAGE MODELS IN SPEECH AND LANGUAGE THERAPY PRACTICE

In recent years, the educational applications of artificial intelligence (AI) have undergone rapid development, particularly following the emergence of generative large language models (Bommasani et al., 2021). In the context of special education, and more specifically speech and language therapy, AI can be viewed not only as a technological innovation, but also as a potential ‘digital knowledge prosthesis’, supporting professionals in areas such as planning, text production and differentiated instructional processes (Holmes et al., 2022).

This presentation aims to examine the extent to which widely accessible large language models can support speech and language therapy planning and task development. OpenAI’s ChatGPT, Google’s Gemini and Anthropic’s Claude contribute to speech and language therapy planning and task development.

The study takes a comparative approach. Based on identical pre-structured prompts, the generated outputs are analysed in terms of professional adequacy, linguistic accuracy, creativity and pedagogical usability. The study creates authentic speech therapy scenarios, such as generating worksheets for preschool-aged children, constructing sentences based on predefined phonological criteria, and developing narrative competence through picture-sequence storytelling.

Furthermore, the study examines how these models perform when generating structured pedagogical documentation and administrative materials, such as individualised development plans, progress reports and reflective professional texts, paying particular attention to terminological precision and coherence within special educational frameworks.

The analysis also focuses on the extent to which the models can take age-specific characteristics, developmental goals and therapeutic accuracy requirements into account.

The findings suggest that large language models can effectively support instructional preparation, idea generation, differentiated task design and certain administrative processes. However, their application requires professional oversight and critical reflection. Phonological precision, alignment with developmental objectives, and ethical and data protection considerations remain the professional responsibility of the speech and language therapist. AI should therefore not be viewed as a substitute for the therapist, but rather as a potential professional support tool which, when applied competently, can improve efficiency and contribute to innovative pedagogical practice.

Keywords: artificial intelligence, special education, speech therapy, large language models, educational planning

**TÚL A TANTERMEN:
AZ EGYETEMI ÖNTEVÉKENY KÖRÖK RENDSZERE
MINT STRUKTURÁLT INFORMÁLIS TANULÁSI MODELL**

Kulcsszavak: informális tanulás, service learning, gyakorlatközösség, soft skillek, foglalkoztathatóság

A felsőoktatás egyik központi kihívása, hogy miként tudja a formális képzésen túl is támogatni a munkaerőpiacon elvárt soft skillek fejlődését. A bemutatott intézményi innováció az egyetemi öntevékeny köröket strukturált, fenntartható, mégis autonóm informális tanulási modellként értelmezi, amely a hallgatói aktivitásra és felelősségvállalásra épít, és intézményi szinten adaptálható, kiterjeszthető keretet kínál. A kutatás célja az öntevékeny körökhöz – különösen azok vezetéséhez – kapcsolódó soft skillek és munkaerőpiaci relevanciájuk azonosítása, továbbá az ezekhez kötődő attitűdök, önreflexiós folyamatok és motivációs hatások feltárása. A 2021 szeptemberétől működő, service learning koncepcióra épülő egyetemi szervezeti egység az önkéntesség intézményesített keretét biztosítja, aktív hallgatói részvételre és közösségi felelősségvállalásra támaszkodva. Erre az alapra épült rá 2025 őszén az öntevékeny körök indítására kiírt pályázati pilotprogram, amely tudatosan kialakított, átlátható és fenntartható működési struktúrában valósult meg. A pilot során 13, majd a következő félévben már 19 öntevékeny kör működött 10-20 fős csoportlétszámmal, a társasjátékos és alkotóműhelyektől a tudományos, kulturális és közösségi kezdeményezésekig. A tevékenységek sokfélesége lehetővé teszi különböző kompetenciaterületek megjelenését és összehasonlítható vizsgálatát.

Az elméleti megalapozást az élményalapú tanulás, a service learning, a gyakorlatközösségek (communities of practice), valamint a foglalkoztathatósági modellek adják. A vizsgálat fő kutatási kérdése, hogy az öntevékeny körökben való részvétel miként alakítja a hallgatók soft skillekhez és a munkaerőpiaci elvárásokhoz kapcsolódó önértékelését. A fejlesztési folyamathoz kapcsolódó kvalitatív kutatás rendszeresen ismételt fókuszcsoportos interjúkra, megfigyelésre és résztvevő megfigyelésre épül. Az előzetes eredmények arra utalnak, hogy a strukturált informális tanulási tér hozzájárul a felelősségvállalás, az együttműködés és a kezdeményezőkézség terén megjelenő soft skillek és attitűdök erősödéséhez, valamint ezek tudatosabb munkaerőpiaci értelmezéséhez.

Az újszerűség nem pusztán a hallgatói kezdeményezések szervezett támogatásában rejlik, hanem abban, hogy az egyetem önálló, service learning szemléletű szervezeti egységet hozott létre az önkéntesség és az informális tanulási terek tudatos fejlesztésére. A kezdeményezés szakmai alapokon nyugvó, kutatással kísért, tudatosan épített fejlesztési folyamatként működik. A struktúra további sajátossága a különböző karokkal megvalósuló, rendszerszintű szakmai együttműködés.

BEYOND THE CURRICULUM: THE SYSTEM OF UNIVERSITY STUDENT SELF-ORGANIZED CLUBS AS A STRUCTURED MODEL OF INFORMAL LEARNING

One of the central challenges of higher education is supporting the development of the soft skills expected by the labour market beyond formal instruction. The institutional innovation presented conceptualises university student-led clubs as a structured yet autonomous model of informal learning. This model is based on student activity and responsibility, offering a framework that can be adapted and scaled up at institutional level. This study aims to identify the soft skills associated with student self-organised clubs, particularly with regard to leadership, and to explore their relevance in the labour market. It also seeks to examine related attitudes, processes of self-reflection and motivational effects.

Since September 2021, a university organisational unit based on the service-learning concept has provided an institutionalised framework for volunteering, relying on active student participation and community responsibility. Building on this foundation, a pilot grant scheme for launching student self-organised clubs was introduced in autumn 2025, operating within a transparent and sustainable structure designed with intention. During the pilot phase, 13 clubs were established, followed by a further 19 clubs in the subsequent semester. Each club had between 10 and 20 participants and offered a variety of activities, including board game and creative workshops, as well as scientific, cultural, and community-oriented initiatives. The diversity of activities enables different competence domains to emerge and be examined in comparison.

The theoretical framework draws on experiential learning, service learning, communities of practice, and employability models. The main research question is how participation in student self-organised clubs shapes students' self-concept in relation to soft skills and labour market expectations. The qualitative study that accompanied the developmental process was based on regularly repeated focus group interviews, as well as observation and participant observation. Preliminary findings suggest that the structured informal learning environment strengthens soft skills and attitudes related to responsibility, cooperation, and initiative, and encourages a more conscious interpretation of labour market relevance.

The initiative's novelty lies not only in its organised support for student initiatives, but also in its establishment of an independent organisational unit dedicated to the conscious development of volunteering and informal learning spaces, with a focus on service learning. The initiative operates as a professionally grounded, research-informed and deliberately constructed developmental process. Another distinctive feature of the structure is the system-level professional collaboration implemented across different faculties.

Keywords: informal learning, service learning, community of practice, soft skills, employability

VR ÉS AR TECHNOLÓGIA A TERMÉSZETTUDOMÁNYOS TANTÁRGYAK OKTATÁSÁBAN

A virtuális valóság (VR) és a kiterjesztett valóság (AR) technológiák integrációja a természettudományos tantárgyak oktatásába jelentős módszertani megújulást eredményez. Ezek az immerzív eszközök lehetővé teszik a komplex tudományos jelenségek szemléletes, interaktív bemutatását, ezáltal növelik a tanulók motivációját, bevonódását és a mélyebb megértést.

A VR és AR egyik legnagyobb pedagógiai előnye a tantárgyközi kapcsolatok erősítése. Különösen az AR alkalmazása kínál hatékony lehetőséget a biológia és a technika és tervezés tantárgyak összekapcsolására. A tanulók például háromdimenziós anatómiai modelleket vizsgálhatnak, miközben technikaórán saját egyszerű AR-tartalmak létrehozásával ismerkednek meg a digitális tervezés alapjaival. Ez a megközelítés nemcsak a biológiai ismeretek elmélyítését segíti, hanem fejleszti a digitális kompetenciát, a kreativitást és a problémamegoldó gondolkodást is.

A VR alkalmazása lehetőséget biztosít olyan szimulációk megvalósítására, amelyek a valóságban nehezen hozzáférhetők, például sejszintű folyamatok vagy ökológiai rendszerek vizsgálatára. Az AR ezzel szemben a valós környezetet egészíti ki digitális elemekkel, így különösen hatékony az osztálytermi gyakorlati tevékenységek során.

A technológiák pedagógiai értéke abban rejlik, hogy támogatják az élményalapú tanulást, elősegítik a differenciált oktatást, valamint lehetőséget adnak az egyéni tanulási utak kialakítására. A sikeres használat feltétele azonban a megfelelő módszertani háttér és a pedagógusok felkészültsége, amely biztosítja a VR és AR tudatos, tanulóközpontú integrációját a mindennapi oktatási gyakorlatba.

Kulcsszavak: 21.századi attitűdök, STEM alapú oktatás, VR - AR technológia a tudományos oktatásban, kompetenciafejlesztés

VR AND AR TECHNOLOGIES IN SCIENCE EDUCATION

The integration of Virtual Reality (VR) and Augmented Reality (AR) technologies into science education represents a significant methodological innovation. These immersive tools enable the visual and interactive presentation of complex scientific phenomena, thereby increasing student motivation, engagement, and depth of understanding.

One of the greatest pedagogical advantages of VR and AR is their ability to strengthen interdisciplinary connections. In particular, the use of AR offers effective opportunities to connect biology and technology education. For example, students can examine three-dimensional anatomical models while, in technology classes, they can create simple AR content and become familiar with the basics of digital design. This approach not only deepens biological knowledge but also develops digital competence, creativity, and problem-solving skills.

VR enables the realization of simulations that are difficult to access in reality, such as the exploration of cellular processes or ecological systems. In contrast, AR complements the real environment with digital elements, making it especially effective in classroom-based, hands-on activities.

The pedagogical value of these technologies lies in their support for experiential learning, facilitation of differentiated instruction, and the opportunity to create individualized learning pathways. However, their successful application requires a strong methodological background and well-prepared educators who can confidently integrate VR and AR into everyday teaching practice in a learner-centered way.

Keywords: 21st-century attitudes, STEM-based education, VR and AR technologies in science education, competence development

SAJÁTOS SZÜKSÉGLETŰ HALLGATÓK FELSŐOKTATÁSI TÁMOGATÁSA: NEMZETKÖZI GYAKORLATOK EGY DESK RESEARCH TÜKRÉBEN

A sajátos szükségletű hallgatók felsőoktatási részvétele és sikeres előmenetele az inkluzív felsőoktatási politika egyik legkevésbé kutatott területe, ugyanakkor egyre inkább sürgető a megoldások keresése. Magyarországon az egyetemek által támogatott hallgatók aránya csupán 1% körül mozog, szemben az amerikai (kb. 20%) és brit (kb. 17%) adatokkal, ami a feltételezhetően eltérő értelmezések mellett arra is utalhat, hogy a belépési és támogatási korlátok hazánkban jelenleg lényegesen magasabbak lehetnek, mint más országok egyetemi rendszereinél. Az Eurostudent 2022-es adatfelvétele (Szemerszki, 2023) azt mutatja, hogy a magyar egyetemek hallgatóinak körében lényegesen magasabb a tanulási zavarral, mozgásszervi vagy érzékszervi fogyatékossággal küzdők aránya, mint a szolgáltatásokat igénybe vevőké. Ennek oka, hogy sokan igyekeznek titkolni az állapotukból adódó nehézségeiket.

Az előadás célja annak feltárása, hogy az európai és észak-amerikai felsőoktatási intézmények milyen szervezeti, pedagógiai és közösségi eszközökkel segítik a sajátos szükségletű hallgatókat.

A kutatás desk research módszerrel zajlott: az elemzéshez 16 tematikusan válogatott, 2022–2025 között megjelent empirikus és szisztematikus review-tanulmány, valamint 12 intézmény (köztük néhány magyarországi egyetem) nyilvánosan elérhető programdokumentációja és szolgáltatás-leírása szolgál alapul.

Az elemzés négy dimenzióban rendszerezi a feltárt gyakorlatokat, amelyek közé tartoznak a regisztrációs, akkommodációs és vizsgakedvezmény-rendszerek, a segítő technológiák és adaptált tananyagok, a kortárs mentorálás és peer támogatási modellek, valamint a fizikai és szenzoros fejlesztések a campusok terében. A kutatás különös figyelmet fordít a stigmacsökkentési beavatkozásokra és a feltárást ösztönző tudatossági programokra, amelyek a regisztrációs hajlandóságot közvetlenül befolyásolják.

Az eredmények azt mutatják, hogy a leghatékonyabb rendszerek az Universal Design for Learning (UDL) elvén alapuló, proaktív és kultúraváltást célzó intézményi stratégiákon nyugszanak.

Kulcsszavak: felsőoktatás, hallgatók, sajátos szükségletek

SUPPORT FOR STUDENTS WITH SPECIAL NEEDS IN HIGHER EDUCATION: INTERNATIONAL PRACTICES IN THE LIGHT OF DESK RESEARCH

The participation and successful progression of students with special needs in higher education is one of the least researched areas of inclusive higher education policy, yet the search for solutions is becoming increasingly urgent. In Hungary, the proportion of students supported by universities hovers around just 1%, compared to figures from the United States (approx. 20%) and the United Kingdom (approx. 17%), which—in addition to presumably differing interpretations—may also indicate that barriers to entry and financial aid in Hungary are currently significantly higher than in the university systems of other countries. The Eurostudent 2022 survey (Szemerszki, 2023) shows that the proportion of students at Hungarian universities struggling with learning disabilities, musculoskeletal or sensory impairments is significantly higher than among those utilizing services, the reason being that many try to hide the difficulties arising from their condition.

The aim of the presentation is to explore the organizational, pedagogical, and community-based tools used by European and North American higher education institutions to support students with special needs.

The research was conducted using desk research methods: the analysis is based on 16 thematically selected empirical and systematic review studies published between 2022 and 2025, as well as publicly available program documentation and service descriptions from 12 institutions (including several universities in Hungary).

The analysis organizes the identified practices into four dimensions: (1) registration, accommodation, and testing accommodation systems; (2) assistive technologies and adapted course materials; (3) peer mentoring and peer support models; (4) physical and sensory improvements on campuses. The research pays particular attention to stigma-reduction interventions and awareness programs that encourage disclosure, which directly influence willingness to register.

The results show that the most effective systems are based on institutional strategies grounded in the principles of Universal Design for Learning (UDL) that are proactive and aimed at cultural change.

Keywords: higher education, students, special needs

ALTATÁSI STRATÉGIÁK ÉS SZÜLŐI TÉNYEZŐK SZEREPE A 2-18 HÓNAPOS GYERMEKEK ALVÁSI MINTÁZATAINAK ALAKULÁSÁBAN

A csecsemőkori alvás minősége és mennyisége meghatározó szerepet tölt be a korai idegrendszeri fejlődésben, az önszabályozási folyamatok alakulásában, valamint a családi működésben. Az altatási szokások, a szülői jelenlét és a pszichés tényezők egyaránt befolyásolhatják az alvási mintázatokat.

Vizsgálatunk célja annak feltárása volt, hogy a különböző altatási gyakorlatok, az apai részvétel, az anyai észlelt stressz, valamint az alvással kapcsolatos ismeretek milyen összefüggésben állnak a 2–18 hónapos kisgyermek alvási jellemzőivel. Kvantitatív, keresztmetszeti vizsgálatot végeztünk 2–18 hónapos gyermeket nevelő, párkapcsolatban élő édesanyák körében. Kizárási kritériumként szerepelt a koraszülöttség, az ikerszülés és az atipikus fejlődés. A célcsoport-specifikus online platformon megosztott kérdőívet 98 fő töltötte ki, az adattisztítást követően 67 minta került elemzésre. A saját szerkesztésű kérdések mellett a PKCS és a PSS standardizált kérdőíveket alkalmaztuk. Az összefüggések vizsgálata korrelációs számítással, az átlagok összehasonlítása egyutas varianciaanalízissel (ANOVA) történt ($p < 0,05$). Az adatelemzést MS Excel 2016 és SPSS 26.0 szoftverrel végeztük. A vizsgálatba bevont szülők gyermekeinek átlagéletkora 8,28 hónap volt. A válaszadók 74,63%-a alkalmazott valamilyen hangforrást vagy előszavas mesét a gyermek elaltatásához. A gyermekaltatással kapcsolatos szülői ismeretek felmérése alapján a résztvevők többsége megfelelő tudással rendelkezett a kisgyermek alvási szokásairól és az alvást befolyásoló tényezőkről. Az édesapák 77,61%-ban vettek részt a gyermek elaltatásában, különböző gyakorisággal. A gyermekek éjszakai felébredéseinek átlagos száma 1,7 volt. Eredményeink szerint a hangforrások (pl. fehér zaj vagy előszavas mese) alkalmazása szignifikánsan csökkentette az elalváshoz szükséges időt ($p < 0,05$). Ugyanakkor az együtt alvás gyakorisága, az anyák alvásszükséglettel kapcsolatos ismeretei, az apai részvétel mértéke, valamint az anyai észlelt stressz nem mutatott szignifikáns összefüggést a csecsemők alvási mintázataival ($p > 0,05$). Eredményeink arra utalnak, hogy bizonyos altatási eszközök – különösen az auditív ingerek – hatékonyan támogatják a csecsemők elalvását, míg kutatásunkban több, a szakirodalomban gyakran hangsúlyozott szülői tényező önmagában nem mutatott meghatározó kapcsolatot az alvási jellemzőkkel. A pedagógiai és szülőtámogató gyakorlatokban ezért indokolt lehet nagyobb hangsúlyt fektetni a bizonyítékokon alapuló, konkrét altatási stratégiák ismertetésére.

Kulcsszavak: kisgyermek alvása; altatási szokások; apai részvétel; szülői stressz; kora gyermekkori nevelés

THE ROLE OF SLEEP STRATEGIES AND PARENTAL FACTORS IN THE DEVELOPMENT OF SLEEP PATTERNS IN CHILDREN AGED 2-18 MONTHS

The quality and quantity of sleep during infancy are crucial for early neurological development, the formation of self-regulatory processes, and the functioning of the family as a whole. Bedtime routines, parental presence and psychological factors can all influence an infant's sleep patterns.

This study aimed to explore the associations between various bedtime practices, paternal involvement, maternal perceived stress and sleep-related knowledge, and the sleep characteristics of infants aged 2–18 months.

A quantitative, cross-sectional study was conducted among mothers living with a partner and raising infants in this age group. Exclusion criteria included prematurity, multiple births, and atypical development. The questionnaire, which was distributed via a target group-specific online platform, was completed by 98 participants. Following data cleaning, 67 cases were included in the analysis. In addition to self-developed items, the standardised PKCS and PSS questionnaires were administered. Associations were examined using correlation analysis and mean differences were analysed using one-way ANOVA ($p < 0.05$). Data analysis was performed using MS Excel 2016 and SPSS 26.0.

The mean age of the infants was 8.28 months. 74.63% of respondents reported using auditory stimuli or live storytelling as part of their bedtime routines. Assessment of parental knowledge regarding infant sleep indicated that the majority of participants had an adequate understanding of infant sleep habits and the factors that influence them. Fathers were involved in bedtime routines in 77.61% of cases, albeit with varying frequency. The mean number of night-time awakenings was 1.7. Using auditory stimuli (e.g. white noise or live storytelling) was significantly associated with a shorter sleep onset latency ($p < 0.05$). However, the frequency of co-sleeping, maternal knowledge of sleep needs, the extent of paternal involvement and maternal perceived stress were not significantly associated with infants' sleep characteristics ($p > 0.05$).

Our findings suggest that certain bedtime tools, particularly auditory stimuli, may effectively support sleep onset in infants. Several parental factors frequently emphasised in the literature did not show a significant independent association with sleep characteristics. Therefore, pedagogical and parental support interventions may benefit from placing greater emphasis on evidence-based and practical bedtime strategies.

Keywords: infant sleep; bedtime practices; paternal involvement; parental stress; early childhood education

HALLGATÓI PROJEKTALAPÚ OKTATÁS E-LEARNING TÁMOGATÁSSAL A SOPRONI SZAKMAI TANÁRKÉPZÉSBEN

A Soproni Egyetem a „Soproni Egyetem digitális transzformációja az oktatásban (SOE – DTO) 2022-2026” (RRF-2.1.2-21-2022-00011) projekt keretében – a többi között – útként az egyetem a kooperatív, projektalapú oktatásmódszertant, molekuláris és adaptív online tananyagfejlesztéssel választotta, melyet a PricewaterhouseCoopers tanácsadó cég dolgozott ki és ismertetett meg az intézménnyel. A szakmai tanárképzésben oktatott „Digitális pedagógia” tárgy ezen új szemlélet és módszertan szerint került átalakításra, és 2024–2025 őszén már ezen alapokon oktattuk a tárgyat.

A soproni szakmai tanárképzésben a „Digitális pedagógia” tárgy – bár különböző nevek alatt – kezdetektől szerves része volt a tantervnek. A 2017-es tantervi reformot követően került „Digitális pedagógia” név alatt a tárgy a curriculumba. A tanárképző központunk kutatása (Patyi, Kollarics, Katona, 2021) alapján, mely a végzett hallgatók véleményének összegyűjtését és kiértékelését végezte, további tartalmi és módszertani változtatásokat eszközöltünk. 2024-ben pedig, a megismert új módszertanra alapozva, tanulási kimeneti szemléletűvé tettük a tantárgyat. Ennek szellemében a szükséges elméleti ismereteket személyre szabott távoktatásban, a CourseGarden VLS rendszerben dolgoztuk ki, míg a tárgy fő hangsúlyát az elméleti ismeretekre támaszkodó kooperatív, hallgatói csoportokban végzett projektfeladat megoldására helyeztük. Ezzel a tantárgy eredeti oktatási célját megerősítettük, és olyan kompetenciák, illetve soft skillek fejlesztését emeltük be a módszertanba, melyek a szakmai tanárképzés és benne a digitális oktatás gyakorlati alkalmazását támogatják.

Az előadásban részletezzük a tantárgy elméleti, molekuláris, távoktatási részének kidolgozási megoldásait, a tananyag-molekulák (cél + tartalom + önellenőrző teszt) kialakításának kihívásait és eredményeit, valamint a kooperatív, hallgatói projektek (2024: szakképző intézmény digitális transzformációjának megtervezése; 2025: a jövő - digitális pedagógiára támaszkodó - szakképző intézményének tervezése) megalkotásának nehézségeit és lehetőségeit. Végül a tantárgyat 2024-ben és 2025-ben teljesítő 52 fő + 47 fő = 99 fő hallgató visszajelzései alapján értékeljük az átalakítás eredményességét és hatékonyságát.

A két évfolyam alapvetően összecsengő visszajelzései alapján megállapítható, hogy a hallgatók elégedettek voltak a tantárgy módszertani megoldásával, a távoktatásban elsajátítható elméleti ismeretek és az önálló, kooperatív, hallgatói projektfeladatok kombinálásával. A 1–7 skálán (melyben a maximális elégedettséget a 7-es érték jelezte) a 6,26 és 6,36 átlagértékek ezt jól tükrözik. A hallgatói projektfeladat hasznosságát – szintén 7-es skálán – 5,92, illetve 6,13 átlagértékkel értékelték a hallgatók.

Mindezek tükrében elmondható, hogy a soproni szakmai tanárképzés „Digitális pedagógia” tárgyának megújítása jó irányokban történt, mely érdemben tudja szolgálni a végzett hallgatók digitális kompetenciáinak fejlesztését, személetformálását és a digitális pedagógiai módszerek eredményes alkalmazását a szakképzésben.

Kulcsszavak: szakmai tanárképzés, digitális pedagógia, projektalapú oktatás, CourseGarden

SUPPORTING STUDENT PROJECT-BASED LEARNING IN VOCATIONAL TEACHER EDUCATION IN SOPRON THROUGH E-LEARNING

As part of the “Digital Transformation of Education at the University of Sopron (SOE–DTO) 2022–2026” project (RRF-2.1.2-21-2022-00011), the University of Sopron developed digital courses and learning materials, among other initiatives. As part of this, the university adopted a cooperative, project-based instructional methodology combined with adaptive, online learning material design — a concept introduced and elaborated by the consulting firm PricewaterhouseCoopers. The course Digital Pedagogy, which is part of the vocational teacher education programme, was redesigned according to this new approach and methodology and delivered in the autumn semesters of 2024 and 2025.

In the vocational teacher education programme in Sopron, the “Digital Pedagogy” course has been an integral part of the curriculum under various titles since its inception. Following the 2017 curriculum reform, the course has been run under its current name. Based on research conducted by our Teacher Training Centre (Patyi, Kollárik, Katona, 2021), which collected and analysed the opinions of graduates, further content-related and methodological modifications were implemented. In 2024, building on the newly introduced methodology, the course was transformed into a learning outcome-oriented structure. To this end, the required theoretical knowledge was developed as personalised distance learning content within the CourseGarden VLS system, while the main emphasis of the course shifted towards completing a cooperative group project based on the theoretical foundations. Through this redesign, the original educational aims of the course were reinforced and competencies and soft skills essential for vocational teacher education, as well as for the practical application of digital pedagogy, were integrated into the methodology.

This presentation outlines the development solutions applied to the theoretical, distance learning component of the course, the challenges and outcomes of designing the learning molecules (objective, content and self-assessment test), and the difficulties and opportunities encountered when creating cooperative student projects (in 2024, designing the digital transformation of a vocational training institution; in 2025, designing a future vocational training institution based on digital pedagogy). Finally, based on feedback from the 99 students who completed the course in 2024 and 2025 (52 and 47 respectively), we evaluate the redesign’s effectiveness and efficiency.

The largely consistent feedback from the two cohorts indicates that students were satisfied with the methodological approach of the course, particularly the combination of theoretical knowledge acquired through distance learning and independent cooperative project work. On a scale of 1–7, where 7 represented maximum satisfaction, the average scores of 6.26 and 6.36 clearly reflect this. The usefulness of the student project was rated at averages of 5.92 and 6.13 on a 7-point scale.

In light of these results, it can be concluded that the renewal of the Digital Pedagogy course within the vocational teacher education programme in Sopron has progressed favourably, effectively supporting the development of graduates’ digital competencies and shaping their pedagogical perspectives. It has also promoted the successful application of digital pedagogical methods in vocational education.

Keywords: Vocational teacher training programme, Digital pedagogy, Project-based learning, CourseGarden

ADAPTÁCIÓ ÉS DIVERZITÁS AZ EVANGÉLIKUS OKTATÁSI RENDSZERBEN

A kutatás célja annak feltárása, hogy az evangélikus iskolarendszer miként reagált a befogadás kihívásaira az 1989-es újra indulását követően. A vizsgálat az evangélikus intézményhálózat neveléstudományi diskurzusaiban azt a gyakran megfogalmazott állítást elemzi, miszerint az evangélikus oktatási intézmények alapvetően befogadók. Az intézményi gyakorlatban természetes módon jelennek meg „szigetszerű”, sikeres példák, így indokolt annak vizsgálata, hogy ezek az esetek kivételes jellegük miatt válnak-e a szakmai nyilvánosság tárgyává, vagy ez az érzékenység jellemző az egész evangélikus iskolarendszerre. Az integráció sikerességének legkorszerűbb keretrendszere jelenleg a tanulói diverzitás biztosítása (Mohai & Perlusz, 2020), ezért a kutatás első lépésben azokat a helyzeteket vizsgálta, ahol az intézmények beszámoltak e területen elért eredményeikről.

A kutatás központi kérdése, mi lehet az oka annak, hogy a tanulói diverzitás területén „szigetszerű” jó gyakorlatok jelennek meg az evangélikus intézményhálózatban. További kérdések, hogy milyen befogadással kapcsolatos megoldásokat alkalmaznak azok az iskolák, ahol a tanulói diverzitás sikeresnek bizonyul, illetve hogy ezek a megoldások lokális jellegűek, vagy a teljes evangélikus iskolarendszer sajátosságait tükrözik, valamint ezek átvehetők-e.

A vizsgálat kvalitatív kutatási eljárás keretében valósult meg. A feltáró szakasz során egy olyan mintázat rajzolódott ki, amely szerint a befogadás szempontjából sikeresen működő intézmények esetében a tanulói diverzitás eredményessége nem kizárólag a megfelelő tanórai keretek kialakításától függ. A kutatási folyamat során már részleges eredmények is láthatók. Az alkalmazott módszerek elsősorban kvalitatív jellegűek: feltáró elemzés, dokumentumelemzés, megfigyelés, interjúkészítés. E módszerek segítségével a kutatás olyan tantermi, szervezeti és strukturális tényezőket tárt fel, amelyek a sikeres jógyakorlatok mögött állnak.

Az eredmények azt mutatják, hogy az evangélikus intézményrendszer képes az egyéni tanulói utak biztosítására. Ugyanakkor a siker nem egytényezős, és nem ugyanazt jelenti az egyes intézményekben. Az eredmények azt mutatják, hogy az intézmények nem egy, hanem három szinten képesek biztosítani lehetőségeket a tanulók számára, vagyis az intézményi célok mozgathatók a humán tényezők koordináta-rendszerén (Széll, 2016). Az, hogy itt hol foglalnak helyet, a diverzitási hajlandóságot befolyásolja, de az egyéni tanulói utak megteremtésének lehetőségét nem. A kutatás ugyanis azt is feltárta, hogy a sikeres befogadás egy adaptív oktatási rendszer eredménye. Ebben a modellben az intézmény képes alkalmazkodni azokhoz a szociológiai tényezőkhöz, amelyek elősegítik a tanulók előrehaladását. A vizsgálat arra is rávilágított, hogy az adaptív iskolarendszer lehetőségét fenntartóként a Magyarországi Evangélikus Egyház teremti meg.

Kulcsszavak: diverzitás, adaptáció, befogadás, evangélikus, iskolahálózat

ADAPTATION AND DIVERSITY IN THE LUTHERAN EDUCATIONAL SYSTEM

The research aims to explore how the Evangelical school system responded to the challenges of inclusion following its relaunch in 1989. The study analyses the frequently articulated claim within the Evangelical institutional network's educational discourse that Evangelical educational institutions are fundamentally inclusive. In institutional practice, 'island-like' successful examples naturally emerge; therefore, it is worth examining whether these cases become subjects of professional public discourse because of their exceptional nature, or whether this sensitivity is characteristic of the entire Evangelical school system.

As the most up-to-date framework for successful integration currently emphasises ensuring student diversity (Mohai & Perlusz, 2020), the first phase of the research examined situations in which institutions reported on their achievements in this area.

The central research question is what may explain the emergence of 'island-like' good practices in the field of student diversity within the Evangelical institutional network. Further questions address the inclusion-related solutions applied by schools where student diversity is successful. It is also necessary to examine whether these solutions are local or reflect characteristics of the entire Evangelical school system, and whether they can be transferred.

The study was conducted within a qualitative research framework. During the exploratory phase, it emerged that in institutions successfully operating from an inclusive perspective, the effectiveness of student diversity does not depend solely on the establishment of appropriate classroom frameworks. Some preliminary findings emerged during the research process. The methods applied were primarily qualitative: exploratory analysis, document analysis, observation and interviews. Through these methods, the research identified classroom-level, organisational and structural factors underlying successful practices.

The findings suggest that the Evangelical institutional system can provide individualised student pathways. However, success is not determined by a single factor, nor does it mean the same thing in each institution. The results demonstrate that institutions can provide opportunities for students on three different levels, meaning that institutional goals can be positioned within the coordinate system of human factors described by Széll (2016). An institution's position within this system influences its attitude towards diversity, but does not determine the possibility of creating personalised student pathways.

The research also revealed that successful inclusion is the result of an adaptive educational system. In this model, institutions can adapt to sociological factors that support students' progress. The study also highlighted that the Magyarországi Evangélikus Egyház ensures the conditions for the functioning of the adaptive school system as the maintainer.

Keywords: adaptation; diversity; inclusion; Lutheran; school network

SZÜLŐI KÉSZSÉGEK AZ ÓVODÁS GYERMEKEK EGÉSZSÉGÉNEK VÉDELMEBEN

Kora gyermekkorban a gyermeket körülvevő felnőttek egészséggel kapcsolatos tudása, magatartása és gondozási gyakorlatai alapvetően befolyásolják a későbbi egészségi állapot alakulását (Soe et al., 2024). Ebben az időszakban a szülők szerepe az egészséget érintő döntések és az egészségtámogató szokások formálásában meghatározóbb, mint az intézményes nevelése, mivel a gyermekek idejük jelentős részét családi környezetben töltik. A nemzetközi kutatások a gyermekgondozási gyakorlatok közül elsősorban a biztonsággal kapcsolatos szokásokat (pl. alvási pozíció, gyermekülés használata, dohányzás), a táplálkozást, a fejlődés támogatását, valamint az egészségügyi ellátás igénybevételéhez kapcsolódó magatartásformákat helyezik előtérbe (Lee et al., 2018; Walker és Kirby, 2010). A gondozási tevékenységek mellett a szülők által közvetített minták és egészséggel kapcsolatos döntéseik is jelentős szerepet játszanak az egészségtámogató szokások kialakulásában (Csima et al., 2024).

Vizsgálatunk célja az óvodás gyermeket nevelő szülők egészségneveléssel, gyermekgondozással és -ápolással kapcsolatos készségeinek és ismereteinek feltárása volt. Kutatásunk célja annak feltárása volt, hogy milyen forrásokból tájékozódnak az óvodás gyermeket nevelő szülők gyermekeik egészségével kapcsolatos kérdésekben, valamint mennyire tájékozottak a szülők gyermekük egészségével, gondozásával és ápolásával kapcsolatban, illetve milyen tényezők mentén differenciálódik a szülők egészségneveléssel kapcsolatos tudása.

Kutatási kérdéseink megválaszolására keresztmetszeti, kvantitatív, feltáró vizsgálatot végeztünk, melynek keretében 598 óvodás gyermeket nevelő szülőt kérdeztünk meg kérdezőbiztosok közreműködésével, kényelmi mintavétel alkalmazásával Dél-Nyugat Magyarországon 2024-ben. A komplex kérdőív részeként előadásunkhoz kapcsolódóan az információforrások és az egészségszokásokkal és egészségvédelemmel kapcsolatos ismeretek (pl.: alvási igény, fogmosás, mozgási igény, képernyőidő, antibiotikum alkalmazása, lázcsillapítás, védőoltások) témakörére fókuszáltunk.

Eredményeink azt mutatják, hogy a szülők elsősorban a gyermekorvoshoz (97,7%), illetve más egészségügyi szakemberhez (83,4%) – főként a védőnőhöz – fordulnak információért, ugyanakkor az internet is közel hasonló arányban szerepel forrásként (79,7%). Figyelemre méltó, hogy a válaszadók jelentős része saját bevallása szerint nehézséget tapasztal a médiából származó információk megbízhatóságának megítélésében, így kérdéses az innen származó információk hitelessége és hasznosíthatósága. Az egészségneveléssel kapcsolatos ismeretek arról tanúskodnak, hogy a WHO (2019) ajánlásaihoz képest a szülők jelentős része több képernyőidőt gondol elfogadhatónak és kevesebb mozgást szükségesnek.

Az eredmények hangsúlyozzák a szülők célzott egészségnevelési támogatásának szükségességét, különösen a hiteles információforrások használata és a kora gyermekkori egészségtámogató szokások kialakítása terén.

Kulcsszavak: Szülői egészségnevelési készségek, gondozási gyakorlat, óvodáskor, egészségtámogató szokások, információforrások

PARENTING SKILLS TO PROTECT THE HEALTH OF PRESCHOOL CHILDREN

In early childhood, the health-related knowledge, behaviour, and caregiving practices of adults surrounding the child fundamentally influence the development of the child's later health outcomes (Soe et al., 2024). During this period, parents play a more decisive role than institutional education in shaping health-related decisions and promoting healthy habits, as children spend a significant portion of their time in the family environment. International research on caregiving practices has primarily focused on safety-related behaviours (e.g., sleeping position, car seat use, exposure to smoke), nutrition, developmental support, and health care utilization (Lee et al., 2018; Walker & Kirby, 2010). In addition to caregiving practices, patterns and health-related decisions conveyed by parents also play a significant role in the development of health-promoting habits (Csima et al., 2024).

The aim of this study was to explore the health education, caregiving, and health management skills and knowledge of parents raising preschool-aged children. Specifically, we sought to answer the following questions: (1) What sources do parents use to obtain information regarding their child's health? (2) How knowledgeable are parents about their child's health, and caregiving? (3) Which factors differentiate parents' health education knowledge?

To address these questions, we conducted a cross-sectional, quantitative, exploratory study, surveying 598 parents of preschool-aged children in Southwest Hungary in 2024, using convenience sampling and trained interviewers. The comprehensive questionnaire focused on information sources and knowledge related to health behaviours and care, including sleep requirements, tooth brushing, physical activity, screen time, antibiotic use, fever management, and vaccinations.

Our results indicate that parents primarily consult pediatricians (97.7%) and other health professionals (83.4%), mainly health visitors, although the internet is also frequently used (79.7%). Notably, a significant proportion of respondents reported difficulty assessing the reliability of media-based information, raising concerns about the credibility and applicability of such sources. Parents' health knowledge revealed that, compared with WHO (2019) recommendations, many consider longer screen time acceptable and less physical activity sufficient for preschool-aged children.

These findings underscore the need for targeted health education support for parents, particularly regarding the use of reliable information sources and the promotion of health-promoting habits in early childhood.

Keywords: Parental health education skills, caregiving practices, preschool age, health-promoting habits, information sources

EGY ÉDESANYA NEVELÉSI KÉZIKÖNYVE FIAINAK A KORA KÖZÉPKORBAN

Az elmúlt évek törekvéseiből jól látható, hogy a pedagógiai eszmetörténet pontosabb kifejtéséhez, régi korok nevelési világának árnyaltabb, részletesebb megismeréséhez a neveléstörténetben új kutatási területként azonosítható a női szerzők műveinek vizsgálatokba történő, a korábbiaknál hangsúlyosabb bevonása, és ezekkel a kútfőkkel a pedagógiatörténeti kánon kiszélesítése. Ez tulajdonképpen annak a törekvésnek a talaján bontakozik ki a neveléstörténetben, amely a forráskör kitágításával, a mikrotörténelem, a személyesen megélt helyzetek feltárásával, az antropológiai szemlélet érvényre juttatásával a történettudományban már jelentős eredményeket hozott, és mindez kapcsolatban van a társadalom- és nőtörténeti kutatások évtizedek óta tapasztalható kiszélesedésével. A neveléstörténeti kánonból korábban jobbra hiányzó, női szerzők által írott művek így világszerte mind jobban a figyelem fókuszába kerülnek. Ugyanakkor az is igaz, hogy az újkor előtt a történelemben kevés olyan pedagógiai forrás keletkezett, amelynek női szerzője volt. A Karoling-korszakban élt Dhuoda frank grófné fiainak írt, 73 fejezetből álló, latin nyelvű tanács- és intelemgyűjteménye, a *speculum* („tükör”-irodalom) műfajához tartozó *Liber manualis* című, 843-ban keletkezett kézikönyve éppen emiatt kuriózumnak, fontos és érdekes egyedi példának tekinthető. A szeptimániai grófné könyve a mai Dél-Franciaország területén keletkezett, és édesanyaként a nagybeteg Dhuoda (akit Dodana, Dodane vagy Duodana néven is említenek) 16 éves, Vilmos nevű fiának írta a művet, arra kérve őt, hogy majd az öccsével is olvastassa el a művet. A kötet az európai irodalom-, politika-, egyház- és neveléstörténetben is jól ismert, és a benne foglalt tartalom segítségével a megírásához használt forrásokat éppúgy vizsgálják a kutatók, mint a mű hatás- és recepciótörténetét. Az előadás szakirodalmi adatok alapján áttekintést nyújt a *speculumirodalom* Dhuoda korát megelőző és saját korában keletkezett fontosabb darabjairól, bemutatja a Karoling-korszak nevelési törekvéseit, valamint a kézikönyv megszületésének hátterét. A szöveg különböző francia fordításváltozatainak felhasználásával elemzésre kerül maga a mű, és a bemutatás kitér a könyv hatás- és recepciótörténetére is.

Kulcsszavak: Dhuoda grófné, nevelési kézikönyv, Karoling-kor, *speculumirodalom*, női szerzőség

A MOTHER'S EDUCATIONAL MANUAL FOR HER SONS IN THE EARLY MIDDLE AGES

Efforts in recent years clearly demonstrate that in order to provide a more precise exposition of the history of pedagogical ideas and to gain a more nuanced, detailed understanding of the educational world of past eras, a new research area has emerged within the history of education. This area focuses on the more emphatic inclusion of works by female authors in scholarly investigations, thereby expanding the pedagogical-historical canon through these primary sources. This development is rooted in an endeavor within educational history that has already yielded significant results in historiography by broadening the range of sources, exploring microhistory and personally lived situations, and applying an anthropological perspective - all of which are linked to the decades – long expansion of social and women's history research.

Consequently, works written by female authors, which were previously largely absent from the educational-historical canon, are increasingly becoming the focus of attention worldwide. At the same time, it is also true that prior to the early modern period, few pedagogical sources were produced by female authors. For this reason, the *Liber manualis*, a handbook written in 843 by the Frankish Countess Dhuoda during the Carolingian era, is considered a curiosity and a significant, unique example. This Latin collection of advice and admonitions, consisting of 73 chapters, belongs to the genre of *speculum* ("mirror" literature). The Countess of Septimania wrote the work in what is now Southern France; as a mother, the gravely ill Dhuoda (also referred to as Dodana, Dodane, or Duodana) composed the piece for her sixteen-year-old son, William, asking him to eventually have his younger brother read it as well.

The volume is well-known in European literary, political, ecclesiastical, and educational history. Researchers examine the sources used in its composition as much as the work's impact and reception history. Based on scholarly literature, this presentation provides an overview of the most significant pieces of *speculum* literature prior to and during Dhuoda's time, presents the educational efforts of the Carolingian era, and explores the background of the handbook's creation. Utilizing various French translations of the text, the work itself is analyzed, including its impact and reception history.

Keywords: Countess Dhuoda, Educational manual, Carolingian era, *Speculum* literature, Female authorship

JÓGYAKORLATBÓL: ÁTKERETEZETT ELMÉLETI MODELL A KOGNITÍV ÉS MOZGÁSOS KÉPESSÉGEK HATÉKONY KAPCSOLATÁRA MATEMATIKAÓRÁN

A digitalizációval összefüggő mozgásszegény életmód és az alfa generáció sajátos információfeldolgozási mintázatai szükségessé teszik az alsó tagozatos matematikaoktatás didaktikai újragondolását (Hwang és Yoon, 2024). A csökkent szenzomotoros tapasztalatszerzés, a fragmentált figyelmi működés és a gyors ingerfeldolgozási környezet olyan tanulásszervezési megoldásokat indokol, amelyek a kognitív és mozgásos folyamatokat integrált rendszerként kezelik. Az előadás egy konstruktivista alapokon nyugvó, mozgásintegrált modell elméleti és tapasztalati megalapozását mutatja be.

Az elméleti keret a kognitív konstruktivizmus, a szociokulturális tanuláselmélet és a testbe ágyazott megismerés szemléletének szintézisére épül (Nahalka, 2013). Alapfeltevés, hogy a matematikai fogalomalkotás aktív cselekvésen, irányított interakción és szenzomotoros tapasztalaton keresztül stabilizálódik. A számreprezentáció klasszikus hármass modellje a kutatás eredményei alapján kiegészül egy negyedik dimenzióval: a teljes testtel megvalósított, kinesztetikus kóddal (Dehaene, 1992; Kertész, 2024). A fogalmi stabilitás így a reprezentációk közötti rugalmas transzformációs képességben fogható meg.

A modell operacionalizálása a Variálható Sportlétra 3D tan/eszköz alkalmazásával történt 2–4. évfolyamos tanulók bevonásával, eltérő implementációs gyakorisággal (0, heti 2, heti 3 alkalom). A tanulók matematikai tartalmakat – számfogalom, műveletek, transzformációk – teljes testtel végrehajtott feladatokon keresztül konstruáltak, a fizikailag aktív tanóravezetéssel. A hatásvizsgálat kvantitatív teljesítménymérésekre, attitűdskálákra és pedagógusinterjúkra épült.

A többváltozós statisztikai eredmények a rendszeres mozgásintegrált tanulásszervezés esetében szignifikáns teljesítménynövekedést jeleztek, valamint pozitív attitűdváltozást mutattak a matematika tantárgy irányában. A kvalitatív adatok a tanórai interakciók szerkezeti átalakulását, a tanulói aktivitás erősödését és az órai hangulat javulását támasztották alá.

A kibővített/átkeretezett négyes kód modell didaktikai keretrendszerként értelmezhető, amely a kompetenciaalapú matematikaoktatás tervezési és értékelési folyamataiban egyaránt alkalmazható. A kinesztetikus reprezentáció primer konstrukciós csatornaként való értelmezése új perspektívát kínál fel a mozgás és a kogníció pedagógiai integrációjára. A modell és a tan/eszköz adaptálhatósága izgalmas kapcsolódást nyithat a más országok mozgásos reprezentációi felé, így a japán szorobán felé is.

Kulcsszavak: alsó tagozatos matematika; teljes testtel megvalósított számreprezentáció; VSL3D; négyes kód modell

BEST PRACTICE: A REFRAMED THEORETICAL MODEL FOR THE EFFECTIVE INTEGRATION OF COGNITIVE AND MOTOR SKILLS IN MATH

The sedentary lifestyle associated with digitalisation, coupled with the unique information processing patterns of Generation Alpha, requires us to reconsider the teaching methods employed in lower-grade mathematics education (Hwang & Yoon, 2024). Reduced sensorimotor experience, fragmented attention and a fast-paced environment for processing stimuli call for learning organisation solutions that treat cognitive and motor processes as an integrated system. This presentation introduces the theoretical and empirical basis of a constructivist, movement-integrated model.

This model is grounded in a synthesis of cognitive constructivism, sociocultural learning theory, and embodied cognition (Nahalka, 2013). The basic assumption is that mathematical concept formation is stabilised through active action, guided interaction and sensorimotor experience. Based on the research findings, the classic three-dimensional model of number representation is supplemented by a fourth dimension: the whole-body, kinaesthetic code (Dehaene, 1992; Kertész, 2024). Conceptual stability can therefore be understood as the flexible ability to transform between representations.

The model was operationalised using the Variable Sports Ladder 3D teaching/learning tool, involving students in Years 3–5 with varying implementation frequencies (0, twice per week, three times per week). Students constructed mathematical content — number concepts, operations and transformations — through whole-body tasks with physically active lesson delivery. Impact assessment was based on quantitative performance measurements, attitude scales and teacher interviews.

Multivariate statistical results indicated a significant increase in performance with regular movement-integrated learning, as well as a positive change in attitude towards mathematics. Qualitative data supported the structural transformation of classroom interactions, increased student activity and an improved classroom atmosphere.

The expanded/reframed four-code model can be interpreted as a didactic framework applicable to the planning and assessment processes of competency-based mathematics education. Viewing kinaesthetic representation as the primary means of construction offers a fresh perspective on the pedagogical integration of movement and cognition. The adaptability of the model and teaching tools could facilitate exciting connections to movement representations in other countries, such as the Japanese soroban abacus.

Keywords: primary school mathematics; whole-body numerical representation; VSL3D; four-code model

**„MADÁR VOLTAM ÁLMOMBAN...”
MŰVÉSZETTEL MŰVÉSZETRE NEVELÉS ÓVODÁS KORBAN**

Az előadás alapját a Brunszvik évfordulóra készült történeti kutatás képezi, mely visszatekint az első óvoda megalapításától eltelt hosszú időszakra. Számba veszi a művészeti nevelés legfontosabb állomásait, különös tekintettel az ének-zenei nevelés helyére és szerepére a 3-7 éves korosztály pedagógiai folyamataiban. Ugyanakkor az előadás nem ragad meg a múltban, annak tapasztalatait a mára szeretné vonatkoztatni, s minden értékes gondolat és jó gyakorlat megismerésével a jövőt szolgálni, annak lehetőségeit felismerni, s feladatait meghatározni. Milyen szerepe van a művészeti nevelésnek az óvodában napjainkban? A mögöttünk álló évtizedben felértékelődött a komplex nevelés és a komplex művészeti nevelés igénye. Mi indokolja ezt az igényt, s hogyan tudunk ennek megfelelni? A digitalizáció alaposan megváltoztatta hétköznapijainkat, s az információszerzés módjait. Információhoz jutni már ‘gyerekjáték’, ugyanakkor a ránk, s gyermekeinkre zúduló adatok sűrű szövetében eligazodni nehéz, mindemellett lelkileg is megterhelő folyamat. A fontos és lényeges elválasztása a feleslegestől, sőt, az igényes és az igénytelen megkülönböztetése feladata a szülőknek, a nevelőknek, sőt a gyermekeknek is. A művészeti nevelés ezen a ponton válik elengedhetetlenül fontossá, a nevelésben betöltött szerepe minden korábbtól eltérően igen felértékelődik. Az érzelmi biztonság megteremtése, a szociális készségek fejlesztése, a kreativitás ösztönzése éppoly fontos, mint a kognitív képességek alakítása, sőt, a komplex művészeti nevelés során ezen területek szorosan összekapcsolódnak. A művészet különböző ágaival való foglalkozás, s ezen területek szerves egymásra épülése, egy-egy óvodai tevékenység során nem pusztán élvezetes és tartalmas időtöltés, hanem a problémamegoldásnak, az érzelmek feldolgozásának fontos színtere. A feldolgozásra váró témát különböző aspektusokból megközelítve a komplex tevékenységek segítik az adott témában való elmélyülést. A gazdag inspiráció motiválja a gyermekeket, feléleszti, s fejleszti kreativitásukat. Az előadás gyakorlati példák felhasználásával is szeretné segíteni és támogatni a komplex művészeti nevelést, s az abban központi szerepben lévő óvodapedagógusokat.

Kulcsszavak: óvoda, komplex, művészet, nevelés

“I WAS A BIRD IN MY DREAM...”
ART EDUCATION THROUGH ART IN PRESCHOOL AGE

The lecture is based on historical research prepared for the Brunszvik anniversary and looks back over the long period since the first kindergarten was established. It reviews the most significant milestones in arts education, with a particular focus on the role of music education in the upbringing of children aged 3–7. However, the lecture does not dwell on the past; it aims to relate its findings to the present and, by studying valuable ideas and good practices, serve the future, recognise its possibilities and define its tasks. What role does arts education play in kindergartens today?

Over the past decade, the importance of comprehensive education and arts education has increased. What justifies this demand, and how can we meet it? Digitalisation has changed our everyday lives and the way we acquire information. While accessing information has become ‘child’s play’, navigating the dense web of data that inundates us and our children is challenging and emotionally taxing. Parents, educators and children must learn to distinguish between what is important and what is superfluous, and between what is demanding and what is not. At this point, arts education becomes indispensable and plays a unique and greatly enhanced role in education.

Creating emotional security, developing social skills and encouraging creativity are as important as developing cognitive abilities; these areas are closely linked in arts education. Engaging with different art forms and exploring their interconnectedness during kindergarten activities is an enjoyable and meaningful pastime that also provides an important arena for problem solving and processing emotions. Complex activities that approach the topic from different angles help to deepen understanding of the given topic. Rich inspiration motivates children and develops their creativity. The presentation also aims to support and promote complex arts education, as well as the kindergarten teachers who play a central role in it, by providing practical examples.

Keywords: kindergarten, complex, art, education

¹*Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet
Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola*

²*Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet
MTA MATE Kora–Gyermekkor Kutatócsoport*

**TEACHERS' INTERPRETIVE FRAMEWORKS
OF EMOTIONAL DIFFICULTIES BASED
ON THE LEXICOMETRIC ANALYSIS
OF SEMI-STRUCTURED INTERVIEWS**

The period of early school entry is of particular importance from the perspective of emotional adjustment: first-grade children must simultaneously adapt to a new system of rules, a new social environment, and performance expectations. Although teachers play a key role in the early identification of emotional and behavioral difficulties, research typically approaches the phenomenon through measurement tools or diagnostic categories, and more rarely examines the interpretive frameworks teachers use in everyday practice to identify students' anxiety and other internalizing difficulties. Our study presents the results of teachers' use of a previously developed and content-validated semi-structured interview protocol. Students of the Institute of Education at the Hungarian University of Agriculture and Life Sciences participated in conducting the interviews. The present analysis focuses on the block of interview questions related to emotions. The sample consisted of 24 teachers teaching in the first grade (23 women, 1 man; mean age: 43.4 years, SD = 9.8). The full interview text corpus was analyzed using a lexicometric approach with Reinert's hierarchical cluster analysis in the IRaMuTeQ software. Rather than identifying thematic units aligned with the questions, the method distinguished modes of discourse organized by co-occurrences in the vocabulary, thereby revealing how teachers interpret childhood anxiety. The analysis outlined five interrelated interpretive patterns. Teachers perceive the phenomenon (1) as a behavioral manifestation modifying school participation; (2) as a natural accompaniment of adapting to new situations; (3) as an indicator of emotional security and relational functioning; (4) as a condition that can be influenced by pedagogical means; and finally (5) as a professional case requiring cooperation if it persists over time. Our results suggest that, in school practice, childhood anxiety appears not primarily as a psychological category but as a participation-related difficulty of pedagogical relevance; therefore, its identification and early support can only be effectively grounded in an understanding of teachers' interpretive frameworks.

*This research is supported by the Public Education Development
Research Program of the Hungarian Academy of Sciences*

Keywords: Emotional difficulties; semi-structured interview; starting school; teachers' interpretive frameworks; lexical analysis; IRaMuTeQ

AZ „ÖTVENES ÉVEK” ÓVÓNŐKÉPZÉSE AZ EGYKORI ÓVÓNŐK SZEMÜVEGÉN ÁT

Az „ötvenes évek” magyarországi óvodaügyének érdemi elemzése nem képzelhető el az óvodai intézményekben dolgozó pedagógusok képzési jellemzőinek feltárása nélkül, hiszen az óvónők professzionalizációjának egyik fő eleme a képzés során szerzett képzettség (Nagy, 2011).

A második világháborút követően a kommunista ideológiának megfelelő új értékek és normák szerinti nevelés érdekében felértékelődött a nevelőképzés, így az óvónőképzés szerepe is. A vizsgált időszak erőszakolt modernizációs reformfolyamatai a különböző képzési struktúrák sokféleségét indukálták, mely szinte egyedülálló volt a pedagógusképzésben (Mihály et al., 1995).

A kutatás központi kérdéseként a magyarországi óvóképzés alakulását vizsgáljuk a szocialista óvoda hőskorában, a források elemzése alapján. Választ várunk arra, hogy a szovjet minta alapján formálódó rendszer kezdeti időszakában mi jellemezte az óvónőképzést.

A neveléstörténeti kutatások forrásai között tartjuk számon a múlt saját hangján megszólaló egodokumentumokat, melynek sajátos formája az oral history, mint szóbeli tanúságtétel a személyesen megélt közelműltről, mely az emlékezetkutatás elméleti keretében értelmezhető.

Kopp Erika és munkatársai a szóbeliség útján fennmaradt emléktanyag felhasználását a fotóinterjú egyik alapvető forrásaként és módszertani eszközeként értelmezik (Kopp et al., 2009). Ebből kiindulva, illetve az interjúalanyok életkorából adódóan esett a választás adatgyűjtő eljárásaként egy nem mindennapi kvalitatív interjútypusra, a fotóinterjúra. A képek inspirálta fotóinterjú keretében szóltattunk meg két egykori, az ötvenes években pályakezdő óvónőt, mely a kutatás folyamatában szinte szakmai életút interjú formáját öltötte. A szóbeli elbeszélések információit az írott forrásokon nyugvó ismeretek kiegészítéséhez, pontosításához, értelmezéséhez használjuk fel (Kéri, 2001). A fotóinterjú szövegkorpuszai tartalmilag strukturáló kvalitatív tartalomelemzéssel kerülnek feldolgozásra (Kuckartz, 2012, 2019; Sántha, 2022).

A magyarországi óvóképzés országos történéseinek feltárása mellett e vizsgálatban a mikroszintű történések kerültek fókuszba, melyek nélkül ma már nem tekinthető teljesnek egyetlen kutatás sem. Az interjúk elemzése által bepillantást nyerhetünk a képzésbe való bekapcsolódás motivációjába, illetve külső befolyásoló tényezőibe. Szembesülhetünk az erőltetett képzési tervszámokból adódó „túlképzés” következményeként jelentkező pályakezdési nehézséggel. Felfejthetjük a szocialista ideológia érvényesítésének hétköznapi megnyilvánulásait.

A kutatás eredményei kiegészíthetők, árnyalhatják az ötvenes évek óvodatörténetét, segítségével komplexebb képet kaphatunk az elemzett korszakról.

Kulcsszavak: „ötvenes évek”, óvónőképzés, mikrotörténet, fotóinterjú

KINDERGARTEN TEACHER TRAINING IN THE 1950S THROUGH THE PERSPECTIVES OF FORMER KINDERGARTEN TEACHERS

A meaningful analysis of kindergarten education in Hungary in the 1950s is inconceivable without exploring the characteristics of the training of educators working in kindergarten institutions, as one of the main elements of the professionalization of kindergarten teachers is the qualifications acquired during training (Nagy, 2011). After World War II, teacher training gained importance in order to educate children according to new values and norms in line with communist ideology, and thus the role of kindergarten teacher training also increased. The forced modernization reforms of the period under review led to a diversity of training structures that was almost unique in teacher training (Mihály et al., 1995).

The central question of our research is to explore the development of kindergarten teacher training in Hungary by examining sources from the early days of socialist kindergartens. We seek to answer the question of what characterized kindergarten teacher training in the early days of the system, which was modeled on the Soviet model. Among the sources of educational history research, we consider ego documents that speak with the voice of the past, a specific form of which is oral history, as verbal testimony about the recent past experienced personally, which can be interpreted within the theoretical framework of memory research.

Erika Kopp and her colleagues describe the use of oral testimony as a source of memories that have been passed down to us as one of the foundations and tools of photo interviews (Kopp et al., 2009). Based on this, and due to the age of the interviewees, we chose an unusual type of qualitative interview, the photo interview, as our data collection method. Within the framework of a photo-inspired photo interview, we interviewed two former kindergarten teachers who started their careers in the 1950s, which took the form of a professional career interview in the course of the research. We use the information from the oral narratives to supplement, clarify, and interpret the knowledge based on written sources (Kéri, 2001). The text corpora of the photo interviews are processed using content-structuring qualitative content analysis (Kuckartz, 2012, 2019; Sántha, 2022).

In addition to exploring national developments in Hungarian nursery teacher training, this study focuses on micro-level developments, without which no research can be considered complete today. The analysis of the interviews provides insight into the motivation for joining the training program and the external factors influencing it. We can see the difficulties of starting a career as a consequence of "over-training" resulting from forced training quotas. We can decipher the everyday manifestations of the enforcement of socialist ideology.

The results of the research can supplement and nuance the history of kindergartens in the 1950s, helping us to gain a more complex picture of the period under analysis.

Keywords: 1950s, kindergarten teacher training, microhistory, photo interview

AZ ÚJJÁSZERVEZETT SZAKOKTATÓ KÉPZÉS ELSŐ TAPASZTALATAI A SOPRONI EGYETEMEN

A szakmai pedagógusképzés kezdetei Sopronban a rendszerváltozást követő évekre nyúlnak vissza. A Soproni Egyetemen (illetve elődintézményeiben) 1993 óta folyt (elsősorban) műszaki szakoktatók képzése a szakmai tanárképzés mellett. A bolognai rendszer bevezetése után a szakoktató képzés országosan is és a Nyugat-Magyarországi Egyetemen is hanyatlásnak indult.

2023 szeptemberétől régi-új szakként indult a szakoktató alapképzés a Benedek Elek Pedagógiai Karon a Soproni Egyetem minden karának közreműködésével. A szakindítás közvetlen előzményei voltak a szakképzési centrumokkal történő egyeztetések, az automatikus szakindítási engedély a korábbi szakok alapján, továbbá az időközben megszűnt gyakorlati oktató felsőfokú szakképzés után kialakult hiány. 2022-ben meghirdetésre került a felvi.hu-n a szakoktató BA szak három specializációval: műszaki, agrár és szolgáltatási. 2022-2024 között az új tantervek kidolgozásánál alapelv volt, hogy a meglévő képzések tantárgyaira támaszkodjunk. A tantervkészítés során mindhárom társsal szoros együttműködésben kellett dolgoznunk. 2023 szeptemberében elindult az újjászervezett pedagógusképzési szak, majd 2024-től az üzleti specializációt is indítani tudtuk a szakoktató szakon.

Az előadásban a felvételi adatokon túl kitérünk a háromszintű tantervek összeállításának sajátosságaira: a műszaki és az agrár specializációk mintatanterveinek hasonlóságaira, továbbá a szolgáltatási és az üzleti specializációk hasonlóságaira és különbségeire. A tantervek esetén kitérünk az időközben felmerült problémákra (pl. ágazatok megnevezése a diplomában). Az előadásban szó esik még a folyamatosan változó munkaerőpiaci igényekről (elsősorban Sopron és környezete vonatkozásában), a társsal történő együttműködés sajátosságairól, továbbá a partnerintézményekkel való kapcsolatokról (pl. az iskolai gyakorlatok, szakmai napok, beiskolázás terén). Végül a szakoktató alapképzés elindítása óta felmerült kihívásokat és nehézségeket is bemutatjuk: többek között a végzettségek ágazatba sorolásának problémáit, illetve a megfelelő végzettségek hiányát vagy éppen a „túlképzettség” anomáliáit, továbbá a szakmai tanár mesterképzésbe történő belépés hiányosságait.

Kulcsszavak: szakoktató, alapképzés, tapasztalatok, problémák, Soproni Egyetem

FIRST EXPERIENCES OF THE RE-ORGANISED VOCATIONAL INSTRUCTOR TRAINING PROGRAMME AT THE UNIVERSITY OF SOPRON

The origins of vocational teacher training in Sopron can be traced back to the years following the regime change. Since 1993, the University of Sopron (and its predecessor institutions) has primarily trained technical vocational instructors, as well as vocational teachers. Following the introduction of the Bologna system, however, vocational instructor training began to decline both nationally and at the University of West Hungary.

From September 2023, vocational instructor basic training will be offered as a new-yet-familiar major at the Benedek Elek Faculty of Education, involving all faculties at the University of Sopron. The launch of the specialty was preceded by negotiations with vocational training centres, an automatic licence to start the specialty based on previous majors, and a shortage that developed after the discontinuation of higher vocational training for practical instructors. In 2022, the vocational instructor BA programme with three specialisations — technical, agricultural and service — was announced on felvi.hu. Between 2022 and 2024, the basic principle when developing new curricula was to build on the subjects of existing programmes. During this time, close cooperation with all three partner faculties was essential. The reorganised vocational instructor programme began in September 2023, and in 2024, we launched the business specialisation within the vocational instructor BA programme.

Alongside admission data, the presentation will address the specifics of compiling three-level curricula, including the similarities between the technical and agricultural specialisations and the similarities and differences between the service and business specialisations. Regarding curricula, we will address issues that have arisen in the meantime (e.g. sector designation on diplomas). The presentation will also discuss constantly changing labour market needs (primarily in Sopron and its region), cooperation with other faculties and relations with partner institutions (e.g. in the fields of school practice, professional days and enrolment). Finally, we will present the challenges and difficulties that have arisen since the launch of the vocational instructor BA training, including the problems of classifying qualifications into sectors, the lack of appropriate qualifications, and the anomalies of ‘overtraining’, as well as the shortcomings of entering master’s degree training for vocational teachers.

Keywords: vocational instructor, BA training, experiences, problems, University of Sopron

**A SPORTÁGI PREVENCIÓ MINT NEVELÉSI–TANULÁSI RENDSZER
AZ AKADÉMIAI UTÁNPÓTLÁS-KÉZILABDÁBAN:
AZ EDZŐ PEDAGÓGIAI ÉS DÖNTÉSHOZÓI SZEREPE**

Jelen kutatásban a sportági prevenciót a sérülésmegelőzésen túl a terhelésszabályozás, a regeneráció, az egészségtudatos sportolói magatartás, valamint az ezeket támogató pedagógiai és szervezeti folyamatok összefüggérendszerként értelmezzük. Így a sportági prevenció az utánpótlás-kézilabdában nevelési–tanulási folyamat szerepét is betölti. A mozgáskompetencia fejlesztése és az önszabályozás erősítése hozzájárul a sportolók hosszú távú bevalásához (Bergeron et al., 2015; Abonyi, 2024; Gortva, 2024; Juhász & Kónya, 2024). Neveléstudományi szempontból a prevenció akkor fenntartható, ha a sportoló megérti a preventív rutinok célját, képes saját állapotának monitorozására és felelős döntések meghozatalára (Jacobsson et al., 2021). A rendszeres visszajelzés és reflexió nemcsak a teljesítmény fejlődését, hanem a biztonságos sportolói fejlődést is támogatja (Zimmerman, 2000). Ebben a keretben az edző pedagógiai közvetítőként és döntéshozóként egyaránt jelen van: támogatja a sportoló tanulását, valamint a terheléshez, részvételhez és visszatéréshez kapcsolódó döntéseket is irányítja.

A kutatás célja feltárni, miként szerveződik a sportági prevenció pedagógiai logika mentén akadémiai környezetben, és miként kapcsolja össze az edző a tanulásszervezést (rutinok, visszajelzés, felelősségátadás) a mindennapi döntéshozatallal (terhelés, részvétel, visszatérés). Kutatási kérdéseink az akadémiák prevenciórendszerének pedagógiai elemeire, a „miért”-alapú rutinok és a felelősségátadás megjelenésére, valamint a monitoring és visszajelzés döntésekbe épülésére irányulnak. A kutatás során a magyarországi kiemelt kézilabda-akadémiák valamennyi elérhető szakmai igazgatójával (n=4) félig strukturált interjú készült. Az interjúk feldolgozása irányított kvalitatív tartalomelemzéssel történt, előre meghatározott pedagógiai kategóriák mentén. Az interjúk megállapításait anonimizált akadémiai dokumentumok (monitoringúrlapok, tesztek, protokollok) elemzésével pontosítottuk. A fő témákat résztvevői visszajelzéssel ellenőriztük.

Az előzetes eredmények szerint a vizsgált akadémiák sportági prevenció gyakorlatában több közös, pedagógiaiilag értelmezhető elem jelenik meg. Központi az edző pedagógiai közvetítő szerepe: a „biztonságos mozgás” fejlesztése (alapmozgások és sportágspecifikus minták), valamint az életmód- és regenerációs edukáció „miért”-alapú magyarázatai. Ezt a tanulási környezet és szokásképzés támogatja közös normákkal, rutinszerű preventív elemekkel és fokozatos felelősségátadással, amely az önmegfigyelés (alvás, fáradtság, fájdalomjelzések) tanításában is megjelenik. A differenciálás ismételt felmérésekre épül: egyéni „preventív térképek” és 6–8 hetes fejlesztő blokkok igazítják a feladatokat az aktuális állapothoz. A formatív értékelési ciklus a jólléti mutatók, az észlelt terhelés és az edzői megfigyelések alapján adott fejlesztő visszajelzésekkel erősíti az önszabályozást, és megalapozza az edzésmódosításokat. Mindeközben az edző, döntéshozóként, a stáb eljárásrendje szerint szabályozza a terhelést, az intenzitást és a játékperceket, magas kockázatnál pedig orvosi/stáb döntési rendje érvényesül, amelynek pedagógiai kommunikációja az edző feladata. Végül a stáb tanulóközösség-szerű működése (rendszeres egyeztetések, esetmegbeszélések) közös nyelvet és következetes döntéseket támogat. A vizsgálat eredményei megalapozzák egy edzői kompetenciaterkép és ellenőrzőlista, valamint moduláris továbbképzési javaslat kidolgozását.

Kulcsszavak: akadémiai utánpótlás, sportági prevenció, nevelési–tanulási folyamat, formatív visszajelzés, edzői döntéshozatal

SPORT-SPECIFIC PREVENTION AS A TEACHING–LEARNING SYSTEM IN ACADEMY YOUTH HANDBALL: THE COACH’S PEDAGOGICAL AND DECISION-MAKING ROLE

In the present study, sport-specific prevention is interpreted not only as injury prevention, but also as an interconnected system of load regulation, recovery, health-conscious athlete behaviour, and the pedagogical and organisational processes that support these. In this sense, sport-specific prevention in youth handball also fulfils the role of a teaching–learning process. The development of movement competence and the strengthening of self-regulation contribute to athletes’ long-term development and success (Bergeron et al., 2015; Abonyi, 2024; Gortva, 2024; Juhász & Kónya, 2024). From an educational perspective, prevention can only become sustainable if the athlete understands the purpose of preventive routines and becomes capable of monitoring their own condition and making responsible decisions (Jacobsson et al., 2021). Regular feedback and reflection support not only performance development but also safe athletic development (Zimmerman, 2000). Within this framework, the coach is present both as a pedagogical facilitator and as a decision-maker: supporting the athlete’s learning while also guiding decisions related to load, participation, and return to play.

The aim of the study is to explore how sport-specific prevention is organised along a pedagogical logic in academy settings, and how coaches connect the organisation of learning (routines, feedback, transfer of responsibility) with everyday decision-making (load, participation, return to play). Our research questions focus on the pedagogical components of prevention systems in academies, the presence of “why”-based routines and responsibility transfer, and the integration of monitoring and feedback into decision-making. During the study, semi-structured interviews were conducted with all available professional directors of the elite handball academies in Hungary ($n = 4$). The interviews were analysed through directed qualitative content analysis based on predefined pedagogical categories. The findings from the interviews were further refined through the analysis of anonymised academy documents (monitoring forms, tests, protocols). The main themes were verified through participant feedback.

Preliminary results suggest that several shared, pedagogically interpretable elements appear in the sport-specific prevention practices of the academies studied. Central among these is the coach’s role as a pedagogical facilitator: developing “safe movement” (fundamental movement patterns and sport-specific techniques) and providing “why”-based explanations related to lifestyle and recovery education. This is supported by the learning environment and habit formation through shared norms, routine preventive elements, and gradual transfer of responsibility, which is also reflected in teaching self-monitoring (sleep, fatigue, pain signals). Differentiation is based on repeated assessments: individual “preventive maps” and 6–8-week development blocks adjust tasks to the athlete’s current condition. The formative assessment cycle, through developmental feedback based on well-being indicators, perceived load, and coach observations, strengthens self-regulation and provides a basis for training modifications. At the same time, the coach, as a decision-maker, regulates load, intensity, and playing time in accordance with staff procedures, while in high-risk situations a medical/staff decision protocol applies, the pedagogical communication of which is the coach’s responsibility. Finally, the staff’s learning community-like functioning (regular consultations, case discussions) supports a shared language and consistent decision-making. The results of the study provide a foundation for the development of a coaching competence map and checklist, as well as a proposal for modular continuing education.

Keywords: academy youth development, sport-specific prevention, teaching–learning process, formative feedback, coach decision-making

**KÖZÉPISKOLÁBAN TANULÓ DIÁKOK
ISKOLAI MOTIVÁCIÓJÁNAK ÉS OSZTÁLYTERMI KÖRNYEZETÉNEK
VIZSGÁLATA**

A kutatás középpontjában a tanulási motiváció áll. A kutatás létjogosultságát számos hazai és nemzetközi szakirodalom támasztja alá (Józsa, Csapó, Artelt), amelyek szerint az életkor előrehaladtával, az iskolai tapasztalatok gyarapodásával csökken, ám ez nem törvényszerű. A motiváció alakulásában kiemelt szerepet játszik az osztálytermi környezet, azon belül is a pedagógusok attitűdje és a társas kapcsolatok minősége. A kutatás célja annak feltárása volt, hogy a tanulók motivációs dimenziói milyen kapcsolatban állnak az osztálytermi környezet észlelésével, különös tekintettel a tanári elismerésre, az autonómiára, a presszióérzetre és az affiliációs motívumra. A vizsgálat kevert módszertannal zajlott: kvantitatív tanulói kérdőíves felmérés (1693 fő) és a kvalitatív, pedagógusok körében készített fókuszcsoportos interjúk révén.

Az eredmények szerint az alacsony tanulmányi átlagú tanulók esetében a tanári elismerés fokozottan növeli a követő motivációt. Az autonómiaérzet pozitív kapcsolatban áll az érdeklődő motivációval, míg a presszióérzet túlzott mértéke demotiváló hatással bír. Az affiliációs motívum aktiválódása szoros összefüggést mutat a támogató osztálytermi légkörrel és a pedagógus személyes kapcsolatteremtő képességével. A kutatás konklúziója, hogy a tanulási motiváció nem csupán belső hajtóerő, hanem komplex, kontextusfüggő jelenség. A pedagógus szerepe kulcsfontosságú: az empátia, az autonómiatámogatás és a differenciált visszajelzés révén képesek hatékonyan befolyásolni a tanulók motivációját. Azonban az eredmények azt is mutatják, hogy a pedagógusok által alkalmazott motivációs eszköztár szűkebb, mint amit a szakirodalom kínál, ami korlátozza a tanulók motivációs potenciáljának kibontakozását. E problémákra válaszul indokolt egy felmenő rendszerű szociális képességfejlesztő program kidolgozása, amely az általános iskola alsó tagozatától egészen a középiskola végéig fokozatosan építi a tanulók társas kompetenciáit. A program célja, hogy a tanulók életkoruknak megfelelően fejlesszék azokat a készségeiket, amelyek elengedhetetlenek a motivált, együttműködő és önálló tanuláshoz. Ilyen készségek például az empátia, az önérvényesítés, a konfliktuskezelés, a csoportban való működés, a társas felelősségvállalás és az érzelmi önszabályozás.

Kulcsszavak: középiskola, osztálytermi környezet, iskolai motiváció, motivációs dimenziók, kevert módszertan

AN EXAMINATION OF SCHOOL MOTIVATION AND CLASSROOM ENVIRONMENT AMONG SECONDARY SCHOOL STUDENTS

The research focuses on learning motivation. The relevance of the research is supported by numerous Hungarian and international studies (Józsa, Csapó, Artelt), which indicate that motivation tends to decline with age and with the accumulation of school experiences, although this is not inevitable. The classroom environment plays a key role in shaping motivation, particularly teachers' attitudes and the quality of social relationships.

Aim of the research was to explore how students' motivational dimensions relate to their perception of the classroom environment, with special attention to teacher recognition, autonomy, perceived pressure, and the affiliation motive. The study employed a mixed-methods design: a quantitative student questionnaire survey (1693 participants) and qualitative focus group interviews conducted with teachers.

According to the results, teacher recognition significantly increases follower motivation among students with lower academic performance. The sense of autonomy is positively associated with interest-driven motivation, while excessive perceived pressure has a demotivating effect. The activation of the affiliation motive shows a strong connection with a supportive classroom climate and the teacher's ability to build personal relationships.

The conclusion of the research is that learning motivation is not merely an internal driving force but a complex, context-dependent phenomenon. The teacher's role is crucial: through empathy, autonomy support, and differentiated feedback, they can effectively influence students' motivation. However, the findings also show that the motivational toolkit used by teachers is narrower than what the literature offers, which limits the development of students' motivational potential. In response to these issues, it is justified to develop a progressive social skills development program that builds students' social competencies from the lower grades of primary school through the end of secondary school. The aim of the program is to help students develop age-appropriate skills essential for motivated, cooperative, and independent learning. Such skills include empathy, self-advocacy, conflict management, group collaboration, social responsibility, and emotional self-regulation.

Keywords: Secondary school, classroom environment, school motivation, dimensions of motivation, Mixed methodology

A KOOPERATÍV TANULÁS MÓDSZEREINEK A MEGJELENÉSE EGYETEMI KURZUSKÉNT AZ ÓVODAPEDAGÓGUS-KÉPZÉSBEN

A 21. század gyors technológiai, gazdasági és társadalmi fejlődése megújulásra készíti az óvodapedagógusokat. Alapvető elvárás lett az együttműködésre való nyitottság, valamint a csoportmunkához szükséges ismeretek, rutinok, jártasságok, készségek és képességek, továbbá az ezekhez kapcsolódó megfelelő attitűdök megléte. A sikeres élethez, a világban való eligazodáshoz, az életben való sikeres boldoguláshoz nélkülözhetlenné vált az emberek egymással való együttműködése (Csimáné és Schlichter-Takács, 2022). A proszociális együttműködési képesség fejlesztésének az egyik leghatékonyabb eljárása a kooperatív tanulási tevékenységek szervezése (Nagy, 2005), amely ma már nemcsak az iskolában, hanem az óvodai nevelésben is szükségszerű, hiszen az együttműködés, mint a szociális viselkedés alapvető formája, már óvodáskorban megjelenik (Kasik, 2006). A kooperatív tanulás együttes munkálkodást jelent a közös cél érdekében. „Összehangolt tevékenység, amely során kölcsönös a hatás pszichikai, szociális és intellektuális készségek fejlődésében egyaránt” (Horváth, 1994, 17. o.).

A feltáró jellegű, kvalitatív kutatásunk során azt vizsgáltuk, hogy az óvodapedagógus-képzésben tanuló hallgatók elméleti és módszertani ismeretei megfelelőek-e ahhoz, hogy az óvodai nevelésben kooperatív csoportmunkában tudják tevékenységre ösztönözni a gyermekeket. Célul tűztük ki a kérdőívet kitöltők óvodai kooperatív tanulásszervezéssel kapcsolatos ismereteinek és felhasználói attitűdjének a feltárását. A témához kapcsolódóan az óvodai gyakorlatok keretében szerzett tapasztalatokat is fel kívántuk tárni.

A vizsgálatba egy magyarországi felsőoktatási intézmény óvodapedagógus szakos hallgatóit (N = 50) vontuk be. A mintavétel nem reprezentatív, kutatásunkat pilotkutatás jelleggel végeztük, illetve a megalkotott kérdőív tesztelésének céljából. Az adatfelvételre 2025/2026-os tanév őszi szemeszterében online formában, önkéntes és anonim módon került sor. Vizsgálati módszerünk a kérdőíves kikérdezés volt. Saját szerkesztésű kérdőívet alkalmaztunk.

A kapott eredményeket elemezve azt tapasztaltuk, hogy a kitöltők összességében fontos szerepet tulajdonítanak az együttműködésre épülő tanulási formának, illetve meghatározónak tekintik és egyetértenek az alkalmazásával. Szándékuk, nyitottságuk, akarásuk megvan a kooperatív tanulás elméleti és gyakorlati kérdései iránt. Ugyanakkor a módszertani felkészültségüket illetően még bizonytalanságot mutatnak. Igénylik, hogy az elméleti szaktudás mellett az óvodai gyakorlatukon is saját élményű tapasztalatot szerezhessenek. Attitűdjük alakításában a személyiségük fejlesztése, az elméleti szaktudásuk megszerzése és a módszertani felkészültségük biztosítása egyaránt fontos tényezőként jelenik meg.

Meglátásunk szerint, ha a hallgatók számára a képzésük során biztosítjuk azt a módszertani felkészültséget, amely hatékonyan alkalmazható a mai gyermekek körében, támogatjuk őket a pedagóguspályára való sikeres felkészülésükben.

Kulcsszavak: kooperatív tanulásszervezés, óvodai nevelés, óvodapedagógus-képzés, hallgatói attitűd, online vizsgálat

THE IMPLEMENTATION OF COOPERATIVE LEARNING METHODS AS A UNIVERSITY COURSE IN PRESCHOOL TEACHER EDUCATION

The rapid technological, economic and social development of the 21st century is forcing kindergarten teachers to renew themselves. Openness to cooperation, as well as the knowledge, routines, skills, abilities and abilities necessary for group work, and the appropriate attitudes related to these have become basic expectations. Cooperation between people has become indispensable for a successful life, for navigating the world, and for successfully succeeding in life (Csimáné and Schlichter-Takács, 2022). One of the most effective methods for developing prosocial cooperation skills is the organization of cooperative learning activities (Nagy, 2005), which is now necessary not only in school, but also in kindergarten education, since cooperation as a fundamental form of social behavior appears already in kindergarten (Kasik, 2006). Cooperative learning means working together for a common goal. “A coordinated activity in which the effect is mutual in the development of psychological, social and intellectual skills” (Horváth, 1994, p. 17).

In our exploratory, qualitative research, we examined whether the theoretical and methodological knowledge of students studying in kindergarten teacher training is adequate to enable them to engage children in cooperative group work in kindergarten education. We aimed to explore the knowledge and user attitudes of those completing the questionnaire regarding the organization of cooperative learning in kindergarten. We also wanted to explore the experiences gained in kindergarten practices related to the topic.

We included kindergarten teacher students (N = 50) in the study. The sampling is not representative, our research was conducted as a pilot study and for the purpose of testing the created questionnaire. The data collection took place in the fall semester of the 2025/2026 academic year, online, voluntarily and anonymously. Our research method was a questionnaire. We used a self-edited questionnaire.

Analyzing the results obtained, we found that the respondents generally attribute an important role to the form of learning based on cooperation, and consider it decisive and agree with its application. They have the intention, openness, and will for the theoretical and practical issues of cooperative learning. At the same time, they still show uncertainty regarding their methodological preparedness. They demand that in addition to theoretical knowledge, they also gain their own experience in their kindergarten practice. In shaping their attitude, developing their personality, acquiring theoretical knowledge and ensuring their methodological preparedness are all important factors.

In our opinion, if we provide students with the methodological preparedness during their training that can be effectively applied among today’s children, we support them in their successful preparation for the teaching career.

Keywords: cooperative learning organization, kindergarten education, kindergarten teacher training, student attitude, online survey

FELKÉSZÍTÉS A KÁNTORTANÍTÓI HIVATÁSRA – EGY MEGÚJULÁST HOZÓ MODELL FORMÁLÓDÁSA

Az előadás meghatározó célja, hogy a tanítóképzőkben már a kezdetektől kitüntetett helyet elfoglaló kántori felkészítés hatékonytá tételének törekvéseire ráirányítsa a figyelmet, az Egri Érseki Római Katolikus Tanítóképzőintézet és Líceum tanárának innovatív elképzelésén, annak megszületésének bemutatásán keresztül.

Fontosnak tartjuk továbbá – ha csak mozaikosan is – megmutatni, hogy az említett keretek között zajló alapos zenei képzés milyen módon járult hozzá általában a jelöltek művészeti, módszertani felkészítéséhez. A vizsgálódásunk során, a források feltárásával és elemzésével, alapvetően az 1930-as évek végétől a tervezet létrejöttéig, az 1943-ig terjedő időszakra koncentráltunk, amikor kikristályosodott Bitter Dezsőnek, az intézet zenetanárának megújulást hordozó elképzelése.

Az érseki központban már a vizsgált időszakban is több mint 110 éves múltja volt a kántortanítók képzésének. Pyrker érsek az 1828-as alapításkor kiemelte, a tanításra felkészítés mellett, a jelöltek kántori feladatok ellátásához szükséges szakismerettel történő alapos felvértezésének jelentőségét. Előbbiek miatt különösen lényeges volt, hogy mind a vokális, mind az instrumentális zenében kiterjedt szakmai műveltséggel rendelkezzenek a hallgatók elméleti és gyakorlati téren is. Az egyházi liturgiához kapcsolódó dallamok biztos, tiszta éneklése, az orgonajáték, de a zeneelméleti és szertartástani ismeretek elsajátíttatása is átfogó felkészítést kívánt meg a tanároktól, és rendszeres gyakorlást várt el a jelöltektől. Mindezekhez az optimális óraszámok kialakítása, a gyakorlási körülmények, a megfelelő hangszerek, egyéb eszközök biztosítása, de az alaposan át-, sőt újra gondolt tanrend megalkotása is elengedhetetlen volt a színvonal megtartásához, hosszabb távon pedig az emeléséhez. Azok a változások, amelyek a tanítóképzésben a vizsgált időszakban elindultak – bizonyos szakmai vélemények szerint –, nem teremtettek optimális körülményeket az említett kihívások megoldásához, ezért is született meg az a progresszív tervezet az egri képző tanárának tollából, amely egy lehetséges alternatívát kínált a kialakult probléma megoldására.

Kulcsszavak: kántortanító, zenei felkészítés, tanítóképzés megújulása, líceum, akadémia

PREPARING FOR THE PROFESSION OF CANTOR-TEACHER: FORMING A MODEL FOR RENEWAL

The main goal of the presentation is to highlight the efforts to enhance the effectiveness of cantor training, which has played a significant role in teacher training from the outset, by presenting the innovative ideas of a teacher at the Roman Catholic Teacher Training Institute and Lyceum in Eger, along with the story behind them.

We also consider it important to demonstrate, albeit briefly, how the comprehensive musical training within this framework contributed to the artistic and methodological development of the candidates. Our research focused on the period from the late 1930s to 1943, when Dezső Bitter, the institute's music teacher, developed his vision for renewal by exploring and analysing sources.

Even during this period, the archbishop's centre had over 110 years' experience in training cantors. At the time of its foundation in 1828, Archbishop Pyrker emphasised the importance of equipping candidates with the professional skills necessary for performing cantorial duties and preparing them for teaching.

For this reason, it was crucial that students had extensive professional knowledge of vocal and instrumental music in theory and practice. Confident and clear singing of melodies related to church liturgy, organ playing and acquiring knowledge of music theory and ritual required comprehensive preparation from teachers and regular practice from candidates. In addition, it was essential to establish the optimal number of training hours and practice conditions, as well as providing appropriate instruments and other necessary equipment. A thoroughly thought-out curriculum was also required to maintain and, in the longer term, raise standards. According to certain professional opinions, the changes that began in teacher training during the period under review did not create optimal conditions for solving the aforementioned challenges. This is why the progressive plan was devised by a teacher in Eger, offering a possible alternative solution to the problem that had arisen.

To explore this issue, we analysed articles on the topic published by Dezső Bitter in the journals *Katolikus Kántor* (Catholic Cantor) and *Magyar Kórus* (Hungarian Choir), as well as bulletins issued by the teacher training college *Egri Érseki Római Katolikus Tanítóképzőintézet és Líceum* (Roman Catholic Teacher Training College and Lyceum of the Archdiocese of Eger) during the period under review (1933–1943). Secondary sources analysed included the works of Lajos Somos (1979), Emil Benkóczy (1928), Kornél Bárdos (1987), Mihály Maskovics (1834), and Szabolcs Molnár, Dénes Klem and Bence Asztalos (2023), as well as Imre Kelemen (1982, 1987).

Keywords: cantor-teacher, music education, renewal of teacher training, lyceum, teacher training academy

**A GONDOSKODÁS MINT FEJLESZTHETŐ PEDAGÓGIAI KOMPETENCIA
– REFLEKTÍV MODELL
EGY ELMÉLETI VIZSGÁLAT TÜKRÉBEN**

A tanulmány a pedagógusszerep érzelmi dimenzióinak vizsgálatára vállalkozik a neveléstörténeti és a kortárs pedagógiai diskurzus metszéspontjában. A tanári munka a közgondolkodásban gyakran elsősorban tudásátadó tevékenységként jelenik meg, a mindennapi nevelési gyakorlat azonban azt mutatja, hogy a pedagógus szerepe jóval összetettebb: a tanítás mellett jelentős érzelmi és kapcsolati munkát is magában foglal. A pedagógusok a tanulók érzelmi állapotára reagálnak, kezelik a csoportdinamikai konfliktusokat, valamint támogató jelenlétükkel hozzájárulnak a biztonságos tanulási környezet kialakításához.

A pedagógiai munka érzelmi dimenziói szorosan összekapcsolódnak a női pedagógusszerepek történeti alakulásával. A nőnevelés és a pedagóguspálya feminizálódásának folyamatai jelentős mértékben formálták a pedagógusokról alkotott társadalmi elképzeléseket. A neveléstörténeti kutatások – különösen Kéri Katalin munkái – rámutatnak arra, hogy a pedagógusi pálya a 19–20. század fordulóján a nők számára az egyik legfontosabb társadalmi mobilitási lehetőséget jelentette, ugyanakkor a női pedagógus alakját gyakran a gondoskodás, az empátia és az erkölcsi példamutatás ideáljával azonosították. Ez a szemlélet hozzájárult ahhoz, hogy a pedagógusi gondoskodást sokáig inkább veleszületett női tulajdonságként, mintsem fejleszthető szakmai kompetenciaként értelmezzék.

A tanulmány elméleti keretét a gondoskodás etikájának megközelítései (Noddings), a kapcsolatorientált morális gondolkodás modellje (Gilligan), valamint az érzelmi munka fogalma (Hochschild) adják. A pedagógusok érzelmi munkájának terhelése összefügg a kiégés jelenségével is, amelynek szervezeti dimenzióit Maslach és Leiter kutatásai világítják meg. A reflektív pedagógiai gyakorlat jelentőségét Schön szakmai reflexióról szóló elmélete és Freire dialogikus pedagógiai megközelítése segíti értelmezni.

A tanulmány mellett érvel, hogy a pedagógusi gondoskodás nem pusztán morális elvárás, hanem reflektív pedagógiai kompetencia, amely tudatos fejlesztést és intézményi támogatást igényel. A pedagógusok érzelmi munkájának láthatóbbá tétele és szakmai elismerése hozzájárulhat a pedagógusok jóllétéhez, a tanulók biztonságérzetéhez és a pedagógiai folyamat minőségéhez.

Kulcsszavak: női pedagógusszerepek; érzelmi munka; reflektív pedagógiai kompetencia; nőnevelés; pedagógiai professzionalitás

CARE AS A DEVELOPABLE PEDAGOGICAL COMPETENCE – A REFLECTIVE MODEL IN THE CONTEXT OF A THEORETICAL STUDY

The study explores the emotional dimensions of the teaching profession at the intersection of educational history and contemporary pedagogical discourse. In public perception, teaching is often primarily associated with the transmission of knowledge; however, everyday educational practice reveals that the role of teachers is far more complex. In addition to instructional tasks, teachers perform significant emotional and relational work: they respond to students' emotional states, manage classroom conflicts, and contribute to the creation of a supportive and safe learning environment.

The emotional dimensions of pedagogical work are closely related to the historical formation of female teaching roles. The processes of women's education and the feminisation of the teaching profession have significantly shaped social expectations towards teachers. Historical research – particularly the works of Katalin Kéri – demonstrates that teaching became one of the most important opportunities for women's social mobility in the late nineteenth and early twentieth centuries. At the same time, the figure of the female teacher was often associated with ideals of care, empathy, and moral responsibility. This perspective contributed to the long-standing assumption that caring behaviour in education is an innate female trait rather than a professional competence that can be consciously developed.

The theoretical framework of the study builds on the ethics of care (Noddings), relational moral reasoning (Gilligan), and the concept of emotional labour (Hochschild). The emotional demands of teaching are also connected to the phenomenon of burnout, which has been analysed by Maslach and Leiter. The importance of reflective practice is interpreted through Schön's theory of professional reflection and Freire's concept of dialogical pedagogy.

The study argues that caring in education should not be understood merely as a moral expectation but as a reflective pedagogical competence requiring conscious development and institutional support. Recognising and valuing teachers' emotional labour can contribute to teacher well-being, students' sense of safety, and the overall quality of educational processes.

Keywords: female teaching roles; emotional labour; reflective pedagogical competence; women's education; pedagogical professionalism

**TÖRTÉNETBŐL ÉLMÉNY – MESÉK SZEREPE
A TANULÁS ÉS SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS TÁMOGATÁSÁBAN
A TANÍTÓKÉPZÉSBEN**

A tanítóképzésben kiemelt jelentőséggel bír a pedagógushallgatók személyiségének és érzelmi intelligenciájának fejlesztése, hiszen a képzés elejétől kezdődően fokozatosan nehezedő és komplexebbé váló feladatokkal találkoznak hallgatóink a tanítási gyakorlatok és hospitálások során. Ezen feladatok hatékony és sikeres megvalósításában a gyermekekkel való szeretetteljes kapcsolódás kialakításában a legfontosabb eszközük saját személyiségük. A szakirodalom is hangsúlyozza, hogy a hatékony nevelő-oktató tevékenység alapfeltétele az érzelmileg kiegyensúlyozott, magas érzelmi intelligenciával rendelkező pedagógus, aki képes hiteles, követendő mintát nyújtani tanítványai számára, továbbá választott hivatásával elégedett (Réthy, 2016). Kutatásaink azt mutatták, hogy a képzéseinkre érkező pedagógushallgatók érzelmi intelligenciája számos részkompetencia terület vonatkozásában csökkenő tendenciát mutat. (Benyák, Balogh-Pécsi, Miklós 2024) Ezen okokból is kiindulva a győri tanítóképzésben az elmúlt évek tantervi átalakításai során lehetőséget teremtettünk olyan fejlesztő jellegű módszerek beépítésére, amelyek a hallgatók pszichés erősítését és támogatását szolgálják. Ennek a munkának egy fontos eszköze a mesékkel, történetekkel megvalósuló személyiségfejlesztés. “A történetek felélesztik és tartóssá teszik a jóra való képességet, növelik az egymásért érzett felelősséget egy közösség tagjaiban. Úgy is mondhatjuk, hogy a mesemondó az életenergiák forrásához vezetheti a mese hallgatóit. Egy gondosan megválasztott mesével néven nevezhet kimondatlan és kimondhatatlannak gondolt sebeket, traumatikus emlékeket.” (Boldizsár 2023:16) Az előadás bemutatja a képzésben megvalósuló gyakorlati munkát, különös tekintettel a Metamorphoses alkotó-fejlesztő meseterápia (Boldizsár 2010, 2019, 2025) alkalmazására. A foglalkozások célja a leendő pedagógusok belső erőforrásainak tudatosítása, valamint annak elősegítése, hogy az így fejlesztett kompetenciákat saját és közvetlen társas környezetük jóllétének előmozdításában hatékonyan tudják alkalmazni. A foglalkozássorozat végén egy rövidebb lélegzetvételű empirikus kutatás is megvalósult, melyben a hallgatók benyomásait rögzítettem online kérdőíves adatfelvétel segítségével. Kutatásom során vizsgáltam a foglalkozások fejlesztő hatását, a mesékhez, történetekhez fűződő kapcsolatukat.

Kulcsszavak: pedagógusképzés, meseterápia, érzelmi intelligencia fejlesztés

FROM HISTORY TO EXPERIENCE – THE ROLE OF FAIRY TALES IN SUPPORTING LEARNING AND PERSONALITY DEVELOPMENT IN TEACHER TRAINING

Developing the personalities and emotional intelligence of teacher training students is of paramount importance, as from the outset of their training, they encounter tasks that gradually become more difficult and complex during their teaching practice. Their personalities are their most important tool for effectively and successfully carrying out these tasks and forming loving relationships with children. Literature also emphasises that effective teaching and education require an emotionally balanced teacher with high emotional intelligence, who can provide an authentic role model and is satisfied with their profession (Réthy, 2016).

Our research has shown that the emotional intelligence of teacher training students on our courses is declining in several areas of competence. Based on these findings, we have created opportunities within the teacher training programme in Győr to incorporate developmental methods that strengthen and support students psychologically. An important tool in this work is personality development through fairy tales and stories. 'Stories revive and perpetuate the capacity for good, increasing the sense of responsibility for one another among community members. We could also say that the storyteller can guide listeners to the source of life energy. With a carefully chosen story, they can address wounds and traumatic memories that were previously considered unspeakable' (Boldizsár, 2023, p. 16).

The presentation will introduce the practical work carried out in the training programme, focusing particularly on the application of Metamorphoses creative-developmental fairy tale therapy (Boldizsár, 2010; 2019; 2025). The sessions aim to raise awareness of future teachers' internal resources and help them apply the competencies developed to promote their own and their immediate social environment's well-being. At the end of the series of sessions, I conducted a shorter empirical study in which I recorded the students' impressions using an online questionnaire. My research examined the developmental impact of the sessions and their connection to fairy tales and stories.

Keywords: teacher training, storytelling therapy, emotional intelligence development

INTERACTIVE AND CREATIVE ENGLISH CLASSES: IMPROVING LEARNERS' COMMUNICATION CONFIDENCE

In contemporary English Language Teaching (ELT), developing learners' confidence in communication has become a key objective of effective language instruction. As English functions increasingly as a global language used for academic, professional, and intercultural communication, learners are expected not only to understand linguistic structures but also to use the language confidently in real-life interactions. However, traditional teacher-centered instructional methods often provide limited opportunities for meaningful communication in the classroom. Such approaches frequently focus on grammar accuracy and passive learning, which may reduce learners' willingness to speak and contribute to feelings of anxiety, hesitation, and lack of confidence when using English. This study examines the role of interactive and creative classroom practices in enhancing learners' communication confidence in English language learning environments. It emphasizes the importance of learner-centered teaching approaches that actively engage students in communicative tasks and collaborative activities. The paper explores the integration of various creative pedagogical strategies, including role-play, storytelling, game-based learning, collaborative projects, group discussions, and problem-solving activities based on meaningful and relevant topics. These methods encourage learners to participate actively, express their ideas, and interact with peers while practicing English in authentic and supportive contexts. Interactive and creative activities contribute to the creation of a positive classroom atmosphere in which learners feel comfortable experimenting with language and making mistakes as a natural part of the learning process. Such practices help reduce language anxiety, increase motivation, and foster a sense of engagement and responsibility for learning. By participating in communicative tasks, learners gradually develop greater self-confidence and become more willing to communicate in English both inside and outside the classroom. Drawing on classroom-based experiences and current pedagogical perspectives in ELT, the study highlights the potential of creative teaching practices to transform the traditional language classroom into a dynamic and collaborative learning environment. The findings suggest that incorporating interactive and creative strategies significantly enhances learners' communication confidence while supporting the development of communicative competence, critical thinking, and interpersonal skills. Furthermore, these approaches contribute to more inclusive and motivating learning environments that value student participation and creativity. The study provides practical implications for educators seeking to design engaging English lessons that empower learners to communicate more effectively, participate actively, and develop lasting confidence in their language abilities.

Keywords: interactive learning; creative pedagogy; English language teaching; communication confidence; game-based learning; student engagement; communicative competence; meaningful topics

**A TERMÉSZET GYÓGYÍTÓ TERE:
SZENZOROS ÉLMÉNYKERESÉS
ERDŐPEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉGEK RÉVÉN**

A természet alapú pedagógiai megközelítések az elmúlt években egyre nagyobb figyelmet kaptak a gyermekek testi-lelki jóllétének és tanulási hatékonyságának, önszabályozási és figyelmi működésének támogatásában, ugyanakkor az erdőpedagógiai gyakorlatban alkalmazott mozgásos és érzékelésre épülő tevékenységek szenzoros integrációs szempontú leírása kevésbé kidolgozott. Kutatásunk célja annak feltárása, hogy a szenzoros integrációs terápia (SZIT) szakirodalma által megkülönböztetett szenzoros integrációs rendszerekhez kapcsolható ingertípusok milyen formában és milyen tevékenységtípusokban azonosíthatók az erdőpedagógiai foglalkozások keretében alkalmazott természeti játékokban.

Kutatási kérdésünk arra irányul, hogy az erdei környezetben szervezett pedagógiai tevékenységek milyen módon képesek több érzékelési csatornát egyidejűleg aktiválni, és ezek a szenzoros jellemzők a SZIT által leírt ingerprofilok mentén rendszerezhetők-e. A vizsgálat feltáró jellegű kvalitatív stratégiát követett: szakértői együttműködésben, deduktív kategóriarendszer alkalmazásával elemeztük és tematizáltuk az erdőpedagógiai tevékenységek és természeti játékok gyűjteményét. Az elemzéshez használt források az erdőpedagógia és az erdei iskolázás hazai és nemzetközi (főként német és angol) módszertani szakirodalmából származnak.

Az elemzés során az egyes tevékenységeket a domináns és kísérő ingertípusok szerint (vesztibuláris, propioceptív, taktilis) soroltuk be, figyelembe véve a többszörös stimuláció lehetőségét is. Eredményeink alapján a vizsgált tevékenységek egy részében egyértelműen megjelenik a szenzoros tapasztalatszerzés, valamint kirajzolódnak olyan tevékenységcsoportok, amelyek eltérő ingerhangsúlyokkal jellemezhetők. Az elemzési eredmények rendszerezése érdekében a természetismereti játékokat táblázatos mátrixba rendeztük, amely az egyes tevékenységek domináns és kísérő szenzoros ingertípusok szerinti besorolását teszi áttekinthetővé. Az eredmények elsősorban a foglalkozástervezés szempontjából kínálnak rendszerezési lehetőséget, és megalapozzák a kutatás következő szakaszát, amelyben az erdőpedagógusok játékhasználati szándékainak, valamint a célzott szenzoros tevékenységek gyermekcsoportoknál megfigyelhető, rövid távú folyamatait tervezzük vizsgálni.

Az eredmények felhasználásának célja, hogy elősegítse az erdei iskolai programvezetők körében a szenzoros szempontok tudatosabb megjelenítését a foglalkozástervezési gyakorlatban.

Kulcsszavak: erdőpedagógia, BTMN, szenzoros integráció, természetes környezet, környezetpedagógia

NATURE AS A HEALING SPACE: SENSORY EXPERIENCES THROUGH FOREST PEDAGOGICAL ACTIVITIES

Nature-based pedagogical approaches have received increasing attention in recent years in supporting children's physical and mental well-being, learning efficiency, self-regulation, and attention. At the same time, the sensory integration aspects of movement- and perception-based activities used in forest pedagogy have been less well developed. The aim of our research is to explore the types of stimuli associated with the sensory integration systems distinguished in the literature on sensory integration therapy (SZIT) and to identify the forms and types of activities in which they can be found in the nature games used in forest pedagogy sessions. The sources used for the analysis come from Hungarian and international (mainly German and English) methodological literature on forest pedagogy and forest schooling.

Our research question focuses on how pedagogical activities in a forest environment can activate multiple sensory channels at once. We also ask if these sensory characteristics can be systematized according to the stimulus profiles described by SZIT. The study used an exploratory qualitative strategy. In collaboration with experts, we analyzed and organized a collection of forest pedagogical activities and nature games using a deductive category system.

During the analysis, we classified each activity based on the dominant and accompanying stimulus types (vestibular, proprioceptive, tactile) and considered the potential for multi-channel stimulation. Our results indicate that sensory experience is present in some activities. We identified groups of activities with varying stimulus focuses.

To organize the analysis results, we created a table of nature games that shows the classification of each activity based on the main and supporting sensory stimulus types. These findings mainly provide a way to organize activity planning. They also lay the groundwork for the next stage of research. In this phase, we plan to explore the short-term processes of forest educators' intentions to use games and specific sensory activities with groups of children.

The purpose of using the results is to promote a more conscious representation of sensory aspects in activity planning among forest school program leaders.

Keywords: forest pedagogy, BTMN, sensory integration, natural environment, environmental education

**ROBOTIKA MÁS VETÜLETBEN:
A GYERMEKEK ROBOTOKHOZ FÜZŐDŐ ATTITÚDJEINEK,
FÉLELMEINEK VIZSGÁLATA**

A robotika kisgyermekkori alkalmazásai az elmúlt években a pedagógiai fejlesztések középpontjába kerültek. A kutatások jellemzően az algoritmikus gondolkodás támogatását és a digitális kompetenciák erősödését emelik ki, miközben kevesebb figyelem irányul arra, hogy a technológia milyen, életkorhoz kötődő attitúd- és jelentésképzési folyamatokon keresztül fejti ki hatását. Vizsgálataink célja ezért annak feltárása volt, hogy az alsó tagozatos tanulók milyen előzetes elképzelésekkel fordulnak a robotok felé, és ezek miként befolyásolják a pedagógiai helyzetben szerzett tapasztalatok értelmezését.

Kutatásunk első iránya a gyermekek robotokkal kapcsolatos viszonyulásának elemzésére fókuszált. Arra kerestük a választ, hogyan keverednek a médiából és a populáris kultúrából származó laikus reprezentációk az oktatási tevékenységek során formálódó tudáselemekkel. Egy 140 fős, 3-4. osztályos tanulókból álló, nem reprezentatív mintán szabad rajz és zárt, illetve nyitott kérdéseket tartalmazó kérdőív segítségével felvett adatok alapján vizsgáltuk előfeltevéseink létjogosultságát. Eredményeink szerint a tanulók gondolkodását erőteljes, gyakran emocionálisan telített sémák és sztereotípiák strukturálják, amelyek sok esetben ellenállnak a rövid távú pedagógiai hatásoknak, például a digitális kultúra tantárgyban tanult robotika tudáselemeknek. A robotokkal való kapcsolat így ambivalens képet mutat: a kíváncsiság és a motiváció mellett markánsan jelen vannak bizonytalanságok és félelmek is.

A második vizsgálati fókusz az uncanny-valley jelenség életkori megjelenésére irányult.

MI által generált (a személyes tapasztalatok kizárását célzandó), különféle, adott jellemzőket mutató, részben humanoid robotképekkel kapcsolatos szimpátiát vizsgáltunk kérdőívek segítségével egy nem reprezentatív, 3-4. osztályos tanulókból álló 250 fős mintán. Elemeztük, hogy a robotok külső jegyei milyen összefüggést mutatnak a szimpátia és az elutasítás alakulásával kisgyermekkorban. Eredményeink megerősítették, hogy bizonyos antropomorf jellemzők befolyásolják az érzelmi viszonyulást, ugyanakkor a felnőttek körében leírt „völgy” nem minden esetben rajzolódik ki ebben az életkorban. A túlzott realizmus például nem feltétlenül vezet erősebb negatív reakcióhoz, ami arra utal, hogy a gyermekek értelmezési keretei, tapasztalatai és médiaélményei sajátos módon alakítják a jelenséget.

A vizsgálatok rámutatnak, hogy a robotika pedagógiai integrációja csak akkor lehet eredményes, ha figyelembe vesszük a tanulók életkor-specifikus mentális modelljeit és előfeltevéseit. Ezek ismerete nélkül a fejlesztési célok és a tényleges tanulói jelentésképzés között tartós eltérések maradhatnak fenn.

Kulcsszavak: robotika kisgyermekkori alkalmazásai, tanulói attitúd, életkori jellemzők, mentális reprezentáció, uncanny jelenség

ROBOTICS FROM ANOTHER PERSPECTIVE: EXAMINING CHILDREN’S ATTITUDES TOWARD ROBOTS AND THEIR FEARS

In recent years, the application of robotics in early childhood has moved to the forefront of pedagogical development. Research typically highlights the support of algorithmic thinking and the strengthening of digital competences, while less attention is paid to the age-related attitudinal and meaning-making processes through which technology exerts its influence. Therefore, the aim of our study was to explore what prior conceptions primary school students hold about robots and how these shape the interpretation of their experiences in educational contexts.

The first direction of our research focused on analysing children’s relationships to robots. We sought to understand how lay representations derived from the media and popular culture blend with knowledge elements formed during instructional activities. Based on data collected from a non-representative sample of 140 third- and fourth-grade students, using free drawings as well as questionnaires containing closed and open-ended questions, we examined the validity of our assumptions. Our results indicate that students’ thinking is structured by strong, often emotionally saturated schemas and stereotypes, which in many cases resist short-term pedagogical influences, such as the robotics knowledge acquired in digital culture classes. Thus, children’s relationships with robots show an ambivalent picture: alongside curiosity and motivation, uncertainties and fears are also markedly present.

The second focus of the study concerned the age-related emergence of the uncanny valley phenomenon. Using AI-generated images of robots displaying specific characteristics (in order to exclude personal experiences), we investigated students’ sympathy toward partially humanoid robots through questionnaires in a non-representative sample of 250 third- and fourth-grade students. We analysed how external features of robots correlate with sympathy and rejection in early childhood. Our findings confirmed that certain anthropomorphic characteristics influence emotional attitudes; however, the “valley” described among adults does not appear consistently in this age group. Excessive realism, for example, does not necessarily lead to stronger negative reactions, suggesting that children’s interpretative frameworks, experiences, and media exposure shape the phenomenon in specific ways.

The studies highlight that the pedagogical integration of robotics can only be effective if learners’ age-specific mental models and prior assumptions are taken into account. Without this knowledge, persistent discrepancies may remain between development goals and the meanings actually constructed by students.

Keywords: robotics in early childhood education, student attitudes, age-specific characteristics, mental representation, uncanny phenomenon

AZ OKTATÁSinFORMATIKA MÓDSZERTANA A FELŐOKTATÁSBAN – PEDAGÓGIAI KIEGÉSZÍTÉS

A poszter célja bemutatni és egyben terjeszteni a KRE Kutató- és Továbbképző Központja által írt Az oktatásinformatika módszertana a felsőoktatásban – Pedagógiai Kiegészítés című kézikönyvet, mely a felsőoktatásban oktatók digitális és MI-kompetenciáit, illetve eszközhasználatát fejleszti a tanítás-tanulás, valamint az oktatáshoz fűződő egyéb tevékenységekhez kapcsolódóan.

A kötet tartalma a Pedagógusok Digitális Kompetenciájának Európai Referenciakeretét (DigCompEdu) követi, illetve tartalmaz egy bevezető fejezetet, amely az alapvető felsőoktatás-pedagógiai ismeretek részletezése mellett gyakorlati kompetenciafejlesztést kínál. Fontos ugyanis, hogy a korszerű pedagógiai ismeretek – például az eredményalapú tervezés, a hallgatóközpontú oktatás vagy a problémaalapú tanulás – hozzájárulhatnak a felsőoktatás megújulásához, és támogatják az oktatók szakmai fejlődését. A kötet további erőssége, hogy minden területhez kapcsolódóan megjelenik a mesterséges intelligencia (MI) szerepe, jelentősége.

A kötet bemutatja az MI-eszközök használatát az önfejlesztés, a kutatás, a személyre szabott tanulás-tanítás és értékelés terén, kitérve a kapcsolódó etikai megfontolásokra is. Cél, hogy elősegítsük a nyitott, kritikus és etikus gondolkodásmód kialakulását az oktatókban, miközben támogatjuk őket abban, hogy képesek legyenek hallgatóikat is segíteni az MI biztonságos és hatékony használatában.

A poszter fejezetenkénti bontásban (QR-kódokkal jelölt részekkel és a bepillantást segítő feladatokkal) az alábbiakról informál:

1. gyakorlati kompetenciafejlesztést segítő tippek, feladatok; a felsőoktatásban tapasztalt nehézségek leküzdésére kínál felsőoktatás-pedagógiai módszerek
2. ötletek arra vonatkozóan, hogyan használjunk digitális technológiákat a szakmai kommunikáció önfejlesztés, illetve a tudományos láthatóság elősegítésére
3. segítség arra vonatkozóan, hogyan keressünk, hozzunk létre és osszunk meg digitális forrásokat oktatási és tudományos tevékenységünk során
4. jógyakorlatok és hasznos alkalmazások bemutatásával segíti a digitális technológiák kezelését, összehangolt használatát a tanítás és tanulás során
5. bemutatja, hogyan lehetséges az értékelés hatékonyságát növelni digitális technológiák, illetve stratégiák alkalmazásával
6. bemutatja, hogyan támogatja a digitális eszközök megfelelő alkalmazása az inklúziót és a személyreszabottságot
7. bemutatja, hogyan segíthetjük a hallgatókat a digitális technológiák kreatív és felelősségteljes használatában az információszerzés, a kommunikáció és a tartalomgyártás során.

A poszter bemutatja a fejezetekhez tartozó jógyakorlatokat, melyek segítséget nyújtanak a kötetben foglaltak gyakorlatba való átültetéséhez, az egyes fejezetekben megjelenő hasznos alkalmazások részletes leírását tartalmazó összefoglaló táblázatot, illetve a fontosabb fogalmakat definiáló fogalomgyűjteményt. Egyben megismerhetjük a kötetben megszólaltatott 12 szakértőt és a velük készített interjúk elérhetőségét is.

A kötet nem egy egyszeri kutatást, hanem a hét szerző témához kapcsolódó tudását mutatja be.

Kulcsszavak: mesterséges intelligencia, oktatásinformatika, felsőoktatás-pedagógia, DigCompEdu

EDUCATIONAL TECHNOLOGY IN HIGHER EDUCATION. METHODOLOGICAL CONSIDERATIONS – AI-ENHANCED PEDAGOGY

This poster promotes the handbook Educational Technology in Higher Education. ‘Methodological Considerations’ is an AI-enhanced pedagogy developed by the ICT Research Centre of KRE. The handbook supports higher education educators in developing their digital and AI competencies, focusing on the effective use of digital and AI tools in teaching, learning, research and related academic activities.

Structured around the European Framework for the Digital Competence of Educators (DigCompEdu), the handbook integrates core principles of contemporary higher education pedagogy, including outcome-based design, student-centred learning, and problem-based learning. A distinctive feature of the handbook is its systematic integration of AI across all thematic areas.

It addresses the use of AI in self-development, research, personalised teaching and learning, and assessment, while also engaging with key ethical considerations. The overarching aim is to foster open, critical and ethical professional thinking among educators, supporting them in guiding students towards the safe, responsible and effective use of AI.

The poster presents the volume’s structure, good practices organised by chapter, selected digital tools and applications, a glossary of key concepts, and insights from twelve expert interviews. Rather than representing a single, standalone research project, the handbook showcases the combined expertise of its seven authors.

Keywords: artificial intelligence, educational informatics, higher education pedagogy, DigCompEdu

A MŰVELT NŐ MEGÍTÉLÉSE A 19. SZÁZADI HAZAI SAJTÓ TÜKRÉBEN

A hosszú 19. században a nők oktatásban, intézményes nevelésben való részvételi lehetőségeinek fokozatos szélesedése módosította, átalakította a nő társadalmi szerepét, így a korszak sajtódiskurzusában megjelenő nőkép, a nők társadalomban betöltött szerepéről – köztük a művelt vagy „tudós nő” megítéléséről – való gondolkodás is változott. Míg a reformkor küszöbén a Tudományos Gyűjtemény nővitája (melyet Takáts Éva Sebestyén Gábor színműveiről írt kritikája indukált) a nők tanuláshoz, olvasáshoz való jogát firtatta, a század folyamán élénkebbé váló lapkiadások (kisebb-nagyobb sikerrel) igyekeztek irányítás alá vonni a(z informális) művelődés mikéntjeit. A női művelődést a század közepéhez közeledve egyre elfogadottabban kezelték a kortársak, de ennek határait továbbra is az otthon keretei között tartották üdvözlendőnek, s kifejezetten a honleányi erények (gondos anya, értelmes feleség, takarékos háziasszony) gyakorlása érdekében vélték fontosnak. A különféle disputák között meglepő hangként tűnik ki a század második felében az az angol kutatás, mely szerint „A műveltség meghosszabbítja a nők életét”. A század végén Katona Clementine pedig egyenesen arról írt, hogy a jó honleány művelt, és tudásával a nemzet előmozdítását szolgálja.

A kutatás fő kérdése, miként vált a tudás és műveltség „házi körökben való használásából” honleányi erénnyé a nyilvános térben a 19. század folyamán. Az elemzés a művelt és tudós nő, valamint a honleány fogalmi kereteinek változását és megítélését korabeli sajtóanyag (többek között: Tudományos Gyűjtemény, Felső Magyar Országai Minerva, Fővárosi Lapok, Magyar Hírlap, Nemzeti Újság) és a már említett Katona Clementine publicisztikájának dokumentumelemzésével vázolja társadalom-, nőnevelés- és művelődéstörténeti megközelítésben. Az előadás kitér a kritikák főbb fókuszpontjaira (alkalmasság, társadalmi előnyök és hátrányok). A kutatás szekunder forrásait a nőneveléstörténeti alapkutatások (Kéri, 2018; Pukánszky, 2013; Virág, 2013), valamint releváns művelődéstörténeti sajtókutatások (Borbíró, 2011; Fehér 2001, 2002, 2003; Maisch, 2018, 2021) biztosítják. Az eddigi vizsgálatok és az elemzés várható eredményei előreláthatóan tovább árnyalják azt az ambivalenciát, mely a nők műveltségét, a nyilvános szférában betöltött társadalmi szerepének megítélését keretezte a hosszú 19. században, s melynek (a női gondolkodást és alkalmasságot érintő) sztereotip elemei a 20. századi mentalitástörténetben is felfedezhetők.

Kulcsszavak: női művelődés, sajtókutatás, nőtörténet, honleányság, sztereotípiák

THE PERCEPTION OF THE EDUCATED WOMAN IN THE MIRROR OF THE 19TH-CENTURY HUNGARIAN PRESS

During the ‘long 19th century’, the gradual expansion of opportunities for women to participate in formal education and institutional schooling modified and transformed women’s social roles. Consequently, the perception of women in contemporary press discourse, including thoughts on their position in society and judgements on the ‘learned woman’, also underwent significant changes. While, at the beginning of the Reform Era, the ‘women’s debate’ in the journal *Tudományos Gyűjtemény* (prompted by Éva Takáts’s critique of Gábor Sebestyén’s plays) questioned women’s right to study and read, the increasingly vibrant publishing industry throughout the century sought (with varying degrees of success) to regulate informal educational methods. By the middle of the century, women’s education was becoming increasingly accepted by contemporaries, although it was still primarily welcomed within the domestic sphere. It was considered important for the cultivation of "patriotic virtues" specifically (as a devoted mother, intelligent wife and thrifty housekeeper). Amidst various disputes, a surprising voice emerged in the second half of the century in the form of an English study claiming that ‘education prolongs the life of women’. By the end of the century, Clementine Katona had explicitly written that a good, patriotic woman is educated and that it is through her knowledge that she serves the advancement of the nation.

This study examines how the use of knowledge and education shifted from ‘domestic circles’ to become a patriotic virtue within the public sphere during the 19th century. Through document analysis, this study outlines the changing conceptual frameworks and perceptions of the educated/learned woman and the ‘patriotic woman’ (*honleány*), based on contemporary press materials (including *Tudományos Gyűjtemény*, *Felső Magyar Ország Minerva*, *Fővárosi Lapok*, *Magyar Hírlap* and *Nemzeti Újság*) and Clementine Katona’s aforementioned journalism. Adopting a socio-historical, educational-historical and cultural-historical approach, the analysis highlights the main focal points of contemporary critiques (suitability, social advantages and disadvantages). Secondary sources for the research are drawn from foundational studies in the history of women’s education (Kéri, 2018; Pukánszky, 2013; Virág, 2013), as well as relevant cultural-historical press research (Borbíró, 2011; Fehér, 2001, 2002, 2003; Maisch, 2018, 2021). The analysis is expected to shed further light on the ambivalence surrounding women’s education and their social roles in the public sphere during the long 19th century. Stereotypical elements concerning female intellect and suitability can still be traced in the 20th-century history of mentalities.

Keywords: women’s education, press research, women’s history, patriotic womanhood, stereotypes

**TANÍTHAT-E ÉNEKELNI AZ ALGORITMUS?
MESTERSÉGES INTELLIGENCIA AZ ALSÓ TAGOZATOS
ÉNEK-ZENE OKTATÁSBAN – EGY PILOTVIZSGÁLAT EREDMÉNYEI**

A 21. századi köznevelés egyik meghatározó kihívása, hogy a pedagógiai gyakorlat miként tud alkalmazkodni a társadalmi és technológiai változásokhoz, amelyek alapjaiban formálják át a tanulási környezetet. Az alsó tagozatos ének-zene oktatás különösen érzékeny terület. Noha a zenei nevelés kognitív, érzelmi és szociális hatásait széles körű kutatások igazolják, a mindennapi gyakorlatot időkereti, módszertani és motivációs nehézségek jellemzik. A digitális technológiák és a mesterséges intelligencia megjelenése új lehetőségeket kínál a zenei alapkészségek fejlesztésében, ugyanakkor alapvető kérdéseket vet fel a művészeti nevelés pedagógiai értelmezésében.

A bemutatott kutatás egy saját fejlesztésű, algoritmusvezérelt, multimodális élménypedagógiai program pilotvizsgálatára épül. A vizsgálat célja annak feltárása, hogy egy tanári vezérlésű digitális fejlesztő- és mérőeszköz miként illeszthető be az alsó tagozatos ének-zene tanítás gyakorlatába, és milyen módon járulhat hozzá az intonáció, a zenei észlelés és a zenei memória fejlődéséhez anélkül, hogy a pedagógus szakmai szerepét háttérbe szorítaná. A kutatás hipotézise szerint a programban részt vevő tanulók – a kontrollcsoporthoz viszonyítva – a visszaéneklési feladatokban, az intonációs pontosságban és a zenei válaszbiztonságban is kedvezőbb eredményeket érnek el, mivel a multimodális tanulási környezet és az azonnali visszajelzések hatékonyabban támogatják a zenei készségek fejlődését.

A pilot elő- és utómérési elrendezésben, vegyes módszertannal valósult meg. A kvantitatív adatgyűjtés standardizált mérőeszközökre és a digitális rendszer által rögzített válaszatokra épült, míg a kvalitatív információkat tanári megfigyelések és reflektív jegyzetek biztosították. A program feladatai hang-, szín-, kotta- és visszaéneklési helyzetekre épültek, ahol a tanári értékelés strukturált rubrikák mentén történt. A gyakorló és mérési szakaszok tudatos elkülönítése lehetővé tette a feladatlogika elsajátítását és a mérési helyzetek kontrollját.

A kutatás rámutat, hogy a mesterséges intelligencia megfelelő pedagógiai keretezés mellett nem a humán tanítás alternatívája, hanem annak kiegészítője lehet. A pilot eredményei megalapozzák a további, nagyobb mintán végzett vizsgálatokat, és új irányokat jelölnek ki az alsó tagozatos ének-zene oktatás innovatív fejlesztésében.

Kulcsszavak: alsó tagozatos ének-zene oktatás, mesterséges intelligencia az oktatásban, multimodális tanulás, intonációfejlesztés, digitális mérő- és fejlesztőeszközök

CAN AN ALGORITHM TEACH SINGING? ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN PRIMARY MUSIC EDUCATION – RESULTS OF A PILOT STUDY

One of the key challenges of 21st-century public education lies in the ability of pedagogical practice to respond to rapid social and technological transformations that fundamentally reshape learning environments. Primary-level music education is particularly sensitive in this respect. While the cognitive, emotional, and social benefits of music education are well documented in the literature, everyday classroom practice is often constrained by limited instructional time, methodological challenges, and motivational difficulties. The emergence of digital technologies and artificial intelligence offers new opportunities for the development of foundational musical skills, while simultaneously raising essential questions regarding the pedagogical interpretation of arts education.

The present study reports on a pilot investigation of a self-developed, algorithm-driven, multimodal experiential learning program. The primary aim of the research is to examine how a teacher-guided digital instructional and assessment tool can be meaningfully integrated into primary-level music education, and how it may support the development of intonation, musical perception, and musical memory without diminishing the professional role of the teacher. The research hypothesis assumes that students participating in the program, compared to a control group, will demonstrate superior performance in singing-back tasks, intonation accuracy, and musical response confidence, due to the combined effects of a multimodal learning environment and immediate, task-specific feedback.

The pilot study employed a pre-test–post-test design within a mixed-methods framework. Quantitative data were collected using standardized assessment instruments as well as response data automatically recorded by the digital system. Qualitative insights were obtained through teacher observations and reflective notes. The program tasks were structured around auditory, visual, notation-based, and singing-back activities, with teacher evaluations conducted using predefined assessment rubrics. A deliberate separation of practice and assessment phases ensured familiarity with task logic while maintaining control over measurement conditions.

The findings suggest that, when embedded within an appropriate pedagogical framework, artificial intelligence should not be viewed as an alternative to human teaching, but rather as a complementary tool. The results of the pilot study provide a foundation for further large-scale investigations and outline new directions for the innovative development of primary-level music education.

Keywords: primary music education, artificial intelligence in education, multimodal learning, intonation development, digital assessment tools

A GYERMEKI TANULÁS ÉS AZ ISKOLAÉRETTSÉG NARRATÍVÁI CÉLESTIN FREINET MÁTÉ MONDÁSAI CÍMŰ MŰVÉBEN

Az óvoda–iskola átmenet és az iskolaérettség kérdésköre a neveléstudomány egyik legösszetettebb problématerülete, amelynek értelmezése jellemzően fejlődéslélektani, kognitív és mérésorientált megközelítésekhez kötődik. Jelen előadás célja, hogy a gyermeki tanulás jellegét és az iskolaérettség fogalmát narratív és metaforikus perspektívából vizsgálja és értelmezze Célestin Freinet pedagógiai gondolkodására támaszkodva, különösen a Máté mondásai (Les dits de Mathieu, 1952) című művében olvasható „példabeszédek” alapján. A Freinet-pedagógia központi alapelvei – a tapasztalati tanulás, a gyermek aktív részvétele, az autonómia és az együttműködés – a hazai és nemzetközi szakirodalomban egyaránt a gyermekközpontú pedagógia meghatározó pilléreiként jelennek meg (Kanamaru, 2014; Jendza & Grzanka, 2020; Kissné Zsámboki, 2015). Az előadás arra a kérdésre keres választ, hogy miként járulhat hozzá Freinet metaforikus nyelvezete a gyermeki tanulás és az iskolaérettség komplexebb, gyermekközpontú megközelítéséhez, valamint hogyan értelmezhető – a mű elemzése alapján – a jelenben az óvoda–iskola átmenet mint nem külső elvárásokhoz, hanem belső érési folyamatokhoz igazodó életszakasz. A téma újszerűsége abban rejlik, hogy Célestin Freinet klasszikus művének narratív újraolvasásán keresztül elméletileg megalapozott, gyakorlatban is alkalmazható szemléleti keretet kínál a gyermeki tanulás és az óvoda–iskola átmenet pedagógiai értelmezéséhez és támogatásához. A vizsgálat kvalitatív, elméleti–értelmező stratégiát követ. Dokumentumelemzés keretében a Máté mondásai (Les dits de Mathieu) kiválasztott példabeszédeit tematikus elemzésnek vetjük alá (Braun & Clarke, 2006), majd az így azonosított jelentésmintázatokat elemezzük és összevetjük az óvodai nevelést meghatározó hazai szabályozással (ÓNOAP, 2025), valamint az óvoda–iskola átmenet jelenkori pedagógiai gyakorlatával. A neveléstörténeti kontextus értelmezéséhez Pukánszky és Németh (1996) munkáira támaszkodunk. A műben elemzett központi metaforák közé tartozik a „a ló, amelyik nem szomjas” (l’histoire du cheval qui n’a pas soif) – autonóm motiváció, motivációs érettség), a „lendületet adni” (donner du tirage – a tanulási környezet húzóereje, kontextuális érettség) és a „a mezőny élére állni” (prendre la tête du peloton - kompetencia-pillanat, pozitív énkép, önhatékonyság). Az elemzés során feltárt narratívák, mint kutatási eredmények arra utalnak, hogy Freinet metaforái az iskolaérettséget nem teljesítményszintként, hanem belső készenléti és jelentésalkotási folyamatként ragadják meg, amely nem kényszeríthető ki külső eszközökkel, és a gyermeki tanulást aktív, önszerveződő, tapasztalati útként értelmezik. E megközelítés a jelen köznevelési gyakorlat számára olyan implementációs következtetéseket kínál, mint a rugalmasabb tanulásszervezés, a fejlődési utak differenciált elfogadása, valamint a motivációt támogató pedagógiai környezet tudatos kialakítása az óvodai nevelés és az iskolakezdés közötti átmenet során.

Kulcsszavak: gyermeki tanulás, óvoda–iskola átmenet, iskolaérettség, Freinet-pedagógia, kvalitatív tartalomelemzés

NARRATIVES OF CHILDREN'S LEARNING AND SCHOOL READINESS IN CÉLESTIN FREINET'S THE SAYINGS OF MATHIEU

The transition from kindergarten to school and the question of school readiness represent one of the most complex problem areas in educational science, typically interpreted through developmental, cognitive, and measurement-oriented approaches. The aim of this presentation is to examine and interpret the nature of children's learning and the concept of school readiness from a narrative and metaphorical perspective, drawing on the pedagogical thinking of Célestin Freinet, specifically based on the "parables" found in his work *The Sayings of Mathieu* (*Les dits de Mathieu*, 1952).

The core principles of Freinet pedagogy—experiential learning, active participation, autonomy, and cooperation—appear in both domestic and international literature as defining pillars of child-centered pedagogy (Kanamaru, 2014; Jendza & Grzanka, 2020; Kissné Zsámboki, 2015).

The presentation seeks to answer how Freinet's metaphorical language contributes to a more complex, child-centered approach to learning and school readiness. Furthermore, based on the analysis of the work, it explores how the kindergarten-to-school transition can be interpreted in the present as a life stage aligned with internal maturation processes rather than external expectations. The novelty of the topic lies in offering a theoretically grounded and practically applicable conceptual framework for the pedagogical interpretation and support of children's learning through a narrative rereading of Freinet's classic work.

The study follows a qualitative, theoretical-interpretative strategy. Within the framework of document analysis, selected parables from *The Sayings of Mathieu* are subjected to thematic analysis (Braun & Clarke, 2006). The identified meaning patterns are then analyzed and compared with the Hungarian regulations governing preschool education (ÓNOAP, 2025) and contemporary pedagogical practices of the transition. The interpretation of the history of education context relies on the works of Pukánszky and Németh (1996).

The central metaphors analyzed in the work include: "the horse that is not thirsty" (*l'histoire du cheval qui n'a pas soif* – autonomous motivation, motivational readiness), "giving draft" (*donner du tirage* – the pulling force of the learning environment, contextual readiness), and "taking the lead of the pack" (*prendre la tête du peloton* – the moment of competence, positive self-image, self-efficacy).

The narratives revealed during the analysis suggest that Freinet's metaphors capture school readiness not as a performance level, but as a process of internal readiness and meaning-making that cannot be forced by external means. It interprets children's learning as an active, self-organizing, experiential journey. For contemporary public education, this approach offers implementation conclusions such as more flexible learning organization, the differentiated acceptance of developmental paths, and the conscious creation of a pedagogical environment that supports motivation during the transition between kindergarten and the start of school.

Keywords: children's learning, kindergarten–school transition, school readiness, Freinet pedagogy, qualitative content analysis

A SZOCIÁLIS ÉRZÉKENYÍTÉS ÉS AZ ELFOGADÓ ATTITÚD MEGALAPOZÁSA A KATOLIKUS ÓVODAI NEVELÉSBEN – PEDAGÓGIAI LEHETŐSÉGEK ÉS GYAKORLATI MEGKÖZELÍTÉSEK

A gyermekkori szociális érzékenyítés a befogadó társadalom megalapozásának egyik meghatározó eleme, amely elősegíti a különböző fogyatékkal élő társak elfogadását, megértését, a pozitív attitűd kialakítását. A szociális kompetencia fejlődésében egyaránt szerepet játszanak öröklött és tanult komponensek. A család meghatározó szerepet tölt be abban, hogy a gyermekek elfogadó, mások különbözőségét tiszteletben tartó személyiséggé váljanak. A későbbi életkorban az óvoda és az iskola biztosítja azt a szociális közeget, amelyben a gyermekek mindennapi interakciók során, tapasztalati tanulás útján sajátítják el a társas együttélés normáit és a másság elfogadását. A strukturáltan szervezett érzékenyítő programok célja, hogy a gyermekek természetes módon viszonyuljanak az emberi különbségekhez, így csökkentve a kirekesztés esélyét és elősegítve a társadalmi integrációt. A fogyatékkal kapcsolatos attitűdök pozitív irányú változásában kulcsszerepet játszik a személyes tapasztalat és a közvetlen interakció. A fogyatékkal élő személyekkel való találkozás lehetőséget teremt arra, hogy a gyermekek valós élmények alapján alakítsák ki véleményüket, ami elősegíti az elfogadás és a megértés formálódását (Tóth-Szerecz, 2023). A kutatások szerint a szociális készségek fejlődése elsősorban gyermekkorban alakítható, jelentős része már óvodáskorban kialakul (Nagy, 2002). A szociális kompetencia és az érzelmi intelligencia korai fejlesztése kulcsfontosságú az egészséges személyiségfejlődés szempontjából, hiszen segítik a gyermekeket, hogy empátikus, elfogadó és együttműködő felnőttekké váljanak, megalapozva a pozitív társadalmi interakciók kialakulását. (Zsolnai, 2008). Előadásunkban egy jógyakorlat bemutatására vállalkozunk, mely 2025 őszén a Szent Orsolya Óvodában, az „Elfogadás hete” keretében valósult meg. Katolikus intézmény lévén alapvető feladatunk a keresztény értékek átadása, valamint olyan attitűd és személyiség formálása a kisgyermekekben, amely nyitottá teszi őket az együttműködésre, a segítségnyújtásra, az elfogadásra, és az empátiára. Árpád-házi Szent Erzsébet napjához kapcsolódóan jó lehetőségnek tartottuk, hogy egy különleges témahetet szervezzünk óvodásainknak. A témahét megvalósítása során célunk volt, hogy az ismeretnyújtás ne csupán elméleti síkon történjen mesék és képek segítségével, hanem valódi megtapasztaláson, élményszerűségeken alapuljon, megismerkedjenek különböző fogyatékkal élő fiatalokkal és felnőttekkel. A program célja a szociális kompetenciák fejlesztésének támogatása, az empátia, valamint a különbözőségek iránti nyitott, elfogadó és tiszteletteljes szemlélet kialakítása volt. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a fogyatékkal élő személyekkel való közvetlen találkozások, a személyes interakciók és a közös játékhelyzetek jelentősen hozzájárultak a gyermekek nyitottságának és elfogadó attitűdjének fejlődéséhez. A program hatására a gyermekek bátrabban kezdeményeztek kérdéseket és beszélgetéseket, valamint az élményeiket otthoni és óvodai környezetben egyaránt megosztották. Az érzékenyítő mesék feldolgozása során mélyebb érzelmi bevonódás volt megfigyelhető. Az előadás célkitűzése az „Elfogadás hete” koncepciójának és megvalósításának bemutatása, valamint a program összegzése.

Kulcsszavak: szociális érzékenyítés, szociális kompetencia, szemléletformálás, személyiségfejlesztés

LAYING THE FOUNDATIONS FOR SOCIAL SENSITIVITY AND ACCEPTANCE IN PRESCHOOL EDUCATION: PEDAGOGICAL OPPORTUNITIES AND PRACTICAL APPROACHES

Social sensitivity in childhood is key to laying the foundations for an inclusive society. It promotes acceptance and understanding of peers with different disabilities, and fosters positive attitudes. Both inherited and learned factors influence the development of social competence. The family plays a decisive role in helping children to grow up to be accepting individuals who respect the differences of others. Later in life, kindergarten and school provide a social environment in which children learn social norms and acceptance of difference through everyday interactions and experiential learning. Structured awareness-raising programmes aim to help children relate to human differences naturally, thereby reducing the likelihood of exclusion and promoting social integration. Personal experience and direct interaction are key in bringing about positive change in attitudes towards disability. Meeting people with disabilities enables children to form opinions based on real experiences, promoting acceptance and understanding (Tóth-Szerecz, 2023). According to research, social skills are primarily developed during childhood, with a significant proportion forming during preschool (Nagy, 2002). The early development of social competence and emotional intelligence is crucial for healthy personality development, helping children to become empathetic, accepting and cooperative adults and laying the foundation for positive social interactions (Zsolnai, 2008). (Zsolnai, 2008). In our presentation, we will demonstrate a best practice implemented at the St. Ursula Kindergarten in autumn 2025 as part of 'Acceptance Week'. As a Catholic institution, our fundamental task is to impart Christian values and foster attitudes and personalities in young children that encourage cooperation, helpfulness, acceptance and empathy. In connection with St Elizabeth of Hungary Day, we thought it would be a good opportunity to organise a special theme week for our preschoolers. During the theme week, our goal was to ensure that knowledge was imparted not only on a theoretical level through stories and pictures, but also through real experiences and adventures. This allowed the children to get to know young people and adults with various disabilities. The programme aimed to support the development of social skills and foster empathy, encouraging an open, accepting and respectful attitude towards differences. The objective of this presentation is to introduce the concept of 'Acceptance Week' and summarise the programme.

Keywords: social awareness, social skills, attitude formation, personality development

A DIGITÁLIS HÉTKÖZNAPOK ÉS AZ ISKOLAI TANULÁS KÖZÖTTI ÁTJÁRÁS AKADÁLYAI KÖZÉPISKOLÁBAN

A középiskolás tanulók mindennapjaiban a digitális eszközhasználat természetes és intenzív jelenség, mégis gyakran csak korlátozottan épül be a tanórai tanulásszervezésbe. A téma jelentőségét az adja, hogy a digitális kompetenciák fejlesztése ma már a köznevelés és szakképzés kiemelt feladata, miközben az intézményi eszköz- és internethasználatot hozzáférési korlátok, szabályozási megoldások és a pedagógiai kultúra (módszertani rutinok, szerepfelfogás) egyaránt befolyásolják (Halász, 2021; Buda, 2020). Ennek következtében „fél-digitális” működés alakul ki: a technológia jelen van, de nem válik következetesen a tanulói aktivitást támogató eszközzé. A kérdés időszerű, hisz az iskola digitális fejlesztése sokszor az eszközbeszerzésre szűkül, miközben a mindennapi használatot a szabályok és a módszertani döntések határozzák meg (Kövecsesné, 2023).

A digitális pedagógia iskolai megvalósulásában az eszközök mellett a hozzáférés és a módszertan is kulcsszerepet kap, különösen a mindennapi tanórai gyakorlat szintjén (Benedek, 2008; Szűts, 2020; Prievara & Lénárd, 2020).

A kutatás célja annak feltárása volt, hol és miért „akad el” az átjárás a diákok digitális hétköznapjai és az iskolai digitális tanulás között. A vizsgálat mintavétele nem valószínűségi (önkéntes, hozzáférési/kényelmi) volt. Az adatok feldolgozása leíró statisztikával történt. A vizsgálat központi kérdése annak feltárása, hogy a tanulók iskolán kívüli digitális aktivitása mellett, mely tényezők – különösen az infrastruktúra, a tanulói internethozzáférés és a bevett tanórai gyakorlatok – korlátozzák az iskolai integrációt. Ennek keretében elemzem az iskolán kívüli eszközhasználat és a tanórai digitális eszközhasználat gyakorisága közti eltéréseket, valamint azt, hogy a tanórai használat összefügg-e a tanulók számára ténylegesen hozzáférhető iskolai eléréssel (pl. tanulói wifi vs. csak pedagógusok számára biztosított hálózat).

Az eredmények szerint a diákok 91,3%-a naponta használ mobiltelefont, és 85% rendszeresen laptopot vagy asztali gépet, ugyanakkor az iskolai internet-hozzáférés nem egységes: 46%-uk szerint a wifi mindenki számára elérhető, míg 42%-uk olyan iskolát jelölt meg, ahol csak a pedagógusok férnek hozzá. A tanórai digitális eszközhasználat a válaszadók 62%-a szerint napi szintű, közel egyötödük csak heti 1–2 alkalmat jelzett. A mintázatok alapján az átjárást nem csupán az eszközellátottság, hanem a hozzáférés rendje és a bevett tanórai gyakorlatok is alakítják.

Pedagógiai szempontból a digitális fejlesztésekben az infrastruktúra mellett a tanulóbarát hozzáférési keretek és a módszertani támogatás összehangolása szükséges. Az eredmények intézményi szintű, világos szabályozás mellett megvalósuló tanulói részvételt támogató megoldásokat indokolnak, továbbá felvetik az iskolatípusok közötti különbségek és a hozzáférés–motiváció kapcsolatának további vizsgálatát.

Kulcsszavak: digitális pedagógia, tanórai integráció, internet-hozzáférés, iskolai szabályozás, digitális eszközhasználat

BARRIERS TO THE INTERCONNECTION BETWEEN DIGITAL EVERYDAY LIFE AND SCHOOL LEARNING IN SECONDARY SCHOOLS

The use of digital devices is a natural and intensive phenomenon in the everyday lives of secondary school students, yet it is often only integrated into classroom learning to a limited extent. The importance of this topic lies in the fact that the development of digital competencies is now a priority in public education and vocational training, while the use of devices and the internet in institutions is influenced by access restrictions, regulatory solutions, and pedagogical culture (methodological routines, role perception) (Halász, 2021; Buda, 2020). As a result, a “semi-digital” mode of operation emerges: the technology is present, but it does not consistently become a tool that supports student activity. The question is timely, as the digital development of schools is often limited to the purchase of equipment, while everyday use is determined by rules and methodological decisions (Kövecsesné, 2023).

In addition to tools, access and methodology also play a key role in the implementation of digital pedagogy in schools, especially at the level of everyday classroom practice (Benedek, 2008; Szűts, 2020; Prievara & Lénárd, 2020).

The aim of the research was to explore where and why the transition between students’ everyday digital lives and digital learning at school “gets stuck.” The sample for the study was non-probability (voluntary, access/convenience). The data were processed using descriptive statistics. The central question of the study was to explore which factors—in particular, infrastructure, student internet access, and established classroom practices—limit school integration, in addition to students’ digital activities outside of school. In this context, I analyze the differences between the frequency of device use outside school and the use of digital devices in class, as well as whether classroom use is related to the actual availability of school access for students (e.g., student Wi-Fi vs. a network provided only for teachers).

According to the results, 91.3% of students use a mobile phone every day and 85% regularly use a laptop or desktop computer, but school internet access is not uniform: 46% said that Wi-Fi is available to everyone, while 42% indicated that their school only provides access to teachers.

According to 62% of respondents, digital devices are used in class on a daily basis, while nearly one-fifth reported only 1-2 times a week. Based on the patterns, the transition is shaped not only by device availability, but also by access rules and established classroom practices.

From a pedagogical point of view, digital developments require not only infrastructure but also the coordination of student-friendly access frameworks and methodological support. The results justify solutions that support student participation alongside clear institutional regulations, and they also suggest further investigation of the differences between school types and the relationship between access and motivation.

Keywords: digital pedagogy, classroom integration, internet access, school regulations, use of digital devices

EMOTIONAL INTELLIGENCE IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION

In our presentation, we argue for the importance and possibilities of the direct and systematic development of emotional intelligence, highlighting the institutional dimension of early childhood education through examples of both a Hungarian and an international nursery setting (daycare) . We also review the opportunities through which students enrolled in Hungarian infant and early childhood educator training programs can be specifically prepared for tasks that relates to emotional development. Furthermore, we outline the foundations of a training development innovation that places the focus of emotional intelligence at its core.

In early childhood, the primary institutional settings for emotional intelligence development are the nurseries (daycares). The support of emotional development and socialization is articulated as a priority care and educational task in the Hungarian National Core Program for Nursery Education and Care (NCSSZI, 2012). Among the professional responsibilities of early childhood educators working in nurseries are the provision of a positive and emotionally secure atmosphere; averting of difficulties associated with entry into nursery; and the facilitation of the development of emotionally secure attachments, healthy self-awareness, openness toward others, empathy, and tolerance, as well as the enhancement of communication skills. In broader terms, their role encompasses supporting children's emerging competencies and fostering the development of emotional and social skills. (MBE 2026) In other words, emotional development—understood as the development of the abilities that constitute emotional intelligence—must play a central role in the pedagogical work of early childhood educators. Mező (2018) emphasizes that emotional intelligence, conceived as the set of abilities related to the perception, regulation, and the influence of one's own and others' emotions, possesses significant potential for skills development. At the same time, due to the specific characteristics of early childhood, within the context of family upbringing the development of emotional intelligence is more likely to be implemented through conscious modelling and attentive guidance rather than through a direct and structured developmental process. In institutional early childhood education, however, we maintain that the elements of a direct and systematic developmental approach can be identified and purposefully implemented. To demonstrate this position, we present both American and Hungarian examples from the practice of early childhood education and care (ECEC), relying on document and video analysis as well as the processing of structured interviews conducted with educators. We also are reporting on the findings of a semi-structured interview study conducted with program leaders responsible for the BA program in Infant and Early Childhood Education, developed on the basis of the initial results.

Our primary research question examines the extent to which current lesson plans and training practices emphasize the theory and practice of emotional intelligence (EI) development, and what further development opportunities may be accomplished within the framework of a training development innovation. To this end, in the following stage of the research, focus group interviews will be conducted with teacher educators at the participating institutions, moderated by trained facilitators, and the findings will be systematically analyzed.

Keywords: Emotional intelligence, socio-emotional development, early childhood education and care (ECEC), curriculum development

**A VILÁG IGAZSÁGTALAN, ÁMDE BARÁTSÁGOS URAI?
EGY KÉPES TÖRTÉNELMI GYERMEKKÖNYV-SOROZAT TANULSÁGAI**

Előadásunkban továbbvisszük a 2023-as 16. Képzés és Gyakorlat konferencián megkezdett elemzésünket Yuval Noah Harari kiskamaszoknak szóló képeskönyvsorozatáról, az azóta megjelent két kötettel immár trilógiává bővülő A világ urai sorozatról. A három kötet (Így hódítottuk meg a Földet, Miért nem igazságos a világ?, Ellenségekből barátok) Harari Sapiens sorozatához tartozik. Az emberiség rövid története című, felnőtteknek és fiatal felnőtteknek szóló könyvének első három részét dolgozza át. Harari annak idején a következő szavakkal jelentette be a sorozatot: „Információval elárasztott világunkban felelősek vagyunk azért, hogy olyan történeteket meséljünk a gyermekeknek, amelyek segítenek nekik megérteni a valóságot. Ezek a történetek alapul szolgálhatnak a gyermekek tudásának, érdeklődésének és identitásának formálódásához.” A művet először elhelyezzük a gyermekeknek szóló ismeretterjesztő képes-, illetve illusztrált könyvek tipológiáin belül. Ezt követően elemzésünk egyfelől pedagógiai-didaktikai, másfelől ideológiakritikai és kritikai pedagógiai szempontokat követ. Egyrészt tehát azt vizsgáljuk meg a kötetekből vett konkrét példákon, hogy a szöveget író szerző (Harari) és a rajzokat készítő alkotótársa (Ricard Zaplana Ruiz) mennyire képes a választott célközönség (8–12 évesek) számára befogadhatóvá tenni az eredeti mű viszonylag elvont állításait. Itt fontos hangsúlyozni, hogy ismeretterjesztő munkaként már az eredeti könyv is nagy hangsúlyt fektetett az érthetőségre és az érdekességre. Ezen kívül azt kutatjuk, hogy milyen didaktikai eszközöket alkalmaznak ezen céljukhoz. Itt célszerűnek látjuk az összehasonlító elemzést, amelyre a Mi micsoda? könyvsorozat néhány gondosan megválasztott kötetét használjuk. Míg ez utóbbi sorozat az ismeretterjesztő-enciklopedikus, tárgyközpontú típusba sorolható, addig Harari sorozata alapvetően kritikai-kompetenciafejlesztő és narratív jellegű, folyamatközpontú. Ebben az összefüggésben általánosabban is megvizsgáljuk a történetmesélő és a tényközlő ismeretterjesztés közötti különbségeket a társadalmi-nevelési célok, illetve a potenciális didaktikai eszközök tekintetében. Másfelől – ám kapcsolódva az előző gondolatmenethez – ideológiakritikai és kritikai pedagógiai szempontból is vizsgáljuk a művet. Néhány alkalmasan megválasztott példán azt szemléltetjük, hogy a nyitott, kritikai szemlélet kialakítását célzó mű hol csúszik át (esetenként ügyesen elkendőzött módon) indoktrinációba. E kétirányú elemzés alapján, az előadás végén röviden értékeljük a köteteket, vajon beváltják-e Harari fenti ígéretét.

Kulcsszavak: Yuval Noah Harari, ismeretterjesztő gyermekkönyvek, egyetemes történelem, kritikai pedagógia, ideológiakritika

HOW THE FRIENDLY BUT UNFAIR TOOK OVER THE WORLD. LESSONS FROM AN ILLUSTRATED HISTORICAL CHILDREN'S BOOK SERIES

In our presentation, we continue our analysis, begun at the 16th Training and Practice Conference in 2023, of Yuval Noah Harari's picture book series for children, *Unstoppable Us*, which has since expanded into a trilogy. The three volumes (*How Humans Took Over the World* (2022); *Why the World Isn't Fair* (2024); *How Enemies Become Friends* (2025)) cover the first three parts of Harari's *Sapiens: A Brief History of Humankind*, a book aimed at adult and young adults. Harari originally announced the new series with the following mission-statement: "In today's information-flooded world, we have a responsibility to provide kids with stories that will help them make sense of reality. These stories can become foundations for building children's knowledge, interests, and identity." We first place the work within the typology of educational/popular science illustrated books for children. Our analysis then follows, on the one hand, pedagogical-didactic, and, on the other, ideological-critical and critical pedagogical perspectives. First, we will examine specific examples from the books to see how well the author, Harari, and his creative partner, Ricard Zaplana Ruiz, (1) are able to make the relatively abstract statements of the original work, intended for adults, accessible to the target audience, 8–12-year-olds (it should be emphasized that, as a popular science work, the original book also placed great emphasis on comprehensibility and interest); (2) what didactic tools are used to achieve their goal. We also a comparative analysis using a few carefully selected volumes from the *Mi Micsoda?* book series (the Hungarian version of *How and Why Wonder Books*). While the latter series can be classified as educational-encyclopedic and subject-focused, Harari's series narrative, or process-focused, aiming fundamentally at developing critical competencies. In this context, we will also examine the differences between storytelling and factual knowledge dissemination in general, in terms of social and educational goals and potential didactic tools. Secondly – although not unrelated to the previous analysis – we examine the work in terms of ideology criticism and critical pedagogy. Once again, using a few appropriately chosen examples, we demonstrate how this work, which aims to develop an open, critical approach, slips into indoctrination (in some cases in a cleverly concealed manner). After this twofold analysis, at the end of the presentation, we will be in a position to evaluate whether the series delivers what its author promised.

Keywords: Yuval Noah Harari, children's non-fiction literature, universal history, critical pedagogy, critique of ideology

SCIENCE EDUCATION IN KENYA’S COMPETENCY-BASED EDUCATION: HOW CHILDREN BEGIN LEARNING SCIENCE IN THE EARLY GRADES

Science education is undergoing a major transformation in Kenya following the adoption of Competency-Based Education (CBE) in 2017. For teachers and school leaders, the reform is not only a curriculum change but a shift in what counts as “learning science”: from mainly recalling facts toward developing scientific literacy through inquiry, problem solving, and evidence-based reasoning (KICD, 2017). This presentation offers an international, practice-oriented perspective for European audiences by showing how Kenyan children begin learning science ideas and skills from pre-primary through the lower primary years, and what this implies for everyday classroom planning and assessment.

In Kenyan pre-primary, “science” is not a separate subject. Instead, foundational science concepts and habits of mind are embedded primarily within Mathematical Activities and Environmental Activities. Children explore their immediate environment through guided observation, simple experimentation, classification, and measurement, with play and hands-on exploration as the main learning modes. In Grades 1–3 (lower primary), science remains largely integrated rather than disciplinary: scientific content is distributed across Environmental Activities, Hygiene and Nutrition Activities, and Movement and Creative Activities. This design keeps learning contextualized—weather, plants, animals, health, balance, force, and everyday materials—so that young learners can connect new ideas to familiar experiences.

A core driver of the CBE approach is inquiry-based learning (IBL). Lesson planning templates foreground a “Key Inquiry Question,” and teachers are positioned as facilitators who design opportunities for exploration and experiential learning. However, classroom implementation faces a practical tension: integrated science learning is common, but assessment practices often remain tied to the host learning area (e.g., hygiene or language) rather than to the underlying scientific thinking. We discuss typical assessment prompts and show how small reframing moves can elicit deeper reasoning (e.g., shifting from “what” to “how/why” questions) while staying feasible in real classrooms.

The session concludes with concrete takeaways: a mapping of where science is embedded across early grades, examples of classroom-ready inquiry routines, and assessment pointers aligned with competency milestones. By making the Kenyan early-grades science trajectory visible, the presentation supports educators and policymakers in aligning instruction, inquiry, and assessment to the scientific literacy goals of the CBE reform.

Keywords: Kenya, Competency-Based Education, Early Grades Science Education, Integrated Curriculum, Classroom Practice

A SZENZOROS IZOLÁCIÓ ALKALMAZÁSI LEHETŐSÉGEI A KÖRNYEZETISMERET TANÍTÁSÁBAN

A természettudományos ismeretek alapozása fontos feladata a közoktatás alsó szintjének. A XXI. század új szemléletmódot és módszertani felkészültséget igényel a pedagógusoktól. A tanító és a tanuló szerepe, a pedagógus által átadott és a tanulók által befogadott ismeretek aránya és iránya megváltozik az oktatási folyamatban. A kontaktórakeretek kevésnek bizonyulnak a hagyományos módszerrel történő ismeretátadásra és kompetenciafejlesztésre. Előtérbe kerülnek a kooperatív technikák, az RJR-módszerre épülő óratervezés. A jelen és jövő természettudományt oktató pedagógusa erőteljesebb motiváló képességgel, a tanulók önálló ismeretszerzési és feldolgozási képességét fejlesztő módszertani arzenállal kell hogy rendelkezzen. Ehhez megfelelő módszerek és eszközök szükségesek.

A környezet megismerésének hatékonysága ebben a korban azon múlik, hogy sikerült-e a lehető legtöbb érzékszervet bevonni a megismerés folyamatába, és ezek megfelelő minőségben és mennyiségben szolgáltatják az információt. A digitális technika csak a látás és hallás általi tapasztalásra támaszkodik, ami lehetetlenné teszi a komplex megismerést, a kölcsönhatásban történő változás teljeskörű érzékelését. Hatékony segítséget nyújthat ebben a folyamatban a szenzomotoros izoláció egyes területeinek alkalmazása. A „Varázsdoboz” vagy a „Láthatatlan kiállítás” módszere, nem újkeletű, azonban nagyon kevés iskolában alkalmazzák. Ez lehetőséget ad a lehető legtöbb érzékszerv bevonására, azok érzékenyítésére a motiváció, az ismeretszerzés, feldolgozás és alkalmazás területén is.

A módszer lényege, bizonyos érzékszervek kizárása, más érzékszervek szerepének felerősítése a megismerés folyamatában. Ennek megfelelően a kutatás témája a környezet hatékony érzékszervi megismerésének lehetőségei a varázsdoboz és láthatatlan kiállítás módszer segítségével az általános iskola alsó tagozatán. A célja a motivációra és tanulói teljesítményre gyakorolt hatásának vizsgálata.

A kutatás kérdésfeltevése az, hogy az általános iskola alsó tagozatán a többcsatornás (szenzoros) tanulás milyen mértékben növelheti az ismeretek befogadásának, feldolgozásának és alkalmazásának hatékonyságát. A vizsgálat stratégiája leíró jellegű, tapasztalati adatgyűjtő módszer felhasználásával történt. Egy konkrétabb vizsgálatot készít elő. Az eredmények igazolták a motiváció erőteljesebb megjelenését, fenntartását. Az ismeretek mélyebb elsajátítását és gyorsabb visszahívását felhasználás céljából.

Kulcsszavak: szenzoros izoláció, kooperatív technika, környezetismeret, motiváció, láthatatlan kiállítás

APPLICATIONS OF SENSORY ISOLATION IN NATURAL SCIENCE EDUCATION

Laying the foundations for scientific knowledge is an important part of lower-level public education. The 21st century requires teachers to adopt a new approach and be prepared to use new methods. The roles of teachers and students, and the way knowledge is transferred and received, are changing in the educational process. Traditional methods of knowledge transfer and competence development are proving insufficient in contact hours. Cooperative techniques and lesson planning based on the RJR method are becoming increasingly important. Teachers of natural sciences, both now and in the future, must possess stronger motivational skills and a methodological arsenal that fosters students' ability to independently acquire and process knowledge. This requires the right methods and tools.

Learning about nature at this age is effective if it involves as many senses as possible and provides information of sufficient quality and quantity. However, digital technology relies solely on visual and auditory experiences, which makes complex cognition and the full perception of changes in interaction impossible. Applying certain areas of sensorimotor isolation can effectively assist in this process. The 'Magic Box' or 'Invisible Exhibition' method is not new, but is used in very few schools. It provides an opportunity to engage multiple senses and sensitise them to motivation, knowledge acquisition, processing and application.

The method's essence is to exclude certain senses and enhance the role of others in the learning process. The research topic is therefore the potential effectiveness of sensory learning about nature using the Magic Box and Invisible Exhibition methods in the lower years of primary school. The aim is to examine the effect of this approach on motivation and student performance.

The research question is: to what extent can multichannel (sensory) learning in lower elementary school increase the efficiency of knowledge acquisition, processing and application? The study employed a descriptive strategy using an empirical data collection method. This will prepare the ground for a more specific study. The results confirmed stronger emergence and maintenance of motivation. There was deeper knowledge acquisition and faster recall.

Keywords: sensory isolation, cooperative technique, natural science, motivation, invisible exhibition

TANANYAG-FELDOLGOZÁS
A SPIRÁLIS TUDÁSÉPÍTÉS ÉS A MATEMATIKAI ÉNHATÉKONYSÁG TÜKRÉBEN
AZ ALSÓ-FELSŐ ÁTMENET IDŐSZAKÁBAN

A tágon értelmezett alapozó szakasz (1–6. évfolyam) kulcsszerepet tölt be az általános iskolai matematikatanulás megalapozásában. A pedagógiai gyakorlat ugyanakkor küzd azzal, hogy jelzi az alsó tagozat kimeneti és a felső tagozat bemeneti követelményei közötti szakadékot. Az átmenet nehézségei nem csupán tananyagszerkezeti, hanem affektív és motivációs dimenziókban is megjelennek, ami hosszú távon befolyásolja a tanulói teljesítményt és az énhatékonyság-érzést. A nemzetközi szakirodalom szerint a matematikai alapkompétenciák – különösen a négy alpművelet műveleti biztonsága és a relációs megértés – hiányosságai jelentős előjelzője a későbbi tanulási nehézségeknek (Kilpatrick, Swafford, & Findell, 2001; National Council of Teachers of Mathematics, 2014). A fogalmi megértés és az algoritmikus kompetencia egyensúlyának megbomlása, valamint a tananyag spirális vagy lineáris elrendezésének eltérései szintén hatással vannak az átmenet sikerességére (Bruner, 1960; Hiebert & Grouws, 2007).

Jelen kutatás célja a 7. évfolyamos tanulók matematikatanulási tapasztalatainak feltárása az 5–6. évfolyam tükrében, valamint az 5–6. osztályban tanító pedagógusok nézeteinek vizsgálata a tankönyvválasztás és a tananyag-feldolgozás sorrendje kapcsán. A vizsgálat vegyes módszertanra épül: kérdőíves adatfelvétel 7. évfolyamos tanulók körében ($n \approx 80$), valamint félig strukturált interjúk 5–6. osztályban matematikát tanító pedagógusokkal ($n \approx 55$). Az adatfeldolgozás során leíró statisztikai elemzést és tematikus kvalitatív kódolást alkalmazunk. Elméleti keretként a matematikai kompetencia többdimenziós modelljére (Kilpatrick et al., 2001), a fogalmi és procedurális tudás kapcsolatára (Hiebert & Grouws, 2007), valamint az átmenetpedagógia és iskolai pályafutás-folytonosság szakirodalmára támaszkodunk. A vizsgálat során rávilágítunk arra, hogy azokban az esetekben, ahol a tananyag elrendezése tudatosan épít a fogalmi alapozásra és a műveleti biztonság párhuzamos fejlesztésére, kisebb mértékű teljesítménycsökkenés és pozitívabb tanulói attitűd figyelhető meg a 7. évfolyamon. A kutatás eredménye egy olyan alternatív tananyag-elrendezési javaslat, amely támogatja a spirális tudásépítést, biztosítja a kulcsfogalmak többszöri, eltérő szemléltetési rendszerben történő feldolgozását, és erősíti a problémamegoldó gondolkodást. A fejlesztési modell célja az alsó–felső átmenet folyamatosságának erősítése, a tanulói sikerélmény növelése és a matematikai énhatékonyság erősítése az általános iskolai oktatásban.

Kulcsszavak: matematikai kompetenciafejlesztés, alsó-felső tagozat átmenet, tananyagszerkezet, műveleti biztonság

CURRICULUM PROCESSING IN THE LIGHT OF SPIRAL KNOWLEDGE CONSTRUCTION AND MATHEMATICAL SELF-EFFICACY DURING THE TRANSITION FROM LOWER TO UPPER PRIMARY EDUCATION

The broadly interpreted foundational stage (Grades 1–6) plays a crucial role in establishing mathematical learning in primary education. Educational practice, however, continues to struggle with the noticeable gap between the expected learning outcomes at the end of lower primary and the entry requirements of upper primary education. The difficulties of transition are not only structural in terms of curriculum organization, but also appear in affective and motivational dimensions, which in the long term influence student achievement and self-efficacy. International research indicates that deficiencies in fundamental mathematical competencies—particularly procedural fluency in the four basic operations and relational understanding—are strong predictors of later learning difficulties (Kilpatrick, Swafford, & Findell, 2001; National Council of Teachers of Mathematics, 2014). Imbalances between conceptual understanding and algorithmic competence, as well as differences in spiral versus linear curriculum organization, also affect the success of this transition (Bruner, 1960; Hiebert & Grouws, 2007).

The present study aims to explore Grade 7 students' experiences of learning mathematics in light of their studies in Grades 5–6, and to examine the perspectives of teachers teaching mathematics in Grades 5–6 regarding textbook selection and the sequencing of curriculum content. The research employs a mixed-methods design: questionnaire data collection among Grade 7 students ($n \approx XXX$) and semi-structured interviews with mathematics teachers of Grades 5–6 ($n \approx XX$). Data analysis includes descriptive statistical procedures and thematic qualitative coding.

The research questions are as follows: (1) How do students relate to learning mathematics during the transition from lower to upper primary education? (2) Does the use of Grade 5–6 textbooks with differing curriculum structures influence students' academic success in mathematics? (3) Which content areas are most strongly associated with experiences of success or failure during the extended foundational stage?

The theoretical framework draws on the multidimensional model of mathematical proficiency (Kilpatrick et al., 2001), the relationship between conceptual and procedural knowledge (Hiebert & Grouws, 2007), and literature on educational transition and continuity in school trajectories. The study highlights that in cases where curriculum organization deliberately builds on strong conceptual foundations while simultaneously developing procedural fluency, smaller declines in achievement and more positive student attitudes can be observed in Grade 7.

The outcome of the research is an alternative curriculum organization proposal that supports spiral knowledge construction, ensures repeated engagement with key concepts across different representational systems, and strengthens problem-solving thinking. The development model aims to enhance continuity in the lower–upper primary transition, increase students' sense of success, and strengthen mathematical self-efficacy in primary education.

Keywords: mathematical competence development; transition from lower to upper primary education; curriculum structure; procedural fluency

**MONTESSORI-ALAPÚ MEGKÖZELÍTÉSEK A HOZZÁTÁPLÁLÁSBAN:
GYAKORLATI ESZKÖZÖK
A KORAGYERMEKKORI EGÉSZSÉGNEVELÉSHEZ**

A korai gyermekkor táplálkozási tapasztalatai alapvetően befolyásolják az evésviselkedés, az önszabályozás és az egészségtudatos életmód későbbi alakulását. A hozzátáplálás időszaka különösen érzékeny periódus, amelyben a gyermek testi jelzéseinek felismerése, az autonóm döntéshozatal és a környezet szerepe egyaránt meghatározó. Előadásunk azt vizsgálja, hogy a Montessori pedagógia alapelvei – különösen az autonómia támogatása, a szenzitív periódusok figyelembevétele és az előkészített környezet – miként érvényesülhetnek a hozzátáplálás és a kisgyermekkor étkezési gyakorlat során. A kutatás célja annak feltárása, hogy a Montessori pedagógiai rendszer milyen módon járulhat hozzá a gyermekek étvágy-önszabályozásának, testtudatának és egészséget támogató étkezési szokásainak megalapozásához. Kutatási kérdésünk arra irányul, hogy a válaszkész, autonómiát támogató táplálási környezet miként befolyásolja a gyermekek éhség- és jóllakottságérzékelését, valamint az új ízek és állagok elfogadását. Feltételezésünk szerint a Montessori elvekkel összhangban megvalósított étkezési gyakorlat elősegíti az önálló döntéshozatalt és csökkenti a kontrolláló etetési stratégiák negatív hatásait.

Vizsgálatunk narratív szakirodalmi áttekintésen alapul. A releváns nemzetközi és hazai publikációkat tematikus elemzéssel rendszereztük, különös tekintettel az étvágy-önszabályozás, az intuitív étkezés, a nevelési stílus és a Montessori pedagógia összefüggéseire. A feltárt modellek és empirikus eredmények interpretatív szintézise lehetővé tette egy olyan elméleti keret kialakítását, amely a táplálkozási nevelést a gyermek autonómiájának és kompetenciaérzésének támogatásán keresztül értelmezi. Eredményeink arra utalnak, hogy a Montessori pedagógia alapelvei jól illeszthetők a hozzátáplálás és a kisgyermekkor étkezések gyakorlatába. Az önálló ételválasztás, a megfelelő eszközökkel kialakított környezet és a közös ételkészítési tapasztalatok támogatják a gyermek belső szabályozó mechanizmusainak fejlődését. Az elméleti összegzést követően előadásunk gyakorlati eszközöket is bemutat, amelyek a Montessori pedagógiával szinkronban alkalmazhatók a koragyermekkor egészségnevelésben, és támogatják a gyermekek hosszú távú, egészséget támogató szokásainak megalapozását. A megközelítés gyakorlati jelentősége abban áll, hogy a kisgyermeknevelők számára olyan pedagógiai eszköztárat kínál, amely egyszerre épít tudományos eredményekre és a mindennapi nevelési gyakorlatban is közvetlenül használható.

Kulcsszavak: Montessori pedagógia; hozzátáplálás; étvágy-önszabályozás; autonómia; egészségnevelés

MONTESSORI-BASED APPROACHES TO COMPLEMENTARY FEEDING: PRACTICAL TOOLS FOR EARLY CHILDHOOD HEALTH EDUCATION

Early childhood nutritional experiences have a fundamental influence on later eating behaviour, self-regulation and the development of a health-conscious lifestyle. The complementary feeding period is a sensitive phase in which recognising bodily cues, making autonomous decisions, and understanding the role of the environment are of central importance. This presentation will examine how the core principles of Montessori pedagogy, especially supporting autonomy, paying attention to sensitive periods and providing a prepared environment, can be integrated into complementary feeding and early childhood eating practices.

Our study aims to explore how the Montessori pedagogical system contributes to the development of children's appetite self-regulation, body awareness, and health-promoting eating habits. Our research question focuses on the influence of a responsive, autonomy-supportive feeding environment on children's perception of hunger and satiety, and their acceptance of new tastes and textures. We hypothesise that eating practices aligned with Montessori principles facilitate independent decision-making and reduce the negative effects of controlling feeding strategies.

The study is based on a narrative literature review. Relevant international and Hungarian publications were analysed thematically, paying particular attention to the relationships between appetite self-regulation, intuitive eating, parenting style and Montessori pedagogy. An interpretative synthesis of the identified models and empirical findings enabled us to develop a theoretical framework in which nutrition education is viewed as supporting children's autonomy and sense of competence.

Our results suggest that the principles of Montessori pedagogy can be applied effectively to complementary feeding and early childhood meals. Independent food choice, an appropriately prepared environment and shared food preparation experiences support the development of children's internal regulatory mechanisms. Following the theoretical overview, the presentation introduces practical tools consistent with Montessori pedagogy that can be used in early childhood health education to encourage the development of long-term, healthy habits. The practical relevance of this approach lies in offering early childhood educators a toolkit of pedagogical strategies that are grounded in scientific evidence and can be applied directly in everyday educational practice.

Keywords: Montessori pedagogy; complementary feeding; appetite self-regulation; autonomy; health education

NORMÁK ÉS SZEREPELVÁRÁSOK AZ ÓVÓNŐKÉPZÉSBEN AZ 1960-AS ÉVEKBEN

Előadásomban azt vizsgálom, milyen normákat és szerepelvárásokat rögzítettek az 1960-as évek óvónőképzésének hivatalos dokumentumai, és ezek hogyan formálták a „jó óvónő” szakmai ideálját a képzés és a gyakorlat kapcsolatában. Kiindulópontom, hogy a nevelési programok, a képzési és kollégiumi szabályzatok, a tanmenetek és a gyakorlati képzést szabályozó útmutatók nemcsak a működés rendjét írják le, hanem előírásokat is adnak: megmondják, milyen tudást, viselkedést és hozzáállást tartanak a pályára való alkalmasság feltételének.

A kutatás alapját a Soproni (Felsőfokú) Óvónőképző Intézet 1960-as évekbeli iratai adják (belső rendelkezések, szabályzatok, tanmenetek, gyakorlati útmutatók), amelyeket a korszak országos nevelési programjaival és szakmai irányelveivel vetek össze. A vizsgálat célja, hogy azonosítsam a dokumentumokban központi helyen szereplő elvárásokat (felelősség, pontosság, fegyelem, együttműködés, tekintély, módszertani tudatosság), és megmutassam, hogyan jelennek meg ezek a gyakorlati képzés szervezésére és értékelésére vonatkozó előírásokban.

Kutatási kérdéseim: milyen kifejezésekkel és érvekkel írják le a kívánatos óvónői szerepet; mit tekintenek „alkalmasságnak” a gyakorlatban; hol húzzák meg a kívánatos és a kifogásolható magatartás határait; és milyen szerepet kap a gondoskodás mint szakmai mérce. Ez utóbbit olyan elemek mentén vizsgálom, mint a következetesség, az érzelmek kezelése, a tisztességesség és a példamutatás. Módszertanilag kvalitatív tartalomelemzést és diskurzuselemzést alkalmazok: a kulcsfogalmak (hivatástudat, felelősség, erkölcs, tekintély, fegyelem, megbízhatóság, példamutatás) előfordulásait és összefüggéseit térképezem fel, majd összevetem az elméleti és a gyakorlati képzésre vonatkozó részeket.

Előzetes eredményeim szerint a dokumentumok gyakran úgy beszélnek a szakmaiságról, mint ami az egész személyiségre kiterjed: a pályára való alkalmasságot a fegyelmezett időkezeléshez, a kontrollált érzelmi megnyilvánulásokhoz, a rendezett megjelenéshez és a „példaszerű” viselkedéshez kapcsolják. A források ezért jól mutatják, hogyan vált a gondoskodás a szakmai tekintély egyik alapjává, és hogyan kapcsolódott össze a képzésben a tanult ismeretanyag a mindennapi gyakorlatban elvárt magatartással.

Kulcsszavak: óvónőképzés; normatív dokumentumok; normák; szerepelvárások; gyakorlati képzés

NORMS AND ROLE EXPECTATIONS IN KINDERGARTEN TEACHER EDUCATION IN THE 1960S

In this paper I examine which norms and role expectations were set out in official documents of Hungarian kindergarten teacher education in the 1960s, and how these shaped the professional ideal of the “good kindergarten teacher” at the intersection of training and practice. My starting point is that educational programmes, training and dormitory regulations, curricula, and practice-training guidelines do not only describe how training operated; they also prescribe what counts as suitability for the profession by defining expected knowledge, conduct, and professional attitude.

The study is based on a corpus of documents from the Sopron (Higher) Kindergarten Teacher Training Institute from the 1960s (internal directives, regulations, curricula, practice guidelines), read alongside national educational programmes and professional guidelines of the period. The aim is to identify the expectations that appear most prominently in these texts (responsibility, punctuality, discipline, cooperation, authority, methodological awareness) and to show how they are embedded in the organisation and assessment of practice training.

The guiding research questions are: What terms and arguments are used to describe the desired professional role? What does “suitability” mean in the practical component of training? Where do the documents draw boundaries between acceptable and objectionable conduct? And what place does care occupy as a professional yardstick? I address the latter through recurring elements such as consistency, the management of emotions, respectability, and exemplarity. Methodologically, I use qualitative content analysis and discourse analysis: I map the occurrence and relationships of key categories (vocation, responsibility, morality, authority, discipline, reliability, exemplarity) and compare how they appear in the theoretical and practical parts of training.

Preliminary findings suggest that the documents often treat professionalism as something that involves the whole person: suitability is linked to disciplined time management, controlled emotional display, neat appearance, and “exemplary” behaviour. These sources therefore illuminate how care became a foundation of professional authority, and how formal training connected taught knowledge to the everyday forms of conduct expected in practice.

Keywords: kindergarten teacher education; normative documents; norms; role expectations; practice training

**AZ ELSŐ ÉVEK JELENTŐSÉGE
AZ ÓVODA–ISKOLA ÁTMENET SZEMPONTJÁBÓL
– SZÜLŐI PERSPEKTÍVA NEUROPEDAGÓGIAI MEGKÖZELÍTÉSBN**

Az óvoda–iskola átmenet sikeressége szoros összefüggésben áll a kora gyermekkori fejlődés idegrendszeri és érzelmi alapjaival. A kisgyermekkori neuropedagógia hangsúlyozza az első évek agyi plaszticitásának, a kötődési mintázatoknak, valamint az érzelmi biztonság és az önszabályozás fejlődésének meghatározó szerepét a későbbi tanulási és alkalmazkodási folyamatokban (Shonkoff & Phillips, 2000; Siegel, 2012; Varga, 2015). Az érzelmek és a tanulás kapcsolatát vizsgáló idegtudományi kutatások szintén rámutatnak a korai tapasztalatok hosszú távú kognitív és motivációs hatásaira (Immordino-Yang, 2016). Ugyanakkor az átmenetkutatások elsősorban intézményi és pedagógiai dimenziókra fókuszálnak (Józsa & Podráczky, 2024), és kevés empirikus vizsgálat irányul arra, hogyan jelenik meg a szülői gondolkodásban a korai évek jelentősége gyermekük későbbi iskolai bevétele szempontjából.

A kutatás célja annak feltárása volt, hogy a szülők milyen jelentést tulajdonítanak a kora gyermekkori tapasztalatoknak az óvoda–iskola átmenet sikeressége szempontjából. A vizsgálat központi kérdései arra irányultak, hogy mely tényezőket tartják meghatározónak a korai fejlődés során, milyen mértékben jelennek meg gondolkodásukban a neuropedagógiai szempontok (pl. érzelmi biztonság, önszabályozás, végrehajtó funkciók), valamint kimutathatók-e összefüggések a szülői attitűdök és az iskolai sikerességről alkotott elképzelések között.

A kutatás vegyes módszertani keretben valósult meg. A kvantitatív adatfelvételben 100 kisgyermekes szülő vett részt, akik Likert-skálás állítások mentén értékelték a kora gyermekkori tapasztalatok és az iskolai bevétele összefüggéseit. A kérdőíves vizsgálatot 25 szülővel készített félig strukturált interjú egészítette ki. A kvantitatív adatokat leíró és összefüggés-vizsgálati eljárásokkal elemeztük, míg a kvalitatív adatok feldolgozása tematikus tartalomelemzéssel történt.

Az eredmények azt mutatták, hogy a szülők többsége kiemelt jelentőséget tulajdonít az érzelmi biztonság és a korai kötődési tapasztalatoknak, ugyanakkor az önszabályozás és a végrehajtó funkciók idegrendszeri összefüggései kevésbé jelennek meg tudatosan gondolkodásukban. A kvalitatív elemzés megerősítette, hogy a szülői értelmezésekben az érzelmi dimenzió domináns, míg a neurokognitív háttér kevésbé reflektált. A kutatás rámutat arra, hogy a szülői szemlélet formálása meghatározó tényező lehet az óvoda–iskola átmenet tudatos pedagógiai támogatásában.

Kulcsszavak: kora gyermekkori fejlődés, neuropedagógia, szülői attitűd, vegyes módszertan, óvoda–iskola átmenet

THE IMPORTANCE OF THE EARLY YEARS IN TERMS OF THE TRANSITION FROM KINDERGARTEN TO SCHOOL – A PARENTAL PERSPECTIVE FROM A NEUROPEDAGOGICAL APPROACH

The success of the transition from kindergarten to school is closely related to the neurological and emotional foundations of early childhood development. Early childhood neuropsychology emphasizes the decisive role of brain plasticity, attachment patterns, and the development of emotional security and self-regulation in later learning and adaptation processes (Shonkoff & Phillips, 2000; Siegel, 2012; Varga, 2015). Neuroscience research examining the relationship between emotions and learning also points to the long-term cognitive and motivational effects of early experiences (Immordino-Yang, 2016). At the same time, transition studies focus primarily on institutional and pedagogical dimensions (Józsa & Podráczky, 2024), and few empirical studies have examined how parents perceive the importance of early years in terms of their children's later school success.

The aim of the research was to explore the importance parents attach to early childhood experiences in terms of the success of the transition from kindergarten to school. The central questions of the study focused on what factors parents consider to be decisive in early development, to what extent neuropsychological aspects (e.g., emotional security, self-regulation, executive functions), and whether there are any correlations between parental attitudes and their ideas about school success.

The research was conducted using a mixed-methods approach. The quantitative data collection involved 100 parents of young children, who used Likert scale statements to assess the relationship between early childhood experiences and school success. The questionnaire survey was supplemented by semi-structured interviews with 25 parents. The quantitative data were analyzed using descriptive and correlation analysis methods, while the qualitative data were processed using thematic content analysis.

The results showed that the majority of parents attach great importance to emotional security and early attachment experiences, while the neurological connections between self-regulation and executive functions are less prominent in their conscious thinking. The qualitative analysis confirmed that the emotional dimension dominates parental interpretations, while the neurocognitive background is less reflected. The research points out that shaping parental attitude can be a decisive factor in consciously supporting the transition from kindergarten to school.

Keywords: early childhood development, neuropsychology, parental attitude, mixed methodology, kindergarten-school transition

**„A LÉHA KÖZFELFOGÁS ELLEN” – TANÁCSADÓ KÖNYVEK
FIATALOKNAK A 20. SZÁZAD ELEJÉN MAGYARORSZÁGON**

A kutatás célja, hogy rávilágítson a serdülőkorban lévő fiúk és lányok neveltetésének eltérő módjaira a 20. század első évtizedeiben Magyarországon. A vizsgált tanácsadó könyvek szerzői férfiak (egyházi személyek, teológusok, bölcsekszek) és nők (író-, tanító- és orvosnők), akik a „léha közfelfogás és a társaságbeli szólások ellenére” (Tóth, 1932) a korszak tudományos és erkölcsös álláspontját képviselik. E tekintetben fontos megvizsgálni a korabeli nemzetközi és hazai társadalmi hatásokat, az oktatás-nevelés körülményeit. Tóth Tihamér római katolikus pap, egyházi író, egyetemi tanár elsősorban a fiúk serdülő- és ifjúkorának pedagógiai kérdéseivel foglalkozott a *Levelek diákjaimnak* (1919) című sorozatában, melyben felismerhetők a kor valláserkölcsei nevelésének jellegzetes megnyilvánulásai. Fejezetei a művelt, tiszta, jellemes, vallásos fiatalembereket szólították meg, a szerző valódi leveleket is elhelyezett a sorozatban. Bánhegyi Jób bencés szerzetes, paptanár, irodalomtörténész a *Nem vagy már kislány!* (1932) című könyvével hiánypótlásra vállalkozott, mert amíg a Felvidéken könnyűnek tekintették a fiúk pasztorációját Tóth Tihamér felvilágosító könyvei segítségével, addig „a mai lányokra senki sem gondol” – jegyezte le memoárjában (*Életem és sorsom*, 1967). Bánhegyi az 1930-as években a koedukált komáromi bencés gimnáziumban tartott lányoknak lelki vezetéset, tehát némi gyakorlatra tett szert a nőnevelésben. Könyvében a katolikus világnézet alapelvei, az élet értelme, célja és értékrendje, a női hivatás és életformák, szerelem, házasság, jellemtípusok, barátság, levelezés, könyv, színház, irodalom, sport, tánc, háztartás témakörében fejtette ki a gondolatait. Érdekes egybeesés a szintén 1932-ben dr. Csaba Margit és dr. Vitéz Csia Sándorné dr. Leicht Mária által, Amit egy nagy leánynak tudnia kell... címmel megjelentetett kiadványa, melyhez az előszót dr. Tóth Tihamér írta. Leicht Mária azon kevés leány magántanulók egyike volt, aki előbb tanítói oklevelet szerzett, ezt követően 1909-ben sikeres érettségi vizsgát tett a győri bencés gimnáziumban (*Érettségi főnévkönyv*, 1909), majd orvosi diplomát szerzett a budapesti Tudományegyetemen.

Kutatásomban arra kerestem a választ, hogy milyen nemzetközi és hazai társadalmi hatások, trendek figyelhetők meg a 20. század első felében a nevelés terén, mely nevelési alapelvek mentén fogalmazódtak meg a vizsgált tanácsadó könyvek és miben különbözött egymástól a fiúknak és a lányoknak címzett kiadványok tartalma, üzenete. Ezen kívül azt is vizsgáltam, milyen sajátos vonásokat mutatnak a férfi, illetve a női szerzők írásai és mit árulnak el a lányoknak szóló intelmek a nőnevelés hazai állapotáról.

Az *Életem és sorsom* (Bánhegyi, 1967) mint elsődleges forrást és feltárássra váró ego-dokumentumot (Gyáni, 2021) és egyházi levéltárban őrzött gépiratot dolgoztam fel az érettségi és osztályfőnévkönyvekkel együtt (Kéri, 2018). A másodlagos forrásokat deduktív jellegű kvalitatív dokumentumelemzéssel vizsgáltam (Babbie, 2001). A kutatás célja csatlakozni ahhoz a törekvéshez, hogy az 1626-ban alapított győri bencés gimnázium fennállásának 400. évfordulója alkalmából egy még teljesebb iskolatörténeti kiadvány jelenhessen meg neves tanárai és oktatóitjai tevékenységének feltárásával. A kutatási eredmények között megjelenik a 19-20. századfordulón bekövetkezett modernizáció, emancipáció kihívásaira adott katolikus-bencés válasz a fiataloknak szóló tanácsadó könyvekben. A kutatás további iránya lehet a tanácsadó könyvek sorsa a 20. század második felében és napjainkban.

Kulcsszavak: közfelfogás, nevelés, lányok, fiúk, tanácsadó könyv

“AGAINST FRIVOLOUS PUBLIC OPINION”: ADVICE BOOKS FOR YOUNG PEOPLE IN EARLY 20TH-CENTURY HUNGARY

This study aims to highlight the different approaches to raising boys and girls during adolescence in Hungary during the early decades of the 20th century. The authors of the examined advice books are men (clergy, theologians and philosophers) and women (writers, teachers and doctors), who, due to their education and profession, represent the era's scientific and moral stance 'despite frivolous public opinion and social discourse' (Tóth, 1932). In this regard, it is important to examine the international and domestic social influences of the time, as well as the circumstances surrounding education and upbringing. Tihamér Tóth, a Roman Catholic priest, ecclesiastical writer and university professor, primarily addressed pedagogical issues concerning boys in adolescence and young adulthood in his series *Letters to My Students* (1919). This series reflects the characteristic manifestations of religious and moral education at the time. The chapters address educated, pure, principled and religious young men, and the author also includes real letters in the series. Benedictine monk, priest and literary historian Jób Bánhegyi attempted to fill a gap with his book *Nem vagy már kislány!* (1932), as while the pastoral care of boys in the Upper Lands was considered straightforward thanks to Tihamér Tóth's educational books, 'no one thinks about today's girls', as he noted in his memoir *Életem és sorsom* (1967). In the 1930s, Bánhegyi provided spiritual guidance to girls at the Benedictine mixed-gender high school in Komárom, thus gaining experience in the education of women. In his book, he expounded his thoughts on the basic principles of the Catholic worldview, the meaning and purpose of life, women's vocations and lifestyles, love and marriage, character types, friendship, correspondence, books, theatre, literature, sports, dance and housekeeping. Interestingly, in 1932, Dr Margit Csaba and Dr Mária Leicht (wife of Dr Sándor Vitéz Csia) also published a book entitled 'What a Young Lady Should Know', with a foreword by Dr Tihamér Tóth. Mária Leicht was one of the few private students to first obtain a teaching certificate and then pass her high school graduation exam in 1909 at the Benedictine Gymnasium in Győr (*Érettségi főnévkönyv*, 1909), before finally earning a medical degree from the University of Budapest.

My research questions are: What international and domestic social influences and trends can be observed in the field of education in the first half of the 20th century? What educational principles were used to formulate the examined advice books? How did the content and message of publications aimed at boys and girls differ? What specific features do the writings of male and female authors exhibit? What can the instructions for girls reveal about the state of women's education in Hungary? My primary source was *Életem és sorsom* (Bánhegyi, 1967), alongside a typescript preserved in church archives and school yearbooks (Kéri, 2018), and a personal document awaiting exploration (Gyáni, 2021). Secondary sources were examined using deductive qualitative document analysis (Babbie, 2001). My research aimed to contribute to efforts to publish a more complete history of the school in celebration of the 400th anniversary of the Benedictine grammar school in Győr, which was founded in 1626. This involved exploring the activities of its renowned teachers and students. The results of the research include the Catholic-Benedictine response to the challenges of modernisation and emancipation at the turn of the 19th and 20th centuries, as set out in advisory books for young people. One possible direction for future research could be to examine the fate of self-help books in the second half of the 20th century and today.

Keywords: public perception, education, girls, boys, advice books

A KRE PEDAGÓGIAI KARÁNAK TANULMÁNYI VERSENYEI A REFORMÁTUS PEDAGÓGUSKÉPZÉS SZOLGÁLATÁBAN

A Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Kara a pedagógusképző intézmények köréből a református hagyományokra építkező, s e szellemiséghez hű minőségi képzést kíván nyújtani a jövő pedagógusai számára. Ennek értékei mentén az átadandó szakmai tartalmakon túl olyan komplex képességfejlesztést is megvalósít intézményünk, amelyet a képzésben résztvevő, valamint a még csak pedagógussá válni kívánó középiskolások számára ugyancsak elérhetővé tesz Kárpát-medence-szerte. Ennek kiemelt fórumait jelentik tanulmányi versenyek, amelyek köréből jelen előadás keretében a következő versenyek tapasztalatait, jó gyakorlatait összegezzük. Ilyen többek között a pedagógusképzés hallgatói számára kiírt Kárpátok alatt versmondó és képzőművészeti alkotóverseny, valamint leendő pedagógushallgatók számára meghirdetett „Psallite” Kárpát-medencei gyülekezeti ének, egyházi népének és zsoltáréneklési verseny, illetve „Tanulva tanítani – tanítva tanulni” pedagógiai projektverseny.

E tanulmányi versenyek kifejezik a Pedagógiai Kar elkötelezettségét a református értékek megerősítése és továbbörökítése területén, hiszen első két versenyünk a zene és további művészetek eszközeivel, harmadik versenyünk pedig a tanítva tanulás református kollégiumi hagyományával járul hozzá az értékek megerősítéséhez, átadásához, értékes gondolatok minőségi megformálásához, a személyes kapcsolatok, emberi közösségek egymást segítő, összetartó erejének támogatásához. Mindezeket pedig országhatárokon átívelő, egyúttal közös nemzeti és emberi értékek mentén hidat képező eszköztár teszi teljessé.

Jelen előadás arra keresi a választ, hogy a Pedagógiai Kar e versenyei hogyan járulnak hozzá a református pedagógusképzés minőségi fejlesztéséhez, s nyújtanak teret a személyesen résztvevők legjobb képességeinek kibontakoztatásához, támogatva ezzel egyéni elköteleződésüket és fejlődésüket a jövő generációinak oktatása-nevelése és képességfejlesztése vonatkozásában. A tanulmányi versenyek módszertani elemzése, valamint a résztvevőkkel és a felkészítő tanáraikkal végzett interjúk tartalomelemzése alapján megerősíthető, hogy a tehetséggondozásnak e terei a bibliai értékek megerősítését szolgálva is teljesítik szolgálatukat a református szellemiségű tehetséggondozás területén.

A kutatást a Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Karának A pedagógusképzés szerepe a közösségek életében című pályázata támogatja.

Kulcsszavak: református pedagógusképzés, tanulmányi verseny, tehetséggondozás, jó gyakorlatok, református hagyományok és értékek

THE STUDY COMPETITIONS OF THE FACULTY OF PEDAGOGY OF KRE IN THE SERVICE OF REFORMED TEACHER TRAINING

The Faculty of Pedagogy at Károli Gáspár University of the Reformed Church in Hungary provides future teachers with high-quality training grounded in Reformed traditions. In line with these values, alongside the professional content to be taught, our institution implements complex skills development, which is also made available to secondary school students participating in the training, as well as to individuals throughout the Carpathian Basin who are still planning to become teachers. Our study competitions are a key forum for this, and in this presentation, we will summarise the experiences and best practices of the following competitions: The Carpathian Basin Congregational Singing, Church Folk Song and Psalm Singing Competition; the Carpathians Poetry Recitation and Fine Arts Competition for teacher training students; and the “Learning to Teach – Teaching to Learn” pedagogical project competition.

These competitions demonstrate the Faculty of Pedagogy’s dedication to reinforcing and perpetuating Reformed values. Our first two competitions utilise the power of music and the arts to achieve this, while our third competition reinforces and transmits values, fosters the formation of valuable ideas, and supports the development of personal relationships and the cohesive strength of human communities, all in the spirit of the Reformed college tradition of learning through teaching. All of this is complemented by a set of tools that transcend national borders and build bridges based on shared national and human values.

This presentation seeks to answer the question of how the Faculty of Pedagogy’s competitions contribute to the qualitative development of Reformed teacher training, providing a space for participants to develop their full potential and supporting their commitment to the education, upbringing and skill development of future generations. A methodological analysis of the study competitions and a content analysis of interviews with participants and their preparatory teachers confirms that these areas of talent development serve their purpose in the field of Reformed talent development by reinforcing biblical values.

This research is supported by a grant application entitled ‘The role of teacher training in community life’ from the Faculty of Pedagogy of Károli Gáspár University of the Reformed Church in Hungary.

Keywords: Reformed teacher training, study competition, talent development, best practices, Reformed traditions and values

KOGNITÍV KIHÍVÁSOKKAL GAZDAGÍTOTT TESTNEVELÉSÓRÁK HATÁSA AZ ELSAJÁTÍTÁSI MOTIVÁCIÓ ALAKULÁSÁRA SERDÜLŐKORBAN

A serdülőkor az érzelmi és motivációs fejlődés szempontjából kiemelten érzékeny időszak, amelyben a tanulók tanuláshoz való viszonya, a kudarchelyzetekhez való alkalmazkodása és társas kapcsolatai jelentős átalakuláson mennek keresztül (Steinberg, 2014). Ebben az életkori szakaszban az affektív tényezők meghatározó szerepet töltenek be az iskolai beválásban, a tanulási kitartásban és az önszabályozás fejlődésében. A testnevelésóra sajátos pedagógiai környezetet biztosít, ahol a motoros tanulás, a kognitív feldolgozás és az érzelmi bevonódás egyidejűleg van jelen. Korábbi kutatások rámutatnak arra, hogy a mozgásos tevékenységekbe integrált kognitív kihívások elősegítik az érzelmi bevonódást, a belső motiváció erősödését és a tanulási kitartás fejlődését serdülőkorban (Eccles & Wigfield, 2020). Mindez megalapozza olyan pedagógiai beavatkozások alkalmazását, amelyek a testnevelésóra keretében egyaránt célozzák a kognitív, motoros és motivációs tényezők fejlesztését.

A kutatás célja annak bemutatása volt, hogy a kognitív mozgásos gyakorlatokkal kiegészített testnevelésóra milyen hatást gyakorolnak a serdülő tanulók elsajátítási motivációjára. A vizsgálat egy Pest vármegyei általános iskola 7. és 8. évfolyamán valósult meg, 56 tanuló részvételével. Az intervenció során a kísérleti csoport tagjai ($n=27$) a mindennapos testnevelés óráiba integrált, kognitív terheléssel járó mozgásos feladatokat végeztek. Az elsajátítási motiváció mérése a Dimensions of Mastery Questionnaire (DMQ) magyar adaptációját alkalmaztuk (Morgan et al., 2020) az elő- és utómérések során. Az adatok elemzéséhez homogenitás- és normalitásvizsgálatot, leíró statisztikát, páros t-próbát és Repeated Measure ANOVA-t használtunk ($p<0,05$). Az ANOVA szignifikáns összhatást mutatott ($F = 3,661$; $\eta^2 = 0,315$; mind $p < 0,005$). A 8. osztályosoknál szignifikáns fejlődés volt kimutatható a felnőttekkel és kortársakkal való szociális kitartásban, az intellektuális kitartásban, valamint a kudarcfélelem csökkenésében. A 7. osztályos tanulóknál az értelmi motívum, a motoros kitartás és a felnőttekkel való szociális kitartás javult szignifikánsan. A kontrollcsoportban szignifikáns változás nem volt megfigyelhető.

Az eredmények arra utalnak, hogy a kognitív mozgásos gyakorlatokkal gazdagított testnevelésóra hatékonyan járulhat hozzá a serdülők elsajátítási motivációjának és kitartásának fejlődéséhez, valamint a kudarcfélelemmel kapcsolatos negatív affektív reakciók mérsékléséhez. Pedagógiai szempontból a vizsgálat alátámasztja olyan komplex, testnevelésórai keretek között megvalósítható pedagógiai megközelítések alkalmazását, amelyek a mozgást, a kognitív kihívást integrált módon használják az elsajátítási motiváció erősítésére és a kudarcfélelem csökkentésére.

Kulcsszavak: mozgásos kognitív gyakorlatok; affektív képességek; általános iskola

THE EFFECTS OF COGNITIVELY ENRICHED PHYSICAL EDUCATION CLASSES ON THE DEVELOPMENT OF MASTERY MOTIVATION IN ADOLESCENCE

Adolescence represents a particularly sensitive developmental period in terms of emotional and motivational processes, during which students' attitudes toward learning, their adaptation to failure-related situations, and their social relationships undergo substantial transformation (Steinberg, 2014). During this stage of development, affective factors play a decisive role in school adjustment, learning persistence, and the development of self-regulation. Physical education provides a unique pedagogical context in which motor learning, cognitive processing, and emotional engagement are simultaneously present. Previous research has demonstrated that cognitively challenging tasks integrated into physical activity promote emotional engagement, strengthen intrinsic motivation, and enhance learning persistence during adolescence (Eccles & Wigfield, 2020). These findings provide a strong rationale for the implementation of pedagogical interventions within physical education that simultaneously target cognitive, motor, and motivational domains.

The aim of the present study was to examine the effects of physical education classes enriched with cognitive–motor tasks on adolescents' mastery motivation. The study was conducted in a general primary school in Pest County, involving students from Grades 7 and 8 ($N = 56$). During the intervention, students in the experimental group ($n = 27$) participated in cognitively demanding motor tasks integrated into their regular daily physical education lessons. Mastery motivation was assessed using the Hungarian adaptation of the Dimensions of Mastery Questionnaire (DMQ; Morgan et al., 2020) at pre- and post-test. Data analysis included tests of homogeneity and normality, descriptive statistics, paired-sample t -tests, and repeated-measures ANOVA ($p < 0.05$). The ANOVA revealed a significant overall effect ($F = 3.661$; $\eta^2 = 0.315$; all $p < 0.005$). Among eighth-grade students, significant improvements were observed in social persistence with adults and peers, intellectual persistence, and a reduction in fear of failure. Among seventh-grade students, significant improvements were found in intellectual motivation, motor persistence, and social persistence with adults. No significant changes were observed in the control group.

Overall, the findings suggest that physical education classes enriched with cognitive–motor tasks may effectively contribute to the development of adolescents' mastery motivation and persistence, as well as to the reduction of negative affective reactions associated with fear of failure. From a pedagogical perspective, the results support the application of complex instructional approaches within physical education that integratively combine physical activity and cognitive challenge to enhance mastery motivation and mitigate fear of failure.

Keywords: movement-based cognitive exercises; affective abilities; primary school education

A KÖZELMÚLT JELES ÉVFORDULÓI A SOPRONI SZAKKÉPZÉS TÖRTÉNETÉBEN

A közelmúltban ünnepelhette több soproni szakképző intézmény is alapításának jeles évfordulóját. A Soproni SZC Handler Nándor Technikuma a 2024/2025-ös tanévben ünnepelte fennállásának 150. évfordulóját. 1874 novemberében egyesületi fenntartású intézményként nyílt meg a Soproni Ipariskola. Két évfolyammal (előkészítő és technikai) kezdte meg működését. Az oktatás a főreáliskola tantermeiben és tanárai által zajlott.

A Soproni SZC Fáy András Két Tanítási Nyelvű Közgazdasági Technikum a 2024/2025-ös tanévben ráadásul kettős jubileumot ünnepelt: fennállásának 140. évfordulóját, egyúttal pedig 100 éve vette fel a neves író és politikus, Fáy András nevét. Sopron város vezetői már 1880-ban kezdeményezték egy kereskedelmi középiskola felállítását. 1884 tavaszán kezdődtek a tényleges szervezési munkálatok, melynek nyomán még ugyanazon év szeptember 20-án megnyílt az állami középkereskedelmi iskola.

A Kisalföldi ASZC Roth Gyula Erdészeti Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium is 2025-ben ünnepelte alapításának 140 éves évfordulóját, bár az alapítás Soprontól távol, Temesvár-Vadászerdőn történt. 1885 októberében nyitotta meg kapuit a M. Kir. Erdőőri Szakiskola.

Ezen jubileumi évfordulók kapcsán előadásom keretei között a dualizmus kori szakképzés történetéről kívánok szólni. A fent említett ipari, kereskedelmi és agrár-erdészeti szakképző intézmények alapítását és működését a dualizmus korában vizsgálom, kitérve természetesen az intézmények későbbi sorsára is. Az intézmények alapítását és működését részben a szakképzés országos fejleményei, részben pedig a soproni oktatástörténet keretei között, tehát tágabb kontextusba illesztve vizsgálom. A dualizmus kora a hazai szakképzés történetének kiemelkedően fontos korszaka. Mind az ipari, mind a kereskedelmi alap és középfokú szakképzés terén máig ható fejlesztések történtek, és bár az agrár alap- és középszintű szakképzés fejlődése kevésbé volt látványos, de épp a Roth iskola elődjének alapítása mutatja, hogy azon a téren is történtek fontos lépések. A szakképzés országos fejleményei mellett kitérünk arra is, hogy ezen (már a helyben alapított) tanintézetek hogyan illeszkedtek Sopron korabeli oktatási intézményhálózatába, hogyan erősítették a korban a település „iskolaváros” jellegét.

Az előadás készítésekor alapvetően a dokumentumelemzés módszerét használok. Szaktanulmányok, régi folyóirat- és újságcikkek, levéltári források feltárásával és értelmezésével kívánom a kutatási célt megvalósítani.

Kulcsszavak: Sopron, ipari szakképzés, kereskedelmi szakképzés, erdészeti szakképzés, dualizmus

SIGNIFICANT RECENT ANNIVERSARIES IN THE HISTORY OF VOCATIONAL TRAINING IN SOPRON

Several vocational training institutions in Sopron recently celebrated significant anniversaries. The Nándor Handler Technical School of Sopron will celebrate its 150th anniversary in the 2024/25 academic year. The Sopron Industrial School was established in November 1874 as a privately run institution. It began operating with two grades (preparatory and technical). Education was provided in the classrooms by teachers from the general secondary school.

The András Fáy Dual Language Economics Technical School of Sopron also celebrated a double anniversary in the 2024/25 academic year: the 140th anniversary of its foundation and the 100th anniversary of being named after the renowned writer and politician András Fáy. As early as 1880, the leaders of Sopron initiated the establishment of a commercial secondary school. Actual organisational work began in spring 1884, and the state secondary commercial school opened on 20 September of that year.

In 2025, the Kisalföldi ASZC Roth Gyula Forestry Technical School, Vocational School and College will celebrate the 140th anniversary of its foundation, although it was founded far from Sopron, in Temesvár-Vadászerdő. The M. Kir. Forestry Vocational School opened its doors in October 1885.

In connection with these jubilee anniversaries, my presentation will cover the history of vocational training during the dualism era. I will examine the establishment and operation of the aforementioned industrial, commercial, and agricultural and forestry vocational training institutions during the Dualist Era, as well as their subsequent fate. I will examine the establishment and operation of these institutions within the context of both national vocational training developments and Sopron's educational history, providing a broader perspective. The dualist era was an exceptionally important period in the history of Hungarian vocational training. Significant developments took place in industrial and commercial basic and secondary vocational training that are still effective today. Although agricultural basic and secondary vocational training development was less spectacular, the establishment of the Roth school's predecessor demonstrates that substantial progress was made in this area as well. As well as discussing national developments in vocational training, I will also talk about how these locally founded educational institutions fitted into Sopron's contemporary educational institution network, and how they strengthened the town's identity as a "school town" at the time.

When preparing the presentation, I will primarily use document analysis as my research method. My aim is to achieve the research goal by exploring and interpreting specialist studies, old journal and newspaper articles, and archival sources.

Keywords: Sopron, industrial vocational training, commercial vocational training, forestry vocational training, dualism

KITERJESZTETT VALÓSÁG, MINT DIGITÁLIS TANULÁSI KÖRNYEZET LEHETŐSÉGEI AZ OKTATÁSBAN

A felsőoktatásban is már megjelent az a generáció, aminek tagjai teljesen más tanulási elveket mozgósítanak az ismereteik elsajátítását illetően, mint a korábbiak. Számukra az információ nem statikus, hanem egy azonnal elérhető, dinamikus és vizuális alapú folyamat. A napjainkban végbemenő paradigmaváltás alapjaiban mozgatja meg a hagyományos tanulási elveket: a lineáris szövegfeldolgozást felváltja a hipertextuális ismeretszerzés, az egyéni mechanikus tanulást pedig a hálózati alapú kollaboráció. A digitális eszközök piaca egyre bővül, oktatási felhasználásuk aránya nő. Mesterséges intelligencia (AI – Artificial Intelligence), kiterjesztett valóság (AR – Augmented Reality), virtuális valóság (VR – Virtual Reality) az oktatásba is begyűrűzik. A megváltozott oktatási környezethez az oktatóknak is hozzá kell szoknia. Ha jól használjuk, akkor támogatja a tanulók kreativitását, segít szélesebb skálán és gyorsabban ismereteket szerezni. Hatékonyabb együttműködés érhető el a tanulótársakkal és segíti az egymástól való tanulást. A hibázás és kísérletezés, mint ismeretszerzési mód is segít abban, hogy önállóbbak legyenek és a megfelelő döntéseket hozzák. Jelen kutatás központi kérdésköre a kiterjesztett valóság (AR) specifikus jelenléte az oktatás különböző szegmenseiben. Bár a technológia hardverigénye (például okostelefonok formájában) szinte minden hallgató zsebében adott, az alkalmazás módszertana még gyerekcipőben jár. A kutatás azt a kérdéskört járja körbe, hogy mennyire ismerik és milyen módokon alkalmazzák az oktatás különböző szegmenseiben a kiterjesztett valóságot. Azt feltételezzük, hogy a technológia fizikai szinten jelen van, de a pedagógusok módszertani magabiztossága jelentős szórást mutat. További vizsgálati kérdés, hogy az oktatók életkora, illetve a választott tudományterület (pl. humán vs. reál) meghatározza-e az AR-eszközök iránti nyitottságot. Számba veszi az előadás a hátrányokat is, mint például a digitális kirekesztődést, a figyelemelterelés kockázatát vagy a magas minőségű magyar nyelvű tartalom hiányát. Az előadásban a válaszok ismertetése után konkrét, már működő jógyakorlatokon keresztül mutatjuk be, hogyan kapcsolható be az AR a mindennapi oktatásba. A cél a tanulás élményszerűbbé, hatékonyabbá és mélyebbé tétele.

Kulcsszavak: digitális környezet, kiterjesztett valóság, innováció, képzésfejlesztés

AUGMENTED REALITY AS A DIGITAL LEARNING ENVIRONMENT IN EDUCATION

A generation has already emerged in higher education, whose members use completely different learning principles when acquiring knowledge than the previous ones. For them, information is not static, but an immediately accessible, dynamic and visually-based process. The paradigm shift taking place today fundamentally changes traditional learning principles: linear text processing is being replaced by hypertextual knowledge acquisition, and individual memorization is being replaced by network-based collaboration. The market for digital devices is expanding, and the proportion of their use in education is increasing. Artificial intelligence (AI), augmented reality (AR), and virtual reality (VR) are also being introduced into education. Teachers also have to get used to the changed educational environment. If used well, it supports students' creativity, helps them acquire knowledge on a wider scale and faster. More effective cooperation can be achieved with fellow students and helps them learn from each other. Making mistakes and experimenting as a way of acquiring knowledge also helps them to be more independent and make the right decisions. The central issue of this research is the specific presence of augmented reality (AR) in different segments of education. Although the hardware requirements of the technology (for example, in the form of smartphones) are given in the pockets of almost every student, the methodology of its application is still in its infancy. The research explores the issue of how much people know about and in what ways they apply augmented reality in different segments of education. It is assumed that the technology is present at a physical level, but the methodological confidence of teachers shows significant variation. An additional research question is whether the age of the teachers and the chosen field of study (e.g. humanities vs. real) determine the openness to AR tools. The presentation also considers disadvantages, such as digital exclusion, the risk of distraction or the lack of high-quality Hungarian-language content. After presenting the answers in the presentation, we will demonstrate how AR can be incorporated into everyday education through specific, already working best practices. The goal is to make learning more experiential, more efficient, and deeper.

Keywords: digital environment, augmented reality, innovation, training development

EGÉSZSÉGNEVELÉS A KISDEDNEVELÉS SZAKLAPBAN A 19. SZÁZAD VÉGÉIG

A Kisdednevelés szaklap az 1882. évi lapszámaiban új rovatot indított „Egészségügy” néven: „Ezen rovat alatt szakférfiak tollából hasznos közleményeket fogunk adni a szülőknek és nevelőknek, különös tekintettel az évszakokra és időnként netán föllépő járványkórokra”. Kutatásomban ezeket a tartalmakat kívánom áttekinteni, elemezni és választ adni azokra a kérdésekre, hogy milyen egészségügyi kérdések jelennek meg és milyen segítséget kívánnak nyújtani a koragyermekkorai nevelésben résztvevő szakemberek számára. A lap rovatfelelőse Brocskó Lajos volt. A szerzőket, akik az aktuális kérdésekkel foglalkoznak, helyenként monogramokkal jelölik, ritkán teljes nevüket is feltüntetik. Zömében a járványok, fertőző betegségek tüneteivel és ezek kezelési módjaival találkozunk. A preventív beavatkozásokat is leírják, hasznos tanácsokkal látják el a szakembereket. A még folyamatban lévő elemzésem eredményei alapján láthatjuk, hogy a legkorszerűbb, de egyszerű, kivitelezhető megoldásokat írják le a szerzők. A vizsgált lapszámokban helyenként Dömötör Géza, Dr. Kutaik A., és Dr. Erőss Gyula publikálnak, rajtuk kívül további férfiszerzők tollából olvashatjuk az egészségügyi instrukciókat. Az 1910-es évektől kezdve viszont megjelennek a női szerzők is, többek között Forgách Júlia. De olvashatunk a lapban Imre József dr. tollából olyan cikkeket, ami az óvónő terhét taglalja az egészség kérdésköréit végigjárva. A szegény, rossz körülmények között élő család számára is utat mutathat az óvónő, rávilágítva az egészségügyi problémákra.

Ezeket a publikációkat, cikkeket kívánom elemezni és bemutatni a korabeli idők hangsúlyait, fókuszait a betegségek és azok megelőzésének tekintetében.

Kutatásomban arra keresem a választ, hogy ezek a publikált megjelenések milyen segítséget adtak a korabeli koragyermekkorai nevelés során akár az óvónőnek, akár a szülőknek. Az egészségnevelés preventív megjelenése, annak a mindennapi gyakorlatban való alkalmazása, tekintélyes nehézséget jelentett az óvodai dolgozóknak, főként az egyszemélyes óvodai gyakorlatban. Szeretném ezeket a tartalomelemzés módszerével feltárni, hiszen ezirányú kutatás még nem történt a szaksajtó elemzése során.

Kulcsszavak: Koragyermekkor, Kisdednevelés szaklap, egészségügy, intézményes nevelés

HEALTH EDUCATION IN THE JOURNAL KISDEDNEVELÉS (EARLY CHILDHOOD EDUCATION) UNTIL THE END OF THE 19TH CENTURY

In 1882, the journal *Kisdednevelés* (Child Education) inaugurated a new column entitled “Health.” In this column, we endeavour to publish pertinent information from experts for parents and educators, with a particular focus on the seasons and any epidemics that may occur. The objective of this research is to review and analyse this content in order to address the following research question: what health issues are addressed, and what kind of assistance is offered to professionals involved in early childhood education? The editor of the column was Lajos Brocskó, but the authors are sometimes identified by their initials, and their full names are rarely seen, particularly in the case of those dealing with current issues. In the majority of cases, the focus is on epidemics, the symptoms of infectious diseases, and their respective treatments. The text goes on to describe preventive interventions, which are of considerable use to professionals. It is evident from the results of the ongoing analysis that the authors describe the most modern and simple, feasible solutions. In the issues examined, health instructions were written by Géza Dömötör, Dr. A. Kutaik, and Dr. Gyula Eröss, with the majority of these authors being male. However, from the 1910s onwards, there is also evidence of female authorship, including Júlia Forgách. Additionally, the magazine features articles by Dr. József Imre, which address the challenges faced by nursery school teachers and encompass a variety of health concerns. Furthermore, educators in early childhood settings have the capacity to serve as conduits, guiding impoverished households towards enhanced health outcomes by illuminating pertinent health concerns.

The objective of this study is to analyse these publications and articles, and to present the emphases and foci of the time with regard to diseases and their prevention.

The objective of this research is to ascertain the manner in which these published articles assisted kindergarten teachers and parents in the education of young children during the period in question. The preventive aspect of health education and its application in everyday practice posed considerable difficulties for kindergarten staff, especially in single-person kindergarten practices. The present study aims to explore these issues using content analysis, as no research in this direction has yet been conducted in the analysis of the professional press.

Keywords: Early childhood, *Kisdednevelés* journal, healthcare, institutional education

TUDOMÁNYOS ÉS ÁLTUDOMÁNYOS NÉZETEK A KLÍMAVÁLTOZÁSRÓL KÖZÉPISKOLÁSOK KÖRÉBEN

A tudományos műveltség fejlesztése az általános és középiskolai oktatás egyik központi célkitűzése, ugyanakkor a tanulók gondolkodásában számos, a tudományos konszenzussal ellentétes áltudományos elképzelés marad fenn. A klímaváltozás kérdésköre különösen érzékeny ebből a szempontból, mivel összetett természettudományos folyamatokat foglal magában, valamint a médiában és az online térben gyakran jelennek meg leegyszerűsítő, félrevezető vagy tudományosan nem megalapozott értelmezések. Nemzetközi kutatások is rámutatnak arra, hogy az oktatási előrehaladás önmagában nem minden esetben szünteti meg a tudományosan megalapozatlan nézeteket. A jelen kutatás célja annak vizsgálata, hogy hogyan változik a klímaváltozáshoz kapcsolódó tudományos és áltudományos állítások elfogadása különböző középiskolai évfolyamokon, valamint annak feltárása, hogy mely tévhitek mutatnak tartós fennmaradást az életkor előrehaladtával. A vizsgálat középpontjában az életkori különbségek azonosítása és az áltudományos nézetek rezilienciájának feltárása áll. A kutatás során arra keressük a választ, hogy kimutathatók-e szignifikáns különbségek a 9. és 11. évfolyamos tanulók között az áltudományos állítások elfogadásában, valamint, hogy mely tételek mutatják a legnagyobb mértékű fennmaradást. A kutatás keresztmetszeti, kvantitatív módszertannal valósul meg. Az adatgyűjtés egy 12 állítást tartalmazó kérdőív segítségével történik, amely hat tudományos és hat áltudományos, tévhit jellegű tételt foglal magában. A válaszokat a tanulók ötfokozatú Likert-skálán értékelik. A kutatás adatfelvétele folyamatban van, az eddigi adatok alapján mintegy 70-80 tanuló bevonása várható. Az adatelemzés során belső megbízhatósági vizsgálat (Cronbach-alfa), valamint évfolyamok közötti összehasonlító elemzés történik. A folyamatban lévő adatfelvétel előzetes tapasztalatai alapján feltételezhető, hogy az áltudományos állítások elfogadása az életkor előrehaladtával összességében csökkenő tendenciát mutat, ugyanakkor bizonyos klímaváltozással kapcsolatos tévhitek különösen az emberi felelősség és a beavatkozási lehetőségek megítélésével kapcsolatban, a felsőbb évfolyamokon is kimutatható mértékben fennmaradhatnak. A kutatás eredményei hozzájárulhatnak a tudományos műveltség fejlesztését célzó pedagógiai stratégiák finomításához, valamint empirikus alapot szolgáltathatnak a kritikai gondolkodás fejlesztését célzó beavatkozások tervezéséhez. A vizsgálat kapcsolódik a tudományos műveltség- és klímaváltozás-oktatási kutatásokhoz, és hozzájárulhat a tudományos ismeretek és az áltudományos narratívák közötti viszony mélyebb megértéséhez az oktatás kontextusában.

Kulcsszavak: tudományos műveltség, áltudomány, klímaváltozás, tévképzetek, kritikai gondolkodás

SCIENTIFIC AND PSEUDOSCIENTIFIC VIEWS ON CLIMATE CHANGE AMONG SECONDARY SCHOOL STUDENTS

The development of scientific literacy is a central objective of primary and secondary education; however, numerous pseudoscientific conceptions that contradict the scientific consensus persist in students' thinking. Climate change represents a particularly sensitive domain in this regard, as it involves complex scientific processes and is frequently accompanied by oversimplified, misleading, or scientifically unfounded interpretations in the media and online spaces. International research also indicates that educational progression alone does not necessarily eliminate scientifically unsupported beliefs. The aim of the present study is to examine how the acceptance of scientific and pseudoscientific statements related to climate change changes across different secondary school grade levels, and to explore which misconceptions demonstrate persistent resilience with increasing age. The focus of the investigation is the identification of age-related differences and the resilience of pseudoscientific views. The study seeks to determine whether significant differences can be identified between ninth- and eleventh-grade students in their acceptance of pseudoscientific statements, and which items show the highest level of persistence. The research employs a cross-sectional, quantitative methodology. Data are collected using a 12-item questionnaire containing six scientific and six pseudoscientific (misconception-based) statements. Students evaluate the statements on a five-point Likert scale. Data collection is currently ongoing, with an expected sample size of approximately 70-80 students. Data analysis includes internal reliability testing (Cronbach's alpha) and comparative analysis between grade levels. Based on preliminary observations from the ongoing data collection, it is assumed that the acceptance of pseudoscientific statements shows an overall decreasing trend with increasing age; however, certain climate-related misconceptions, particularly those concerning human responsibility and the possibilities for intervention may persist to a measurable extent even in higher grades. The findings may contribute to the refinement of pedagogical strategies aimed at strengthening scientific literacy and may provide an empirical basis for the design of interventions supporting the development of critical thinking. The study is connected to international research on scientific literacy and climate change education and may contribute to a deeper understanding of the relationship between scientific knowledge and pseudoscientific narratives within the educational context.

Keywords: scientific literacy, pseudoscience, climate change, misconceptions, critical thinking

ADALÉKOK A SZOMBATHELYI BERZSENYI DÁNIEL TANÁRKÉPZŐ FŐISKOLA MARXIZMUS-LENINIZMUS TANSZÉKÉNEK TÖRTÉNETÉHEZ

Közismert, hogy 1950–1989 között valamennyi hazai felsőoktatási intézményben, így a szombathelyi Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskolán is kötelező volt oktatni marxista filozófiát (dialektus materializmust és történelmi materializmust), politikai gazdaságtant és tudományos szocializmust. A marxizmus-leninizmus tanszékeken kizárólag olyan oktatók kaphattak szerepet, akik bizonyítottan a rendszer hűséges, illetve politikailag megbízható tagjai voltak. A kutatásom során az egykori Berzsényi Dániel Tanítóképző Főiskola Marxizmus-Leninizmus Tanszéke történetének fontosabb aspektusait mutatom be. Az 1979–1983 közötti időszakot felölelő főiskolai évkönyvből tudható, hogy Konkoli Alajosné tanszékvezető négy docenst (Balogh Emma, Bozóki József, Szabó István, Tar István), öt adjunktust (Guttner József, Horváth Jenő, Jáki Tibor, Mészáros Gábor, Stipkovits Ferenc) és négy tanársegédet (Ábrány László, Ágoston Magdolna, Gelle Lászlóné, Major Gyöngyi), valamint egy tanszéki adminisztrátort (Kiss Beáta) igazgatott. Bemutatom a fentebb felsorolt oktatók kutatási területeit, illetve azt, hogy hol és milyen témában publikáltak. Az ideológiai harc nem lanyhult a Kádár-korszak ideje alatt, melynek következtében a marxizmus-leninizmus oktatók a legutolsó pillanatban is próbálták kifejteni hatásukat, immár a politikai és gazdasági reformok elkötelezett híveiként.

A kutatás célja bemutatni a mai kor emberének, hogy az államszocializmus időszakában hogyan oktatták a marxista-leninista ideológiát a magyar főiskolákon. Erre azért van szükség, hogy jobban megértsük a Kádár-korszak működési mechanizmusának mozzanatait. A magyar felsőoktatás 1989 előtti történetét már sok szempontból feldolgozták, de az ideológiai oktatás történetének teljeskörű feltárása még nem történt meg.

Kutatásom során azokra a kérdésekre kerestem a választ, hogy kik oktatták a marxizmus-leninizmust a főiskolán, miért éppen ők tették ezt, mi volt a kutatási területük, miért éppen azt választották és hogy hogyan, milyen módszertan segítségével tanítottak az ideológusok a 60-as és 70-es években.

Hipotézisem szerint a közeli osztrák–magyar államhatár miatt is fokozottan örködték a „lázadó” főiskolások felett az ideológusok, árgus szemekkel figyelték a szemináriumokon történt, esetleg gyanúsaknak ítélt megnyilvánulásait, amelyekre könyörtelenül lecsaptak a maguk eszközeivel. A vizsgálat stratégiáját és módszertanát tekintve a releváns szakirodalom felhasználásával, majd primer források (tanmenet, jegyzetek) vizsgálatával kutatom a témát. Az oral history módszerét is igénybe veszem.

Összességében elmondható, hogy erős politikai beágyazottság volt szükséges ahhoz, hogy valaki bekerüljön egy ideológiai oktatási egységbe tanítani. Az abszolút megbízható pártkáderek kapták meg ezt a lehetőséget. Egyrészt (nagy létszámú) előadások megtartásával tanítottak, majd az ezekhez kapcsolódó (kisebb létszámú) szemináriumokon kellett részt venni a hallgatóiknak. Léteztek speciális kollégiumok is, amelyek szabadon választható órák voltak. Főleg a környékbeli munkás vagy paraszti származású korábbi hallgatókból alakult meg a tanszékcsoporthoz, amelynek tagjai valamennyien párttagok voltak.

Kulcsszavak: oktatástörténet, felsőoktatás, ideológiai oktatás, marxizmus-leninizmus, államszocializmus, Szombathely

NOTES ON THE HISTORY OF THE MARXISM-LENINISM DEPARTMENT AT THE BERZSENYI DÁNIEL TEACHER TRAINING COLLEGE IN SZOMBATHELY

It is well known that between 1950 and 1989, it was mandatory to teach Marxist philosophy (dialectical materialism and historical materialism), political economy, and scientific socialism at all institutions of higher education in Hungary, including the Berzsenyi Dániel Teacher Training College in Szombathely. Only instructors who were proven to be loyal and politically reliable members of the system could be appointed to the Marxism-Leninism departments. In my research, I present the most important aspects of the history of the Marxism-Leninism Department at the former Berzsenyi Dániel Teacher Training College. The college yearbook covering the period from 1979 to 1983 reveals that Department Chair Alajosné Konkoli appointed four associate professors (Emma Balogh, József Bozóki, István Szabó, István Tar), five assistant professors (József Guttner, Jenő Horváth, Tibor Jáki, Gábor Mészáros, Ferenc Stipkovits), and four teaching assistants (László Ábrány, Magdolna Ágoston, Mrs. László Gelle, Gyöngyi Major), as well as one department administrator (Beáta Kiss). I will now present the research areas of the instructors listed above, as well as where and on what topics they published. The ideological struggle did not subside during the Kádár era, as a result of which Marxist-Leninist instructors attempted to exert their influence even at the very last moment, now as committed advocates of political and economic reforms.

The aim of this research is to show people today how Marxist-Leninist ideology was taught at Hungarian colleges during the era of state socialism. This is necessary to better understand the mechanisms of the Kádár era. The history of Hungarian higher education prior to 1989 has already been examined from many angles, but a comprehensive exploration of the history of ideological education has not yet taken place.

In my research, I sought answers to the following questions: who taught Marxism-Leninism at the college, why they did so, what their fields of research were, why they chose those specific fields, and how—using what methodology—the ideologists taught in the 1960s and 1970s.

My hypothesis is that, partly due to the proximity of the Austrian–Hungarian border, the ideologues kept a particularly close watch on “rebellious” college students, vigilantly monitoring their statements in seminars that might be deemed suspicious, and ruthlessly cracking down on them using their own tools.

Regarding the strategy and methodology of the study, I am researching the topic by utilizing the relevant literature and then examining primary sources (syllabi, notes). I am also employing the oral history method.

Overall, it can be said that strong political ties were necessary for someone to be admitted to teach at an ideological educational institution. This opportunity was granted to absolutely reliable party cadres. On the one hand, they taught by holding (large-scale) lectures, and then their students were required to attend related (smaller-scale) seminars. There were also special seminars that served as elective courses. The department group was formed mainly from former students of working-class or peasant origin from the surrounding area, all of whom were party members.

Keywords: history of education, higher education, ideological education, Marxism-Leninism, state socialism, Szombathely

A GAMIFIKÁCIÓ SZEREPE AZ ISKOLAI KÖNYVTÁR MÓDSZERTANI MEGÚJULÁSÁBAN – MOTIVÁCIÓ ÉS ÉLMÉNYALAPÚ TANULÁS A DIGITÁLIS KORBAN

A 21. századi köznevelés egyik legnagyobb kihívása a digitális ingerkörnyezetben nevelkedő Alfa generáció figyelmének fenntartása és belső motivációjának felkeltése. Az iskolai könyvtár hagyományos szerepköre – mint a csendes tudásmegőrzés helyszíne – alapvető transzformáción megy keresztül: statikus információtárból dinamikus tanulási központtá, „alkotóműhellyé” kell válnia. Jelen előadás azt vizsgálja, miként válik a gamifikáció (játékosítás) az iskolai könyvtári oktatás eszközévé, segítve az információs műveltség és az olvasásélmény integrálását a modern pedagógiai folyamatokba. A gamifikáció nem azonos a játékkal; lényege a játéktervezési elemek és mechanizmusok alkalmazása nem-játékos környezetben a tanulói elköteleződés növelése érdekében (Fridrich, 2023). Az előadás bemutatja, hogyan építhető fel a könyvtári óra a „flow-élmény” (Csíkszentmihályi, 2005) köré, illetve hogyan válaszol az önmeghatározás elméletének (Self-Determination Theory) három alappillére: a kompetenciaérzetre, az autonómiára és a közösségi kapcsolódásra (Ryan & Deci, 2000). A cél a külső kényszer (osztályzat) felváltása belső motivációval, ahol a diák nem csupán passzív befogadó, hanem aktív „játékos” a saját tanulási folyamatában.

Az előadás öt konkrét innovatív módszertani irányvonalat mutat be. Kitér a narratív keretrendszer alkalmazására, a szabaduláshoz és kódfejtés jelentőségére, a hibrid technológiák alkalmazásának lehetőségeire, a pedagógus szerepének újragondolására és az AI-asszisztált játékosítás lehetőségeire.

A gamifikált könyvtári környezet az információs műveltség fejlesztése mellett alkalmas a diákok problémamegoldó és kollaborációs készségének fejlesztésére is, ahogyan a kritikus gondolkodás és a kommunikáció hatékonyságának növelésére is. A közösségi élmény és a játékos versengés csökkenti az iskolai szorongást, és a könyvtárat „harmadik helyként” pozicionálja a diákok szemében, ahol a tanulás örömforrás. A játékalapú megközelítés révén a könyvtár képessé válik arra, hogy a diákokat a passzív információfogyasztás felől a kritikus és etikus tartalomalkotás irányába terelje, megteremtve ezzel a tudatos digitális állampolgárság alapjait.

Az iskolai könyvtár jövője a módszertani megújulásban rejlik. A gamifikáció nem csupán egy trend, hanem egy hatékony válasz a megváltozott információfogyasztási szokásokra. Az előadás záró üzenete szerint a játékosítás eszköztárával a könyvtáros képes „szintlépésre” bírni a diákokat, felkészítve őket a digitális korszak komplex kihívásaira.

Kulcsszavak: gamifikáció, iskolai könyvtár, információs műveltség, élményalapú tanulás, digitális kompetencia

THE ROLE OF GAMIFICATION IN THE METHODOLOGICAL RENEWAL OF THE SCHOOL LIBRARY – MOTIVATION AND EXPERIENCE-BASED LEARNING IN THE DIGITAL AGE

A significant challenge confronting 21st-century public education is the maintenance of attention and the cultivation of intrinsic motivation in “Generation Alpha”, a cohort that has been raised in a digital environment characterised by abundant stimulation. The conventional role of the school library, regarded as a site for the preservation of knowledge in a state of repose, is undergoing a fundamental transformation. It is imperative that it evolves from a static repository of information into a dynamic learning centre and “makerspace”. This presentation explores the role of gamification as a key tool for school library education, with a focus on its capacity to integrate information literacy and the reading experience into contemporary pedagogical processes. Gamification is not synonymous with play; its essence lies in the application of game-design elements and mechanisms in non-game contexts to enhance student engagement (Fridrich, 2023). The presentation demonstrates how library sessions can be structured around the “flow experience” (Csíkszentmihályi, 2005) and how this approach addresses the three pillars of Self-Determination Theory: competence, autonomy, and relatedness (Ryan & Deci, 2000). The ultimate objective is to transition from external pressures, such as grading, to intrinsic motivation, whereby the student is no longer a passive recipient but an active “player” in their own learning process.

The session introduces five specific innovative methodological directions: the use of narrative frameworks, the significance of escape rooms and code-breaking, the potential of hybrid technologies, the rethinking of the educator’s role, and the opportunities afforded by AI-assisted gamification.

Beyond the enhancement of information literacy, a gamified library environment has been demonstrated to be an effective tool for the development of students’ problem-solving and collaboration skills, in addition to fostering critical thinking and enhancing communication efficiency. The notion of a shared community experience, coupled with the element of playful competition, has been shown to have a mitigating effect on school-related anxiety. This dynamic can be seen to position the library as a “third place” in the eyes of students, thereby transforming the learning environment into a source of joy. It is evident that this game-based approach enables the library to transition students from a state of passive information consumption to one of critical and ethical content creation. This process serves to lay the foundations of conscious digital citizenship.

The future of the school library is predicated on methodological renewal. Gamification can be regarded as both a passing trend and an effective response to shifting information consumption habits. The presentation’s concluding message suggests that by utilising the gamification toolkit, librarians can empower students to “level up,” thereby effectively preparing them for the complex challenges of the digital era.

Keywords: gamification, school library, information literacy, experience-based learning, digital competence

**“THE LIMITS OF MY LANGUAGE MEAN THE LIMITS OF MY WORLD.”
– DEVELOPMENTAL BIBLIOTHERAPY ACTIVITIES WITHIN
THE FRAMEWORK OF ESL CLASSES**

The study analyzes the theoretical foundations and practical application of developmental bibliotherapy within the framework of secondary school foreign language education. This research is necessitated by a complex educational crisis: while global and national assessments indicate a significant decline in reading comprehension and the number of autonomous readers, legislative frameworks—such as the 2011 Act on National Public Education and the 2020 National Core Curriculum—require educators to fulfill a “double mandate.” This mandate dictates that beyond academic instruction, teachers must actively support students’ personality development, social-emotional growth, and mental health protection. The study investigates how the specific hybrid environment of foreign language classes, characterized by high contact hours and thematic flexibility, provides a favorable setting for this work.

The methodological framework is based on Content and Language Integrated Learning (CLIL) and the 4C model (Content, Cognition, Communication, Culture), allowing for the simultaneous realization of linguistic and socio-emotional objectives. The study differentiates between clinical bibliotherapy and developmental bibliotherapy, focusing on the latter as a pedagogical tool for supporting healthy students through normative developmental crises. The technical basis for text analysis is the Socratic dialogue method, specifically the modern adaptations by Leonard Nelson and Gustav Heckmann. In this process, the teacher acts as a facilitator rather than a source of “correct” interpretations, helping students arrive at their own realizations through structured questioning.

The central mechanism identified is the emotional buffer effect of the second language (L2). Using a foreign language provides a psychological distance that allows ego-proximal or sensitive topics to become ego-distal and thus more manageable, facilitating safer self-reflection and reducing performance anxiety. The study establishes a correlation between language proficiency levels (CEFR) and bibliotherapeutic efficacy. It identifies the B1 level as a preparatory stage focusing on emotional vocabulary building and scaffolding. True personality-developing bibliotherapy reaches its full potential at the B2 level, where students possess the linguistic autonomy and cognitive maturity required for nuanced emotional expression and the exploration of symbolic layers.

The research concludes that integrating developmental bibliotherapy into foreign language teaching provides an existential anchor for students. Expanding the students’ language—and thus, their world, in accordance with the Wittgensteinian thesis—directly correlates with the expansion of their perceived identity and reality. This approach allows students to transform from passive recipients of texts into active agents of their own narratives. It seeks to provide a counterpoint to postmodern “homelessness” (Heideggerian *Unheimlichkeit*) by allowing students to reconstruct meaning and identity through interaction with narratives. The findings suggest that bibliotherapy is an integral component of modern language pedagogy with significant mental health value.

Keywords: developmental bibliotherapy, foreign language teaching, emotional buffer effect, CLIL, Socratic dialogue, social and emotional learning (SEL), active agency.

A KORAGYERMEKKORI NEVELÉS STRUKTURÁLIS ÁTALAKULÁSA UKRAJNÁBAN ÉS ROMÁNIÁBAN – ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉS

Az óvodai nevelés reformja napjainkban nemzeti és európai szinten egyaránt stratégiai jelentőségű, mivel a koragyermekkori nevelés minősége meghatározó szerepet játszik a későbbi tanulási eredményekben és a társadalmi integrációban. A globalizáció, a demográfiai változások és a kompetenciaalapú szemlélet megerősödése új kihívásokat teremt az oktatási rendszerek számára. Ukrajna és Románia az elmúlt években jelentős lépéseket tett a koragyermekkori nevelés jogszabályi és intézményi megerősítése, valamint az európai normákhoz való közelítés érdekében. Mindez indokoltá teszi a két ország reformfolyamatainak összehasonlító vizsgálatát.

A tanulmány az ukrainai és a romániai óvodai nevelés aktuális reformfolyamatainak összehasonlító elemzésére vállalkozik, különös tekintettel a jogszabályi környezet változásaira, az intézményi struktúra átalakulására és a pedagógusképzés rendszerének módosulására. A kutatás célja annak feltárása, hogy a két országban milyen irányú és mélységű reformok valósultak meg a koragyermekkori nevelés területén, valamint hogyan értékelik ezeket a változásokat a gyakorló óvodapedagógusok. A vizsgálat központi kérdései arra irányultak, hogy miként integrálódott a bölcsődei ellátás az oktatási rendszerbe, hogyan módosult a pedagógusképzés struktúrája (különösen a kettős diploma és a koragyermekkori specializáció tekintetében), illetve milyen hasonlóságok és eltérések mutathatók ki a reformfolyamatokban. Feltételezésünk szerint mindkét országban az oktatási rendszer európai normákhoz való közelítése, a kompetenciaalapú szemlélet erősítése és az intézményi integráció áll a reformok középpontjában, ugyanakkor a megvalósítás jogi és strukturális keretei eltérő fejlődési pályát mutatnak.

A kutatás kvalitatív és kvantitatív módszerek kombinációjára épült. A dokumentumelemzés során áttekintettük Ukrajna és Románia vonatkozó törvényeit, kormányrendeleteit és tantervi dokumentumait, különös figyelemmel a 2011 utáni jogszabályi változásokra. Ezt kiegészítette egy kérdőíves felmérés, amely az óvodapedagógusok véleményét vizsgálta a reformok gyakorlati hatásairól. Az eredmények azt mutatják, hogy mindkét országban erősödött a koragyermekkori nevelés intézményesítése és az oktatási rendszerbe való integrációja, ugyanakkor Romániában markánsabb strukturális átalakulás figyelhető meg a bölcsődék oktatási minisztérium alá rendelésével és a pedagógusképzés újrastrukturálásával. Ukrajnában a jogszabályi keret egyértelműen deklarálja a korai nevelés jelentőségét, és az európai együttműködés irányába tett lépések – például a közös és kettős diplomák szabályozása – a rendszer nemzetközi nyitottságát erősítik. A kutatás hozzájárul a két ország reformfolyamatainak mélyebb megértéséhez, valamint alapot teremt további összehasonlító pedagógiai vizsgálatok számára.

Kulcsszavak: óvodai reform, koragyermekkori nevelés, pedagógusképzés, jogszabályi elemzés, összehasonlító oktatáskutatás

THE STRUCTURAL TRANSFORMATION OF EARLY CHILDHOOD EDUCATION IN UKRAINE AND ROMANIA – A COMPARATIVE ANALYSIS

The study examines the structural transformation of early childhood education in Ukraine and Romania in the context of contemporary educational reforms. The research aims to analyze the direction and depth of institutional and legislative changes, with particular emphasis on the integration of nursery education into the formal education system and the restructuring of teacher education. The central research questions address how early childhood education has been legally and institutionally repositioned in both countries, how teacher qualification systems have been modified (including dual degrees and early childhood specialization), and what similarities and differences can be identified in reform trajectories. It is hypothesized that in both countries reforms are driven by alignment with European standards, strengthening competence-based approaches, and institutional integration, while the structural implementation differs significantly. The study applies a mixed-method research strategy combining qualitative and quantitative approaches. A comparative analysis of key legislative acts, governmental regulations, and curricular documents adopted after 2011 was conducted, complemented by a questionnaire survey among practicing preschool teachers regarding their perceptions of reform processes. The findings indicate that early childhood education has gained increased institutional recognition in both systems. Romania demonstrates more pronounced structural restructuring through the transfer of nurseries under the Ministry of Education and the reorganization of teacher education programs. In Ukraine, legislative reforms clearly emphasize the importance of early education and support international cooperation, including the regulation of joint and dual degree programs. The results contribute to a deeper understanding of reform dynamics and provide a foundation for further comparative educational research.

Keywords: preschool reform, early childhood education, teacher education, legislative transformation, comparative education

**ÉRZELMI LEKÉPEZŐDÉSEK A ZENE ÉS A VIZUALITÁS METSZETÉBEN:
KÉPI KORPUSZELEMZÉS
ÓVODAPEDAGÓGUS-HALLGATÓK ALKOTÁSAIN**

A tanulmány célja a zenei és vizuális érzelm kifejezés kapcsolatának vizsgálata, különös tekintettel arra, hogy a zenehallgatás során aktiválódó affektív jelentések miként transzformálódnak képi formákká. A kutatás az absztrakt expresszionizmus és az informel vizuális nyelvén létrejövő alkotásokat elemzi, és azt vizsgálja, hogy a vizualitás alapelemei – vonal, folt, szín, kontraszt, ritmus, faktúra – milyen mértékben feleltethetők meg a zenei karakter, dinamika és érzelmi tónus komponenseinek. A fogalmi keret az implicit tanulás, az előfeszítés és az intermodális transzfer összekapcsolására épül; empirikus előzményként támaszkodik a passzív zenehallgatás tanulási hatásait vizsgáló kutatásra (Révész, Révészné Pálfi, & Vida, 2022). A vizsgálat kvalitatív dominanciájú, kényelmi mintavétellel, óvodapedagógus-hallgatók részvételével zajlott. A kutatási elrendezés két szakaszban szerveződött: (1) előzetesen megadott érzelmi hangulatokra (élvezet/vidámság, szomorúság/bánat, félelem) adott spontán képi reakciók, majd (2) az érzelmekhez rendelt zeneművek ismételt hallgatása melletti kollektív és egyéni alkotás. Az eljárás célja az volt, hogy az auditív ingerek által közvetített feszültségoldás és dinamika mintázatai vizuális megfelelőkként azonosíthatóvá váljanak, továbbá hogy feltárható legyen a csoportszintű konvergencia és a deviáns megoldások pedagógiai jelentése. Az adatelemzés a képi produktumokat önálló empirikus korpuszként kezeli. Ennek megfelelően a képek strukturált, kódkönyvalapú tartalomelemzésére került sor, amely a kompozíciós szerveződés, a színhasználat, a vonal- és gesztusminőség, valamint a faktúra és rétegzettség dimenzióit integrálta. A kvalitatív értelmezést leíró statisztikai összegzések és esetpéldák egészítik ki, és – a kódolás dokumentálásán keresztül – lehetőséget teremtenek az elemzési megbízhatóság későbbi ellenőrzésére is. A tanulmány elméleti és módszertani újdonsága, hogy a képi produktumokat nem illusztratív mellékletként, hanem az intermodális transzfer empirikus indikátoraiként tárgyalja. A megközelítés pedagógiai relevanciája abban áll, hogy a leendő óvodapedagógusok számára a zene–vizualitás kapcsolatát reflektív, közösségi és módszertanilag tudatos tanulási térként teszi hozzáférhetővé. A következtetések érvényességét ugyanakkor korlátozhatja a kényelmi minta és az intézményi kontextus, ezért további kutatások szükségesek a kódolási rendszer finomítására és szélesebb összehasonlító minták bevonására.

Kulcsszavak: zenei érzelm kifejezés, intermodális transzfer, vizuális korpuszelemzés, implicit tanulás, óvodapedagógus-hallgatók

EMOTIONAL MAPPINGS AT THE INTERSECTION OF MUSIC AND VISUALITY: A VISUAL CORPUS ANALYSIS OF PRE-SERVICE KINDERGARTEN TEACHERS' ARTWORKS

The aim of this study is to examine the relationship between musical and visual emotion expression, with particular attention to how affective meanings activated during music listening are transformed into visual forms. The research analyses artworks produced within the visual idioms of abstract expressionism and informel, and investigates to what extent basic visual elements—line, stain/patch, colour, contrast, rhythm, and facture—can be mapped onto components of musical character, dynamics, and emotional tone. The conceptual framework integrates implicit learning, priming, and intermodal transfer; as an empirical point of departure it draws on prior work on learning effects associated with passive music listening (Révész, Révészné Pálfi, & Vida, 2022). The study follows a qualitatively driven design with convenience sampling among pre-service kindergarten teachers. The research procedure was organised into two phases: (1) spontaneous image-making in response to pre-specified affective states (joy/pleasure, sadness/grief, fear), and (2) individual and collective image production while repeatedly listening to musical pieces assigned to these emotional categories. This two-stage arrangement was designed to render the music-evoked affective core and its tension–release and dynamic patterns observable as visual counterparts, and to make it possible to explore both group-level convergence and pedagogically meaningful deviations in visual solutions. The analysis treats the resulting artworks as an independent empirical corpus rather than as illustrative material. Accordingly, images were examined through a structured, codebook-based content-analytic protocol integrating (a) compositional organisation (balance, centrality, directional structure), (b) colour use (warm–cool relations, saturation, contrast), (c) line and gesture quality (curvilinear vs. angular tendencies, intensity, density), and (d) facture and layering (texture, coverage, material traces). Qualitative interpretation is complemented by descriptive summaries and selected case exemplars; through systematic documentation of coding decisions, the study also establishes a basis for subsequent checks of analytical reliability. The main theoretical and methodological contribution lies in conceptualising visual products as empirical indicators of intermodal transfer. Pedagogically, the approach is relevant because it frames the music–visuality relation as a reflective, collaborative, and methodologically explicit learning space in early-childhood teacher education. At the same time, the interpretive scope of the findings is constrained by the convenience sample and institutional context; further research is therefore required to refine and validate the coding scheme and to extend the design to broader and comparative samples.

Keywords: musical emotion expression, intermodal transfer, visual corpus analysis, implicit learning, pre-service kindergarten teachers

**TÉR ÉS INTÉZMÉNYTÖRTÉNET – A NEVELÉSTÖRTÉNETI REKONSTRUKCIÓ
EMLÉKEZETELMÉLETI KITERJESZTÉSÉNEK LEHETŐSÉGE
A MAROSVÁSÁRHELYI TANÍTÓKÉPZŐ (1940–1942)
DOKUMENTUMAI ALAPJÁN**

A kutatás a neveléstörténeti rekonstrukció és az emlékezetelméleti értelmezés kapcsolatát vizsgálja egy konkrét intézményi forrásanyag elemzésén keresztül. A neveléstörténeti rekonstrukció az intézmények működésének eseménytörténeti és szervezeti feltételeit tárja fel, míg az emlékezetelméleti megközelítés a jelentésképzés és identitáskonstrukció folyamataira irányítja a figyelmet. A tanulmány célja annak bemutatása, hogy a történeti rekonstrukció miként gazdagítható emlékezetelméleti perspektívával a tér vizsgálatán keresztül.

A vizsgálat központi kérdése arra irányul, hogy miként módosul a marosvásárhelyi magyar királyi állami tanítóképző intézet 1940–1942 közötti dokumentumainak értelmezése, ha a tér nem csupán intézményi keretként, hanem a kollektív emlékezet működésének kategóriájaként válik elemzés tárgyává.

A kutatás forrásbázisát levéltári iratok, minisztériumi rendeletek, hivatalos levelezések és intézményi évkönyvek alkotják. A vizsgálat kvalitatív kutatási stratégiára épül, és elméletvezérelt, irányított tartalomelemzést alkalmaz. A kategóriarendszer a neveléstörténeti rekonstrukció térbeli aspektusaira, valamint Maurice Halbwachs kollektív emlékezet-elméletének fogalmi keretére támaszkodik.

A neveléstörténeti elemzés rekonstruálja az intézmény térbeli átrendeződésének konkrét folyamatait – az Erzsébet utcai épület katonai lefoglalását, a Bem utcai közös elhelyezést, az ideiglenes működés feltételeit és az intézményi stabilizálódás szervezeti kereteit a második bécsi döntést követő politikai kontextusban. A tér ebben az olvasatban az intézményi működés fizikai és adminisztratív keretként jelenik meg.

Az emlékezetelméleti kiterjesztés ezzel párhuzamosan a tér narratív jelentésszervező funkcióját vizsgálja az évkönyvek szövegeiben. Az elemzés kimutatta, hogy a városi ünnepi tér – a felszabadulás élményéhez kapcsolódó képek és retorikai fordulatok révén – intézményi eredettörténetté alakul, majd a komoly munka, fegyelem és nemzeti küldetéstudat normatív terévé stabilizálódik. A tantermek, internátusok és ünnepi helyszínek leírása nem pusztán funkcionális jellegű, hanem a nemzeti identitás, a vallási közösség és a társadalmi rend szimbolikus kereteit rögzíti, miközben az átmenet és bizonytalanság tapasztalata narratív módon háttérbe szorul.

Az eredmények azt mutatják, hogy a tér történeti rekonstrukciója és emlékezeti értelmezése eltérő, de egymást kiegészítő tudásszinteket hoz létre. A történeti feltárás az intézményi működés konkrét feltételeit és strukturális változásait teszi láthatóvá, míg az emlékezetelméleti perspektíva feltárja a térhez kapcsolódó identitásképző és jelentésrögzítő mechanizmusokat. A vizsgálat empirikus példán keresztül demonstrálja, hogy a neveléstörténeti rekonstrukció emlékezetelméleti kiterjesztése új értelmezési rétegeket nyit meg az intézmény korai intézményesülési szakaszának elemzésében.

Kulcsszavak: intézménytörténet, intézményi tér, neveléstörténeti rekonstrukció, emlékezetelmélet, kollektív emlékezet

**SPACE AND INSTITUTIONAL HISTORY – THE POSSIBILITY OF EXTENDING
EDUCATIONAL-HISTORICAL RECONSTRUCTION THROUGH MEMORY
THEORY: BASED ON THE DOCUMENTS OF THE TEACHER TRAINING
INSTITUTE OF MAROSVÁSÁRHELY (1940–1942)**

This study examines the relationship between educational-historical reconstruction and memory-theoretical interpretation through the analysis of a specific institutional source corpus. Educational-historical reconstruction seeks to uncover the event-historical and organizational conditions of institutional functioning, whereas memory theory focuses on processes of meaning-making and identity construction. The aim of the paper is to demonstrate how historical reconstruction may be enriched through a memory-theoretical perspective by examining space as a central analytical category.

The central research question is: how does the interpretation of the 1940–1942 documents of the Hungarian Royal State Teacher Training Institute of Marosvásárhely change when space is examined not merely as an institutional framework but as a category through which collective memory operates?

The research draws on archival records, ministerial decrees, official correspondence, and institutional yearbooks. The study is based on a qualitative research strategy and applies theory-driven, directed content analysis. The analytical framework builds on the spatial aspects of educational-historical reconstruction and on the conceptual structure of Maurice Halbwachs' theory of collective memory.

The educational-historical analysis reconstructs the concrete processes of spatial reorganization, including the military occupation of the building on Erzsébet Street, the shared accommodation on Bem Street, the conditions of temporary operation, and the organizational framework of institutional stabilization within the political context following the Second Vienna Award. In this reading, space appears as the physical and administrative framework of institutional functioning.

The memory-theoretical extension, in parallel, examines the narrative meaning-producing function of space in the yearbooks. The analysis demonstrates that the festive urban space—through images and rhetorical formulations linked to the experience of “liberation”—is transformed into an institutional origin narrative and subsequently stabilizes as a normative space of disciplined work and national mission. Descriptions of classrooms, dormitories, and ceremonial sites are not merely functional but articulate symbolic frameworks of national identity, religious community, and social order, while experiences of transition and uncertainty are narratively marginalized.

The findings indicate that historical reconstruction and memory-based interpretation of space generate distinct yet complementary levels of knowledge. Historical inquiry makes visible the concrete institutional conditions and structural transformations, while the memory-theoretical perspective reveals identity-forming and meaning-stabilizing mechanisms attached to spatial configurations. The case study empirically demonstrates how educational-historical reconstruction can be extended through memory theory, opening new interpretive layers in the analysis of an institution's early phase of institutionalization.

Keywords: institutional history, institutional space, educational-historical reconstruction, memory theory, collective memory

A CÉHES SZAKKÉPZÉSTÖRTÉNET MAGYARORSZÁGI FORRÁSAI

A céhes szakképzéstörténet magyarországi forrásanyagát szisztematikus rendszerbe foglalva ismertetjük. Tanulmányunk célja a neveléstörténet kutatói által – néhány összefoglaló jellegű munkát leszámítva – eddig jobbra csak töredékesen vizsgált hazai szakképzéstörténet forrásainak rendszerező összefoglalása a céhek kialakulásától 1872-ben történt megszűnésükig.

E tanulmány segítség lesz azoknak a – tág értelemben vett szakképzéstörténeti témákban kutatásokat kezdő vagy folytató – kollégáknak, fiatal kutatóknak, doktoranduszoknak, egyetemi hallgatóknak, akiket a számos esetben nehezen hozzáférhető, rendezetlen, gyakran egy-egy szűkebb korszakon belül is kirívóan egyenetlen színvonalú forrásanyagok elriasztanak a forrásfeltárás időigényes és nagy türelmet kívánó folyamatától, így kutatásaik során leginkább csak a szekunder forrásokra támaszkodnak. A lelőhelyek sokfélesége és ebből adódó különbözősége újabb nehezítő tényezőként jelentkeznek. A források egy része digitalizált, de jelentős többsége csak papíralapú - gyakran kézzel írott és csak töredékében nyomtatott anyag. Nincsen egységes gyakorlat arra vonatkozóan sem, hogy egy-egy forrásról szkennelt másolat, vagy digitális fotó készíthető-e a lelőhelyén, vagy csak jegyzetelési lehetőséget engedélyez az adott intézmény.

A többéves tervszerű anyaggyűjtés nyomán összeállított „forrásleltár” képezte az alapját a habilitációs dolgozatomban korszakonként végigvezetett céhtörténeti elemzéseknek és komparatív vizsgálatoknak. E munka megjelentetésének célja ennek a korszakonként és lelőhelyenként csoportosított információhalmaznak a rendszerbe foglalt publikálása, egyrészt azért, hogy széles körben hozzáférhetővé váljon, másrészt azért, hogy az utánunk jövő generációk munkáját támogassuk a hatékonyabb és célirányosabb keresést segítve. Ugyanakkor a források kritikai elemzésére ez a tanulmány nem vállalkozhat.

A fentebb említett „tág értelemben vett szakképzéstörténet” forrásai oktatás-nevelés-, művelődés- és kultúrtörténeti dokumentumokat és tárgyi emlékeket is magukba foglalnak. Gyakorlati hasznát abban látjuk, hogy publikálásuk a téma iránt érdeklődő olvasók számára bátorítást jelenthet a tudományos munkához, együtt látva az időrendbe rendezett primer és szekunder forrásokat.

Kulcsszavak: céhes szakképzéstörténet, forrásfeltárás, elsődleges és másodlagos források, szinkron és diakron vizsgálatok

SOURCES OF THE HISTORY OF GUILD VOCATIONAL TRAINING IN HUNGARY

The Hungarian source material on the history of guild vocational training is presented systematically. The objective of the present paper is to provide a concise overview of the historical development of Hungarian vocational training, encompassing the period from the establishment of guilds to their dissolution in 1872. To the best of our knowledge, this subject has been examined in only a few summary works, with the majority of research on the history of vocational education focusing on specific periods or aspects.

This study will prove beneficial to those colleagues who are commencing or continuing research on the history of vocational training in a broad sense. This includes young researchers, doctoral candidates and university students, who are often discouraged from the time-consuming and patience-demanding process of source exploration by the often difficult-to-access, disorganised and often blatantly uneven quality of source materials, even within a narrower period. This is the reason why they mostly rely only on secondary sources. The diversity and resulting differences in the location of the sources present another complicating factor. A proportion of the sources have been digitised; however, the vast majority are paper-based, frequently handwritten, and only partially printed. Furthermore, there is an absence of uniformity in the practices concerning the creation of a scanned copy or digital photograph of a source at its location, and whether the institution in question merely permits note-taking.

The “source inventory”, which was compiled after several years of systematic material collection, formed the basis for the era-by-era analysis and comparative study of guild history conducted in my habilitation dissertation. The objective of this paper is twofold: firstly, to collate and systematise a comprehensive array of data, categorised by era and geographical location, for the purpose of enhancing accessibility; and secondly, to underpin the more efficient and purposeful research of future generations. However, the scope of this study does not permit a critical analysis of the sources.

The sources of the aforementioned “vocational training history in the broad sense” also encompass documents and artefacts relating to the general history of education and culture. The practical benefit of their publication is that it may encourage interested readers to engage in scholarly work, finding the primary and secondary sources in one place, arranged in chronological order.

Keywords: history of guild vocational training, source exploration, primary and secondary sources, synchronic and diachronic research

A NYELVOKTATÁS ÉS A NYELVTANÁROK SZEREPÉNEK ÁTALAKULÁSA A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA KORÁBAN

Az idegen nyelvek tanulása kiemelkedő szerepet játszik az életünkben, és ebbe a folyamatba ma már a mesterséges intelligencia (MI) is fokozatosan bekapcsolódik (Godwin-Jones, 2023; Chapelle & Sauro, 2017; Hockly, 2023).

A pilotkutatás célja annak feltárása volt, hogy a nyelvtanulók és a nyelvtanárok hogyan értékelik és tapasztalják az MI szerepét az idegennyelv-tanulásban, valamint milyen nézeteket vallanak a nyelvtanárok jövőbeli szerepéről. A vizsgálat kulcskérdése, hogy a gyorsan fejlődő MI felválthatja-e a nyelvtanárokat (Kaufman, 2025), vagy a tanári szerep fontos marad-e a jövőben is (Molnár, 2023; Galaczi, 2023; Borg, 2015; Darling-Hammond, 2017). A vizsgálat arra is kereste a válaszokat, hogy a résztvevők milyen feladatokra használnak MI-alapú eszközöket, illetve mely nyelvtanári készségeket és kompetenciákat tartanak nélkülözhetetlenek (Chan és Tsi, 2023; Galaczi, 2023; Redecker, 2017).

Az empirikus pilotvizsgálat során félig strukturált csoportos és egyéni interjúkat végeztem Pécsen. A mintába 4 angolnyelvoktatót és 25 angol, illetve spanyol nyelvet tanuló felnőttet (19-60 év között) vontam be, akik egyetemi hallgatóként és/vagy végzett szakemberként tanulnak és dolgoznak különböző területeken (turizmus, tanárképzés, egészségügy, mérnöki tudományok, jog és információtechnológia). Céлом az volt, hogy megragadjam a tapasztalatok, nézőpontok és attitűdök minél szélesebb spektrumát.

Arra kerestem a választ, hogy milyenek az MI-eszközök használatának módjai, az MI által nyújtott segítség hasznossága, valamint a nyelvtanárok átalakuló szerepe - különös tekintettel azokra a kompetenciákra, ahol az MI nem képes helyettesíteni őket -, továbbá az MI-vel támogatott nyelvtanulás lehetséges veszélyei; etikai, adatbiztonsági kérdések és környezettudatosság (Selwyn, 2019; UNESCO, 2023).

A résztvevők attitűdjei megosztottak az MI szerepével kapcsolatban. Bár sokan hasznos eszközként értékelik a nyelvtanulás bizonyos aspektusaiban, féltelmeiket is megfogalmazták. A nyelvtanulók jelentős része előnyben részesítette a hagyományos tanulási módszereket, és hangsúlyozta a tanári jelenlét fontosságát. Többen arról számoltak be, hogy korlátozott ismeretekkel rendelkeznek az MI-alapú nyelvoktatásról; míg a nyelvtanárok aggályaikat fejezték ki a technológiai kompetenciahiányokkal és a lehetséges állásvesztésekkel kapcsolatban.

Az interjúk eredményei rávilágítanak arra, hogy az MI nyelvtanulásban betöltött szerepének és hatásainak vizsgálata fontos a nyelvtanárok szerepének újragondolásához és képzésük jövőbeni fejlesztéséhez. Segíthet a nyelvtanároknak, az oktatáspolitikai döntéshozóknak és a nyelvtanulóknak abban, hogy jobban megértsék, milyen módokon érdemes felhasználni az MI-t a nyelvtanulásban, valamint azt is, hol nem lesz képes helyettesíteni a nyelvtanárokat. Feltárhatja, milyen módokon kell a tanároknak felkészülniük a változó tanulási környezetre, hogy oktatási tevékenységük továbbra is ösztönző, inspiráló, hatékony és motiváló maradjon.

Kulcsszavak: mesterséges intelligencia, nyelvtanulás, nyelvtanárok szerepe, kvalitatív kutatás, pilot vizsgálat

TRANSFORMATIONS IN LANGUAGE TEACHING AND THE EVOLVING ROLE OF LANGUAGE TEACHERS IN THE AGE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE

The learning of foreign languages plays an important role in our lives, and today artificial intelligence (AI) is gradually becoming involved in this process (Godwin-Jones, 2023; Chapelle & Sauro, 2017; Hockly, 2023). The aim of the pilot study was to explore how language learners and language teachers evaluate and experience the role of AI in foreign language learning, as well as what views they hold regarding the future role of language teachers. A key question of the study is whether rapidly developing AI may replace language teachers (Kaufman, 2025), or whether the teacher's role will remain essential in the future (Molnár, 2023; Galaczi, 2023; Borg, 2015; Darling-Hammond, 2017). The study also sought to identify the purposes for which participants use AI-based tools and which language teacher skills and competencies they consider indispensable (Chan & Tsi, 2023; Galaczi, 2023; Redecker, 2017).

In the empirical pilot study, I conducted semi-structured group and individual interviews in Pécs. The sample included four teachers of English and 25 adult learners of English and Spanish (aged 19–60) who study and/or work in various fields as university students and/or qualified professionals (tourism, teacher education, healthcare, engineering, law, and information technology). My aim was to capture as wide a spectrum of experiences, perspectives, and attitudes as possible. The study explored patterns of AI tool use, the perceived usefulness of AI support, and the evolving role of language teachers - particularly with regard to those competencies where AI cannot replace them - as well as the potential risks of AI-supported language learning, including ethical issues, data security and environmental awareness (Selwyn, 2019; UNESCO, 2023).

Participants' attitudes towards the role of AI were divided. Although many considered it as a useful tool in certain aspects of language learning, they also expressed concerns. A significant proportion of learners preferred traditional learning methods and emphasized the significance of teacher presence. Several participants mentioned having limited knowledge of AI-based language education, while language teachers expressed their concerns related to gaps in their technological competence and the possibility of job loss. The interview findings highlight the importance of examining the role and impact of AI in language learning in order to reconsider the role of language teachers and to inform the future development of teacher education. The results may help language teachers, educational policymakers and language learners better understand how AI can efficiently be used in language learning, as well as where it is unlikely to replace teachers. The findings may also reveal how language teachers are required to prepare for a changing learning environment in order that their teaching work may remain engaging, inspiring, efficient and motivating.

Keywords: artificial intelligence, language learning, role of language teachers, qualitative research, pilot interview

A RENDSZERES FIZIKAI AKTIVITÁS JELLEMZŐI ÉS MOTIVÁCIÓI A NYUGAT-ÉSZAK-MAGYARORSZÁGI IDŐSEK KÖRÉBEN

A XXI. század örömteli tendenciája, de egyben kiemelten kezelendő problémája is a várható élettartam folyamatos növekedése. (Mille és mtsai, 2020; Chen és mtsai., 2022) A megnövekedett élettartam tartalmas, minőségi megélésének alapfeltétele a fizikailag aktív életmód, amely megelőzi az inaktivitás következtében megjelenő különböző belgyógyászati és mozgató szervrendszeri betegségek kialakulását. A szabadidő fizikailag aktív, tartalmas eltöltése pozitívan befolyásolja az öregedés folyamatát, az életminőség javulását (Iván, 2002). Kutatásunk egy nagyobb, az északnyugat-dunántúli és észak-magyarországi 65 év feletti lakosság körében végzett egészségmagatartás-vizsgálat részeként feltárta a résztvevők fizikai aktivitását és sportolási szokásait.

Kutatásunk célja volt megvizsgálni az északnyugat-dunántúli és észak-magyarországi 65 év fölötti korosztály egészségmagatartását, azon belül első fázisként fizikai aktivitását és sportolási szokásait, valamint a rendszeres sportolással kapcsolatos attitűdjét.

A kutatás keretében azt vizsgáltuk, mennyire élnek aktív életet a 65 év feletti felnőttek és változott-e ez a COVID-19-járvány óta; mekkora azoknak az aránya, akik 65 év feletti korban rendszeresen végeznek testedzést; melyek a leggyakoribb és legkedveltebb testedzési formák a 65 év feletti korosztály körében; valamint milyen céllal végeznek rendszeres testedzést a 65 év felettek; illetve szervezett vagy önálló szervezeti formát részesítik előnyben a rendszeres sportolás során.

A kérdések megválaszolására írásbeli kikérdezést, kérdőíves módszert alkalmaztunk, amelynek mintáját (n=353) az északnyugat-dunántúli és észak-magyarországi vármegyékben élő 65 év feletti korosztály adta.

Az eredmények azt mutatják, hogy az idősök aktív életvitelt folytatnak, 73,9 %-a gyalog vagy kerékpárral közlekedik. A naponta többször gyaloglók aránya 28,6 %, a naponta gyaloglóké 37,1 %. A megkérdezettek 15,0 %-a hetente, vagy hetente többször gyalogol, de sajnos magas azoknak az aránya is, akik ritkán vagy egyáltalán nem sétálnak (10,7 %, illetve 6,7 %). A rendszeres sportolás területén negatív képet kaptunk. Az idősök 31,4 %-a egyáltalán nem sportol, illetve a ritkán sportolók aránya is magas, 11,6 %. Az elvárásoknak megfelelő (heti 3-nál több mozgás) sportolás aránya elfogadható, 18,4 %. A hetente 1-3 alkalommal sportolók aránya viszonylag magas, 33,9 %. Az időskorra jellemző mozgásformán, a gyógytornán is csak a megkérdezettek 20,1 %-a vesz részt. A 65 év feletti korosztály előnyben részesíti a túrázást, az úszást és a kerékpározást, s ezeket elsősorban az egészség és a cselekvőképesség fenntartása érdekében végzik. A kutatás rámutatott arra, hogy a vizsgálatban részt vevők azonos arányban kedvelték a szervezett, illetve az önálló szervezeti formát a sportolás megvalósításakor.

A kutatás felhívta arra a figyelmet, hogy a 65 éves korosztály körében nagyobb hangsúlyt kell fektetni a rendszeres sportolás egészséges életvitelre gyakorolt pozitív hatásának népszerűsítésére. Az idős korosztállyal minél több, az életkorhoz adaptált mozgásformát kell megismertetni, hogy azok közül ki tudják választani a számukra adekvát sportot, ezzel is elősegítve a minőségi életvitel megélését.

Kulcsszavak: fizikai aktivitás, életmód sportok, idős korosztály, egészség

CHARACTERISTICS AND MOTIVATIONS OF REGULAR PHYSICAL ACTIVITY AMONG THE ELDERLY IN NORTHWEST TRANSDANUBIA AND NORTHERN HUNGARY

A positive trend of the 21st century, yet a challenge to be addressed with priority, is the continuous increase in life expectancy (Mille et al., 2020; Chen et al., 2022). The fundamental prerequisite for experiencing these added years with substance and quality is a physically active lifestyle, which serves to prevent various internal and musculoskeletal diseases arising from inactivity. Engaging in physically active and meaningful leisure activities positively influences the aging process and the improvement of quality of life (Iván, 2002). As part of a larger health behavior study conducted among the population aged 65 and over living in Northwest Transdanubia and Northern Hungary, our research explored the physical activity levels and sporting habits of the participants.

The aim of our study was to examine the health behavior of the 65+ age group in Northwest Transdanubia and Northern Hungary, specifically focusing on the first phase: their physical activity, sporting habits, and attitudes toward regular exercise. Our research sought to answer the following questions: To what extent do adults over 65 lead an active life, and has this changed since the COVID-19 pandemic? What is the proportion of individuals over 65 who engage in regular physical exercise? What are the most frequent and preferred forms of exercise among the 65+ age group? For what purposes do people over 65 engage in regular exercise? Do they prefer organized or independent (self-organized) formats during regular sporting activities?

To address these questions, a written survey method was employed. The sample () consisted of individuals aged 65 and over residing in the counties of Northwest Transdanubia and Northern Hungary. Results indicate that the elderly maintain an active lifestyle, with 73.9% commuting by walking or cycling. The proportion of those walking several times a day is 28.6%, while daily walkers account for 37.1%. Furthermore, 15.0% of respondents walk weekly or several times a week; however, the proportion of those who walk rarely or not at all remains notably high (10.7% and 6.7%, respectively). Regarding regular sporting activities, the findings present a more negative outlook. 31.4% of the elderly do not participate in sports at all, and the proportion of infrequent participants is also high (11.6%). The rate of exercise meeting health recommendations (more than three times a week) is acceptable at 18.4%. The proportion of those exercising 1–3 times per week is relatively high at 33.9%. Only 20.1% of respondents participate in physiotherapy, a form of movement highly characteristic of this age group. The 65+ age group shows a preference for hiking, swimming, and cycling, primarily engaging in these activities to maintain health and functional capacity. The research also highlighted that participants favored organized and independent formats of sporting activities in equal measure.

The study draws attention to the need for a greater emphasis on promoting the positive effects of regular sporting activities on a healthy lifestyle among the 65+ age group. It is essential to introduce this population to age-adapted forms of exercise, enabling them to select the most appropriate sports for their needs, thereby facilitating a high-quality lifestyle.

Keywords: physical activity, lifestyle sports, elderly, health

EGÉSZSÉGES GYERMEK, BOLDOG GYERMEK AZ EGÉSZSÉG(NEVELÉS) ÁTHAGYOMÁNYOZÁSÁNAK ÚTJAI A XIX. SZÁZAD VÉGI MAGYARORSZÁGON

Az egészség a történelem különböző korszakaiban mindig kiemelt jelentőséggel bírt. Az egyes társadalmak alapvető értéként tekintettek az egészség megőrzésére és a jó egészségi állapot fenntartására, amely nem csupán az egyén jóllétének, hanem a közösség fennmaradásának is feltétele volt. Ennek megfelelően az egészség gyakran a legfőbb értékek egyikeként jelent meg a gondolkodásban és a nevelési törekvésekben is.

Az egészségnevelés tartalma azonban történetileg változó, szoros összefüggésben állt az adott kor egészségfelfogásával. Az egészség értelmezése a betegség hiányán túlmutatva holisztikus szemléletet tükrözött, s a test és lélek egységét, a társas kapcsolatokat, valamint az ember és környezete közötti harmóniát foglalta magában.

Előadásunk az egészség(-nevelés) áthagyományozásának történeti útjait vizsgálja a XIX. század végi Magyarországon, rámutatva az egészség fogalmának korai, többdimenziós, holisztikus jelentéstartalmára (Kéri, 2007; Benkő és mtsai., 2019). Az egészségmegőrzés és a betegségmegelőzés gyakorlatai társadalmilag rétegzetten szerveződtek, az elit körében képzett orvosok és „orvos-papok” működése, a népi közösségekben a tapasztalati tudáson alapuló gyógyfüves hagyományok, valamint a szerzetesrendek ispotályai egyaránt közvetítettek egészségnormákat és életvezetési mintákat (Tigyiné, 2013). A történelmi forráselemzés alkalmazásával Zsoldos Jakab (1817) verses „Egesség’ regulái” példáján keresztül kitérünk a regulák szerepére, mint a mindennapi egészség szabályozás normatív formájára, amelyek az étkezés, a mértékletesség és a lakókörnyezet egészségi vonatkozásait tematizálják (Zsoldos, 1817). Bourdieu habituselméletére alapozva bemutatjuk, hogy miként épült egymásra az informális (családi és közösségi) és a formális (iskolai) szocializáció az egészségmagatartás interiorizálásában (Bourdieu, 1998). E folyamat kezdete a XIX. század második felére tehető, amikor az iparosodás és az urbanizáció nyomán az egészség egyre inkább állami és közösségi felelősséggé vált. A közegészségügyi intézményrendszer kiépülése és a közoktatás egészségnevelési funkciójának erősödése együtt teremtette meg az intézményes egészségnevelés feltételeit (Gazda, 2017; Ongrádi és mtsai., 2009; Tigyiné, 2013). Az iskolai egészségnevelés kibontakozását az iskolaegészségügyi törekvések, az infrastruktúra szabályozására irányuló intézkedések, valamint a pedagógusok egészségnevelő szerepének megerősödése is támogatta (Ackermanné, 2006; Karácsony, 2018; Nóbik, 2023). Mérőföldkőnek tekinthető az 1882-es tantárgyi fordulat – az egészségtan önálló, kötelező tárggyá válása – a felvilágosításon túl a szemléltetésre, a korosztályi megfeleltetésre és a mindennapi életvezetésre irányuló pedagógiai beágyazódást is elősegítette (Ackermanné, 2006; Karácsony, 2018). A későbbi differenciálódásban az iskolaorvosi és egészségtanári szerepek elkülönülése, valamint a lakosság szélesebb rétegeinek felvilágosítását célzó mozgalmak a komplexebb egészségnevelési felfogás felé mutattak (Ackermanné, 2006; Nóbik, 2023).

Összegzőként elmondhatjuk, hogy az egészség áthagyományozása hosszú távú szocializációs folyamat, amelyben a közegészségügy, az iskola és a nevelés szereplői egymást kiegészítve járultak hozzá az „egészséges gyermek, boldog gyermek” eszményének társadalmi megalapozásához.

Kulcsszavak: egészségnevelés, áthagyományozódás, közegészségügy, egészséges gyermek

HEALTHY CHILD, HAPPY CHILD: PATHWAYS OF TRANSMITTING HEALTH (EDUCATION) IN LATE 19TH-CENTURY HUNGARY

Health has maintained a position of paramount importance throughout various historical eras. Societies have regarded the preservation of health and the maintenance of a sound physical state as fundamental values—prerequisites not only for individual well-being but also for the collective survival of the community. Accordingly, health frequently emerged as a supreme value within both philosophical discourse and pedagogical endeavors. However, the content of health education is historically fluid, maintaining a close correlation with the health paradigms of any given period. The interpretation of health extended beyond the mere absence of infirmity, reflecting a complex, holistic perspective that encompassed the unity of body and soul, social relations, and the harmonious bond between humans and their environment.

This presentation examines the historical pathways of transmitting health (education) in late 19th-century Hungary, demonstrating that the concept of health possessed a multidimensional, holistic significance even prior to the modern public health paradigm shift (Kéri, 2007; Benkő et al., 2019). Practices of health preservation and disease prevention were organized along socio-stratified lines: the activities of trained physicians and “physician-priests” among the elite, herbal traditions based on empirical knowledge within folk communities, and the infirmaries of monastic orders all mediated health norms and lifestyle patterns (Tigyné, 2013). Utilizing historical source analysis, we examine the role of “regulations” as a normative form of everyday health management through the example of Jakab Zsoldos’s (1817) rhymed “Rules of Health” (*Egészség’ regulái*), which thematize the health aspects of nutrition, temperance, and the living environment (Zsoldos, 1817).

Drawing upon Bourdieu’s theory of habitus, we demonstrate how informal (familial and communal) and formal (school-based) socialization intersected in the internalization of health behavior (Bourdieu, 1998). This process gained momentum in the second half of the 19th century when, due to industrialization and urbanization, health increasingly became a state and communal responsibility. The development of the public health institutional system and the strengthening of the health-education function of public schooling collectively established the conditions for institutionalized health education (Gazda, 2017; Ongrádi et al., 2009; Tigyné, 2013). The emergence of school health education was further supported by school hygiene initiatives, infrastructure regulations, and the reinforcement of the educator’s role as a health mediator (Ackermenné, 2006; Karácsony, 2018; Nóbik, 2023).

A significant milestone was the 1882 curricular shift—when “Hygiene” (*egészségtan*) became an independent, compulsory subject—facilitating pedagogical integration focusing on illustration, age-appropriateness, and everyday life management (Ackermenné, 2006; Karácsony, 2018). Subsequent differentiation, characterized by the separation of the roles of school physicians and hygiene teachers, alongside movements aimed at enlightening broader layers of the population, pointed toward a more complex understanding of health education (Ackermenné, 2006; Nóbik, 2023).

In conclusion, the transmission of health is a long-term socialization process in which public health, school systems, and pedagogical actors complemented one another to establish the social foundation for the ideal of the “healthy child, happy child”.

Keywords: health education, tradition transmission, public health, healthy child

AZ ELSŐ OSZTÁLYOS TANULÓK TANULÁSI MOTIVÁCIÓJÁNAK VIZSGÁLATÁRA KIDOLGOZOTT INTERJÚPROTOKOLL BEMUTATÁSA

A motiváció a tanulási eredményesség egyik kulcstényezője, az iskolakezdés időszakában az ezt vizsgáló mérőeszközök köre mégis szűk. Annak érdekében, hogy feltárhassuk, milyen módszereket, praktikákat alkalmaznak a szülők és pedagógusok az első osztályos gyermekek motivációjának növelésére, kidolgoztunk egy interjútechnikán alapuló mérőeszközt.

A protokollunkat a MUSIC-modell (Jones, 2009) elméleti keretére építettük. A modell öt tanulási motivációt befolyásoló tényező mentén vizsgálja a támogatást: eMpowerment (autonómia/önirányítás), Usefulness (hasznosság/értelmesség), Success (siker/kompetenciaérzés), Interest (érdeklődés/figyelmi bevonódás) és Caring (törődés/kapcsolódás). E dimenziókra alapozva kidolgoztunk egy félig strukturált interjúalapú mérőeszközt, mely két párhuzamos kérdéssorból áll, egyik a szülők, másik a pedagógusok gyakorlatait hivatott feltárni. A két kérdéssor egymással szimultán, összhangban térképezik fel az otthoni, szülői és az iskolai, pedagógusok hozzáállásán megvalósuló motivációnövelést.

Interjúalanyainktól az autonómiára/önirányításra vonatkozó gyakorlatoknál – a többi között – azt kértük, mondják el, milyen lehetőségeket kínálnak a gyermekek számára az első hetekben, hogy érezzék, vannak választási lehetőségeik. A hasznosság/értelmesség érzésének növelésével kapcsolatban a szülőktől arról érdeklődtünk, hogyan alakítják át az iskolai példákat úgy, hogy a gyerekek számára érthetőbbek, kézzelfoghatóbbak legyenek. A sikerre és kompetenciaérzésre vonatkozóan arra kerestük a választ, hogyan segítik az érzés kialakulásában a szülők és a szakemberek a gyerekeket, miből látják, ha segítségre van szüksége a gyermeknek, hogyan dicsérnek. Az érdeklődés/figyelmi bevonódás területét az előzetes ismeretekre vonatkozó építkezés, az érdeklődés fenntartásának módszerei, a tevékenységekbe való belefeledkezés által elemeztük. A törődésre/kapcsolódásra vonatkozó gyakorlatok megismerése céljából a biztonságérzetet növelő szokásokról, a fontosságérzet kialakításáról, a társas kapcsolatok kiépüléséről kérdeztük az interjúalanyokat.

A szülői interjúkérdések 23, a pedagógusváltozat 24 kérdést tartalmaz.

Az interjúkérdések segítségével megtudhatjuk, hogy (1) milyen gyakorlattal támogatják a szülők/pedagógusok a gyermekek motivációját az egyes dimenziók mentén, valamint (2) hogy a gyermekek milyen jelekkel mutatják motiváltságukat, amelyekből visszajelzés kapható a beavatkozás hatásosságára vonatkozóan. A fejlesztés eredményeként létrejött MUSIC-alapú, tartalmilag validált, párhuzamos szülői és pedagógusi interjúprotokoll lehetővé teszi az iskolakezdekortől a tanulási motivációt támogató gyakorlatok és a gyermekek motivációs jelzéseinek kvalitatív feltárását.

*A kutatást a Magyar Tudományos Akadémia
Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatja.*

Kulcsszavak: óvoda–iskola átmenet, iskolakezdés, tanulási motiváció, MUSIC-modell, interjú

PRESENTATION OF AN INTERVIEW PROTOCOL DEVELOPED TO EXAMINE THE LEARNING MOTIVATION OF FIRST-GRADE STUDENTS

Motivation is one of the key determinants of learning effectiveness. However, in the period of school entry, the range of instruments available to assess motivational support remains limited. In order to explore the strategies and practices that parents and teachers use to enhance the motivation of first-grade children, we developed an interview-based measurement instrument.

Our protocol is grounded in the theoretical framework of the MUSIC Model of Academic Motivation developed by Brett D. Jones (2009). The model conceptualizes motivational support along five dimensions: eMpowerment (autonomy), Usefulness (perceived value and meaningfulness), Success (competence beliefs), Interest (engagement and attention), and Caring (perceived support and connectedness).

Building on these dimensions, we constructed a semi-structured interview protocol consisting of two parallel sets of questions: one designed for parents and one for teachers. The two versions operate in alignment, allowing for the simultaneous exploration of motivational support practices in both the home and school contexts.

Regarding autonomy support, interviewees were asked to describe the opportunities they provide during the first weeks of school to ensure that children experience a sense of choice and self-direction. Concerning usefulness and meaningfulness, parents were asked how they transform school-related examples or tasks to make them more comprehensible and tangible for their children.

In relation to success and competence beliefs, we explored how parents and professionals foster children's sense of competence, how they recognize when a child needs support, and how they provide praise and feedback. The dimension of interest and engagement was examined through questions about building on prior knowledge, maintaining curiosity, and facilitating deep involvement in activities.

Finally, to investigate caring and connectedness, we asked about practices that enhance children's sense of security, promote feelings of importance and belonging, and support the development of social relationships.

The parent interview protocol consists of 23 questions, while the teacher version contains 24 questions.

Through these interview questions, we are able to identify (1) the specific practices through which parents and teachers support children's motivation across the five MUSIC dimensions; and (2) the observable indicators by which children express their motivation, providing feedback on the perceived effectiveness of these practices.

As a result of this development process, we have created a MUSIC-based, content-validated, parallel parent and teacher interview protocol. This instrument enables a qualitative exploration of motivational support practices and children's motivational signals during the critical transition into formal schooling.

*This research is supported by the Public Education Development Research Program
of the Hungarian Academy of Sciences.*

Keywords: Transition from Kindergarten to School, Beginning of Formal Schooling, Learning Motivation, MUSIC Model of Academic Motivation, Interview Methodology

EXIT TICKET PROGRESS REPORT – USING STUDENT FEEDBACK FOR SELF-IMPROVEMENT

The topic of this research was improvement of teaching practices via student feedback, in the form of exit tickets. The goal was to see if students feel like I have created a safe and welcoming environment, if they feel like I used innovative and creative practices in subject teaching and if they feel like I incorporated enough non-subject teaching elements that make it easier for them to learn and participate in class. Exit tickets were used to conduct this research. The research took place during my long-term practice placement, in the 2024/2025 school year. The research was conducted with a class, who were part of the school's bilingual programme, meaning they had five EFL lessons a week. I decided to use exit tickets for feedback three separate times, to be able to draw a more nuanced conclusion. The first set of data collection took place in September, 2024, before they had any lessons with me, so that I could see what their preconceived notions are based on our brief interactions during my class observations. This also allowed me to see what they imagine English lessons should be like. The next set of data collection took place in December, 2025, right before winter break. At that point, we had been working together for three months, which allowed them to get familiar with my methods and expectations, as well as for me to understand their needs and goals. In this section, my focus was on their opinion of what we had done so far, if they have a favorite and least favorite task-type I introduced, what they feel like their relationship with me is like and how they feel during lessons. The last set of collections took place in April, 2025, due to the fact that the deadline for my portfolio was approaching. However, after the last collection, we still worked together until June, 2025. In this section, I was interested in whether or not the lessons differed from what they imagined them to be like in September and what they think I could improve upon in my practices. The exit tickets were written in Hungarian and students had the opportunity to answer in either Hungarian or in English. Only one student chose to answer the questions in English. The collected qualitative data was then categorized into three types of responses: negative, indifferent and positive. Each ticket was individually analyzed. The overwhelming majority of responses were positive, a smaller percentage was indifferent and only one response was negative throughout all three collections. This proved that students felt safe in my classroom, found the activities engaging and the non-subject teaching practices I incorporated helped them learn and participate in class.

Keywords: Self-improvement, Student feedback, Teaching practices, Safe learning environment, Innovative practices

**A KISGYERMEKKORI RAJZ
REPREZENTÁCIÓJA ÉS JELENTÉSRÉTEGEI
AZ ÉN ÚJSÁGOM CÍMŰ GYERMEKLABBAN**

A 19–20. fordulója a gyermekkép és a pedagógiai gondolkodás radikális átalakulásának az időszaka volt, amikor a gyermeki önkifejezés, különösen a rajzolás, a figyelem központjába került. Jelen előadás egy átfogóbb, a kisgyermekkorai rajz tevékenységének kereteit, formáit és színtereit vizsgáló kutatás részeként a korszak egyik legmeghatározóbb lapja, Az Én Újságom sajtóanyagait mutatja be. Elsődleges célunk volt ezeken a szöveges tartalmakon keresztül láttatni, hogy miként jelenítette meg és hogyan közvetítette a sajtótermék a rajzolás tevékenységét az olvasóközönség felé, és hogy milyen kulturális jelentéseket tulajdonított a gyermeki vizuális alkotótevékenységnek.

A kutatás elméleti kereteit a korabeli rajzoktatás gyakorlatának és az ezzel összefüggő pedagógiai reformtörekvéseknek az áttekintése adja, emellett kitérünk a dualizmus kori gyermekkép és gyermekfelfogás bemutatására is. Vizsgálatunk a dualizmus későbbi szakaszára fókuszált, forrásbázisát az újság 1890 és 1918 közötti lapszámait alkották, módszertani keretét pedig a sajtóanyag történeti forráselemzése adta. A szisztematikus feltárás során 67 olyan szöveges elemet, mesét, verset, történetet találtunk, melyben a rajz tevékenysége vagy a rajzolás népszerűsítése valamilyen módon szerepet kapott.

Kutatásunk során az alábbi kérdésekre kerestük a választ: Milyen jelentéstartalmak kapcsolódtak a gyermekkorai rajztevékenységekhez a korszak narratíváiban? Milyen mértékben érhető tetten a korabeli szövegekben a reformpedagógiai törekvések, amelyek a másolással szemben a gyermeki kreativitást és a szabad, élményalapú rajzolást hirdették? A megjelenített gyermekkép vajon inkább idealizált volt, tükrözve a felnőttek elvárásait, vagy a valós gyakorlatokat közvetítő?

Az elemzés szeretne világítani arra, hogy a vizsgált időszakban a gyermekkorai rajz megítélése összetett volt, és abban többféle szempont is szerepet játszott: egyrészt megjelentek a szövegekben a reformpedagógiai újító gyakorlatok és a gyermektanulmányi eredmények, de a nemzeti törekvések és a kor társadalmi-kulturális folyamatai is hatottak rájuk.

A kutatás eredményei nem csak a rajzoktatás történeti feldolgozottságát egészítik ki, hanem hozzájárulnak a dualizmus kori gyermekkortörténet mélyebb megismeréséhez, rávilágítva arra, hogy a sajtó miként formálta a szülők és pedagógusok gyermeki kreativitásról kialakított elképzeléseit.

Kulcsszavak: kisgyermekkorai rajz, sajtókutatás, Az Én Újságom, dualizmus kora, gyermekkor-történet

THE REPRESENTATION AND LAYERS OF MEANING OF EARLY CHILDHOOD DRAWING IN THE CHILDREN'S MAGAZINE AZ ÉN ÚJSÁGOM

The turn of the 19th and 20th centuries marked a period of radical transformation in the image of the child and pedagogical thought, during which child self-expression—and drawing in particular—became a focal point of professional attention. As part of a broader research project examining the frameworks, forms, and venues of early childhood drawing, this presentation introduces the press materials of one of the most influential periodicals of the era, *Az Én Újságom* (My Magazine). Our primary objective was to demonstrate through these textual contents how the publication represented and mediated the activity of drawing to its audience, and what cultural meanings it attributed to children's visual creative efforts.

The theoretical framework of the research is provided by an overview of contemporary drawing education practices and related pedagogical reform movements; furthermore, it addresses the conceptualization of childhood during the Austro-Hungarian Dualist Era. Our study focuses on the later period of the Dualism, utilizing the issues of the periodical published between 1890 and 1918 as its source base. The methodological framework is based on the historical source analysis of press materials. During the systematic exploration, 67 textual elements—including tales, poems, and stories—were identified in which the activity or promotion of drawing played a significant role. Our research sought to answer the following questions: What layers of meaning were associated with childhood drawing activities in the narratives of the era? To what extent are reform pedagogical aspirations—which promoted child creativity and free, experience-based drawing over copying—traceable in contemporary texts? Was the depicted image of the child predominantly idealized, reflecting adult expectations, or did it mediate actual practices?

The analysis aims to highlight that the perception of childhood drawing in the examined period was complex and shaped by multiple perspectives: on one hand, innovative reform pedagogical practices and the results of child studies (Pedology) appeared in the texts, while national aspirations and the socio-cultural processes of the era also exerted a significant influence.

The results of this research not only complement the historical literature on drawing education but also contribute to a deeper understanding of the history of childhood during the Dualist Era, shedding light on how the press shaped the ideas of parents and educators regarding children's creativity.

Keywords: early childhood drawing, press research, *Az Én Újságom*, Dualism Era, history of childhood

EGÉSZSÉGTÁMOGATÓ SZOKÁSOK MEGJELENÉSE KISGYERMEKET NEVELŐ CSALÁDOK KÖRÉBEN

A társadalmi egészségügyi mutatók nagymértékben függenek a társadalmat alkotó egyének személyes jóllététől. Az egészséges életmód megalapozása már a korai évevekben elkezdődik, amely életszakasz a szokások kialakítása szempontjából kiemelt jelentőséggel bír (Fournier és mtsai, 2017; OECD, 2013). Az első évevekben a formális nevelési színterek mellett kitüntetett jelentősége van a családi nevelésnek és a szülők által közvetített mintáknak (Bronfenbrenner, 1979, 1986). A gyermeket ellátó felnőtt meghatározó szerepet tölt be a gyermek egészséges életmódjának megalapozásában, ezért kiemelkedően fontos, hogy miként viszonyul saját és gyermeke egészségéhez, milyen elméleti és gyakorlati tudással rendelkezik ezzel kapcsolatban. Bár a téma jelentősége elvitathatatlan (Danis, 2021), ezidáig kevés kutatás fókuszált a családi hétköznapi megismerésére, olyan vizsgálat pedig nem került a látóterünkbe, amely kifejezetten az otthoni egészségtámogató szokások megjelenésére koncentrált volna.

Vizsgálatunk célja a családban megjelenő, gyermekekre irányuló egészségtámogató szokások feltárása a szülők válaszai alapján.

Kutatási kérdéseink arra keresték a választ, hogy a gyermeki és a szülői szociodemográfiai jellemzők differenciáló hatással vannak-e az egészségtámogató szokásokra. Kíváncsiak voltunk továbbá, hogy egy-egy egészségtámogató szokás milyen gyakorisággal jelenik meg a gyermekek életében a hétköznapi során. Végül azt is szeretnénk tudni, hogy a különböző területeken megjelenő egészségtámogató szokások között megfigyelhető-e valamiféle együttjárás.

2024 januárjában nagymintás, keresztmetszeti vizsgálatot végeztünk óvodás gyermeket nevelő szülők körében (N=598) Délnyugat-Magyarországon. A kérdőíves vizsgálat a szülők egészségműveltségére és a gyermekek egészségtámogató szokásainak feltárására irányult. A mérőeszközben egy 30 itemet tartalmazó intenzitásskálával ellátott kérdésblokkot helyeztünk el, mely kifejezetten a szokások megjelenésének gyakoriságát vizsgálta. A kérdőív megbízhatóan működött a vizsgált mintán (Cronbach- $\alpha=0,866$).

Eredményeink rámutattak, hogy a vizsgált szociodemográfiai tényezők döntő része nem bírt differenciáló hatással a gyermekek szokásainak erőssége szempontjából, de a gyermekek életkora és neme esetében szignifikáns eltéréseket találtunk. Kirajzolódott továbbá, hogy a különböző területeken megjelenő egészségtámogató szokások között együttjárás tapasztalható, vagyis ennek alapján feltételezhető, hogy azokban a családokban, ahol erősen beépültek az étkezéshez kapcsolódó szokások a családok és a kisgyermekek mindennapjaiba, ott higiénés területen is erős szokásokkal rendelkeznek a gyermekek, valamint a regenerálódás, a biztonság és az érzelmek terén is stabilabb a szokásrendszerük.

Kulcsszavak: család, szokás, egészség, nevelés, koragyermekkor

THE EMERGENCE OF HEALTH-PROMOTING HABITS AMONG FAMILIES RAISING YOUNG CHILDREN

Social health indicators depend largely on the personal well-being of the individuals who make up society. The foundations for a healthy lifestyle are laid in early childhood, a period of life that is particularly important in terms of habit formation (Fournier et al., 2017; OECD, 2013). In addition to formal educational settings, family education and the examples set by parents are of particular importance in the early years of life (Bronfenbrenner, 1979, 1986). The adult caring for the child plays a decisive role in laying the foundations for the child's healthy lifestyle, so it is extremely important how they relate to their own and their child's health and what theoretical and practical knowledge they have in this regard. Although the importance of the topic is undeniable (Danis, 2021), little research has focused on understanding everyday family life, and we have not come across any studies that specifically focused on health-promoting habits at home.

The aim of our study is to explore health-promoting habits in families that are directed at children, based on parents' responses. Our research questions sought to determine whether the sociodemographic characteristics of children and parents have a differentiating effect on health-promoting habits. We were also curious to know how often each health-promoting habit appears in children's everyday lives. Ultimately, we also wanted to find out whether there was any correlation between the health-promoting habits observed in different areas.

In January 2024, we conducted a large-scale cross-sectional study among parents of preschool children (N=598) in southwestern Hungary. The questionnaire survey focused on parents' health literacy and children's health-promoting habits. The measurement tool included a block of questions with a 30-item intensity scale, which specifically examined the frequency of habits. The questionnaire worked reliably on the sample studied (Cronbach's $\alpha=0.866$).

Our results showed that most of the sociodemographic factors examined had no differentiating effect on the strength of children's habits, but we found significant differences in the age and gender of the children. It also became apparent that there is a correlation between health-promoting habits in different areas, suggesting that in families where eating habits are strongly integrated into the daily lives of families and young children, children also have strong habits in the area of hygiene, and their habits are more stable in the areas of regeneration, safety, and emotions.

Keywords: family, habit, health, education, early childhood

EGYETEMES TERVEZÉS ELVE AZ ÓVODA–ISKOLA ÁTMENETBEN

Az óvoda–iskola átmenet a gyermekek fejlődésének egyik legérzékenyebb és legmeghatározóbb szakasza, amely jelentős hatással van a későbbi iskolai beválásra, a tanulási motivációra és a szociális–érzelmi alkalmazkodásra. Az elmúlt évek során az integráltan oktatott gyermekek számának növekedése, illetve az első osztályt ismétlők aránya (4,5%, KSH) következtében indokoltta vált az inkluzív óvodai környezet és az óvoda–iskola átmenet hatásainak összefüggéseit, valamint az első osztályos gyermekek szociális és érzelmi kompetenciáit vizsgálni. Különösen érintettek ebben a folyamatban a sajátos nevelési igényű (SNI), valamint a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel (BTMN) küzdő gyermekek, akik számára az iskolakezdés fokozott alkalmazkodási kihívást jelenthet, és akik esetében az átmenet sikertelensége hosszabb távon tanulási és magatartási problémákhoz is vezethet. A tanulmány célja annak bemutatása, hogy az egyetemes tervezés az oktatásban (Universal Design for Learning – UDL) elvei miként járulhatnak hozzá az inkluzív óvodai gyakorlat megerősítéséhez és az óvoda–iskola átmenet hatékonyabb támogatásához. A kutatás központi kérdésfelvetése arra irányul, hogy az óvodapedagógusok tapasztalatai szerint mely pedagógiai, szervezési és módszertani tényezők segítik leginkább az SNI/BTMN gyermekek iskolakészültségét, érzelmi biztonságát és szociális beilleszkedését, továbbá, hogy az UDL szemlélete milyen módon értelmezhető olyan preventív pedagógiai keretként, amely már az óvodai nevelés során csökkentheti az iskolakezdéshez kapcsolódó kockázatokat. Az UDL megközelítése a tanulási környezet előzetes, a gyermekek sokféleségéhez igazodó megtervezését hangsúlyozza, biztosítva a tanulási tartalmakhoz való egyenlő hozzáférést, a különböző önkifejezési lehetőségeket és a motiváció fenntartását (Meyer, Rose & Gordon, 2014; CAST, 2018). A vizsgálat során minikutatás készült, kvantitatív írásbeli kikérdezéssel, kérdőív módszerével, amelyben N=59 óvodapedagógus vett részt. A mintavétel kényelmi mintavétellel történt. A kérdőíves felmérés az óvodapedagógusok tapasztalataira fókuszált az inkluzív nevelési gyakorlat, az érzelmi biztonság megteremtése, a differenciálás lehetőségei, valamint az óvoda–iskola átmenet támogatásának intézményi és pedagógiai aspektusai mentén. A kutatást hazai és nemzetközi szakirodalmi elemzés egészítette ki. A szakirodalmi elemzések és a vizsgálati eredmények arra utalnak, hogy a sikeres óvoda–iskola átmenet nem kizárólag a kognitív készségek fejlettségétől függ, hanem szoros összefüggést mutat a gyermek érzelmi biztonságával, szociális kompetenciáival, valamint az intézmények és a család együttműködésével (Peters, 2010; Fabian & Dunlop, 2007; Takácsné, 2025). Az óvodapedagógusok visszajelzései alapján kiemelt szerepet kap a rugalmas pedagógiai szemlélet, az egyéni szükségletekhez igazodó tanulásszervezés és az inkluzív pedagógiai kultúra, amelyek összhangban állnak az UDL alapelveivel. A tanulmány megállapítja, hogy az egyetemes tervezés elvei nem csupán elméleti keretet biztosítanak, hanem gyakorlati iránymutatást is nyújtanak az inkluzív szemléletű óvoda–iskola átmenet tudatos, preventív támogatásához, különösen a sérülékeny gyermekcsoportok esetében.

Kulcsszavak: egyetemes tervezés, inklúzió, egyéni bánásmód, óvoda-iskola átmenet

UNIVERSAL DESIGN FOR LEARNING (UDL) IN THE PRESCHOOL-PRIMARY SCHOOL TRANSITION

The transition from kindergarten to primary school is one of the most sensitive and formative stages of children's development, exerting a significant influence on later school success, learning motivation, and socio-emotional adjustment. In recent years, the increasing number of children educated in inclusive settings, as well as the proportion of pupils repeating first grade (4.5%, Hungarian Central Statistical Office), has made it necessary to examine the relationship between inclusive kindergarten environments and the effects of the kindergarten–school transition, particularly regarding first-grade children's social and emotional competences. Children with special educational needs (SEN), as well as those experiencing learning, behavioural, or adjustment difficulties, are especially affected in this process, as school entry may require heightened levels of adaptation for them.

As part of the study, a small-scale exploratory survey was conducted involving $N = 59$ kindergarten teachers, aiming to assess their experiences related to inclusive practices, emotional security, and social integration. The aim of the study is to demonstrate how the principles of Universal Design for Learning (UDL) can contribute to strengthening inclusive kindergarten practices and to supporting a more effective transition from kindergarten to school. The UDL framework emphasises the proactive design of learning environments that respond to learner diversity, ensuring equal access to learning content, multiple opportunities for self-expression, and the maintenance of learner motivation (Meyer, Rose, & Gordon, 2014; CAST, 2018).

A review of the relevant literature highlights that a successful kindergarten–school transition does not depend solely on the level of cognitive development but is closely linked to children's emotional security, social competences, and cooperation between educational institutions and families (Peters, 2010; Fabian & Dunlop, 2007; Takácsné, 2025). Findings from the literature suggest that a flexible pedagogical approach, the development of inclusive knowledge, and strong collaboration between parents and educational institutions play a key role in the success of the transition process.

The study concludes that the principles of UDL provide an effective theoretical and practical framework for the conscious support of an inclusive kindergarten–school transition. Furthermore, the study aims to propose an approach that has already proven effective in international contexts and is capable of supporting children's successful school adjustment.

Keywords: Universal Design (UDL), inclusion, differentiated Instruction, Kindergarten–Primary School Transition

CSALÁDTERVEZÉSI ATTITÚDOK, A FIATALOK ÉLETCÉLJAI, DÖNTÉSEI ÉS A PEDAGÓGUS SZEREPE AZ ÉLETÚT-TERVEZÉSBEN

A gyorsan változó társadalmi-gazdasági környezetben az életút- és családtervezés a fiatal generációk jövőkilátásait meghatározó kulcsterületté vált. Az életút-tervezés a tanulmányi és munkaerőpiaci döntések mellett a párkapcsolati elköteleződést és a családalapítást is magában foglalja.

Kutatásunk célja a 2000–2025 közötti magyarországi ifjúságkutatások és a KSH adatbázis másodelemzésével feltárni a családtervezési attitűdök és a demográfiai folyamatok összefüggéseit, valamint értelmezni a pedagógus szerepét az életút-tudatosság alakításában.

Kutatási kérdéseink (1) Milyen tendencia figyelhető meg a gyermekvállalási szándék és a tényleges megvalósulás között? (2) Mely strukturális és pszichológiai tényezők magyarázzák a halasztást? (3) Milyen módon járulhat hozzá az iskola és a pedagógus a tudatos életút- és családtervezéshez?

A vizsgálat dokumentumelemzésre és kvantitatív másodelemzésre épült. A négyévente megvalósuló, nagymintás (N≈8000) ifjúságkutatások adatbázisain longitudinális trendvizsgálatot végeztünk, amelyet leíró statisztikai elemzéssel és tematikus tartalomelemzéssel egészítettünk ki. Az indikátorokat (termékenységi arányszám, házasságkötési életkor, gyermekvállalási szándék, értékorientációk) összevetettük a társadalmi-gazdasági változókval.

Elemzésünk alapján kirajzolódik a 15–29 éves korosztály létszámának csökkenése, a házasságkötés és gyermekvállalás életkori kitolódása, valamint az alacsony termékenységi szint tartóssá válása. Ugyanakkor a fiatalok többsége továbbra is családcentrikus értékeket vall. A szándék és megvalósulás közötti rés elsősorban lakhatási bizonytalansággal, munkaerőpiaci instabilitással, az oktatási idő meghosszabbodásával, valamint a reprodukív tudatosság hiányával magyarázható. A halasztás mögött az önmegvalósítási prioritások és az élményorientált életstílus is azonosítható. A pedagógus szerepe e folyamatban közvetett, mégis jelentős. Nem döntéshozó, hanem reflektív keretet biztosít, aki támogatja az önismeret, a pályaorientációs kompetenciák és a felelős döntéshozatal fejlődését. Az empátikus, támogató tanár-diák kapcsolat pozitív jövőképet és realisabb életstratégiát erősíthet.

Következtetéseink alapján a pedagógiai gyakorlatban kiemelt szerepet kell kapnia az életpálya-orientáció komplex megközelítésének. Alkalmazható cselekvések: strukturált reflektív beszélgetések beépítése az osztályfőnöki munkába; a reprodukív egészséggel és családtervezéssel kapcsolatos hiteles információk közvetítése; önismereti és döntéshozatali kompetenciák fejlesztése; a nemi szerepekkel és életstratégiákkal kapcsolatos kritikai gondolkodás erősítése. Az iskola társadalmi-nevelő funkciója kulcsszerepet játszhat a tudatos életút- és családtervezés elősegítésében, hozzájárulva a fiatalok hosszú távú életminőségének javításához és döntési kompetenciáinak megerősítéséhez.

Kulcsszavak: családtervezési attitűdök; életút-tervezés; ifjúságkutatás; pedagógusszerep; demográfiai trendek

FAMILY PLANNING ATTITUDES, YOUNG PEOPLE'S LIFE GOALS AND DECISIONS, AND THE ROLE OF TEACHERS IN LIFE-COURSE PLANNING

In a rapidly changing socio-economic environment, life-course and family planning have become key domains shaping the future prospects of younger generations. Life-course planning encompasses not only educational and labour market decisions but also partnership commitment and family formation.

The aim of our research is to explore the relationships between family planning attitudes and demographic processes through a secondary analysis of Hungarian youth research conducted between 2000 and 2025 and data from the Hungarian Central Statistical Office (KSH). Furthermore, the study seeks to interpret the role of teachers in fostering life-course awareness.

Research questions (1) What trends can be observed between childbearing intentions and their actual realization? (2) Which structural and psychological factors explain the postponement of childbearing? (3) In what ways can schools and teachers contribute to conscious life-course and family planning

The study is based on document analysis and quantitative secondary data analysis. We conducted a longitudinal trend analysis of large-scale youth surveys ($N \approx 8000$), carried out every four years, complemented by descriptive statistical analysis and thematic content analysis. Key indicators (total fertility rate, age at marriage, childbearing intentions, value orientations) were examined in relation to socio-economic variables.

Our analysis reveals a decline in the population of the 15–29 age group, a postponement of marriage and childbearing, and the persistence of low fertility levels. At the same time, the majority of young people continue to hold family-centred values. The gap between intention and realization is primarily explained by housing insecurity, labour market instability, prolonged educational pathways, and insufficient reproductive awareness. Postponement is also associated with self-realization priorities and an experience-oriented lifestyle. Although indirect, the role of teachers in this process is significant. Rather than decision-makers, they provide a reflective framework that supports the development of self-knowledge, career orientation competences, and responsible decision-making. An empathetic and supportive teacher–student relationship can strengthen a positive future outlook and more realistic life.

Based on our findings, a comprehensive approach to career guidance should play a prominent role in pedagogical practice. Practical actions include integrating structured reflective discussions into homeroom activities; providing reliable information on reproductive health and family planning; developing self-awareness and decision-making competences; and strengthening critical thinking regarding gender roles and life strategies. The school's socio-educational function can play a key role in promoting conscious life-course and family planning, thereby contributing to the long-term quality of life and decision-making competence of young people.

Keywords: family planning attitudes; life-course planning; youth research; teacher role; demographic trends

JÁTEKPEDAGÓGIA ÉS LEGO® OKTATÁSMÓDSZERTAN A MOTIVÁCIÓ SZOLGÁLATÁBAN

A 21. század változó oktatási környezetében a pedagógusok hagyományos információátadó szerepe egyfajta facilitátori szereppé alakult. Az életpályamodell és a bérrendezés önmagában sokszor nem elegendő a pedagógusok szakmai motivációjának fenntartására és a pályaelhagyás megakadályozására. Ebben a motivációs kihívásokkal teli térben kínál innovatív alternatívát a LEGO® Education módszertan, amely az élmény-és játékpedagógia eszközeivel képes megújítani mind a gyermekek/tanulók, mind a pedagógusok belső motivációját.

Bár a köztudatban a LEGO oktatási célú használata sokszor csak a robotikával kapcsolódik össze, valójában egy átfogó, koragyermekkortól alkalmazható problémamegoldó keretrendszer. A módszertan nagyszerűsége abban rejlik, hogy a felfedezés szabadságát meghagyó, vezetett játékon keresztül vonja be a gyermekeket/tanulókat a tevékenységbe, ami folyamatosan fenntartja az érdeklődésüket és az ismeretszerzési, valamint a tanulási motivációjukat. Ahogy a jól ismert „kacsaépítés” is mutatja, már hat darab LEGO kocka is 24 különböző kompetenciát (pl. kreativitás, kognitív rugalmasság) képes aktiválni.

A legfontosabb azonban a módszertan pedagógusokra gyakorolt motivációs hatása. A beépített motivációs elemeket és differenciálási lehetőségeket tartalmazó, kész tanári segédletek érdemben csökkentik a tevékenységre, illetve a tanórára való felkészülés terhét. Kutatási eredmények igazolják, hogy a játékos környezetben fellelkesült, sikereket elérő diákok látványa a pedagógusok számára is azonnali pozitív visszacsatolást nyújt, növelve saját sikerélményüket (Szabó, 2024). A megkérdezett intézményvezetők 75%-a megerősítette, hogy a LEGO módszertan alkalmazásával nemcsak a tanórák légköre és eredményessége javult, hanem a pedagógusok is szignifikánsan motiváltabbá váltak.

Összességében a LEGO Education jóval több egy egyszerű oktatási eszköznél: valódi áttörést jelenthet a pedagógusok motivációjának helyreállításában és megőrzésében. A sikerélményt adó élménypedagógia révén a pedagógusok újra lelkesedéssel és kevesebb teherrel fordulhatnak hivatásuk felé.

Kulcsszavak: LEGO® Education, szakmai motiváció, játékpedagógia, belső ösztönzés, sikerélmény

PLAY-BASED PEDAGOGY AND LEGO® TEACHING METHODOLOGY TO ENHANCE MOTIVATION

In the changing educational environment of the 21st century, the traditional role of teachers as transmitters of information has evolved into a kind of facilitator role. Career models and pay rise alone are often insufficient to maintain teachers' professional motivation and prevent them from a career change. In this landscape loaded with motivational challenges, LEGO® Education methodology offers an innovative alternative, capable of renewing the intrinsic motivation of both children/students and teachers through the tools of experiential and play-based pedagogy.

Although the public perception of LEGO's educational use is often limited to robotics, it is in fact a comprehensive problem-solving framework applicable from early childhood. The merits of the methodology lie in the fact that it engages children and students in the activity through guided play that preserves the freedom of discovery, which continuously sustains their interest and their motivation to acquire knowledge and learn. As clearly demonstrated by the well-known "duck building" activity, even just six LEGO bricks can activate 24 different competencies (e.g., creativity, cognitive flexibility).

The most important facet, however, is the methodology's motivational impact on teachers. Ready-made teaching guides incorporating built-in motivational features and opportunities for differentiation, significantly reduce the burden of preparing for activities and lessons. Research findings confirm (Szabó, 2024) that seeing students inspired and achieving success in a playful environment provides teachers with immediate positive feedback, boosting their own sense of accomplishment. 75% of the surveyed school administrators confirmed that using the LEGO methodology not only improved the atmosphere and effectiveness of lessons but also considerably increased teachers' motivation.

Overall, LEGO Education is much more than a simple educational tool: it can represent a real breakthrough in restoring and maintaining teacher motivation. Through experiential education that fosters a sense of achievement, teachers can once again approach their profession with enthusiasm and a lighter workload.

Keywords: LEGO® Education, professional motivation, play-based learning, intrinsic motivation, sense of achievement

**A GYÓGYPEDAGÓGIAI SZEMLÉLETVÁLTÁS ÚTTÖRŐJE:
MARGARET BANCROFT INTÉZMÉNYALAPÍTÓ ÉS PEDAGÓGIAI MUNKÁSSÁGA
A 19. SZÁZAD VÉGÉN**

A 19. században az értelmileg akadályozott személyek társadalmi és tudományos megítélése jelentős átalakuláson ment keresztül. A korszak terminológiájában „idióta” és „imbecillis” kategóriákba sorolt gyermekek és felnőttek nevelése és oktatása ekkor még formálódó, kezdeti stádiumban lévő tudományterületnek számított. A korabeli orvosi és pedagógiai diskurzus gyakran a hiányokra helyezte a hangsúlyt. A kutatás célja annak alaposabb megismerése, hogy a 19. században milyen uralkodó pedagógiai és társadalmi nézetek formálták az értelmileg akadályozott személyekről alkotott képet, valamint, hogy ezek a nézetek miként hatottak az oktatási lehetőségeikre és intézményes ellátásuk kialakulására. A vizsgálat középpontjában Margaret Bancroft, amerikai pedagógusnő tevékenysége áll, akire nagy hatással volt Édouard Seguin. Bancroft 1883-ban alapította meg azt az Egyesült Államokban később róla elnevezett intézetet, amely kifejezetten értelmi és tanulási nehézségekkel küzdő gyermekek oktatására és gondozására jött létre. A pedagógusnő nemcsak oktatott, hanem egy komplex életformát alakított ki, ami szakított a nagy, személytelen állami menhelyek (asylums) gyakorlatával. A kutatás Bancroft életpályájának, pedagógiai elveinek és intézményalapító erőfeszítéseinek az elemzésén keresztül azt vizsgálja, hogy milyen alternatív pedagógiai megközelítések jelentek meg nála a korszak domináns, sokszor medikalizáló szemléletével szemben. A kutatás kvalitatív történeti-pedagógiai megközelítést alkalmaz. Módszertani alapját primer és szekunder források dokumentumelemzése adja. A primer források közül kiemelt szerepet kap a *Collected Papers of Margaret Bancroft on Mental Subnormality and the Care and Training of Mentally Subnormal Children* című forrásgyűjtemény, amely időrendben tartalmazza Bancroft írásait az értelmileg akadályozott gyermekek neveléséről és társadalmi megítéléséről. A kutatás módszere a szövegértelmező és összehasonlító forráselemzés, amely lehetővé teszi a korabeli pedagógiai, gyógypedagógiai diskurzusok feltárását, valamint Bancroft gondolkodásának kontextusba helyezését. A vizsgálat emellett nőtörténeti perspektívát is érvényesít, amely a női szakmai szerepek és lehetőségek történeti alakulását vizsgálja az oktatás és a gondoskodás intézményrendszerében. A kutatás rámutat arra, hogy Bancroft pedagógiai munkássága egy olyan alternatív szemléletet képviselt, amely az egyéni képességekhez igazodó fejlesztést, a gyakorlati készségek és az önellátás tanítását, valamint a szociális kompetenciák fejlesztését helyezte előtérbe. Ez a szemlélet hozzájárult az empátia, az egyéni bánásmód és a fejleszthetőség elvének pedagógiai érvényesítéséhez. A kutatás következtetése szerint Bancroft tevékenysége nemcsak a gyógypedagógiai gondolkodás fejlődéséhez járult hozzá, hanem a nők szakmai szerepvállalásának bővüléséhez is, mivel intézményalapítóként és pedagógiai gondolkodóként aktív szerepet töltött be egy akkoriban formálódó tudományterület alakításában.

Kulcsszavak: gyógypedagógia-történet; Margaret Bancroft; neveléstörténet; nőtörténet

THE PERCEPTION OF INDIVIDUALS WITH INTELLECTUAL DISABILITIES IN THE 19TH CENTURY ACCORDING TO MARGARET BANCROFT

The perception of individuals with intellectual disabilities underwent significant changes in the nineteenth century. According to the terminology employed at the time, the education and training of children and adults diagnosed with “idiotic” and “imbecile” conditions represented a field that was still in its initial stage of development. According to Dr. Séguin (1856), the affected person is an individual “who knows nothing, can do nothing, and wishes nothing, and every idiot approaches more or less to this maximum of incapacity.” The objective of this study is to explore the prevailing nineteenth-century views concerning individuals with intellectual disabilities from educational and medical perspectives. The central figure of the research is Margaret Bancroft, whose life path, professional work, and social role as a woman are examined. The present study investigates the reasons why children with intellectual disabilities were marginalised within nineteenth-century public education, as well as the social and personal motivations that may have influenced Bancroft’s vocational choice and the impact of her work on the development of modern special education. Furthermore, it is evident that the pedagogical approach employed by the author is characterised by a profound understanding of empathy and a commitment to individualised instruction. The research is founded upon deductive methods, document analysis, and historical source research. The primary source for this study is *Collected Papers of Margaret Bancroft on Mental Subnormality and the Care and Training of Mentally Subnormal Children*, which presents a chronological compilation of Bancroft’s writings regarding the perception and education of individuals with intellectual disabilities. In 1883, the female educator established an institution that would subsequently be named after her. This institution was specifically established for the education of children with intellectual and learning difficulties. Bancroft emphasised the importance of individualised, structured development that is tailored to personal abilities, as well as the teaching of practical skills, self-care, social competencies, and the promotion of terminological reform with a view to facilitating social integration. Interpretations of Bancroft’s work from a women’s historical perspective are also possible. During the nineteenth century, the scope of professional opportunities for women was significantly constrained, while domains such as education and caregiving were predominantly regarded as the purview of women. In this capacity, she was able to establish and lead an institution within a socially legitimate framework. Through her work, she not only reinforced contemporary female roles but also exercised institutional and policy-level influence. Her contributions are recognised as being instrumental in facilitating the active professional participation of women in the emerging field of special education.

Keywords: Margaret Bancroft, individuals with intellectual disabilities, nineteenth-century women’s roles

AZ INTÉZMÉNYI KÖTŐDÉS ELMÉLETI MEGKÖZELÍTÉSEI ÉS PEDAGÓGIAI VONATKOZÁSAI

Gyermek- és iskoláskorban a pedagógusokhoz és a kortárscsoportokhoz fűződő kapcsolatok egyre hangsúlyosabbá válnak, és meghatározó szerepet töltenek be a biztonságérzet és a valahová tartozás élményének kialakulásában. Bowlby (2009) szerint a kötődés veleszületett, biológiai alapú viselkedéses rendszerként értelmezhető, amelynek elsődleges funkciója a biztonság megteremtése és fenntartása. A korai gondozói tapasztalatok nyomán kialakuló kötődési mintázatok hosszú távon befolyásolják az egyén társas kapcsolatait, beleértve az oktatási intézményekhez és pedagógusokhoz való viszonyát is.

A pedagógiai kötődés az intézmény egészéhez fűződő, bizalmon alapuló érzelmi kapcsolatként értelmezhető, amely a pedagógusokkal, kortársakkal, valamint az intézményi környezethez kapcsolódó élmények révén formálódik. Zsolnai (2022) szerint a kapcsolatban a pedagógus részéről megjelenik a segítő, támogató és védelmező attitűd, míg a gyermek részéről az érzelmi ragaszkodás és a tiszteletadás válik hangsúlyossá.

Tanulmányunkban az intézményhez fűződő kötődés fejlődéslélektani és pedagógiai összefüggéseit vizsgáljuk, különös tekintettel az iskolai környezetben kialakuló érzelmi kapcsolatok szerepére. A kutatás elméleti keretét elsősorban Hirschi (1969) társadalmi és Bowlby (2009) interperszonális kötődésemélete adja. Bemutatjuk a hazai neveléstudományi és gyógypedagógiai kutatások újabb eredményeit is, többek között Józsa (2025) iskolai kötődéssel kapcsolatos vizsgálatait. Külön figyelmet kapnak azok a megközelítések, amelyek azt vizsgálják, hogy az inkluzív nevelés és az erősségekre építő pedagógiai szemlélet hogyan befolyásolja a sajátos nevelési igényű tanulók iskolához való kötődését.

A tanulmánnyal célunk annak feltárása, hogy a korai kötődési tapasztalatok miként befolyásolják az oktatási intézményekhez való viszony alakulását, valamint hogy az inkluzív pedagógiai környezet milyen módon járulhat hozzá a pozitív intézményi kötődés kialakulásához. Az elméleti alapozást a klasszikus kötődéseméletek adják, amelyeket az újabb hazai elméleti megközelítések és empirikus kutatási eredmények egészítenek ki.

Az intézményhez való kötődés fogalmának átfogóbb megértése és a témához kapcsolódó legfontosabb elméletek áttekintése segíthet jobban átlátni, hogy milyen pedagógiai tényezők járulhatnak hozzá a tanulók – különösen a sajátos nevelési igényű gyermekek – biztonságérzetének, társas beilleszkedésének és az iskolához való pozitív viszonyának kialakulásához.

Kutatásunk megfelelő alapot nyújt további empirikus vizsgálatok elvégzéséhez, amely keretében sajátos nevelési igényű tanulók iskolájukhoz való kötődését elemezzük. A kutatás több felső tagozatos, általános iskolai tanuló bevonásával valósul meg; az adatfelvétel az Iskolai kötődés kérdőív (Szabó & Virányi, 2011) alkalmazásával történik majd.

Kulcsszavak: intézményi kötődés, pedagógiai kötődés, kötődéseméletek, sajátos nevelési igényű gyermekek, iskolai környezet

THEORETICAL APPROACHES TO INSTITUTIONAL ATTACHMENT AND THEIR PEDAGOGICAL IMPLICATIONS

During childhood and the school years, relationships with teachers and peers become increasingly important. These relationships play a key role in developing a sense of security and belonging. According to Bowlby (2009), attachment is an inborn, biologically based behavioral system whose main function is to create and maintain a sense of safety. The attachment patterns formed through early caregiving experiences have a long-term impact on a person's social relationships, including their relationship with teachers and educational institutions.

Pedagogical attachment can be described as a trust-based emotional bond with the institution as a whole. It develops through experiences with teachers, peers, and the school environment. According to Zsolnai (2022), in this relationship the teacher shows a helping, supportive, and protective attitude, while the child expresses emotional closeness and respect.

In our study, we examine the developmental and pedagogical aspects of attachment to the institution, with special focus on the emotional relationships formed in the school environment. The theoretical background of the research is mainly based on Hirschi's (1969) social bonding theory and Bowlby's (2009) attachment theory. We also present recent Hungarian research findings in the fields of education and special education, including Józsa's (2025) studies on school attachment. Special attention is given to approaches that explore how inclusive education and a strengths-based pedagogical approach influence the school attachment of students with special educational needs. The aim of our study is to explore how early attachment experiences influence students' relationship with educational institutions, and how an inclusive school environment can support the development of positive institutional attachment. The theoretical foundation is provided by classical attachment theories, complemented by recent Hungarian theoretical approaches and empirical research results. A deeper understanding of institutional attachment and the related theories may help identify the pedagogical factors that contribute to students' sense of security, social integration, and positive attitudes toward school—especially in the case of children with special educational needs.

Our research also provides a basis for further empirical studies, in which we will examine the school attachment of students with special educational needs. The study will involve several upper primary school students, and data will be collected using the School Attachment Questionnaire (Szabó & Virányi, 2011).

Keywords: institutional attachment, pedagogical attachment, attachment theories, children with special educational needs, school environment

SZÖSZI, A SZÖVEGÉRTÉS SZINTJEI – LEENDŐ PEDAGÓGUSOK OLVASÓI ÉNKÉPÉNEK ALAKÍTÁSA

A SZÖSZI (A szövegértés szintjei) szabadon választható tantárgy óvodapedagógus, valamint csecsemő- és kisgyermeknevelő szakos hallgatók számára a Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Karán. A kurzus elsődleges célja olyan módszerek, stratégiák és eljárások megismertetése a hallgatókkal, amelyek az olvasott szöveg biztos megértésén keresztül hozzájárulnak a tanulás hatékonyságának és eredményességének növeléséhez.

A tantárgyi képzés alapját a nemzetközi projekt keretében kidolgozott BaCuLit-program adja, amelynek létrehozásában és kipróbálásában az absztrakt írója is részt vett. A program fő célja a diákok tantárgyi tanulásának támogatása írás-olvasás készségük fejlesztése által, három kulcsfogalma pedig az olvasás iránti elkötelezettség, vagyis az olvasási kedv, motiváció felkeltése; a támogató, bátorító tanár – diák és diák – diák interakciók elősegítése; valamint a metakogníció állandó jelenlétének biztosítása. A kurzus tevékenységei az alábbi modulok mentén szerveződnek az órákon: a szövegek változatossága (különböző típusú, műfajú és témájú, papíralapú és digitális szövegek megjelenítése), a szókincs bővítés lehetőségei, a különböző olvasási stratégiák elsajátítása és gyakorlása, valamint a formatív értékelés.

Az előadás célja rámutatni arra, hogy az olvasás iránti elkötelezettség, az olvasási kedv és motiváció megerősítése, valamint az olvasott szöveg megértésének fejlesztése milyen pozitív eredményeket hozott. A jelenleg szabadon választható tantárgyaknál meghirdetett kurzus előzménye volt egy pályázati keretek között, a Neumann János Egyetemen kidolgozott programunk (Talentum), hasonló tematikával, ahol informális eszközökkel (Feedback Lady), valamint empirikus kutatással vizsgáltuk a program eredményeit egy bemeneti (a főiskolai tanulmányok megkezdésekor) és kimeneti (a főiskolai tanulmányok befejezésekor) kompetenciaméréssel a programban részt vevők csoportjában, illetve egy kontrollcsoportban. Hipotézisünk az volt, hogy a főiskolai tanulmányok hatására jelentősen nem változó szövegértés a fejlesztőprogramnak köszönhetően érzékelhető mértékben fejlődik. A kapott eredmények alapján bár a vizsgált részminta kicsisége miatt nem tekinthető szignifikánsnak a két csoport szövegértése közötti különbség, ugyanakkor a szövegértésre vonatkozó önreflexió egyértelmű fejlődést mutatott a kísérleti csoportban, ami arra utal, hogy a fejlesztésben részt vett hallgatók pontosabban érzékelték a saját szövegértésük fejlettségét. Ez a további fejlődésben, az (olvasói) énkép alakulásában fontos tényező lehet. Bár a meglévő mérőeszköz (a Neumann János Egyetem kimeneti és bemeneti kompetenciamérése), valamint a kis minta nem tette lehetővé a hatásrendszer részletesebb feltárását, az azonban mindenképpen előremutató, hogy a programban részt vevők szövegértése, a szövegek olvasásához kapcsolódó attitűdje, önreflexiója fejlődött.

Kulcsszavak: olvasásfejlesztő program, szövegértés, metakogníció, önreflexió, olvasói énkép

“SZÖSZI” – LEVELS OF TEXT COMPREHENSION. DEVELOPING THE READER SELF-IMAGE OF FUTURE TEACHERS

SZÖSZI (Levels of Text Comprehension) is an optional subject for Kindergarten Educators and Infant and Early Childhood Educators at the Faculty of Pedagogy of the Károli Gáspár University of the Reformed Church. The primary goal of the course is to introduce students to methods, strategies and procedures that contribute to increasing the efficiency and effectiveness of learning through a secure understanding of the read text.

The basis of the subject training is the BaCuLit program developed within the framework of an international project, in the creation and testing of which the author of the abstract also participated. The main goal of the program is to support students' subject learning by developing their literacy skills. The three key concepts are reading engagement, i.e. arising the desire and motivation to read; promoting supportive, encouraging teacher-student and student-student interactions; and ensuring the constant presence of metacognition. The course activities are organized in the lessons along the following modules: text diversity (displaying paper-based and digital texts of different types, genres and themes), opportunities for vocabulary expansion, acquisition and practice of different reading strategies, and formative assessment.

The aim of the presentation is to highlight the positive results of strengthening the engagement to reading, the desire and motivation to read, and the development of reading comprehension. The course was preceded by a program (Talentum) developed by us at the John Neumann University with a similar theme, where we examined the results of the program with informal tools (Feedback Lady) and empirical research with an input (at the beginning of college studies) and output (at the end of college studies) competency measurement in the group of participants in the program and in a control group. Our hypothesis was that text comprehension, which does not change significantly as a result of college studies, improves noticeably as a result of the development program. Based on the results obtained, although the difference in text comprehension between the two groups cannot be considered significant due to the small size of the examined subsample, self-reflection on text comprehension showed a clear improvement in the experimental group, which indicates that the students who participated in the development more accurately perceived the development of their own text comprehension. This may be an important factor in further development and the formation of the (reader) self-image. Although the existing measuring instrument (the output and input competence assessment of the John von Neumann University) and the small sample did not allow for a more detailed exploration of the effect system, it is certainly promising that the text comprehension, attitude related to reading texts, and self-reflection of the participants in the program improved.

Keywords: literacy development program, text comprehension, metacognition, self-reflection, reader self-image

AZ INFORMATIKAI GONDOLKODÁS FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEI AZ ÓVODA–ISKOLA ÁTMENET TÁMOGATÁSÁBAN

Az előadás célja annak bemutatása, hogy az informatikai gondolkodás (Computational Thinking – CT) fejlesztése milyen módon támogatja az óvoda–iskola átmenet folyamatát és miként járulhat hozzá az iskolai beválás sikerességéhez.

A 21. századi pedagógiában egyre nagyobb hangsúlyt kap az informatikai gondolkodás, mint új készség, amely nemcsak az iskolában, de már az óvodai nevelésben is megjelenik. A CT nem korlátozódik csupán a kódolásra, hanem egy olyan gondolkodásmódot képvisel, amely az absztrakciót, a dekompozíciót, az algoritmikus tervezést és a kreativitást hangsúlyozza az összetett problémák szisztematikus megközelítése érdekében (Li et al., 2020; Lodi & Martini, 2021). Mindemelllett ezek az eszközök növelik a gyermekek érdeklődését a STEM-területek iránt, pozitívan hatnak attitűdjükre, tudásukra, valamint problémamegoldó képességükre (Highfield, 2014; Metz, 2007), továbbá alkalmasak a számítógépes kódolási programok későbbi használatára a közös blokkalapú nyelv alkalmazása által. Az unplugged, majd plug in tevékenységek fejlesztik a problémamegoldó gondolkodást, a térbeli tájékozódást, az együttműködést (Pelizzari et al., 2023; Chen et al., 2023), a sorrendiséget, a szekvenciális logikát, a vizuális mintafelismerést (Del Olmo-Muñoz et al., 2020). A játékok alkalmazása során szükséges a váltakozó utasítások értelmezése és végrehajtása, ami kiemelt figyelmet, koncentrációt, szabálykövetést igényel.

Az előadás szakirodalmi elemzésre, valamint gyakorlati tapasztalatokra épül, a hazai és nemzetközi tanulmányok szintetizáló áttekintését alapul véve, különös tekintettel az unplugged, majd plug in módszerek alkalmazására. A bemutatott gyakorlati alkalmazások rávilágítanak arra, hogy a digitális eszközhasználat nélkül megvalósítható kódolási tevékenységek kiválóan alkalmasak a tanulási kompetenciák fejlesztésére.

Az óvodákban és az iskolákban egyaránt alkalmazhatók az unplugged játékok és az oktatási robotok. A CT, mint adaptív kompetencia, hozzájárulhat a társadalmi mobilitás erősítéséhez és a digitális esélyegyenlőtlenségek csökkentéséhez. Ezek a technológiák olyan készségeket adnak a gyermekek kezébe, amelyek segítségével számukra is megnyílik az élethosszig tartó tanulás lehetősége, továbbá támogatják a gyermekek kognitív, érzelmi és szociális készségeinek fejlődését.

Kulcsszavak: problémamegoldó gondolkodás; algoritmikus gondolkodás; játékos tanulás; unplugged kódolás; padlórobotok, óvodai nevelés.

OPPORTUNITIES FOR DEVELOPING COMPUTATIONAL THINKING IN SUPPORTING THE KINDERGARTEN–SCHOOL TRANSITION

The aim of the presentation is to demonstrate how the development of computational thinking (CT) supports the process of the kindergarten–school transition and how it may contribute to successful school adjustment.

In 21st-century pedagogy, increasing emphasis is placed on computational thinking as a new essential skill that appears not only in school education but also in early childhood education. CT is not limited to coding; rather, it represents a mode of thinking that emphasizes abstraction, decomposition, algorithmic design, and creativity in order to approach complex problems systematically (Li et al., 2020; Lodi & Martini, 2021). In addition, these tools increase children's interest in STEM fields, positively influence their attitudes and knowledge, and enhance their problem-solving abilities (Highfield, 2014; Metz, 2007). They also prepare children for the later use of computer programming environments through the application of shared block-based languages. Unplugged and subsequently plug-in activities foster problem-solving skills, spatial orientation, cooperation (Pelizzari et al., 2023; Chen et al., 2023), sequencing, sequential logic, and visual pattern recognition (Del Olmo-Muñoz et al., 2020). During the implementation of these games, children must interpret and execute alternating instructions, which requires focused attention, concentration, and rule-following behavior.

The presentation is based on a review of the literature as well as practical pedagogical experience, drawing on a synthesizing overview of national and international studies, with particular emphasis on the application of unplugged and plug-in methods. The practical applications presented highlight that coding activities implemented without digital devices are highly effective in developing learning-related competencies.

Unplugged activities and educational robots can be applied both in kindergarten and school settings. CT, as an adaptive competence, may contribute to strengthening social mobility and reducing digital inequalities. These approaches equip children with skills that open pathways to lifelong learning while also supporting the development of cognitive, emotional, and social competencies.

Keywords: problem solving thinking; algorithmic thinking; playful learning; unplugged coding; floor robots; early childhood education

MASTERY MOTIVATION QUESTIONNAIRE (MMQ) IN AMHARIC FOR ETHIOPIAN PUBLIC UNIVERSITY STUDENTS

Mastery motivation is a multifaceted construct essential for academic persistence. It refers to an internal drive to solve problems and master challenging tasks, characterized by persistence and pleasure in the mastery process (Morgan et al., 1990). It also stimulates exploration and the acquisition of moderately challenging skills (Barrett & Morgan, 2018). Mastery motivation provides a useful framework for exploring individual approaches to learning, irrespective of the goals (mastery, performance, or social) that are endorsed (Gilmore et al., 2017). The current study aimed to evaluate the Amharic translation of the Mastery Motivation Questionnaire (MMQ) and to examine gender differences in self-reported mastery motivation among university students, contributing to evidence on the cross-cultural applicability of the construct. The study was guided by the following research questions: (1) Does the Amharic version of the MMQ demonstrate acceptable structural validity? (2) Is there a significant gender difference in self-reported mastery motivation among university students?

The instrument was adapted from the adult MMQ originally developed by Doherty-Bigara and Gilmore (2015), which consists of 24 items across five subscales. It was later validated in a broader cultural context with university students by Gilmore et al. (2017). To our knowledge, this is the first standardized MMQ adaptation for an Ethiopian local language, supporting future cross-cultural research in higher education. We followed a rigorous forward-backward translation protocol reviewed by an expert panel of psychologists, language instructors, and educators. Participants were 255 students (132 males, 123 females) aged 18–27 years; most ($n = 188$) were first-year, while the other participants were upper-year students. The sample included students with urban and rural backgrounds enrolled in a residential public university in Ethiopia. Analyses were conducted on 255 valid responses using confirmatory factor analysis (CFA) in AMOS 27, and gender differences were tested with an independent-samples t -test in SPSS. Reliability estimates ranged from moderate to strong across the subscales (task persistence $\alpha = .78$; preference for challenge $\alpha = .67$; task absorption $\alpha = .63$; task pleasure $\alpha = .73$; self-efficacy $\alpha = .71$), and total scale reliability was $\alpha = .87$. CFA supported the five-factor model with good absolute fit ($\chi^2/242 = 2.035$; RMSEA = .064, 90% CI [.056, .072]) and acceptable incremental fit (CFI = .834; TLI = .811). No significant gender difference was found in mastery motivation ($t(253) = -0.596$, $p = .552$). Overall, the results provide evidence for the structural validity of the Amharic MMQ in an African higher education context and extend support for the cross-cultural applicability of mastery motivation. The absence of a gender gap diverges from Gilmore et al. (2017), suggesting that previously reported gender differences in Western and Asian samples may be moderated by cultural and/or linguistic factors.

Keywords: mastery motivation, questionnaire adaptation, psychometric validation, confirmatory factor analysis, Ethiopian university students, Amharic version

AGILITÁSFEJLESZTÉS HATÁSA A MATEMATIKAI KOMPETENCIÁRA ÉS A KOGNITÍV FUNKCIÓRA

A fizikai aktivitás és a kognitív teljesítmény kapcsolatát vizsgáló kutatások szerint a jobb fizikai fittség együtt járhat a magasabb szintű iskolai teljesítménnyel (Arboix-Alió et al., 2022). Az agilitás, mint motoros képesség különösen összetett, mivel gyorsaságot, koordinációt, döntéshozatalt és figyelmet igényel. Korábbi vizsgálatok kimutatták, hogy az agilitás- és gyorsasági mutatók szignifikáns kapcsolatban állnak olyan kognitív képességekkel, mint a fluid intelligencia és a problémamegoldó teljesítmény iskoláskorú gyermekeknél (Bazalo et al., 2024). Mindez arra utal, hogy a testnevelésórán alkalmazott, sokszínű és kognitívan kihívást jelentő mozgásformák túlmutathatnak a fizikai fejlesztésen, és hozzájárulhatnak a tantárgyi teljesítmény javulásához is. A kutatás célja annak vizsgálata volt, hogy egy testnevelésórába integrált, nyolchetes, agilitásalapú intervenció milyen hatással van a hatodik osztályos tanulók fizikai mutatóira, tantárgyi és kognitív teljesítményére, különös tekintettel a matematikai kompetenciákra és a problémamegoldásra. A vizsgálatban 55 hatodik évfolyamos tanuló vett részt. Bemeneti és kimeneti méréseket végeztünk 10, 20 és 30 méteres sprintfutás, agilitás (5-0-5 teszt), valamint fluid intelligenciát vizsgáló Raven-féle képmátrixok és standardizált matematika tesztel. Az intervenció során a kísérleti csoport (n=21) különböző eszközökkel és döntéshozatali elemekkel kiegészített agilitásalapú testnevelésórákon vett részt. Az adatokat kevert elrendezésű ANOVA és MANOVA eljárásokkal, valamint páros t-próbával elemeztük. Az intervenció szignifikáns és nagyméretű javulást eredményezett az összes motoros teszt eredményeiben ($p < 0,001$; $\eta^2 = 0,22-0,55$). A matematikai kompetencia esetében szintén szignifikáns interakciós hatás volt kimutatható ($F=1,53$; $p < 0,001$; $\eta^2=0,236$), míg a Raven-teszttel mért fluid intelligencia esetében a csoportok közötti különbség nem érte el a statisztikai szignifikancia szintjét. Az eredmények alapján tehát elmondható, hogy a komplex agilitásalapú testnevelésórai intervenció nemcsak a fizikai teljesítményt, hanem a matematikai kompetencia fejlődését is szignifikánsan támogatta, míg a fluid intelligencia esetében nem volt kimutatható egyértelmű intervenciós hatás. A vizsgálat pedagógiai jelentősége abban rejlik, hogy rámutat arra, hogy a testnevelésóra tudatos módszertani tervezéssel hatékonyan hozzájárulhat a tantárgyi kompetenciák - különösen a matematikai problémamegoldás - fejlesztéséhez, így indokolt a kognitív terheléssel járó mozgásformák rendszeres beépítése az iskolai gyakorlatba.

Kulcsszavak: fizikai aktivitás; agilitás; tanulmányi teljesítmény; testnevelési intervenció; kognitív fejlődés

THE IMPACT OF AGILITY TRAINING ON MATHEMATICAL COMPETENCE AND COGNITIVE FUNCTIONS

Research investigating the relationship between physical activity and cognitive performance suggests that higher levels of physical fitness may be associated with improved academic achievement (Arboix-Alió et al., 2022). Agility, as a motor ability, is particularly complex, as it requires speed, coordination, decision-making, and attention. Previous studies have demonstrated that agility and speed indicators show significant associations with cognitive abilities such as fluid intelligence and problem-solving performance among school-aged children (Bazalo et al., 2024). These findings suggest that diverse and cognitively challenging movement activities implemented during physical education classes may extend beyond physical development and contribute to improvements in academic performance.

The aim of the present study was to examine the effects of an eight-week, agility-based intervention integrated into physical education classes on the physical indicators, academic performance, and cognitive functioning of sixth-grade students, with particular emphasis on mathematical competence and problem-solving ability.

The study involved 55 sixth-grade students. Pre- and post-tests were conducted using 10-, 20-, and 30-meter sprint tests, an agility assessment (5-0-5 test), the Raven's Progressive Matrices measuring fluid intelligence, and a standardized mathematics test. During the intervention, the experimental group ($n = 21$) participated in agility-based physical education sessions supplemented with various equipment and decision-making elements. Data were analyzed using mixed-design ANOVA and MANOVA procedures, as well as paired-samples t -tests. The intervention resulted in significant and large improvements in all motor test outcomes ($p < 0.001$; $\eta^2 = 0.22\text{--}0.55$). A significant interaction effect was also found for mathematical competence ($F = 1.53$; $p < 0.001$; $\eta^2 = 0.236$), whereas the between-group difference in fluid intelligence measured by the Raven test did not reach statistical significance.

Based on the results, it can be concluded that the complex agility-based physical education intervention significantly improved not only physical performance but also the development of mathematical competence, while no clear intervention effect was detected for fluid intelligence. The pedagogical significance of the study lies in highlighting that, through deliberate methodological planning, physical education classes can effectively contribute to the development of academic competencies—particularly mathematical problem-solving—thereby supporting the regular integration of cognitively demanding movement activities into school practice.

Keywords: physical activities, agility, academic performance, Agility intervention, cognitive achievement

**COGNITIVE TAXONOMY OF SHORT-ANSWER ITEMS
IN THE HUNGARIAN ADVANCED-LEVEL
WRITTEN HISTORY MATURA TASKS (2017–2025)**

The aim of this research is to explore the cognitive requirements of short-answer items in the two-tier Hungarian advanced-level written history Matura examinations between 2017 and 2025. International trends in history education emphasize adaptive, problem-centered learning based on source analysis rather than the reproduction of factual knowledge. Accordingly, key historical concepts (Seixas & Morton, 2012), source criticism, and argumentation play a central role in examination requirements as well. The introduction of Hungary's two-tier history Matura similarly foregrounded the applicability of knowledge; however, systematic analyses of the cognitive demands of its tasks remain incomplete.

In recent years, Kojanitz (2017, 2018, 2022), Kaposi (2023), and Kojanitz and Vajda (2025) have examined the taxonomic characteristics of selected history Matura tasks. Their findings consistently indicate a misalignment between the stated curricular requirements and the actual measurement demands of the exam tasks. The study is based on qualitative content analysis. The short-answer items from eighteen advanced-level written examinations administered between 2017 and 2025 were coded using the analytical framework developed by Kojanitz (2022). This model distinguishes between knowledge-recall tasks, reading comprehension, the application of knowledge (identification, recognition, interpretation/explanation), and knowledge forms related to source criticism.

The working hypothesis is that, from a cognitive perspective, short-answer tasks are dominated by lower-level cognitive operations. The presentation aims to provide an accurate account of the actual cognitive demands of short-answer tasks. Such research is important because it can contribute to strengthening the validity of task development, refining the competence-oriented focus of the examination, and interpreting the washback effect of the exam on teaching and learning.

Keywords: matura exam, cognitive requirements, content analysis, history subject, assessment

¹*Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
Neveléstudományi Doktori Iskola,*

²*Pannon Egyetem*

³*Tokaj-Hegyalja Egyetem*

⁴*Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
Sporttudományi Intézet,*

⁵*Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
Sport- és Egészségtudományi Kutatócsoport*

AZ ÓVÓ- ÉS TANÍTÓKÉPZÉSRE JELENTKEZŐK FIZIKAI AKTIVITÁSA: FÓKUSZBAN A HÁTTÉRTÉNYEZŐK

A pedagógusok meghatározó szerepet töltenek be a gyermekek egészségmagatartásának alakításában, ezért a pedagógusképzésben részt vevő hallgatók fizikai aktivitása szakmai és egészségfejlesztési szempontból is releváns. A kisgyermekkor szenzitív időszak az egészséges életmód kialakulásában, így a pedagógus életmódja és attitűdje hatással lehet a gyermekek fizikai aktivitására. Kutatási eredmények szerint, aktívabb óvodapedagógus mellett a gyermekek aktivitási szintje is magasabb (Cheung, 2020). Hazai vizsgálatok alapján a rendszeres testmozgást végző pedagógusok aránya alacsony, és a fizikai aktivitásuk inkább alkalmi jellegű (Kissné, 2009). A kutatás célja annak feltárása volt, hogy az IPAQ short kérdőívvel mért fizikai aktivitási szint összefüggést mutat-e az óvó- és tanítóképzésre jelentkező hallgatók háttértényezőivel (életkor, a családban jelen lévő pedagógus, családi minta, pedagógus általi motiváció).

Az adatgyűjtés 2026-ban két hazai egyetemen zajlott. A mintát az óvodapedagógus és tanítóképzős előalkalmassági felvételin részt vett jövődi hallgatók alkották. A kérdőívet papíralapon, anonim és önkéntes részvétel mellett töltötték ki. A minta 107 főből állt, átlagéletkor $26 \pm 9,2$ év volt. A nemi megoszlás 99% nő és 1% férfi. A fizikai aktivitást a Nemzetközi Fizikai Aktivitás Kérdőív (International Physical Activity Questionnaire, IPAQ) négy tételes, rövidített magyar változatával mértük (Ács és mtsai., 2021). Az eredmény MET-értékben kerül meghatározásra, amely a fizikai aktivitások energiafelhasználását összehasonlító metabolikus ekvivalens mutató. A fizikai aktivitás és a háttértényezők közötti különbségeket Mann–Whitney-próbával vizsgáltuk.

Az IPAQ short kérdőív alapján a hallgatók 16,8%-a egészségjavító fizikai aktivitási szintet ért el, 61,7%-uk minimális aktivitást, míg 21,5%-uk teljes inaktivitást mutatott. A mintára jellemző, hogy átlagosan 10,5 órát töltenek ülással hétköznapiokon. A családi minta alapján képzett csoportok között szignifikáns különbség mutatkozott fizikai aktivitásban ($U = 1707,50$; $p = 0,049$). A továbbtanulás során a családi mintát szempontként megjelölő hallgatók magasabb fizikai aktivitási értékkel rendelkeztek ($M = 2073$ MET), mint azok, akik számára a családi minta nem volt meghatározó ($M = 1622$ MET). Az életkor, a családban jelen lévő pedagógus, valamint a pedagógus általi motiváció esetében nem találtunk szignifikáns összefüggést a fizikai aktivitással ($p > 0,05$), ami a családi szocializáció lehetséges befolyásoló szerepére utal a fizikai aktivitás terén. Az eredmények további, nagyobb mintán történő vizsgálata hozzájárulhat az összefüggések mélyebb feltárásához.

Kulcsszavak: fizikai aktivitás, pedagógushallgatók, IPAQ-SF, családi minta

PHYSICAL ACTIVITY AMONG APPLICANTS TO PRESCHOOL AND PRIMARY TEACHER EDUCATION: THE ROLE OF BACKGROUND FACTORS

Teachers play a decisive role in shaping children's health behavior; therefore, the physical activity of students enrolled in teacher education is relevant from both professional and health promotion perspectives. Early childhood is a sensitive period in the development of a healthy lifestyle; thus, teachers' lifestyle and attitudes may influence children's physical activity. Research findings indicate that children's activity levels are higher when their preschool teachers are more active (Cheung, 2020). Hungarian studies show that the proportion of teachers engaging in regular physical exercise is low, and their physical activity tends to be occasional rather than regular (Kissné, 2009).

The aim of the study was to explore whether the level of physical activity measured by the IPAQ short questionnaire is associated with background factors among applicants to preschool and primary teacher education (age, presence of a teacher in the family, family role model, teacher motivation).

Data collection was conducted in 2026 at two Hungarian universities. The sample consisted of prospective students participating in the pre-admission aptitude examination for preschool and primary teacher training programs. The questionnaire was administered in paper-based format, anonymously and on a voluntary basis. The sample included 107 participants, with a mean age of 26 ± 9.2 years. The gender distribution was 99% female and 1% male. Physical activity was measured using the four-item Hungarian short version of the International Physical Activity Questionnaire (IPAQ) (Ács et al., 2021). Results were expressed in MET values (metabolic equivalent of task), a measure used to compare the energy expenditure of different physical activities. Differences between physical activity and background factors were examined using the Mann–Whitney U test.

Based on the IPAQ short questionnaire, 16.8% of students achieved a health-enhancing level of physical activity, 61.7% demonstrated minimal activity, and 21.5% were classified as inactive. On average, participants reported spending 10.5 hours sitting on weekdays. A significant difference in physical activity was found between groups formed according to family role model ($U = 1707.50$; $p = 0.049$). Students who identified family role model as a factor influencing their further education had higher physical activity values ($M = 2073$ MET) than those for whom family role model was not decisive ($M = 1622$ MET). No significant associations were found between physical activity and age, presence of a teacher in the family, or teacher motivation ($p > 0.05$). The findings suggest a potential influencing role of family socialization in physical activity. Further research with a larger sample may contribute to a deeper understanding of these associations.

Keywords: physical activity, preservice teachers, IPAQ-SF, family socialization

**A VÁROSI TANULÁSI TÉR PEDAGÓGIAI ÚJRAÉRTTELMEZÉSE
– FENNTARTHATÓSÁGI PROGRAMBÓL
INTEGRÁLT TANULÁSFEJLESZTÉSI MODELL**

Kutatásunkban a fenntarthatóság pedagógiáját a 21. század egyik meghatározó neveléstudományi kihívásaként értelmezzük, amely a pusztán tudásközvetítésen túl az értékorientáció és a felelős cselekvés megalapozását is célozza. Vizsgálatunk kiindulópontja egy 7–8. osztályos tanulók körében végzett kvantitatív attitűdvizsgálat (N=112) volt, amelyben a városhoz való viszonyt és a városi aktivitási igényeket elemeztük. Az eredmények azt mutatták, hogy a tanulók mindössze 35%-a vesz részt rendszeresen városi rendezvényeken, ugyanakkor 95,5%-uk konkrét programjavaslatokat fogalmazott meg. E kettősség értelmezésünk szerint arra utal, hogy a tanulók attitűdje aktív és nyitott, azonban a városi tér és az iskolai nevelési gyakorlat között nem alakult ki strukturált pedagógiai kapcsolat.

Az eredményekre építve pedagógiai fejlesztésként hoztuk létre a „Várkert Felfedező” című gamifikált városi sétautat, amely Mosonmagyaróvár helyi identitáspontjaira, valamint történeti és környezeti értékeire épül. Az Actionbound platform alkalmazásával olyan tanulási környezetet terveztünk, amely a városi tér pedagógiai potenciálját mozgósítja, és a fenntarthatóság értékeihez való személyes kötődést erősíti. A megvalósítás során szerzett tapasztalatok megerősítették, hogy a városi tér alkalmas arra, hogy hidat képezzen az iskolai tanulás és a tanulók mindennapi élményvilága között. Kutatásunk következő fázisában arra kerestük a választ, miként alakítható át a fenntarthatósági tematikus program egy integrált tanulás-tanulása modellé. Vizsgáltuk, hogyan építhetők be az önszabályozó tanulás ciklikus folyamatai a városi állomások pedagógiai struktúrájába, miként értelmezhető a tanulói bevonódás Fromm egzisztenciális szükségletmodellje alapján, valamint milyen intézményi feltételek mellett válhat a városi tér tudatosan tervezett kompetenciafejlesztő tanulási környezetté. A fejlesztő kutatás során kérdőíves adatgyűjtést, dokumentumelemzést és pedagógiai modelltervezést alkalmaztunk. Munkánk eredményeként körvonalazódik egy városi tanulási ökoszisztéma-modell, amelyben a város nem pusztán helyszíneként, hanem pedagógiai partnerként és kezdeményező szereplőként jelenik meg. A modell a köznevelési intézmények és a városi intézmények együttműködésére épül, és a tanulási folyamatot közösségi kontextusba ágyazza. Jelen előadásban a modellalkotás folyamatát és elméleti megalapozását mutatjuk be, a gyakorlati implementáció előkészítésének szándékával.

Kulcsszavak: fenntarthatóságra nevelés, városi tanulási tér, önszabályozó tanulás, egzisztenciális motiváció, tanulási ökoszisztéma-modell

PEDAGOGICAL REINTERPRETATION OF URBAN LEARNING SPACES

In our research, we interpret sustainability pedagogy as one of the defining challenges of education in the 21st century, aiming not only at knowledge transmission but also at fostering value orientation and responsible action. The starting point of our study was a quantitative attitude survey (N=112) conducted among 7th and 8th grade students, in which we analyzed their relationship to the city and their expectations regarding urban activities.

The results showed that only 35% of students regularly participate in city events, while 95.5% formulated specific program suggestions. This apparent contradiction suggests that students demonstrate an open and active attitude; however, no structured pedagogical connection has developed between urban space and school educational practice.

Based on these findings, we developed a gamified urban walking tour entitled “Várkerti Felfedezők” (Castle Garden Explorers) as a pedagogical innovation. The program builds on the local identity sites as well as the historical and environmental values of Mosonmagyaróvár. Using the Actionbound platform, we designed a learning environment that mobilizes the pedagogical potential of urban space and strengthens students’ personal attachment to sustainability values. The implementation experience confirmed that urban space can serve as a bridge between school-based learning and students’ everyday experiences.

In the next phase of our research, we explored how this sustainability-themed program could be transformed into an integrated learning-to-learn model. We examined how the cyclical processes of self-regulated learning can be embedded into the pedagogical structure of the urban learning stations, how student engagement can be interpreted through Fromm’s model of existential needs, and under what institutional conditions urban space can become a consciously designed learning environment that supports competence development. The development research applied questionnaire-based data collection, document analysis, and pedagogical model design.

As a result, an urban learning ecosystem model has been conceptualized in which the city functions not merely as a location but as a pedagogical partner and initiating actor. The model is based on cooperation between public education institutions and urban organizations and situates the learning process within a community context. This presentation outlines the process of model development and its theoretical foundations, preparing the ground for practical implementation.

Keywords: sustainability education, urban learning space, self-regulated learning, existential motivation, learning ecosystem model

**INTEGRATING THE OLYMPIC VALUES
EDUCATION PROGRAMME (OVEP, IOC) INTO
THE SPORT MANAGEMENT CURRICULUM
AT A HUNGARIAN UNIVERSITY**

Olympic education aims to teach universal values and provide moral education based on the principles of Olympism. The internationally renowned Olympic Values Education Programme (OVEP – IOC, 2023) helps to integrate these values into education for children and young people aged 5 to 18. According to our previous research, Olympic values can be beneficial for university students and adults. However, Hungarian Olympic educational resources are rare and mainly focus on historical aspects, failing to adopt a critical-constructive perspective. Therefore, our goal was to introduce Olympic educational topics and tasks adapted from the OVEP to Sport Management students at EKKE. Our objectives were to examine whether OVEP can be integrated into tertiary education and, if so, which topics are most relevant to university students. We assumed that OVEP tasks could easily be modified to suit students over 18 and that the selected topics would be closely linked to Sport Management.

The sample consisted of university students who took the “International Aspects of Sport” course in the spring semester of 2024/25 at EKKE (n = 21).

Based on our 2021 findings, we selected the following seven topics for group discussion:

1. Designing the theme of a sports event,
2. Hosting a sports event,
3. The Olympic sports programme,
4. Overcoming the challenges of the 1972 and 2020 Olympic Games,
5. Doping,
6. Sustainable development through the Olympic Games.

For data collection and analysis, a complex qualitative methodology was employed, involving observation by two independent observers, teacher self-reflection, group interviews, and content analysis of students’ responses and drawings. Both a priori and in vivo codes were used to create the coding system, in which segments were categorised and given points based on their relevance and adequacy in each method: ‘perfect’ – 3 points; ‘adequate’ – 2 points; ‘insufficient’ – 0–1 points. A maximum of 12 points could be awarded to a topic. The analysis showed that the three most relevant topics for the students were: 1) Sustainable development (12 points), 2) Designing the theme (11 points), and 3) Hosting a sports event (11 points). The least relevant topics were ‘Overcoming the challenges...’ (1972 and 2020), which received 6 and 7 points, respectively.

The results confirmed the hypotheses that OVEP can be adapted for students over 18 and that most of the examined topics were relevant to Sport Management BSc students at EKKE. We assume that the two least adequate topics should be modified or replaced with supposedly more relevant ones. Our research revealed how OVEP can be used in tertiary education, and how topics and tasks can be adapted to better suit undergraduates. We intend to examine other topics for integration into different university programmes. In what other fields and courses could they be relevant? Which topics can be best integrated into tertiary education?

Keywords: Olympic education, Olympic Values Education Programme, Hungarian tertiary education, Sport Management BSc

**MÉRNI VAGY ÉRTENI?
A PEDAGÓGUSMINŐSÍTÉS INDIKÁTORAINAK ÉRVÉNYESSÉGE
TANULÓI, SZÜLŐI ÉS NEMZETKÖZI PERSPEKTÍVÁBAN**

A kortárs oktatáspolitikai diskurzusok egyik központi kérdése a köznevelés minőségbiztosítása, amelynek fókuszában a pedagógusok szakmai teljesítményének értékelése áll. A pedagógusminősítési rendszerek elviekben kettős célt szolgálnak: egyfelől az elszámoltathatóság és az objektív mérés igényét (accountability), másfelől a szakmai fejlődés támogatását és a pedagógiai kultúra megújítását (professional development). Az előadás célja megvizsgálni, hogy az indikátorokra épülő értékelési modellek mennyiben képesek valid módon megragadni a tanári munka komplex, nehezen kvantifikálható természetét, illetve milyen mértékű koherencia mutatható ki a rendszerszintű elvárások és a közvetlen érintettek – tanulók és szülők – igényei között.

A kutatás elméleti keretét a nemzetközi szakirodalomban „teacher appraisal” néven ismert megközelítés adja, amely a pedagógusértékelést nem adminisztratív aktusként, hanem a reflexivitást és a folyamatos szakmai fejlődést támogató folyamatként értelmezi. Ezzel ellentétben a tanulmány kritikai elemzésnek veti alá a magyar pedagógusminősítési rendszer indikátorrendszerét, összevetve azt nemzetközi trendekkel és saját empirikus vizsgálatok eredményeivel. A kutatás módszertana három pillérre épül: dokumentumelemzésre, tanulói kérdőíves felmérésre, valamint szülői empirikus adatgyűjtésre, biztosítva az adatok triangulációját és a többdimenziós értelmezést.

Az eredmények jelentős diszkrepanciára világítanak rá a hazai minősítési protokoll hangsúlyai és a stakeholderek elvárásai között. Míg a rendszer elsősorban a tervezési folyamatokat, a portfólióalapú dokumentáltságot és a formális megfelelést értékeli, addig a tanulók és szülők prioritásai egyértelműen az interperszonális dimenziókra – a személyes kapcsolat minőségére, az érzelmi biztonságra, az empatikus pedagógusi attitűdre, valamint az érthető, differenciált magyarázatra – helyeződnek. A nemzetközi trendekkel való összevetés megerősíti, hogy a korszerű értékelési modellek egyre inkább a többforrású, formatív és fejlesztő szemléletű megközelítéseket részesítik előnyben.

A vizsgálat konklúziója szerint a pedagógusminősítés akkor válhat valódi minőségfejlesztési eszközzé, ha a „mérés kényszerétől” az „értés” irányába mozdul el, és a technikai-adminisztratív megfelelés helyett a pedagógiai interakciók, a reflexív praxis és a szakmai fejlődés támogatását helyezi középpontba.

Kulcsszavak: pedagógusminősítés, indikátorrendszer, tanulói elvárások, szülői perspektíva

**TO MEASURE OR TO UNDERSTAND?
THE VALIDITY OF TEACHER EVALUATION INDICATORS
FROM STUDENT, PARENT, AND INTERNATIONAL PERSPECTIVES**

One of the central issues in contemporary educational policy discourse is quality assurance in public education, with particular emphasis on the evaluation of teachers' professional performance. Teacher appraisal systems are theoretically designed to serve a dual purpose: on the one hand, to meet the demand for accountability and objective measurement, and on the other, to support professional development and foster the renewal of pedagogical culture. This presentation examines the extent to which indicator-based evaluation models are capable of validly capturing the complex, multidimensional, and hardly quantifiable nature of teaching, as well as the degree of coherence between systemic expectations and the needs and perceptions of key stakeholders, namely students and parents.

The theoretical framework of the research is grounded in the international "teacher appraisal" paradigm, which conceptualizes teacher evaluation not as a bureaucratic procedure but as a reflective, formative, and development-oriented process. In contrast, the Hungarian teacher qualification system is critically analyzed with regard to its dominant emphasis on documentation, formal compliance, and administrative accountability. The study employs a mixed-methods research design based on three complementary pillars: qualitative document analysis of the national indicator framework, a quantitative student questionnaire survey, and an empirical parental survey, thus ensuring data triangulation and a multidimensional interpretation of the findings.

The results reveal a substantial discrepancy between the priorities embedded in the national appraisal framework and the expectations of stakeholders. While the system predominantly values planning processes, portfolio-based documentation, and adherence to formal pedagogical protocols, students and parents consistently prioritize interpersonal dimensions, including the quality of teacher–student relationships, emotional safety, empathetic attitudes, clear and differentiated explanations, and fair, formative assessment practices. A comparison with international teacher appraisal trends further indicates a growing shift toward multisource, feedback-oriented, and development-driven evaluation models.

The study concludes that teacher appraisal can become a genuine instrument of quality enhancement only if it moves beyond the "imperative of measurement" toward a deeper "understanding" of pedagogical processes, placing greater emphasis on authentic interactions, reflective practice, and continuous professional learning rather than on technical and administrative compliance.

Keywords: teacher appraisal, indicator system, student expectations, parental perspective

MENTÁLHIGIÉNÉS JÓLLÉT A GYÓGYPEDAGÓGUS KÉPZÉSBEN: HALLGATÓI PERSPEKTÍVÁK

A felsőoktatásban tanuló hallgatók mentális jólléte napjainkban kiemelt jelentőségű kérdés, különösen a segítő hivatásokra felkészítő képzések esetében. A gyógypedagógus hallgatók mentális jólléttel kapcsolatos értelmezései nem csupán egyéni tapasztalatokra épülnek, hanem a felsőoktatás és a köznevelés metszetében formálódó közös tudástér elemeiként is értelmezhetők. E tudástér meghatározó szerepet játszik a szakmai identitás alakulásában és a későbbi pedagógiai, gyógypedagógiai gyakorlatban.

Jelen vizsgálat célja a gyógypedagógus hallgatók mentális jóllétről alkotott elképzeléseinek, valamint az egyetemmel szembeni, mentálhigiénés jóllétet érintő elvárásaik feltárása volt a közös tudáskonstruálás folyamatára fókuszálva. A kutatásban összesen 160 fő vett részt: 80 nappali és 80 levelező tagozaton tanuló gyógypedagógus hallgató. Az adatgyűjtés kvalitatív módszerrel, csoportos munkaformában zajlott, amelynek során a résztvevők fogalomtérképeket készítettek két témában: mit jelent számukra a mentális jóllét, illetve mit tehetne az egyetem a hallgatók mentálhigiénés jóllétének támogatása érdekében. A fogalomtérképezés mint módszer lehetőséget biztosított a hallgatói tapasztalatok, jelentések és elvárások közös értelmezésére, ezáltal egy kollektív tudástér feltárására.

Az eredmények alapján a mentális jóllét komplex, többdimenziós fogalomként jelenik meg, amelyben hangsúlyos szerepet kap az érzelmi egyensúly, a stresszkezelés, a támogató kapcsolati háló és a tanulmányi terhelés kérdése. A hallgatók javaslatai szerint az egyetem kulcsszereplő a mentálhigiénés prevencióban, a támogató szolgáltatások biztosításában és az inkluzív, hallgatóközpontú intézményi működés kialakításában. A vizsgálat rámutat arra, hogy a felsőoktatásban formálódó mentálhigiénés szemlélet olyan közös tudástér része, amely összekapcsolja a gyógypedagógus képzést a köznevelés értékeivel és a jövőbeni szakmai gyakorlattal.

Kulcsszavak: mentális jóllét; közös tudástér; gyógypedagógus képzés; felsőoktatás; szakmai identitás

MENTAL WELL-BEING IN SPECIAL EDUCATION TRAINING: STUDENT PERSPECTIVES

The mental well-being of higher education students is a matter of paramount importance today, particularly in programs that prepare students for helping professions. Special education students' interpretations of mental well-being are not based solely on individual experiences but can also be understood as elements of a shared knowledge space formed at the intersection of higher education and public education. This knowledge space plays a decisive role in the formation of professional identity and in subsequent pedagogical and special education practice.

The aim of this study was to explore special education students' conceptions of mental well-being, as well as their expectations regarding mental health and well-being at the university, with a focus on the process of shared knowledge construction. A total of 160 participants took part in the study: 80 full-time and 80 part-time special education students. Data collection was conducted using qualitative methods in a group setting, during which participants created concept maps on two topics: what mental well-being means to them, and what the university could do to support students' mental well-being. Concept mapping as a method provided an opportunity for a shared interpretation of student experiences, reports, and expectations, thereby revealing a collective knowledge space.

Based on the results, mental well-being emerges as a complex, multidimensional concept in which emotional balance, stress management, a supportive social network, and academic workload play a prominent role. According to the students' suggestions, the university plays a key role in mental health prevention, in providing support services, and in fostering an inclusive, student-centered institutional environment. The study highlights that the mental health perspective emerging in higher education is part of a shared knowledge space that connects special education teacher training with the values of public education and future professional practice.

Keywords: mental well-being; shared knowledge space; special education teacher training; higher education; professional identity

AZ ÓVODAVEZETŐK FEJLESZTÉSE – IGÉNYEK, LEHETŐSÉGEK, KIHÍVÁSOK

A vezetőfejlesztés elősegíti a vezetői szerep sikeres betöltéséhez szükséges ismeretek, készségek, képességek és attitűdök elsajátítását, miközben kedvező hatást gyakorol a szervezet egészének működésére. A köznevelési intézmények esetében ez elsősorban az igazgató személyes fejlődésében, az intézményi teljesítmény növekedésében, valamint a pedagógusok szakmai fejlődésének ösztönzésében nyilvánul meg (Kristóf, 2003; Baráth, 2006; Johnson et al., 2008; OECD, 2008; Robinson et al., 2008; Schratz et al., 2009). Egyes álláspontok szerint a vezetőképzés az oktatási intézmények fejlesztésének legcélravezetőbb eszköze (Halász, 2011). Az óvodai nevelés hatékonyságának növelése érdekében ezért kiemelt figyelmet szükséges fordítani az óvodavezetők folyamatos szakmai támogatására.

A több éve folyó kutatás célja az intézményvezetők szakmai fejlesztését szolgáló képzési gyakorlatok és igények feltárása, valamint az ezekre épülő, a vezetői kompetenciák erősítését támogató tartalmi és módszertani fejlesztési irányok meghatározása. Jelen előadásban a kutatás óvodavezetőkre vonatkozó eredményeit és sajátosságait emelem ki.

A kutatás alapját egy országos mintán végzett kérdőíves adatfelvétel képezi. Az alapsokaságot a Köznevelési Információs Rendszer (KIR) intézményi székhelyekre vonatkozó adatai alkották. A beérkezett 232 válasz az alapsokaság mintegy 8%-át fedte le. Az adatfeldolgozás során a zárt kérdésekre adott válaszok elemzése kvantitatív, míg a nyílt kérdésekre adott szöveges válaszok feldolgozása kvalitatív, szövegelemzési módszerrel történt.

A kutatás alapkérdései arra irányulnak, hogy milyen sajátosságok jellemzik az óvodavezetők továbbképzési részvételét és szokásait, valamint milyen képzési és szakmai fejlesztési igényeket fogalmaznak meg. Ezzel összefüggésben a vizsgálat azt is elemzi, hogy az óvodavezetők képzési gyakorlata és igényei milyen kihívásokat jelentenek a köznevelés vezetői továbbképzési rendszere számára.

Az eredmények alapján az óvodavezetők nyitottak a folyamatos szakmai fejlődésre. A válaszok egyrészt kirajzolták a képzésekre vonatkozó tartalmi és módszertani preferenciáikat, másrészt rámutatnak azokra a kritikus fejlesztési területekre, amelyek erősítésével vagy módosításával érdemben növelhető az óvodavezetők hatékonysága. Így a kutatás következtetései közvetlenül hasznosíthatók a vezetői továbbképzési rendszer továbbfejlesztése során és megalapozhatják egy komplex vezetői életpályamodell kidolgozását is.

Kulcsszavak: vezetőfejlesztés, óvodavezető, továbbképzési gyakorlat, képzésfejlesztés, vezetői életpálya

THE DEVELOPMENT OF KINDERGARTEN LEADERS – NEEDS, OPPORTUNITIES, AND CHALLENGES

Leadership development facilitates the acquisition of the knowledge, skills, abilities, and attitudes necessary to successfully fulfill a leadership role, while having a positive impact on the functioning of the organization as a whole. In the case of public education institutions, this is primarily reflected in the principal's personal development, improvements in institutional performance, and the promotion of teachers' professional development (Kristóf, 2003; Baráth, 2006; Johnson et al., 2008; OECD, 2008; Robinson et al., 2008; Schratz et al., 2009). According to some viewpoints, leadership training is the most effective tool for the development of educational institutions (Halász, 2011). To increase the effectiveness of preschool education, therefore, special attention must be paid to the ongoing professional support of preschool directors.

The aim of this multi-year research project is to identify training practices and needs that serve the professional development of institutional leaders, as well as to define content and methodological development directions based on these that support the strengthening of leadership competencies. In this presentation, I will highlight the findings and specific characteristics of the research pertaining to preschool directors.

The research is based on a nationwide questionnaire survey. The population consisted of data on institutional locations from the Public Education Information System (KIR). The 232 responses received covered approximately 8% of the population. During data processing, the analysis of responses to closed-ended questions was quantitative, while the processing of textual responses to open-ended questions was qualitative, using text analysis methods.

The core questions of the research focus on the characteristics that define kindergarten directors' participation in and habits regarding continuing education, as well as the training and professional development needs they articulate. In this context, the study also analyzes the challenges that kindergarten directors' training practices and needs pose for the continuing education system for public education leaders.

Based on the results, kindergarten directors are open to continuous professional development. The responses, on the one hand, outlined their preferences regarding the content and methodology of training programs, and on the other hand, highlighted critical areas for improvement where strengthening or modifying these elements could significantly enhance the effectiveness of kindergarten directors.

Thus, the research findings can be directly applied to the further development of the leadership training system and can also serve as a foundation for the development of a comprehensive leadership career model.

Keywords: leadership development, kindergarten leader, education practice, training development, leadership career path

AZ IMPLICIT ELŐÍTÉLETEK MAKRO-, MEZO- ÉS MIKROSZINTŰ MODELLJE PEDAGÓGUSKÉPZÉSI IMPLIKÁCIÓKKAL

A társadalmi igazságosságot és esélyteremtést célzó pedagógiai gyakorlat egyik kevésbé látható tényezője a pedagógusok nem tudatosított előítélete ssége és automatikus döntési mintázatai. A tanulmány a pedagógusok implicit előítéleteit nem izolált kognitív torzításként, hanem többszintű szocializációs és intézményi folyamatok eredményeként értelmezi. A kutatás célja egy olyan integrált, rendszerszemléletű elméleti modell kidolgozása, amely a nevelési és fejlesztési kontextusban meghaladja az előítélete sség tisztán individuális attitűdproblémára történő redukcióját. A vizsgálat arra irányul, hogy feltárja, miként épülnek be a társadalmi és kulturális struktúrák a pedagógiai észlelés és döntéshozatal mikroszintű folyamataiba, és miként befolyásolják az esélyegyenlőség alakulását. A vizsgálat három központi kérdés köré szerveződik:

1. Miként alakulnak át a makroszintű társadalmi diskurzusok egyéni szintű implicit észlelési sémákká?
2. Hogyan közvetíti és stabilizálja az intézményi kultúra, a pedagógiai környezet és a professzionális szocializáció e mintázatokat?
3. Milyen módon aktiválódnak ezek a sémák a pedagógiai döntéshozatal mikroszintjén, különösen kognitív túlterheltség és időnyomás esetén?

A tanulmány abból az elméleti feltevésből indul ki, hogy az implicit mintázatok tartós újratermelődése nagyrészt a társadalmi és intézményi környezet által megerősített észlelési sémák következménye. Feltételezhető továbbá, hogy az automatizmusok tudatos kontrollja összefügg a pedagógus aktuális mentális állapotával és a munkaterhelésből fakadó kognitív kapacitáskorlátokkal. A kutatás elméleti modellalkotásra és konceptuális szintézisre épül. Az elemzés Bronfenbrenner ökológiai rendszerszemléletére, Bourdieu reprodukciós elméletére és Sameroff tranzakcionális modelljére támaszkodik. A módszertan kvalitatív jellegű: a releváns nemzetközi és hazai szakirodalom tematikus és konceptuális összevetése révén tárja fel a makro-, mezo- és mikroszintek közötti dinamikus összefüggéseket. A tanulmány külön figyelmet fordít a pedagógiai észlelés, az intézményi normák és a kognitív terhelés kapcsolatára, valamint az implicit előítéletek vizsgálatának módszertani kihívásaira a reflexív szakmai identitásfejlesztés kontextusában. Az elemzés eredményeként egy háromszintű értelmezési keret rajzolódik ki. Makroszinten a strukturális egyenlőtlenségek és diskurzív mintázatok implicit asszociációs hálózatokat stabilizálnak. Mezoszinten az intézményi kultúra és a professzionális szocializáció legitimálja a normatív pedagógiai elvárásrendszer kategóriáit. Mikroszinten e mintázatok különösen mentális túlterheltség esetén aktiválódnak, befolyásolva a pedagógiai észlelést és az értékelési-döntési folyamatokat. A modell pedagógusképzési implikációja, hogy az inkluzív gyakorlat fejlesztése rendszerszintű, strukturált és ciklikus reflexiós keretek kialakítását igényli, amelyek képesek összekapcsolni a diagnosztikus önismeretet a tudatos pedagógiai cselekvéssel.

Kulcsszavak: implicit előítélet, rendszerszemlélet, pedagógusképzés, professzionális szocializáció, pedagógiai döntéshozatal

A MACRO-, MESO-, AND MICRO LEVEL MODEL OF IMPLICIT BIAS WITH IMPLICATIONS FOR TEACHER EDUCATION

One of the less visible factors in pedagogical practices aimed at social justice and equal opportunity is unconscious bias and the automatic decision-making patterns of educators. This study interprets implicit bias among educators not as an isolated cognitive distortion, but as the result of multi-level processes of socialization and institutional influence. The primary objective is to develop an integrated, systems-oriented theoretical model that moves beyond reducing prejudice to a purely individual attitudinal problem within educational and developmental contexts. The study seeks to explore how social and cultural structures become embedded in the micro-level processes of pedagogical perception and decision-making, thereby shaping the development of educational equity. The investigation is organized around three central questions:

1. How are macro-level social discourses and cultural representations transformed into individual-level implicit perceptual schemas?
2. How do institutional culture, the pedagogical environment, and professional socialization mediate and stabilize these patterns?
3. In what ways are these schemas activated at the micro-level of pedagogical decision-making, particularly under conditions of cognitive overload and time pressure?

The study is grounded in the theoretical assumption that the sustained reproduction of implicit patterns is largely a consequence of perceptual schemas reinforced by the social and institutional environment. It may further be assumed that the conscious regulation of these automatisms is associated with educators' current mental state and cognitive capacity constraints resulting from workload. The research is based on theoretical model building and conceptual synthesis. The analysis draws upon Bronfenbrenner's ecological systems theory, Bourdieu's theory of reproduction, and Sameroff's transactional model. The qualitative methodology explores the dynamic interrelations between macro, meso, and micro levels through a structured thematic and conceptual comparison of relevant international and domestic literature. Particular attention is given to the relationships between pedagogical perception, institutional norms, and cognitive load, as well as to the methodological challenges of researching implicit bias in the context of reflective professional identity development. The analysis results in a three-level interpretive framework. At the macro level, structural inequalities and discursive patterns stabilize implicit associational networks. At the meso level, institutional culture and professional socialization legitimize categories of normative pedagogical expectations. At the micro level, these patterns are activated particularly under conditions of mental overload, influencing pedagogical perception and evaluative decision-making processes. The implication for teacher education is that the development of inclusive practices requires the establishment of systemic, structured, and cyclical reflective processes capable of linking diagnostic self-awareness with conscious pedagogical action.

Keywords: implicit bias, systems approach, teacher education, professional socialization, pedagogical decision-making

TANULÁSI TÉR ÉS TÖRTÉNETI REFLEXIÓ – AZ ONSITE LEARNING NEVELÉSTUDOMÁNYI PERSPEKTÍVÁI

A kutatás a holokauszt középiskolai oktatásának magyarországi, horvátországi és szerbiai gyakorlatát vizsgálja, különös tekintettel az OnSite Learning megközelítés megítélésére és alkalmazására. A vizsgálat célja annak feltárása, hogy a helyszíni, élményalapú és reflektív tanulási formák milyen mértékben és milyen feltételek mellett épülnek be a tanítási gyakorlatba, valamint milyen tényezők befolyásolják a pedagógusok módszertani döntéseit.

A bemutatott empirikus vizsgálat egy tágabb, neveléstudományi és történelemdidaktikai keretben megvalósuló kutatás részét képezi, amelynek átfogó célja annak feltárása, miként jelenik meg a holokausztoktatás és az OnSite Learning módszere a vizsgált országok középiskolai gyakorlatában.

A vizsgálat a tanítás–tanulás folyamatát emlékeztetpedagógiai, történeti és társadalmi kontextusba ágyazva elemzi, figyelembe véve az eltérő oktatáspolitikai és emlékeztetpolitikai kereteket. A kutatás nem csupán a módszertani gyakorlat leírására törekszik, hanem arra is, hogy rendszerszinten értelmezze az emlékhely-alapú tanulás szerepét a holokauszt iskolai feldolgozásában.

A vizsgálat egyik alapvető kérdése, hogy milyen módon és mértékben jelenik meg az OnSite Learning a holokauszt tanításában a vizsgált országokban. Ezzel összefüggésben arra is választ keresünk, hogy a középiskolai tanárok általánosságban pozitívan viszonyulnak-e a módszerhez, és hatékony pedagógiai eszközként értékelik-e azt (H1 hipotézis). Vizsgáljuk továbbá, hogy az OnSite Learning megítélése mutat-e szignifikáns eltérést az egyes iskolatípusok között (H2 hipotézis), valamint, hogy a tanári pályán eltöltött évek száma és a szakmai továbbképzéseken való részvétel befolyásolja-e a módszer hatékonyságának megítélését (H3 hipotézis). Külön kérdésként merül fel, hogy azok a pedagógusok, akik már szerveztek vagy részt vettek OnSite Learning programon, magasabbra értékelik-e annak hatékonyságát, mint a tapasztalattal nem rendelkező kollégáik (H4 hipotézis), illetve, hogy az alkalmazási gyakoriság és a megítélés tekintetében kimutathatók-e országokénti különbségek. (H5 hipotézis)

A kutatás vegyes módszertani (mixed methods) stratégiára épül. A 2025-ben megvalósított nemzetközi kérdőíves adatfelvétel kvantitatív elemzése leíró és összehasonlító statisztikai eljárásokkal történt, amelyet félig strukturált interjúk kvalitatív, tematikus elemzése egészített ki. A kvantitatív és kvalitatív eredmények együttes vizsgálata lehetővé tette a tanári attitűdök, a gyakorlati megvalósítás formái és az intézményi kontextus összefüggéseinek komplex értelmezését.

Az eredmények rámutatnak arra, hogy az OnSite Learninghez kapcsolódó tanulási gyakorlat – különösen az emlékhely-látogatások és városi séták formájában – mindhárom országban jelen van, ugyanakkor az intézményi támogatottság, a módszertani tudatosság és az alkalmazás rendszeressége eltérő képet mutat. Kimutatható az attitűd és a tényleges pedagógiai gyakorlat közötti részleges eltérés, valamint az, hogy a személyes tapasztalat és a szakmai felkészültség szignifikáns hatással van a módszer megítélésére. A vizsgálat hozzájárul az emlékeztetpedagógia regionális sajátosságainak feltárásához, és javaslatokat fogalmaz meg az OnSite Learning tudatosabb integrációjára a középiskolai oktatásban.

Kulcsszavak: holokausztoktatás, OnSite Learning, emlékeztetpedagógia, tanári attitűdök, nemzetközi összehasonlítás

LEARNING SPACE AND HISTORICAL REFLECTION

– THE EDUCATIONAL SCIENCE PERSPECTIVES OF ONSITE LEARNING

The study examines the practice of Holocaust education in secondary schools in Hungary, Croatia and Serbia, with particular focus on the evaluation and implementation of the OnSite Learning approach. The aim of the research is to explore the extent to which site-based, experiential and reflective forms of learning are integrated into teaching practice, under what conditions this integration occurs, and which factors influence teachers' methodological decisions.

The presented empirical investigation forms part of a broader research project situated within an educational science and history didactics framework, whose overarching objective is to analyse how Holocaust education and the OnSite Learning method appear in secondary school practice in the examined countries.

The study analyses the teaching–learning process within a remembrance pedagogical, historical and social context, taking into account differing educational policy and memory policy frameworks. The research does not merely aim to describe methodological practice, but also to interpret, at a systemic level, the role of memorial-site-based learning in the school-based processing of the Holocaust. One of the fundamental research questions concerns the ways and extent to which OnSite Learning appears in Holocaust education in the three examined countries. In this context, we also investigate whether secondary school teachers generally hold positive attitudes towards the method and evaluate it as an effective pedagogical tool (H1 hypothesis). Furthermore, we examine whether the evaluation of OnSite Learning shows significant differences across school types (H2 hypothesis), and whether years spent in the teaching profession and participation in professional development programmes influence perceptions of the method's effectiveness (H3 hypothesis). An additional question addresses whether teachers who have already organised or participated in OnSite Learning programmes rate its effectiveness higher than colleagues without such experience (H4 hypothesis), and whether significant cross-national differences can be identified in terms of both frequency of application and evaluation of the method (H5 hypothesis).

The research applies a mixed methods strategy. Quantitative data collected through an international survey conducted in 2025 were analysed using descriptive and comparative statistical procedures, complemented by the qualitative thematic analysis of semi-structured interviews. The triangulation of quantitative and qualitative findings enabled a comprehensive interpretation of the interrelations between teacher attitudes, forms of practical implementation and institutional context.

The results indicate that learning practices related to OnSite Learning – particularly in the form of memorial site visits and historical city walks – are present in all three countries. However, levels of institutional support, methodological awareness and regularity of application differ. A partial gap can be identified between declared attitudes and actual pedagogical practice, and personal experience as well as professional preparedness have a statistically significant impact on the evaluation of the method. The study contributes to identifying regional characteristics of remembrance pedagogy and formulates recommendations for the more conscious integration of OnSite Learning into secondary education.

Keywords: Holocaust education, OnSite Learning, remembrance pedagogy, teacher attitudes, international comparison

Zuti Pál

*AI–EdTech és digitális kultúra szakértő és AI alapú oktatási és felnőttképzési innovációs szakértő,
AI literacy és AI kompetenciakeretek oktatási szakértője,
Magyar Pedagógiai Társaság Projektpedagógiai Szakosztály alapító tag,
UNISPACE Oktatási Műhold Munkacsoport alapító tag,
az Európai Digitális Oktatási Központ (European Digital Education Hub) tagja,
az EdTech Koalíció tagja, az ISZE és a Thinkers360 tagja*

AI MŰVELTSÉG FEJLESZTÉSE FELNŐTTKÉPZÉSBEN: PROMPT PEDAGÓGIA, ETIKA ÉS ADATVÉDELEM

Az előadás az AI műveltség (AI literacy) felnőttképzésben betöltött szerepét vizsgálja, különös tekintettel a generatív mesterséges intelligencia eszközeinek terjedésére és mindennapi beágyazódására a tanulási ökoszisztémába. A kiindulópont az, hogy a felnőtt tanulók és oktatók egyre gyakrabban, sokszor spontán módon és intézményi keretek nélkül használnak AI eszközöket keresésre, szöveg- és tartalomgenerálásra, fordításra, vázlatkészítésre és gyakorlásra. Ez a gyakorlat nemcsak a tanulási szokásokat alakítja át, hanem alapvető kérdéseket vet fel a tudásról, a szerzőségről, a felelősségről és az értékelésről. Az előadás célja, hogy egy komplex, pedagógiailag megalapozott keretet kínáljon az AI műveltség fejlesztéséhez, amely egyszerre foglalkozik a kreatív lehetőségekkel és a biztonsági etikai kockázatokkal.

A tanulmány központi fogalma a „prompt pedagógia”, amely az AI használatot nem technikai „utasításadásként”, hanem közös, reflexív tanulási folyamatként értelmezi. Ahelyett, hogy a tanulók „jó promptok listáját” sajátítanák el, a hangsúly a kérdésfeltevés, a kimenetek kritikai értelmezése és összehasonlítása, valamint a hibák, torzítások és hiányosságok azonosítása felé tolódik. Az előadás bemutat olyan didaktikai helyzeteket, ahol a tanulók és oktatók együtt elemzik: „Mit kérdeztem? Mit kaptam válaszul? Mi maradt ki? Miben tévedhet az AI?” Ez a megközelítés a kritikai gondolkodást, az algoritmustudatosságot és az autonóm tanulói szerepet erősíti, miközben az AI-t tanulási társként (co creator, társszerző) pozicionálja, nem pedig tévedhetetlen tudásforrásként. A második fókusz az etikai kérdések és a digitális állampolgárság összekapcsolása az AI használattal. Az előadás áttekinti, miként jelennek meg a szerzőség, a plágium, a hivatkozás, a transzparencia és a felelősség kérdései a generatív AI által támogatott tanulási folyamatokban. Külön figyelmet kap az, hogy milyen intézményi és csoportszabályok segíthetik az AI használat elfogadható, illetve tiltott formáinak tisztázását. A kritikai digitális állampolgárság fogalmára támaszkodva az előadás mellett érvel, hogy a felelős AI használat nem szűkíthető le technikai kompetenciákra, hanem normák, értékek és közösségi gyakorlatok összességévé értendő. A harmadik pillér az adatvédelem és az online biztonság. A felnőtt tanulók gyakran nincsenek tisztában azzal, milyen típusú adatokat osztanak meg AI eszközökkel, hol és meddig tárolódnak ezek az adatok, illetve ki férhet hozzájuk.

Végül az előadás képzési moduljavaslatokat fogalmaz meg felnőttképző intézmények és oktatók számára. A bemutatott modulstruktúrák az alapvető AI használati módoktól (keresés, összegzés, jegyzetkészítés) indulva a kreatív együttműködésen (ötletgenerálás, vizuális és írott tartalmak közös fejlesztése) és a kritikai prompt pedagógián át vezetnek a biztonságos, adatvédelmi és etikai szempontból tudatos AI használatig. Az előadás azt állítja, hogy az AI műveltség fejlesztése a felnőttképzésben nem pusztán új tartalom, hanem a tanulási ökoszisztéma egészére kiható kulturális pedagógiai átalakulás, amelyben az oktatók szerepe navigátorként, kurátorként, facilitátorként és védelmezőként újradefiniálódik.

Kulcsszavak: AI műveltség; generatív mesterséges intelligencia; prompt pedagógia; digitális kultúra; etika; adatvédelem; online biztonság

AI LITERACY DEVELOPMENT IN ADULT EDUCATION: PROMPT PEDAGOGY, ETHICS AND DATA PROTECTION

This presentation examines the role of AI literacy in adult education amid the rapid spread of generative AI tools across everyday learning ecosystems. Adult learners and educators increasingly use AI for search, content generation, translation, outlining, and practice, often informally and outside institutional regulation. These practices reshape learning habits and raise fundamental questions about knowledge, authorship, responsibility, and assessment.

The paper introduces the concept of prompt pedagogy, which reframes AI use from a technical skill of “giving instructions” to a collaborative, reflective learning process. Instead of memorizing effective prompts, learners critically analyze AI outputs, compare alternative responses, and identify omissions, errors, and biases. This approach strengthens critical and algorithmic awareness, while positioning AI as a learning partner or co-creator rather than an infallible authority.

A second focus connects ethics and digital citizenship by addressing authorship, plagiarism, citation, transparency, and accountability in AI-supported learning. The contribution argues that responsible AI use cannot be reduced to operational skills, but must be understood as a constellation of shared norms, values, and community practices. A third pillar is data protection and online safety, highlighting adult learners’ limited awareness of what data they share with AI tools, how long it is stored, and who can access it.

Finally, the presentation outlines modular training designs for adult education, ranging from basic AI uses (search, summarization, note-taking) to creative collaboration and critical prompt pedagogy, culminating in ethically and data-conscious AI use. It contends that AI literacy development represents a broader cultural-pedagogical transformation of adult learning, in which educators act as navigators, curators, facilitators, and protectors.

Keywords: AI literacy; generative artificial intelligence; prompt pedagogy; digital culture; ethics; data protection; online security.

AZ ÓVODAPSZICHOLOGUSOK KOMPETENCIÁJA

Az előadás első része az óvodapszichológiai kompetenciát mutatja be elméleti és gyakorlati megközelítésben. Ebben kitérünk a pedagógiai pszichológia alkalmazott tudományterület tartalmára, céljára, feladatára. A pedagógiai pszichológia alapvetően a pedagógiai intézményekben zajló nevelési és oktatási folyamat eredményességéhez tud hozzájárulni. A gyakorlatban ez a különböző pedagógiai intézményekben történő pszichológiai beavatkozásokat jelentheti. A szakképesítést szerzett óvodapszichológusok és iskolapszichológusok beavatkozási területei lehetnek a prevenció, a konzultáció és a tanácsadói tevékenységek. Szükség esetén pedig további ellátásokba irányíthatják az érintett személyeket. A pszichológusok a gyerekek mellett a pedagógusokkal és a szülőkkel is találkoznak. Továbbá egyéni és csoportos ellátást biztosíthatnak. A pedagógiai intézményekben alkalmazott pszichológus valamennyi gyermekkel foglalkozik: a tipikus fejlődésű gyerekek mellett az SNI- és a BTMN-státuszú gyerekekkel, illetve tehetségigéretnek számító növendékekkel is. A pedagógiai szakpszichológusok jellemző munkaterülete az óvoda és az iskola. Ugyanakkor gyermekvédelmi és pedagógiai szakszolgálati feladatokat is elláthatnak. Az előadás második része egy hazánkban elvégzett empirikus kutatásnak az eredményét ismerteti. A kutatásra a közelmúltban került sor a nyugat-magyarországi régióban található óvodákban. A kérdőíves kutatás eredménye részletesen ismerteti az óvodapedagógusok attitűdjét a pszichológiai tevékenységekkel kapcsolatban (Zsubrits, 2025). A már feltárt iskolapszichológiával szembeni attitűd összetevői mellett az óvodapedagógiára vonatkozó komponenseket is részletesen elemezhetjük. Az alkalmazott kérdőív 7 faktort tud mérni: 1. a prevenció, 2. a pszichológus akceptálása, 3. a pszichológiai tudás közvetítése, 4. a pedagógusok értékelése, 5. pedagógiai feladatok ellátása, 6. kooperáció pedagógusokkal és szülőkkel, 7. és a nevelési helyzetekben, konfliktusokban való közreműködés (N. Kollár, Szabó, 2017). A mostani vizsgálat következtetései alapján az látható, hogy az óvodapedagógusok az alábbi területen igénylik jellemzően a pszichológusok közreműködését az óvodákban: a pszichológiai tudás közvetítése, a nevelési helyzetek és a problémák kezelése, valamint együttműködés a pedagógusokkal és a szülőkkel. Ugyanakkor a vélemények alapján az óvodapedagógusok nem igénylik a pszichológusok jelenlétét az alábbi területen: a prevenció és a pedagógusok értékelésének segítése.

Kulcsszavak: óvodapedagógia, neveléslélektan, óvodapszichológus, attitűd, kutatás

THE COMPETENCE OF KINDERGARTEN PSYCHOLOGISTS

The first part of the lecture presents kindergarten psychology competence from theoretical and practical perspectives. It covers the content, purpose and tasks of the applied science of educational psychology. Educational psychology can contribute significantly to the effectiveness of teaching and learning processes in educational institutions. In practice, this may involve providing psychological interventions in various educational settings. Qualified kindergarten and school psychologists may provide preventive, consultative and advisory services. They can also refer individuals to additional services if necessary. Psychologists meet with children, teachers, and parents. Furthermore, they can provide individual and group care. Psychologists employed in educational institutions work with all children, including those with SNI and BTMN status, as well as gifted students. Educational psychologists typically work in kindergartens and schools. They may also carry out tasks related to child protection and specialised educational services. The second part of the lecture presents the results of an empirical study conducted in our country. This research was recently carried out in kindergartens in Western Hungary. The results of the questionnaire-based study provide a detailed account of kindergarten teachers' attitudes towards psychological activities (Zsubrits, 2025). In addition to the components of attitudes towards school psychology previously identified, the components related to kindergarten education can also be analysed in detail. The applied questionnaire measures seven factors: 1. prevention; 2. acceptance of the psychologist; 3. communication of psychological knowledge; 4. evaluation of teachers; 5. carrying out pedagogical tasks; 6. cooperation with teachers and parents; and 7. involvement in educational situations and conflicts (N. Kollár & Szabó, 2017). Based on the conclusions of the current study, it can be seen that kindergarten teachers typically require psychologists to be involved in the following areas: communicating psychological knowledge, managing educational situations and problems, and cooperating with teachers and parents. However, kindergarten teachers do not consider the presence of psychologists to be necessary in the areas of prevention and teacher evaluation.

Keywords: kindergarten pedagogy, educational psychology, kindergarten psychologist, attitude, research

Névmutató /// Name Index

Ádám Anetta: 4, 10, 30, 39
Antal Katalin: 4, 9, 10, 15, 26, 32, 41, 273
Bácskay-Abonyi Barbara: 4, 10, 33, 43
Balla Réka: 4, 10, 29, 45
Balogh Evelin: 7, 13, 34, 181
Balogh Mónika: 4, 10, 28, 47
Baloghné Nagy Gizella: 4, 10, 35, 49, 50
Barocsai Zoltán: 4, 10, 34, 51
Bedécs-Hajas Veronika Ágnes: 8, 14, 29, 232
Belicza János Zsolt: 5, 10, 32, 53
Bencéné Fekete Anikó Andrea: 4, 5, 8, 10, 13, 20, 24, 28, 47, 55, 203
Benkő Szabolcs: 5, 10, 29, 57
Berta-Szénási Panna: 5, 10, 21, 59
Bodnár Fruzsina: 5, 9, 10, 13, 15, 32, 36, 61, 269
Bogár Lilla: 5, 10, 36, 63
Bognár József: 4, 5, 9, 10, 15, 19, 32, 33, 36, 43, 61, 65, 269
Bognárné Kocsis Judit: 5, 10, 34, 67
Bóka Zsolt: 5, 10, 22, 69
Bolla Zsolt: 5, 10, 24, 71
Borbélyová Diana: 5, 10, 25, 35, 73, 77
Budai Gábor: 5, 10, 31, 75
Bugár Kinga: 5, 10, 25, 77
Butor Barbara: 5, 11, 32, 79
Czapné Makó Zita: 5, 11, 25, 81
Czető Fanni: 5, 11, 25, 81
Csim Melinda: 7, 8, 12, 19, 24, 27, 33, 155, 244
Darvai Tibor: 5, 11, 21, 83
Domokos Áron: 7, 13, 23, 198
Dringó-Horváth Ida: 5, 7, 11, 13, 37, 85, 185
Drjenovszky Zsófia: 5, 11, 37, 85
Egész Tamás: 5, 11, 20, 87
Elekes Györgyi: 5, 11, 28, 89
Emri Zsuzsa: 5, 11, 23, 91
Fábri Eufrozina: 5, 11, 34, 93
Farkas Zsuzsanna: 5, 11, 27, 95
Fehér Ágota: 5, 11, 30, 96
Fethi, Naila: 5, 11, 26, 98
Fináncz Judit: 7, 12, 33, 155
Frang Gizella: 5, 11, 23, 99
Frank Tamás: 5, 11, 21, 101
Fügedi Balázs: 5, 9, 10, 15, 36, 63, 266
Galaczi Tibor: 5, 11, 27, 103
Galambos Attila: 6, 11, 34, 104
Gáspárdy Tibor: 8, 14, 29, 232
Gilányi Magdolna: 6, 11, 21, 106
Gombkötőné Lombár Izabella: 6, 11, 23, 108
Gombocz Orsolya: 6, 11, 30, 110
Gortva János: 5, 11, 32, 79
Gritzné Pápai Eszter: 6, 11, 24, 112
Győri-Karádi Réka: 6, 9, 11, 15, 32, 114, 269
Hajdú Anna: 6, 11, 27, 116
Hajdu Krisztián: 6, 11, 31, 117
Halvax Julianna: 6, 11, 20, 119

Hegedűs Roland: 6, 12, 20, 141
 Heidt Judit: 6, 11, 37, 121
 Herpainé Lakó Judit: 8, 14, 32, 240
 Hideg-Fehér Gabriella: 6, 12, 25, 122, 149
 Hodossi Sándor: 6, 12, 35, 124
 Holik Ildikó Katalin: 8, 14, 21, 236
 Horváth Cintia: 4, 6, 10, 12, 32, 33, 41, 126
 Horváth Dániel: 6, 12, 32, 128
 Horváth Mariann: 6, 12, 23, 130
 Horváthné Gyurisán Szabina: 5, 11, 37, 85
 Horváth-Sümeg Andrea: 6, 12, 35, 132
 Husvéth Laura: 6, 12, 22, 134
 Iváncsics Anna Rebeka: 6, 12, 23, 136
 Izsák Hajnalka: 6, 12, 27, 138
 Janek Noémi Viktória: 6, 12, 30, 139
 Józsa Krisztián: 5, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 24, 26, 27, 98, 163, 200, 244, 265
 Juhász Anna: 6, 12, 20, 141
 Juhász Orchidea: 6, 12, 29, 143
 Kállai Balázs: 6, 12, 19, 145
 Kállai Gabriella: 6, 12, 25, 147
 Karácsony Ilona: 6, 9, 12, 14, 25, 33, 122, 149, 253
 Katona György: 6, 12, 20, 31, 151
 Kecskemétiné Szilvási Zsuzsanna: 6, 12, 28, 153
 Keresztes Viktória: 7, 12, 33, 155
 Kéri Katalin: 7, 12, 22, 157
 Kertész Tamás: 7, 9, 12, 15, 36, 159, 266
 Kinczler Zsuzsanna: 7, 12, 23, 161
 Kis Annamária: 7, 8, 12, 14, 24, 27, 163, 244
 Kissné Zsámboki Réka: 4, 7, 10, 13, 16, 17, 24, 191
 Kóger Yvetta: 7, 12, 22, 164
 Kollarics Tímea: 7, 12, 31, 166
 Kónya Réka: 7, 12, 32, 168
 Kopecskó-Hodosi Zsófia: 7, 13, 25, 170
 Kovács Krisztina: 7, 13, 29, 172
 Kovács László: 7, 13, 21, 174
 Kozári Krisztián: 7, 13, 30, 176
 Kövecsesné Gösi Viktória: 7, 13, 29, 178
 Krzyk, Adam: 7, 13, 26, 180
 Lampert Bálint: 7, 13, 34, 181
 Láng Éva: 4, 10, 32, 41
 Lénárd András Tamás: 7, 13, 25, 183
 Lívják Emília: 5, 10, 32, 53
 Locsmándi Zsófia: 7, 13, 23, 193
 M. Pintér Tibor: 7, 13, 37, 185
 Maisch Patrícia: 7, 13, 22, 187
 Mátó-Buchholcz Katalin: 7, 13, 20, 189
 Maximovics Veronika: 7, 13, 24, 191
 Mendéné Lajtai Krisztina: 7, 13, 23, 193
 Menyhárt Szilvia Zsuzsanna: 7, 13, 20, 195
 Mogyorósi Zsolt: 7, 13, 26, 197
 Molnár Gábor: 7, 13, 23, 198
 Mshambala Wamvua, Andrew: 7, 13, 26, 200
 Nagy György: 7, 13, 34, 201
 Nagyné Gájer Orsolya Klára: 8, 13, 24, 203
 Nemesszeghy-Nagy Enikő: 8, 13, 33, 205

Németh Dóra Katalin: 8, 13, 22, 207
 Németh Krisztina: 8, 13, 24, 209
 Palkóné Tabi Katalin: 5, 11, 28, 89
 Pálkúti Anikó: 8, 13, 22, 211
 Pap Ferenc: 8, 13, 30, 213
 Pásztor-Horváth Dóra: 8, 9, 13, 15, 36, 215, 266
 Patyi Gábor: 7, 8, 12, 14, 31, 166, 217
 Petzné Tóth Szilvia: 8, 14, 31, 219
 Podráczky Judit: 7, 8, 9, 12, 14, 24, 27, 33, 155, 163, 244, 249
 Pusztafalvi Henriette: 8, 14, 33, 221
 Putz Gergő: 8, 14, 34, 223
 Rácz Márk: 8, 14, 21, 225
 Radics Krisztina: 8, 14, 31, 227
 Rajnai László: 8, 14, 26, 229
 Rapos Nóra: 4, 10, 29, 45
 Reho Anna: 8, 14, 28, 230
 Reiner Dóra: 8, 14, 32, 240
 Révész József: 8, 14, 29, 232
 Révész László: 5, 10, 32, 53
 Révészné Pálfi Krisztina: 8, 14, 29, 232
 Rosemond Zsuzsa: 7, 13, 26, 197
 Sajgó Melinda: 8, 14, 21, 234
 Sanda István Dániel: 8, 14, 21, 236
 Serbakov-Kovácsfi Emese: 8, 14, 20, 238
 Simon István Ágoston: 4, 5, 8, 10, 14, 16, 17, 32, 33, 36, 43, 63, 240, 242
 Simonné Kajtár Gabriella: 8, 14, 32, 33, 240, 242
 Sipos Eszter: 7, 8, 12, 14, 24, 27, 163, 244
 Sipos Judit: 28
 Sólya Anna Tamara: 8, 14, 27, 246
 Somogyi Anett: 9, 14, 23, 247
 Soós Evelin: 7, 9, 12, 14, 33, 155, 249
 Svraka Bernadett: 6, 12, 23, 136
 Szabó Anita: 9, 14, 24, 251
 Szabó Gina: 9, 14, 33, 253
 Szabó József Mihály: 9, 14, 19, 255
 Szentpéteri Lili: 9, 14, 22, 257
 Szilágyi Mónika: 9, 14, 35, 259
 Szinger Veronika: 9, 15, 35, 261
 T. Nagy Judit: 5, 11, 37, 85,
 Takácsné Szabó Melinda: 9, 15, 24, 263
 Tareke, Tsehaynew Getaneh: 9, 15, 26, 265
 Thür Antal: 9, 15, 36, 266
 Tóth Judit: 9, 15, 26, 268
 Tóth Zsuzsa: 9, 15, 32, 269
 Tóth-Mangold Ágnes: 9, 15, 34, 271
 Tóthné Vojtkó Veronika: 9, 15, 26, 273
 Varga Attila: 5, 11, 32, 79
 Varga László: 8, 13, 19, 24, 209
 Vargáné Vincze Tímea: 9, 15, 30, 274
 Verebélyi Gabriella: 9, 15, 25, 276
 Vereckei Judit: 9, 15, 30, 278
 Viczina Andrea: 9, 15, 29, 280
 Vódlí Zsolt István: 9, 15, 35, 282
 Zuti Pál: 9, 15, 20, 284
 Zsubrits Attila: 9, 15, 25, 286

Technikai szerkesztés:
Ambrus Attila József
Digitális átállásért felelős egyetemi koordinátor
Soproni Egyetem, Központi Könyvtár és Levéltár
+36 (30) 4019-185
ambrus.attila@uni-sopron.hu

Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar
Cím: 9400 Sopron, Ferenczy János utca 5.
Telefon: +36 (99) 518-920
Honlap: <http://bpk.uni-sopron.hu/kezdolap>

